

STUDII

DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ EDITATĂ DE UNIVERSITATEA DE VEST

„VASILE GOLDIȘ”

ARAD, ANUL III, NR.4 (11), DECEMBRIE 2007

„Vasile Goldiș” University Press

Arad – România

STUDII DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ

Revistă trimestrială editată de Universitatea de Vest

”Vasile Goldiș” din Arad**ANUL III, Nr.4 (11) – DECEMBRIE 2007****Colegiul de redacție / Editorial Board**

Editor șef / Editor – in - Chief:

Prof. Vasile MAN

Secretar general de redacție: / Executive Editor:**Lector. univ. drd. Eugen GAGEA**

Membri / Members:

Prof. univ. dr. **Marțian IOVAN**, Prof. univ. dr. **Francisc SCHNEIDER**, Conf. univ. dr. **Stelean BOIA**, Lector. univ. dr. **Teodor PĂTRĂUȚĂ**,

Consiliul științific / Advisory Board:

Prof. univ. dr. **Aurel ARDELEAN** – Rector al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, vicepreședinte al Federației Internaționale a Școlilor Superioare din Europa

Prof. univ. dr. **Răzvan THEODORESCU** – membru al Academiei Române.

Prof. univ. dr. **Grozdanika GOJKOV** – director al Școlii Superioare pentru Educatori din Vârșeț, Serbia, membru al Academiei Central – Europene de Știință și Artă, Paris

Pr. Prof. univ. dr. **Mircea PĂCURARIU** – Facultatea de Teologie “Andrei Șaguna” din Sibiu, membru al Academiei Române.

Prof. univ. dr. **Mihai COMAN** – decan al Facultății de Jurnalism București, expert ARACIS.

Prof. univ. dr. **Crișu DASCĂLU** – director al Institutului de Cercetări Socio-Umane “Titu Maiorescu” al Academiei Române

Conf. univ. dr. **MÁTHÉ Ilona** – Președinte al Fundației pentru Învățarea Limbilor Străine în Europa, Békéscsaba, Ungaria.

Prof. univ. dr. **Adrian NEGRU** – Școala Superioară pentru Educatori din Vârșeț, Serbia.

Prof. univ. dr. **Vasile POPEANGĂ** – director al Bibliotecii Centrale Universitare “Tudor Arghezi”, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

Prof. univ. dr. **Alexandru METEA** – Facultatea de Litere, Universitatea de Vest Timișoara.

Prof. univ. dr. **Victor CRĂCIUN** – Președinte al Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni, București.

Prof. dr. **Liviu MĂRGHITAN** – membru al Academiei Române.

Oana Corina MOLDOVEAN – Parlamentul European, Comisia de Cultură și Educație, Bruxelles

Dr. **Viorel ȚIGU** – Istoric de Artă, Arad.

Petru POANTĂ – critic literar, Cluj-Napoca, membru al Uniunii Scriitorilor din România

Prof. univ. dr. **Iulian NEGRILĂ** – decan al Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Dr. **Mihnea Voicu ȘIMĂNDAN** – cercetător științific Filologie, Bangkok, Thailanda.

Traducerile au fost asigurate de / Translations from romanian were revised by:

Gianina POPOVICI - L. Engleză, **Speranța Sofia MILANCOVICI** – L. Franceză

Tehnoredactare/made-up: **Otilia PETRILA**

Adresa / Editorial Office:**Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad**

310025 ARAD, Bd. Revoluției nr. 94-96; telefon: 0040/0257/280335; mobil 0724039978;
fax 0040/0257/280810; www.revista-studii-uvvg.ro, e-mail: vasileman@revista-studii-uvvg.ro

ISSN 1841-1401

Revistă evaluată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior: Categoria B+,
Cod 664

**ROMÂNIA****MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI****UNIVERSITATEA DE VEST „VASILE GOLDIȘ” DIN ARAD**

310025 ARAD, Bd. Revoluției nr. 94-96, tel. 0040/257/280335, fax

0040/257/280810 e-mail: rectorat@uvvg.ro web: www.uvvg.ro

**EDITORIAL****DIMENSIUNI EUROPENE
ALE UNIVERSITĂȚII DE VEST
„VASILE GOLDIȘ” DIN ARAD**

Anul calendaristic 2007 a însemnat pentru Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad afirmarea deplină în Aria Europeană a Învățământului Superior (EHEA) și Spațiul European al Cercetării Științifice (ERA).

În luna septembrie 2007, Universitatea noastră a devenit membră a MAGNEI CHARTA UNIVERSITATUM de la Bologna, de a cărei statut european se bucură doar 15 Universități din România, iar în luna noiembrie 2007 Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” a fost primită ca membru cu drepturi depline în „Asociația Universităților pentru Democrație – A.U.D.E.M.”, asociație care cuprinde 200 de Universități de prestigiu din spațiul euro-atlantic, America de Sud, Australia și Asia.

Impunând învățământul academic privat ca un model de succes pentru Europa Centrală și de Est, am obținut Vicepreședinția, pentru un al doilea mandat, al Federației Europene a Școlilor Superioare – F.E.D.E., organism participativ al Consiliului Europei.

Numărul parteneriatelor academice cu Universități din străinătate este de peste 60, iar statutul recent de membru al Consorțiilor academice europene „CAROLUS MAGNUS” și „I MEDITERRANEI”, confirmă internaționalizarea instituției noastre.

În organizarea Școlilor de vară internaționale, a cursului masteral INTESA și granturilor de cercetare științifică de excelență (valoare realizată în 2007 - peste 400.000 Euro), am beneficiat de parteneriatul unor instituții academice europene de prestigiu: Academia de Științe din Paris, Academia de Științe Medicale ALBERT SCHWEITZER, Academia de Științe și Arte Viena, Institutul European pentru Studiul Dunării (IAD), Universitățile din Viena, Lille, Padova, Tübingen, Hanau, Heidelberg, Upssala, Trieste, Szeged, Debrecen.

În spiritul bunei cooperări academice internaționale, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” a oferit burse de studiu pentru tinerii români absolvenți ai Liceului „Nicolae Bălcescu” din Gyula, Ungaria, iar în cadrul Programului de testare internațională a cunoștințelor de limba engleză, realizează cursuri de pregătire și testare CAMBRIDGE, sub egida Consiliului Britanic.

În urma unui audit extern de calitate, realizat în perioada februarie – mai 2007 de către Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior – A.R.A.C.I.S., Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” a obținut calificativul maxim „GRAD DE ÎNCREDERE RIDICAT”, ce o situează în primul eșalon valoric în mediul academic din România.

Pentru Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, anul 2007 a fost anul calității totale în educație și management antreprenorial, iar pentru o mai bună cunoaștere a acestor realități, recent, a fost inaugurat primul post de televiziune universitară *on-line* din Vestul României: GOLDIȘ TV – Net, care oferă un spațiu de emisie și partenerilor antreprenoriali.

RECTOR,

Prof. univ. dr. Aurel ARDELEAN

EUROPENEAN DIMENSIONS OF „VASILE GOLDIȘ” WESTERN UNIVERSITY OF ARAD

The calendar year 2007 meant for „Vasile Goldiș” Western University from Arad the complete assertion into the European Area of Superior Education (EHEA) and The European Area of Scientific research (ERA).

In September 2007, our university became member of MAGNEI CHARTA UNIVERSITATUM from Bologna, whose European status is enjoyed only by 15 Universities from Romania and in November 2007, „Vasile Goldiș” Western University was received as a full rights member into the „Association of Universities for Democracy – A.U.D.E.M.”, association which comprises 200 renown Universities from the Euro-Atlantic area, South America, Australia and Asia.

Imposing the academic private education as a model for success for Central and Eastern Europe we obtained the Vice-presidency for a second mandate, of the European Federation of Superior Schools – F.E.D.E., participative organism to the European Council.

The number of academic partnerships with Universities from abroad is over 60, and the recent status of member of the European Academic Contortions „CAROLUS MAGNUS” and „I MEDITERRANEI”, confirms the internationalization of our institution.

During the International Summer Schools, of the master course INTESA and of the grants of excellence scientific research(value in 2007 – over 400.000 Euro), we benefited from the partnership of some prestigious European academic institutions: The Academy of Sciences from Paris, The Academy of Medical Sciences ALBERT SCHWEITZER, the Academy of Arts and Sciences from Vienna, The European

Institute for Danube Research (IAD), universities from Vienna, Lille, Padova, Tübingen, Hanau, Heidelberg, Upssala, Trieste, Szeged, Debrecen.

In the spirit of good international academic cooperation, „Vasile Goldiș” Western University offered scholarships for the young graduates of the „Nicolae Bălcescu” High School from Gyula, Hungary, and within the Programme for international testing of English language knowledge, and it conducts preparation and testing courses for CAMBRIDGE tests, under the supervision of British Council.

Following the external quality audit, realized in February- May 2007 by the Romanian Agency for the Quality Assessment into The Superior Education- A.R.A.C.I.S., „Vasile Goldiș” Western University received the maximum grade „HIGH LEVEL OF CONFIDENCE”, thus being situated into the first value rank of the academic Romanian environment.

For „Vasile Goldiș” Western University, the year 2007 was the year of complete quality in education and entrepreneurial management, and the year of a higher recognition of these qualities. Recently, was inaugurated the first *on-line* university channel from the west of Romania: GOLDIȘ TV – Net, which offers broadcasting possibilities for entrepreneurial partners also.

RECTOR,

Prof. Ph. D. Aurel ARDELEAN

I. CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII

CALEA FERATĂ ARAD-PODGORIA – PRIMA LINIE ELECTRIFICATĂ DIN ESTUL EUROPEI

Virgil VALEA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Științe Umaniste Politice și Administrative

Adresă: Arad, st. Unirii, Nr.3, tel/fax 0257/282324, 0257250599; E-mail: suc@uvvg.ro

Abstract

Arad-Podgoria, the first electrified railway in Eastern Europe.

In 1906 started to work 1000 mm narrow gauge railway with diesel traction, on the line Arad-Ghioroc-Pancota-Radna.

In 1913, because of the small-efficiency, the old electrical locomotives were replaced with new models with full electrical traction. “The green arrow” circulated without interruption until the first of October 1991, when the lines Ghioroc-Radna and Ghioroc-Pancota were canceled. The line Arad-Ghioroc was equipped with city tramways.

During the eighty-five years of its existence, the narrow gauge belonging to the joint-stock company Arad-Pancota brought economical and cultural profits for Arad’s vineyards and also for the city itself.

Cuvinte cheie: *Europa, cale ferată, mentalitate, Arad, traseu, concesiune*

Revoluția industrială declanșată la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea în Anglia s-a extins la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea și în Transilvania, Banat și Partium, provincii cu populație majoritar românească integrate Imperiului Austro-Ungar. O dinamică deosebită în dezvoltarea și promovarea relațiilor capitaliste au cunoscut în acest context orașul liber regesc Arad și ținutul arădean care au devenit centre de referință în economia Europei de Est. Unul din vectorii progresului economic din comitatul Aradului l-a constituit dezvoltarea căilor de comunicație și îndeosebi a căilor ferate ce făceau legătura cu Budapesta și Viena, cu puternic industrializata regiune a Boemiei, în acest mod au putut fi

valorificate în mod optim bogățiile solului și subsolului, cu importante foloase pentru comunitatea locală.

În anul 1858, la 25 octombrie, intra în gara Arad primul tren care venea de la Viena, iar peste zece ani, în 1868, se inaugura linia ferată Arad-Deva. Calea ferată Arad- Timișoara era inaugurată în anul 1871, iar între 1877 și 1881, s-a finalizat în două etape, traseul Arad-Ineu-Sebiș. [9]

Beneficiile aduse economiei ținutului comitatului prin dezvoltarea rețelei feroviare au determinat investitorii particulari Peterffi Antal din Arad și dr. Simon Steiner din Budapesta să ceară autorităților concesionarea lucrărilor pentru construcția unei linii ferate înguste, care să facă legătura între orașul Arad și podgoria de la poalele Munților Zărandului. [7] Dreptul de construcție și exploatare a căii ferate înguste Arad – Podgoria s-a acordat prin Actul de concesiune a guvernului maghiar nr. 63611/24.09.1905, pe o perioadă de 90 de ani de la data încheierii documentului. De menționat că proiectele lucrării au fost întocmite anterior între anii 1898 și 1902.[1]

Proiectul lucrării a ridicat la început proteste, obiecții, din partea locuitorilor Podgoriei, îndeosebi a celor din Ghioroc, Cuvin și Măderat, care se temeau că integritatea copiilor, animalelor și orășeniilor era pusă în pericol de trecerea trenului prin centrul localităților, paralel cu drumul județean. La intervenția autorităților, proiectul a fost respectat existând însă la un moment dat și varianta traseului Sâmbăteni- Păuliș și Sâmbăteni – Covăsânț, cu ocolirea, prin câmpie, a

Ghiorocului și Cuvinului. Cea de-a doua variantă implica însă despăgubiri pentru țăranii ale căror pământuri ar fi fost expropriate, pe când varianta de-a lungul drumului comunal excludea orice fel de cheltuieli de acest gen, ea realizându-se pe domeniul public al statului. În cele din urmă unica localitate rămasă în afara rețelei de cale ferată a fost Măderatul, spre regretul tardiv al comunității locale, lipsită de avantajele economice ale satelor de pe traseu.[4]

O profundă stare de nemulțumire s-a manifestat și în rândul cărăușilor care, prin construirea liniei ferate, își pierdeau monopolul asupra transportului vinului și țiucii din Podgorie spre depozitele din Arad.

Construcția căii ferate a costat „ Societatea pe acțiuni a Căii ferate motrice Arad – Podgoria”, înființată la 4 octombrie 1905, 2.510.000 coroane și a durat un an de zile. Între lunile septembrie și noiembrie 1906 au avut loc probe și testări ale traseului ce avea o lungime de 58,4 km, legând Aradul de Ghioroc, Pâncota și Radna. Traseul dintre Arad și Ghioroc trecea prin Micalaca – Glogovăț – Mândruloc – Cicir și Sâmbăteni și avea o lungime de 22,3 km; Ghiorocul era punctul central al traseului în formă de stea, prin el se făcea legătura Aradului cu punctele terminus Pâncota și Radna. Traseul dintre Ghioroc și Pâncota măsura 22,2 km și străbătea localitățile Cuvin – Covăsânț- Șiria – Galșa și Mâsca. Cea mai scurtă parte a liniei ferate lega Ghiorocul de Radna pe o distanță de 13,9 km, prin pitoreștile așezări Miniș – Păuliș – Barațca și Rădnuța.[7] Inaugurarea oficială a liniei ferate pe ecartament, îngust de 1000 de mm Arad – Podgoria s-a făcut la 11 noiembrie 1906, iar la 30 noiembrie s-a trecut la exploatarea comercială. Tracțiunea s-a făcut la început cu automotoare benzo-electrice, fabricate la Berlin de către firma Societatea Henning și Hartwick; pentru călători și mărfuri se foloseau vagoane remorcă fabricate la Arad de către uzina Johann Weitzer.[3]

Randamentul motoarelor cu combustie internă a lăsat însă mult de dorit, astfel că de multe ori, călătorii erau obligați să coboare din vagoane și să ajute la urcarea pantelor dintre Sâmbăteni și Ghioroc sau dintre Ghioroc și Miniș. În aceste condiții, acționarii Societății Arad – Podgoria au făcut demersurile pentru electrificarea și modernizarea traseului la nivelul de vârf al comunicațiilor din acea perioadă. La 18 ianuarie 1911, guvernul maghiar a acordat Actul de concesiune nr. 2.446, o anexă la Actul concesional din 1905, prin care se acorda dreptul de electrificare a traseului căii ferate Arad – Podgoria.[6]

Lucrările de electrificare au avut loc între anii 1911 – 1913, ele fiind atent supravegheate de către guvern, care a efectuat mai multe inspecții ale modului de derulare a investiției. La 10 aprilie

1913 s-au finalizat lucrările și s-a pus în exploatare comercială calea ferată electrificată pe acostament de 1000 de mm, a opta din lume ca țară și prima din estul Europei. Momentul a fost marcat cum se cuvine de către locuitorii Aradului și ai Podgoriei care și-au manifestat entuziasmul și bucuria pentru noua realizare tehnică care dădea noi perspective de dezvoltare economică și socio-culturală.[2]

În 1913, primăriile din Ghioroc și Cuvin și-au schimbat atitudinea pe care au avut-o în 1906, contribuind fiecare cu câte 50.000 de coroane ca acționare la Societatea de transport, ele beneficiind astfel, printre altele, și de 2 bilete gratuite pe termen nelimitat.[4]

„Vechile” automotoare benzo-electrice au fost înlocuite cu automotoare Ganz- Danubius, dotate cu patru motoare electrice în curent continuu ($4 \times 33 \text{ kw} = 132 \text{ kw}$) fabricate la Budapesta și care dispuneau fiecare de 45 de locuri pentru călători; vagoanele de călători dispuneau, la rândul lor, de câte 50-56 de locuri fiecare. Societatea „Calea ferată motrică de interes local Arad – Podgoria” dispunea în 1913, la data electrificării, de un parc de tracțiune și transport format din: 15 electromotoare pe 4 osii cl.I., 22 vagoane remorci de clasa a II-a pe 4 osii, 25 vagoane de marfă pe 4 osii, descoperite, de câte 10 tone fiecare și 4 vagoane de marfă acoperite, de câte 10 tone fiecare, pe 4 osii. Pe parcursul întregului traseu viteza maximă admisă era de 40 de kilometri pe oră. Automotoarele erau dotate la standardele tehnice de ultimă oră, cu frâne, cu aer knorr, comandă multiplă, încălzire și iluminat electric. Remorcile beneficiau, la rândul lor, de iluminatul electric, dar încălzirea pe timp de iarnă se făcea cu sobe metalice cu cărbuni și lemne.[7]

Energia electrică era furnizată de către „Societatea de electricitate S.A Arad” care dispunea de o termocentrală cu o putere instalată de 4.400 kw (ulterior 8450 kw). Uzina arădeană producea curent alternativ de 2000 V și 42 Hz., care era transportat, prin intermediul unui transformator Scott, în curent trifazat de 15 kw și 42 Hz și sub această formă era condus la substația de tracțiune electrică amplasată la Ghioroc. Convertirea curentului trifazat (15 kw și 42 Hz) în curent continuu de 15 Kw era efectuată la Ghioroc prin intermediul a două grupuri motor (sincron) – generator (curent continuu). Din 1925 alimentarea cu curent continuu s-a făcut prin montarea la Ghioroc a unei stații de redresare cu redresor cu mercur care a funcționat până la închiderea liniei, în 1991. Pentru cazuri excepționale stația de redresare de la Ghioroc dispunea și de o sală cu elemente galvanice, care putea alimenta rețeaua timp de 48 de ore.[6]

În fiecare localitate prin care trecea linia electrică existau câte două, trei sau chiar patru stații pentru călători, de unde se puteau procura biletele de călătorie; ele dispuneau și de o mică sală de așteptare cu scaune, care făcea corp comun cu sala de bilete. Aceste construcții au fost elemente de noutate în zonă, fiind turnate din beton armat, unele dintre ele rezistând și astăzi vicisitudinilor vremurilor. În aceeași categorie se pot încadra și stâlpii rețelei electrice care au fost turnați la fața locului, ei fiind primele construcții din beton armat prefabricat, din țară. Nisipul folosit la turnarea stâlpilor a fost extras de lângă Ghioroc, fapt care a marcat momentul inaugural al „băii de nisip” din zonă. În același mod au fost ridicate (între anii 1905-1906) remizele depourilor pentru gararea și revizia tramvaielor, de la Arad și Ghioroc, cât și remizele de la Pâncota și Radna. O mențiune specială merită fosta clădire a gării electrice din imediata apropiere a Bulevardului Ferdinand I (Calea Radnei), punctul terminal al liniei electrice înguste în Arad, sediul administrației societății.[8]

Programul zilnic al tramvaielor cuprindea minim 11 perechi de trenuri pe traseu pentru transportul călătorilor și al mărfurilor. În general trenurile electrice erau formate din două automotoare electrice cuplate în acțiune cu 90 de locuri clasa I și din zece vagoane remorcă de clasa a II-a cu 560 de locuri; prin prisma capacității de transport călători, trenul electric putea fi comparat cu un tren de la linia normală.

Trenul electric și-a dovedit utilitatea încă de la începuturi, el contribuind în mod radical la schimbarea mentalității cetățenilor, a modului de viață prin faptul că accesul călătorilor la el era foarte ușor, la fel și predarea mărfurilor către destinatari. Din acest punct de vedere se poate afirma că încă de pe atunci s-a preconizat actuala tehnologie de transport, așa-zisă „din poartă în poartă”, realizată cu ajutorul transcontainerelor, locul acestora din urmă fiind luat atunci de vagonul în care

era încărcat transportul adresat destinatarilor pe traseul CFAP (lemne de foc, materiale de construcții etc.) [7]

După 1 decembrie 1918 „Societatea Anonimă a Căilor Ferate Electrice Arad – Podgoria” a trecut sub controlul statului român, la Direcția Căilor Ferate Particulare din Ministerul Lucrărilor Publice și al Comunicațiilor. Cu toate acestea, societatea a continuat să funcționeze după vechile „Statute” până-n anul 1927 când, noul Consiliu de administrație a dispus înființarea Societății Anonime „Calea Ferată Electrică Arad – Podgoria” în locul vechii „Societăți anonime a Căilor Ferate cu motor de interes local din Arad – Podgoria”. Noua societate continua conform statutului, activitatea celei înființate în 1913, având un capital social de 1.500.000 lei care a fost împărțit în 840 acțiuni fundamentale și 2.160 acțiuni de prioritate, fiecare acțiune având valoarea nominală de 500 de lei. Durata concesiunii era menținută la prevederea inițială de nouăzeci de ani, dar se stipula că 2/3 din numărul acțiunilor să fie în posesia cetățenilor români și doar 1/3 din ele puteau intra în posesia străinilor. Statutul prevedea, de asemenea, la articolul 13, că în Consiliul de administrație trebuia să fie reprezentați românii în proporție de $\frac{3}{4}$. [11] Ultimele două prevederi arată clar politica de românizare dusă de către guvernele României în epoca interbelică, când statul se implica chiar și în organizarea societăților particulare, cum era cazul C.F.A.P. Pe de altă parte, merită semnalat faptul că la aproape zece ani de la Marea Unire întreprinderi străine cum era cazul C.F.A.P., funcționau după legi și Statute vechi, într-o perioadă în care națiunea trecea printr-un profund proces de redimensionare legislativă, economică și socio-culturală.

La 16 martie 1935, guvernul României a acordat C.F.A.P o nouă concesiune prin care se permitea în continuare dreptul pentru prestație comercială în limita celor 90 de ani ai concesiunii inițiale din 1913. Linia ferată a realizat beneficii din activitatea de transport călători și mărfuri, chiar și în timpul crizei economice, în anul 1930 beneficiul fiind de 1.716.154 lei, iar în anul 1940, în preajma declanșării celui de-al doilea război mondial beneficiul s-a ridicat la 1.364.355 lei.[6]

Până la 11 iunie 1948, C.F.A.P. a fost exploatată ca o cale ferată particulară, după care a fost integrată C.F.R – ului timp de 34 de ani. La 31 decembrie 1982 CFR-ul a predat prin protocol întreaga activitate a societății de transport I.J.T.L.A , mai apoi R.A.T, actuala Companie de Transport Public Arad. Începând cu data de 1 ianuarie 1983, trenul electric Arad – Podgoria a fost scos din funcțiune pe traseul Arad – Ghioroc, sarcina transportului călătorilor fiind preluată de tramvaiele din rețeaua municipală. Spre marea părere de rău a podgorenilor, „Săgeata verde” a fost desființată și pe distanța Ghioroc – Radna și Ghioroc – Pâncota, începând cu data de 1 octombrie 1991, din lipsă de fonduri pentru infrastructură și din cauza parcului de vagoane de tracțiune și călători, foarte învechite și nesigure.[10]

În cei 86 de ani de funcționare, linia electrificată îngustă Arad- Podgoria a adus beneficii însemnate atât Podgoriei, cât și orașului și județului Arad. Produsele viti-vinicole, pomicole și legumicole au asigurat o bună aprovizionare a piețelor orașului, o varietate și calitate a acestor produse pe care nu o întâlneai în piețele altor orașe din țară. Cu tramvaiul electric s-a asigurat mobilitatea forței de muncă din Podgorie și celelalte sate de câmpie spre uzinele și fabricile din Arad, fapt care a ridicat sensibil standardul de viață al sătenilor care nu mai depindeau doar de agricultură și capriciile naturii.

Transportul modernizat cu tramvaiul a creat o nouă mentalitate pentru locuitorii satelor pe care le deservea, ei fiind astfel mai integrați în realitățile vieții cotidiene. Prin transportul electric s-a facilitat accesul elevilor din Podgorie spre școlile secundare din Arad și Lipova, existând astfel bazele creării unei elite intelectuale române, fapt vizibil mai ales după 1918, când aceste școli au fost luate efectiv cu asalt de către tinerii studiosi români, dornici de afirmare profesională și națională.

Nu în ultimul rând, linia ferată electrificată cu ecartament de 1000 mm a stimulat dezvoltarea turismului, tot mai mulți cetățeni, tineri și vârstnici, fiind atrași de pitoreștile plaiuri de la poalele Munților Zărandului, precum și de dorința de a vizita locurile istorice din preajma cetăților Șoimoș și Șiria. De asemeni, o parte dintre ei doreau să-și petreacă o zi de relaxare la

sfârșitul săptămânii de lucru pe la conacele situate pe plantațiile de viță de vie din localitățile Păuliș, Miniș, Ghioroc, Cuvin, Covăsânt, Șiria, Galșa, Mâsca, Măderat, Pâncota și Mocrea. „Săgeata verde” a venit în întâmpinarea acestor dorințe ale turiștilor, fiind cel mai sigur și comod mijloc de transport, timp de 86 de ani, neîntrerupt.

Bibliografie

1. xxx Act de concesiune – Ministerul de Comerț al Regatului Ungar –nr. 63611/ III, 1905.
2. A. Szazeves Arad 1834-1934 Arad, 1934
3. Calea ferată Arad – Podgoria – 1906-1913-1983-1991, Arad, 2006.
4. Drecin, I. Monografia satului Cuvin, 1970
5. Dublea, Eugeniu, Orașe din România în imagini, Municipiul și județul Arad, Arad, 1938.
6. Hălmăgean, Gheorghe, Calea ferată electrică „Arad – Podgoria” – O cenușăreasă a căilor ferate, realități și speranțe, manuscris, 1990.
7. Idem, Un precursor al căilor ferate electrificate – Calea ferată electrică de interes local cu ecartament îngust „Arad – Podgoria”, manuscris.
8. xxx Muzeul tramvaiului electric – Ghioroc. Statistici – Date document.
9. xxx Poze document – Colecția Valea – Em. Puiu.
10. xxx Punctul de vedere al R.A.T. Arad, privind sistarea activității de transport public pe ruta Radna- Pâncota.

II. ȘTIINȚE UMANISTE - MULTIDISCIPLINARITATE

WRITER IDENTITY IN ACADEMIC WRITING IDENTITATEA AUTORULUI ÎN LUCRĂRI ACADEMICE

Mihnea Voicu ȘIMĂNDAN, BA, MA, CELTA
Teacher Supervisor, Ladprao Bilingual School
Bangkok, Thailand, mihnea_voicu@yahoo.com

Abstract

Scrierile academice sunt în mod tradițional considerate a fi impersonale, cu un discurs în care personalitatea autorului nu este dezvăluită cititorului. Cu toate acestea, cercetări recente sugerează că există loc pentru a negocia identitatea autorului în scrierile academice, iar astfel, acest gen scriitoricesc nu trebuie despuat de identitatea autorului. În această lucrare voi explora noțiunea de identitate a autorului într-un articol academic, analizând folosirea pronumelui personal (la persoană înăți, singular și plural).

Argumentul meu principal este acela că scriitorii sunt conștienți de identitatea autorului și folosesc în mod eficient acest concept pentru a-și face mesajul mai bine înțeles. Pentru a demonstra acest argument, am aplicat un șablon al identității autorului unui articol despre predarea limbii engleze („Social Identity, Investment, and Language Learning” de Bonny Norton Peirce) publicat în „Tesol Quarterly” (1995) și mi-am concentrat studiul asupra modalităților prin care identitatea autorului este dezvăluită prin folosirea pronumelui personal.

În final, am discutat implicațiile rezultatelor obținute, concluzionând că din cele 54 de variante ale pronumelui personal (la persoană înăți, singular și plural) folosite în articolul analizat, 20 (37%) cad în categoria „<Eu> ca originator”. În categoria „<Eu> ca cercetător” există 18 (33%) variante ale pronumelui personal (la persoană înăți, singular și plural). Aceasta înseamnă că identitatea autorului articolului studiat este foarte puternică, dar în același timp este bazată pe o cercetare științifică minuțioasă.

Când articolul analizat a fost publicat în anul 1995, problema identității sociale în contextul achiziționării unei limbi străine nu a fost dezbătută de mulți lingviști. La scrierea articolului,

autoarea a fost nevoită să folosească de nenumarate ori pronumele personal (la persoană înăți, singular și plural). Acest lucru este datorat faptului că, în articolul ei, autoarea a prezentat concepte inedite, bazate pe rezultatele cercetării întreprinse în domeiul achiziționării unei limbi străine.

Cuvinte cheie: *lingvistică, identitatea autorului, pronume personal*

Introduction

In this paper I will base my assertions and discussions on two articles. The first article, which has provided the framework for my study, is written by Ramona Tang and Suganthi John, and is entitled *The 'I' in identity: Exploring writer identity in student academic writing through the first person pronoun*. It was published in *English for Specific Purpose* (no. 18, 1999, S23-S39). The second article, *Options of identity in academic writing* by Ken Hyland, has helped me construct the rationale and understand the general issues concerned with writer identity. It was published in *ELT Journal* (Vol. 56/4, October 2002, pp. 351-358).

Using the two articles mentioned above as guidelines, I will identify, analyze and discuss the writer identity in *Social Identity, Investment, and Language Learning* by Bonny Norton Peirce. This article was published in *Tesol Quarterly* (Vol. 29, No.1, Spring 1995). I had two central aims when looking at the article subject to research: (1) to determine if the writer uses the first person pronoun in her writing; and (2) to determine the roles that are behind these first person references. The

findings are highlighted in *Results of Analysis* and *Discussion* of the present paper.

Terminology

Recent research has emphasized that disciplines have different views of knowledge, different research practices, and different ways of seeing the world. Thus, academic writing is not the uniformly faceless prose that it is often thought to be, but it displays peculiarities between fields of study. All these differences are reflected in diverse forms, arguments and expressions, including the writer identity. By 'writer identity' we understand the use and/or the absence of first person pronouns, both in the singular and plural forms (e.g. *I, me, mine, we, us, our* and *ours*). The extent to which authors can intrude into their texts and mark their personal involvement by using first person pronouns, clearly varies between disciplines.

Generally, writers in the 'hard sciences' and engineering prefer to downplay their personal role to highlight the issue of their study. The preferences for joint authorship in the sciences and engineering explains the greater use of plural forms in those disciplines. By using fewer author pronouns, writers in the sciences adopt a less personal style in order to help strengthen an impression of objectivity by subordinating their own voice to that of their results.

In 'soft knowledge' domains, such as humanities and social sciences the arguments and assertions are less precisely measurable and clear-cut than in the 'hard sciences'. Thus, the presence of the writer identity is more obvious, and a personal stance can help promote an impression of confidence and authority. For this reason, writers use the first person pronoun when they are presenting their claims and bottom-line results. Writers also intrude into the text to link themselves with their main contribution.

Thus, we can say that effective academic writing depends on appropriate language choices, and that the 'writer identity' refers to the various ways the writers employ their personal perceptions in different contexts.

Rationale

Traditionally, academic writing had been considered as being dry and impersonal. This kind of writing involves an objective exploration of ideas that transcend the individual. Numerous textbook and style guides advised the writers to leave their personalities aside, and subordinate their views to rigid conventions of anonymity. However, recent research has shown that academic writing is no longer regarded as distant and impersonal, but as a genre where the writer's presence

is felt more and more significantly. Thus, the issue of how writers create identities for themselves in their academic writing has become once again the subject of research.

Method

In this section, various ways in which the first person pronoun may be used in academic writing are presented. Research has shown that not all instances of 'I' are exactly alike, and that a degree of power wielded by authorial presence is to be noted through a particular instance of use of the first person pronoun. The following categories are based on Tang and John's research, and include: *'I' as the representative*, *'I' as the guide*, *'I' as the architect*, *'I' as the recounter of the research process*, *'I' as the opinion-holder* and *'I' as the originator*.

'I' as the representative can be identified with the first person pronoun, usually in the plural form 'we' or 'us'. These personal pronouns can refer to: something general, as in *It resulted in the language we know today.* (*we* = people); a smaller group, as in *We know that Romanian is a Latin language.* (*we* = linguists); and a particular state of affair, as in *The goods we have today reflect many centuries of development.* The examples above show the fact that the first person pronoun reduces the writer to a non-entity, because the reader does not find out anything about the person who writes the lines.

'I' as the guide through the essay can be better understood if we think of the essay as a 'new language lesson' and the writer as the 'teacher' during the student's presence in class. Using this metaphor, we can see the role of the guide as being the person who shows the reader through the essay, much as a teacher teaches the students the new lesson. The guide locates the reader and the

writer in time and place, presents the readers the main points of the essay, and concludes his/her findings. Verbs of perception (e.g. *see*, *note* and *observe*) are usually clear references that the first personal pronoun (usually in its plural forms of *we* or *us*) has the role of the 'guide'.

'I' as the architect is usually realized by the usage of the first person singular, 'I'. The writer is the person who writes, organizes, structures and outlines the material in the written paper. There is not a clear-cut difference between 'I' as the guide and 'I' as the architect, but it is useful to have in mind the fact that 'the guide' merely seems to show the reader through an already existing terrain, while 'the architect', as the words suggest, creates a structure in the writing process.

'I' as the recounter of the research process describes or recounts the various steps of the research process. These might include reading source texts, interviewing subjects, collecting data etc. Material process verbs or 'doing' verbs (e.g. *work*, *read*, *interview*, *collect*), frequently used in the past tense, signal the presence of 'I' as a recounter of the research process.

'I' as the opinion-holder can be found in the instances where the writer shares an opinion, view or attitude with regard to known information or proved facts. Verbs of mental processes of cognition (e.g. *think*) usually are an indicator that the writer takes the position of the 'opinion-holder'.

'I' as the originator can be found in academic writings where the writer advances his/her own ideas in the paper. It is thus understandable that when the writer is 'the originator' the ideas presented are new. The usage of "I" as the originator gives the writer the opportunity to claim his/her authority, and express some form of ownership over the written work.

Results of Analysis

Using the method described above, I have identified all the instances of writer identity in *Social Identity, Investment, and Language Learning* by Bonny Norton Peirce (*Tesol Quarterly*, Spring 1995). For the sake of better organization, my results and discussion will be split into the following conventions: (1) the first section of Bonny's study (pp.9-13) will be referred to as **Part 1: The Introduction**; (2) the second section entitled "THE STUDY: IMMIGRANT WOMEN AS LANGUAGE LEARNERS" (pp.13-14) will be referred to as **Part 2: The Study**; (3) the third section entitled "THE THEORY: SOCIAL IDENTITY, INVESTMENT, AND THE RIGHT TO SPEAK" (pp. 14-18) will be referred to as **Part 3: The Theory**; (4) the fourth section entitled "THE ANALYSIS: IDENTITY, INVESTMENT, AND LANGUAGE LEARNING" (pp. 18-25)

will be referred to as **Part 4: The Analysis**; and (5) the final section entitled “THE IMPLICATIONS: CLASSROOM-BASED SOCAIL RESEARCH” (pp. 25-28) will be referred to as **Part 5: The Implications**.

Part	I as Rep	I as Guide	I as Arch	I as Rec	I as OH	I as OR	Total
1	0	0	1	2	3	4	10
2	0	0	1	5	0	0	6
3	0	0	4	5	2	5	16
4	0	0	2	2	2	5	11
5	0	0	0	4	1	6	11
Subtotal							54

Table 1: Distribution of first person pronouns across the article of research:

Discussion

It is easy to notice in Table 1 that none of the five parts of Bonny's article have any instances of '*I as the representative*' and '*I as the guide*'. From this I can understand the fact that the author does not intend to play a passive role in her article. Already a member of the academic community (a postdoctoral fellow at the Modern Language Center, Ontario Institute for Studies in Education, Canada), the author does not need the acceptance of the linguists community. What she intends to do in the article is to bring the topic of her research to light and present her findings and conclusions. In order to achieve this she does not have to use the writer identity as the

representative or the guide.

Out of a total of 10 instances of the first person pronoun used in *Part 1: The Introduction* four of them (40%) fall into the '*I as the originator*' category (for examples see *Appendix*). The reason that stands behind this fact is that *Part 1: The Introduction* is where the author expresses the novelty of her research. She succeeds in presenting her ideas though the usage of such phrases as *propose*, *take the position*, *argue* and *support*. It is also important to mention that there are three (30%) instances of '*I as the opinion-holder*', which means that she expresses opinions of someone else's views in order to build the theoretical background of her study. The instances where '*I*' stands for the architect (10%) and for the recounter of the research process (10%) make out of Bonny's first part of the article a proficient way of building up and recreating the backdrop of research. Thus, *Part 1: The Introduction* contains all the necessary elements to make its message clearly understood.

Out of a total of 6 instances of the first person pronoun used in *Part 2: The Study* five of them (83%) fall into the '*I as the recounter of the research process*'. This is only natural due to the fact that this part of Bonny's article deals with the presentation of her research, which meant collecting data from diaries, questionnaires, individual and group interviews, and home visits. She makes use of such phrases as *I helped teach*, *I invited*, *I based my research questions*, etc., which only highlight the fact that she underwent through all the necessary academic demands when doing her project.

In *Part 3: The Theory* the total instances of the first person pronoun used are 16. The number of first personal pronouns that express '*I as the recounter of the research process*' and '*I as the originator*' is equal, i.e. five instances (31%) each. This can be explained by the fact that what the writer does in this part is to present her new theory based on the research she has previously done. It is important to mention that there are four (25%) instances of '*I as the architect*' which only help the writer to build the discourse she needs in order to sustain her ideas. This part has the highest percentage (30%) of usage of first person pronouns in the whole article, thus being the center and most important part of her research.

Out of a total of 11 instances of the first person pronoun used in *Part 4: The Analysis* five of them (45%) fall into the '*I as the originator*' category. This is due to the fact that this section analyses her findings. The other instances of writer identity present in this part are equally shared

by uses of 'I' as the architect, as the recouter, and as the opinion holder in a percentage of 18%. These are used skillfully by the author in order to create a believable presentation of her opinions.

Out of a total of 11 instances of the first person pronoun used in *Part 5: The Interpretations*, six (54%) fall in the '*I as the originator*' category. '*I as the recouter of the research process*' is represented by four (36%) instances of writer identity. This is only normal if we consider this final section of Bonny's article as her conclusions. The conclusions are meant to restate the topic-problem and go through the most important evidence that sustains the writer's own opinions.

Conclusion

Out of a total of 54 instances of the first person pronoun used in Bonny's article, 20 (37%) fall into the '*I as the originator*' category. Instances of '*I as the recouter of the research process*' are 18 (33%) in number. This means the writer identity in the article is very strong, but is also based on thorough research. When the article was published for the first time in 1995 the issue of social identity in the context of language learning was not dealt upon by many linguists. That is why, when writing her article the author had to make use of numerous instances of first person pronouns.

What this paper has shown is the fact that each section of Bonny's article made use of writer identity in order to suit her discourse. Probably, Bonny Norton Peirce was not aware of this fact, but her being part of the academic community for a long time has subconsciously influenced the decision she made regarding language use when she wrote her article.

Appendix

Following are examples for each category of writer identity from Bonny's article. The first person pronouns have been underlined in each example:

'I' as the architect

- "... I drew in particular on Weedon's (1987) conception of social identity or subjectivity." (p.14-15)
- "I will demonstrate below that although it might be tempting to argue that Eva was essentially an introverted language learner..." (p. 16)
- "... I wish to highlight data that addresses the question..." (p.18)

'I' as the recouter of the research process

- "From January to June 1990 I helped teach a 6-month ESL course to a group of recent immigrants at Ontario College in Newtown, Canada." (p.13)
- "I also drew a substantial amount of data from two detailed questionnaires..." (p.14)
- "... my research on immigrant women in Canada develops questions..." (p.18)

'I' as the opinion-holder

- "... a theory of social identity that I hope will contribute to debates on second language learning." (p.12)
- "In my view, the conception of investment rather than motivation ..." (p.17)
- "I suggest that the reason why Martina refused to be silent..." (p.21)

'I' as the originator

- "I take the position that if learners invest in a second language..." (p.17)
- "I wish to argue that Martina's investment in English was largely structured..." (p.21)
- "As Eva continued to develop what I have called an identity as a multicultural citizen..." (p.25)

Bibliography

1. Hyland, Ken, *Options of identity in academic writing*, in *ELT Journal*, Vol. 56/4, October 2002, pp. 351-358.
2. Peirce, Bonny Norton, *Social Identity, Investment, and Language Learning*, in *Tesol Quarterly*, Vol. 29, No.1, Spring 1995.

3.Tang, Ramona and John, Suganthi, *The 'I' in identity: Exploring writer identity in student academic writing through the first person pronoun*, in *English for Specific Purpose*, no. 18, 1999, S23-S39.

ACADEMICIANUL EMIL POP ȘI ARHEOLOGIA ROMÂNEASCĂ

Liviu MĂRGHITAN

Academia Română, Divizia Istoria Științei

Adresa: Calea Victoriei, nr. 125, cod. 010071, sector 1, oficiu poștal 22, București.

Abstract

Although the Paleopolinological research was initiated by the prestigious biologist Emil Pop, titular member of the Romanian Academy since 195, and this original type of scientific investigation of the flora from the distant historical times has begun to be an efficient means of information in the framework of archaeological excavations, his name is not mentioned in the specific works and treatises.

This omission must be corrected, and the first step in this regard was done in the framework of the scientific research session from Bucharest, the 17 th of May 2007 of the Division of Science History of the Romanian Academy through the following communication.

Cuvinte cheie: *cultură, biologie, investigare, paleopolinologia, arheologie, agricultură, savant.*

Așa cum bine se știe, cercetarea trecutului istoric foarte îndepărtat al omenirii în general și al fiecărui popor în special, au fost și au rămas până în prezent pe cât de tentante, pe atât de pline de felurite greutăți.

Dificultățile multiple, derivate din faptul că unica sursă pentru obținerea de informații pe al căror temei să se formuleze concluzii științifice care să reflecte în mod cât mai fidel aspecte ale existenței umane petrecute cu multe sute de ani mai înainte au fost și au rămas în exclusivitate urmele de cultură materială, au lăsat cale liberă interpretărilor de tot felul.

Astfel, în cele aproximativ două secole și jumătate de cercetări mai mult sau mai puțin sistematice și științifice, atât pe plan științific european cât și național, s-au emis o serie de teorii și s-au creat felurite scenarii ale evoluțiilor pe scara vremii a societății umane, dintre care nu puține erau considerate destul de multă vreme drept adevăruri imuabile și definitiv câștigate de știință.

Însă lucrurile nu au stat chiar așa cum se credea de către generația de cercetători emitentă. Pe măsură ce în căutări erau implicate noi metode de investigare se constata că o seamă dintre mai

vechile percepțe nu mai întruneau condițiile de credibilitate pe care se bazau concluziile enunțate și acceptate ca atare în o anumite etapă de studiu.

Într-o asemenea situație se afla și încercarea de situare în timp a momentului istoric în care omenirea în evoluția sa multimilenară a reușit să realizeze că procurarea hranei, problemă capitală din toate timpurile, devenea posibilă și prin alte mijloace decât vânătoarea și culegerea din natură a unor categorii de plante comestibile.

După numeroase căutări, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea a început a se contura opinia că practicarea cultivării sistematice a solului ar fi început doar într-un singur spațiu relativ restrâns, numai de câte o unică grupare tribală, iar această fundamentală operațiunea cultivării plantelor ar fi fost răspândită din aproape în aproape de la un trib la altul.

Acel loc în care omul a început să cultive părți din pământul ce îl elibera de vegetația naturală prin aprinderi intenționate, s-a presupus a fi fost ținutul dintre fluviile Tigru și Eufrat, arie teritorială cunoscută sub denumirea greacă de Mesopotamia.

Emisă însă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, acea teorie era unanim acceptată fără rezerve, fiind consemnată ca atare nu numai în sofisticate tratate de istorie sau renumite enciclopedii, ci era vehiculată și în manualele școlare.

Dar și acest așa considerat adevăr a început să fie pus sub semn de întrebare după ce naturistul biolog Emil Pop stabilise existența unei noi metode de investigare, și anume, analiza polenului din sol. În bună parte susținătorii teoriei genezei agriculturii în Orientul Apropiat au fost extrem de reticenți în acceptarea apelării la analizele polenului va la o nouă metodă în cercetările arheologice. Era pusă sub semn de întrebare posibilitatea ca polenul să reziste nealterat în niveluri

stratigrafice vechi de mi multe zeci de milenii.

Pentru ca Paleopolinologia să fie recunoscută ca o modalitate de îmbogățire a datelor științifice arheologice a trebuit ca practic să dispară fizic o generație de cercetători care la vremea lor erau considerați adevărate somități ai arheologiei.

Odată acceptată valabilitatea analizelor polinice în niveluri de locuire preistorice s-a produs o constatare care pe moment părea neverosimilă. Se constata, când pe un șantier arheologic, când pe altul, că în nivelurile stratigrafice a căror vechime era să fie egală, sau chiar mai mare, cu nivelurile „mesopotamiene”, se găseau resturi de polen ale unor plante cultivabile, deosebite de flora naturală perenă.

În felul acesta apăruse dovada că în spații diferite, au apărut nu unul, ci mai multe exemple de practicare a agriculturii incipiente, nefiind deci vorba de o răspândire a acesteia doar dintr-o unică zonă de pe întregul mapamond.

Se cuvine deci, în acest spațiu înalt științific din incinta Academiei Române, să aducem la cunoștința celor interesați că fără de întemeierea de către cel care a fost academicianul Emil Pop, de la a cărui naștere se împlinesc 110 ani, astăzi atât arheologia românească, cât și cea din străinătate ar fi fost mult mai sărace în date și informații științifice imposibil de a fi obținute fără a se apela la investigațiile Paleopolinologice a cărei paternitate îi revine pe drept savantului ce n-a voit să se despartă de catedra universitară clujeană.

*Comunicare prilejuită de aniversarea
la Academia Română a 110 ani
de la nașterea botanistului prin excelență
Emil Pop.*

CONCEPȚIA FILOSOFICĂ A LUI VASILE GOLDIȘ DESPRE STAT ȘI DREPT

Marțian IOVAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Arad, 310025, Bd. Revoluției nr. 94-96

e-mail: marțianiovan@yahoo.com; tel. 0045/0257/284899

Abstract

Being a part of a philosophic common conception, of an original way of interpreting great trends of the European history the judicial philosophy seen by Vasile Goldiș speaks about values, principles and arguments which guided his entire political career. The author of this study makes an analysis of the main elements which united a postmodern philosophy of power and law among which the concepts of justice, natural laws, positive laws, natural human and people rights, state, power, constitutionalism and social and Christian democracy are the ones that articulates the national, European and international political projects of the great Romanian scholar and politic man.

Cuvinte cheie: *dreptate, constituție, stat, Marea Unire, îndemnul hrstic*

Analiza de către Vasile Goldiș a mecanismelor, direcțiilor și valorilor reglatoare ale istoriei Occidentului, a Europei în ansamblu, explicitarea misiunii celor care dețin puterea politică au dobândit o mare profunzime și o deschidere practică datorită valorificării avantajelor euristice ale interdisciplinarității și spiritului științific pozitiv, așa cum acesta pusese stăpânire pe dezvoltarea științelor socio-umane începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea. În acest context, preocupările lui Goldiș pentru împărtășirea rezultatelor cunoașterii pozitive din sociologie, pedagogia socială, psihologia socială, științele juridice, economia politică, geopolitică, teoria generală a statului etc., răspund nu numai pasiunilor sale cognitive, ci și nevoilor personale legate de activitatea de deputat în parlamentul din Budapesta și, după Marea Unire, în cel din București, corespunzând necesității, reglate de o etică politică superioară, de a fundamenta obiectiv și după

criterii universal acceptabile programele politice elaborate în diferite etape ale vieții sale și, mai ales, arhitectura statului național unitar român, implicit a principiilor generatoare ale primei Constituții a acesteia.

Marile proiecte politice elaborate de Vasile Goldiș, ca lider de partid național, ca deputat, ca fruntaș al mișcării de eliberare națională și ca unul dintre corifeii Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, s-au întemeiat pe vasta sa cultură istorică, sociologică, economică, filosofică dar și juridică. Faptul că a cunoscut opera unor mari filosofi ai dreptului rezultă din numeroasele trimiteri bibliografice pe care le-a făcut pentru a justifica propriile atitudini în domeniu. Stăpânirea conceptelor principale ale dreptului este demonstrată de faptul că a scris un manual de Constituție pentru școlile populare în prima parte a carierei sale didactice. Astfel, îndărătul unor noțiuni ce țin implicit de sfera de analiză a filosofiei dreptului (ca de pildă: stat, putere, drept, drept natural, drept pozitiv, drepturile omului, constituționalism, administrație europeană, drepturile popoarelor, stat universal, proceduri juridice europene, constituantă etc.), Vasile Goldiș era preocupat, mai întâi de toate, de a valorifica metodele științifice de cercetare și analiză, cum sunt cele ale sociologiei și istoriei, pentru că adevărurile despre dreptate rezultă nu din „cetatea teoriilor frumoase”, nici din „silogismele filosofiei transcendente”, ci din căutarea științei, deoarece „de pe această bază trebuie să pornească la drumul ei cuceritor dreptatea”¹.

Situat pe o astfel de poziție, Vasile Goldiș, în diferitele sale scrieri, a analizat raporturile

dintre dreptul natural, drepturile omului și dreptul pozitiv, rolul valorilor juridice în reglarea statului și a dinamicii dreptului, necesitatea reformelor în contextul decalajelor dintre formele juridice și stările de fapt, principiile pe care să se înalțe statul român unitar și dreptul internațional, perspectiva istorică a statului universal, condițiile limbajului juridic etc.

Ideea de dreptate

Conceptul pivotal al filosofiei juridice și al orientării activității politice desfășurate de-a lungul vieții de către Vasile Goldiș este cel de *dreptate*. Este vorba, în primul rând, de dreptatea creștină, de *dreptatea lui Dumnezeu*, care este una și aceeași pentru toți oamenii, este incompatibilă cu împărțirea societății în stăpâni și slugi. Dreptatea, ca valoare universală, străbate istoria precum un *duh* care glăsuiește în fiecare epocă într-un mod specific. Cel care a vestit dreptatea pentru toți a fost Mântuitorul Iisus Hristos. Prin actul învierii sale, Hristos „a pus pecetea dumnezeirii pe legea cea nouă a dreptății și libertății...Legea Mântuitorului se cuprinde într-un singur cuvânt: iubește. Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși, iar temelia păcii între oameni o lămurește mai luminos ca soarele: fă semenilor tăi ceea ce dorești să ți se facă de către oamenii tăi.”²

Așadar, dreptatea divină este clădită pe iubirea aproapelui. Învățătura lui Hristos este: Iubiți-vă unii pe alții! Omul este o ființă socială; oamenii pot trăi numai împreună, în societate. Coagularea societății, bunul ei mers și pacea socială sunt condiționate de iubirea reciprocă a oamenilor. Legea lui Hristos nu poruncește, nu formulează opreliști, ea cuprinde un singur îndemn: iubește! În timp ce legea veche (codul lui Moise), care conține cele zece porunci – toate formulând interdicții, a fost una a urii, a robiei unor oameni de către alții, a războaielor și a răzbunării. Adevărata fericire a omului pe pământ, organizarea universală a oamenilor și pacea lumii sunt operă creștină, se întemeiază pe îndemnul hristic: *Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși!*

Iubirea creștină apropie omul de om împreună cu adevărul, dreptatea și libertatea. Aceste concepte sunt corelative, în sensul că se afirmă împreună influențând gradul de mulțumire, de fericire a oamenilor și a popoarelor pe pământ. Dreptatea se poate face între oameni și între popoare dacă fiecare jertfește ceva din libertatea, din binele său. „Nu poți face însă altuia dreptate – scria Vasile Goldiș, decât numai renunțând la o parte a libertății tale.”³ Dar renunțarea la o parte din binele tău, din egoismul sau din libertatea ta este resimțită dureros și se desfășoară anevoios în

¹ Vasile Goldiș, *Despre problema naționalităților*, în Vasile Goldiș, *Scrieri social – politice și literare*, ediție îngrijită de Mircea Popa și Gheorghe Șora, Editura Facla, Timișoara, 1976, p.126.

² Vasile Goldiș, *Hristos a înviat!*, în *Voința poporului*, nr. 13, anul IX, 1931.

³ Vasile Goldiș, *Nașterea adevărului*, în *Știrea*, nr. 246, anul II, 1932.

istorie. De aceea triumful dreptății în lume presupune sacrificii, războaie, lupte, martiri. Încetarea războaielor, a războaielor, a conflictelor dintre oameni presupune respectarea legii lui Hristos: *Dumnezeu este iubire*. Prin urmare, cu cât va fi mai multă iubire între oameni cu atât va fi mai multă dreptate, libertate și fericire, cu atât mai mult adevărul va fi mai biruitor. Credința în Dumnezeu este calea spre dreptate socială și națională. Esența oricărei religii reprezintă imaginea dreptății între oameni și popoare, iar dreptatea este *columna civilizației*.

Dreptatea, ca valoare diriguitoare a zbaterilor oamenilor pe pământ, poate să apară în mințile unora sau altora ca o visare frumoasă, ca o contemplare a unei idei, ca un enunț transcendental etc. Dezvoltarea culturii oamenilor, înmugurirea conștiinței de sine a fiecărui om și a fiecărui popor (formarea conștiinței naționale) sunt elementele ce conduc spre civilizație. Oamenii și popoarele își asumă dreptatea prin fapte, prin luptă, prin organizare, prin inițiative și zbateri pentru a o finaliza. „Relațiile dintre oameni, neamuri și națiuni – credea Vasile Goldiș, în chip tainic și neînțeles se stabilesc în numele unei tot mai largi dreptăți sociale prin lupte și grele jertfe, adesea prin crâncene războaie”.⁴ Statul însuși, ca produs al dezvoltării istorice a societății, este o creație și un instrument ale dreptății, ale civilizării progresive a umanității. În exercitarea misiunii sale, statul traduce în fapte spiritul dreptății și al libertății. Prin intermediul statului și dreptului pozitiv dreptatea, ca valoare spirituală, este cea care constituie adevărul democrației, cea care solidarizează oamenii și încheagă fiecare popor într-o ființă mai puternică, cea care reglează raporturile dintre națiuni pregătind *fericita împreună viețuire a omenirii*.

Legile firești, dreptul natural și dreptul pozitiv

Dreptatea creștină se întrupează în dezvoltarea istorică a societății prin *legile firești și drepturile naturale ale oamenilor și popoarelor*. Încă din perioada tinereții, Vasile Goldiș făcea distincție, fiind în ton cu orientările filosofice predominante în analiza dreptului din Europa secolului al XIX-lea, dintre *legile firești și legile pozitive*. Legile firești au un caracter obiectiv și necesar, ele acționând peste voința oamenilor. „Nimic nu se poate împotrivi legilor firești. Ori te potrivești lor, ori te nimicești. *Tertium non datur*” – scria Vasile Goldiș.⁵ În timp ce legile pozitive, instituțiile sunt create de oameni astfel încât să concorde cu legile firești. De pildă, în temeiul legii firești că cetățenii aceluiași stat trebuie să se bucure în măsură egală de binefacerile statului lor a fost inițiată și adoptată, în anul 1848, o lege pozitivă privind egala îndreptățire a naționalităților aflate în Imperiul Habsburgic. La fel, toate legile fundamentale ale țării – începând cu Constituția, ar trebui să urmeze legile firești reflectate în conștiința fiecărei epoci istorice, în „duhul” vremii. Activitățile guvernelor, ale puterii legiuitoare și ale celei judecătorești, modul în care funcționează administrația publică ar trebui să urmeze legile pozitive, iar acestea să fie în consonanță cu legile obiective, firești, pentru ca societatea să prospere, să devină tot mai încheagată și mai dreaptă, pentru ca într-adevăr viața constituțională a țării să fie egal împărtășită de către toți cetățenii și de toate naționalitățile.

Legile firești ale istoriei umanității, ale istoriei fiecărui popor au un caracter universal, necesar; manifestările individuale și concrete ale istoriei sunt generate de aceste legi. Legile firești îndrumă în mod tainic, cu necesitate de fier, întâmplările omenești pe cărarea civilizațiunii, a adevărului și dreptății. Omenirea urmează în mod instinctiv aceste legi care se convertesc în *drepturi naturale*. Astfel, de exemplu, este un drept firesc, acela că fiecare națiune poate dispune, poate hotărî singură și în mod liber soarta sa sau acela că națiunile, indiferent de mărime și de poziția geografică, să fie egal îndreptățite sau ca fiecare om să aibă aceleași drepturi precum semenii săi. Iar legile pozitive, actele normative ar trebui să urmeze drepturile naturale. Dar oare această logică este transpusă întocmai în mersul real al istoriei? Goldiș se întreba dacă monarhia austro-ungară este interesată să facă acele aranjamente juridice și instituționale noi prin care să se conformeze cerințelor legilor firești, astfel încât să-și împlinească chemarea istorică? Oare, dacă ansamblul legilor pozitive – începând cu Constituția, sunt conforme legilor firești, este cert faptul că

⁴ Vasile Goldiș, *Sufletul școlii primare*, în *Gazeta învățătorilor*, nr. 11-12, anul II, 1931.

⁵ Vasile Goldiș, *Sufragiul universal în monarhia austro-ungară*, în *Tribuna*, IX, nr. 218, 1905, Arad, p. 1.

acesta nu va rămâne literă moartă sau o înlănțuire de simple enunțuri formale fără a fi traduse în fapte de viață juridică?

La întrebări de felul celor de mai sus, Vasile Goldiș a formulat răspunsuri bazate pe analize istorice, sociologice, pe cercetare științifică temeinică a realităților socio-economice, politice, culturale și religioase din vremea imperiului austro-ungar. Concluzia sa a fost aceea că există o mare discordanță între formele instituțional –juridice și fondul economic, politic al societății ungare dinaintea primului război mondial, că dreptul pozitiv existent nu se regăsește în practică în multe privințe – fapt pentru care constituționalismul și viața parlamentară, împreună cu întreaga „democrație”, sunt falsificate. Goldiș constata că se formase o curioasă concepție despre aplicabilitatea legilor pozitive ale țării: „Am ajuns într-adevăr acolo, ca între starea reală de fapt și cea formală de drept să fie cea mai profundă contradicție. La noi nimeni nu mai află nefiresc faptul că cei în drept a aplica legile, le aplică pe acestea după arbitriul lor. Legile care apără interesele economice ale clasei dominante, se aplică cu o rigiditate aproape neomenească, iar dispozițiile legilor care ar fi chemate să scutească întrucâtva pe cei mici față de cei mari sunt socotite ca simple ornamente ale constituției ungare, fără nici o valoare reală.”⁶ Cu alte cuvinte, instituțiile create, formele constituționale adoptate – fiind de inspirație liberală, capitalistă, vin în contradicție cu structurile economice preponderent feudale. S-au schimbat doar formele juridice, esența a rămas. Ori această mare contradicție dintre starea formală de drept și cea reală de fapt alimentează cele mai diverse abuzuri ale funcționarilor de stat, întărește lăcomia satrapilor administrativi, dezvoltă

fenomenele de corupție, ideologia națională a șovinismului maghiar sau transformă în simple petice de hârtie legile presei, electorală, a învățământului, a cultelor sau privind egala îndreptățire a naționalităților din imperiu.

Într-un astfel de context istoric și juridic, într-un stat care adoptă forme juridice specifice democrației constituționale, care proclamă drepturile omului și ale cetățeanului – pe de o parte, și care în esența sa, prin tradițiile, obiceiurile și practicile administrative, este unul de tip feudal – pe de altă parte, poporul român din imperiu ar trebui să se bucure de următoarele drepturi naturale, firești: fiind esențialmente un popor de plugari, românilor le trebuie, înainte de toate, pământ; dreptul la învățământ în limba maternă; dreptul de a folosi limba maternă în instituțiile statului, inclusiv de a fi judecați în limba maternă; dreptul de a li se respecta demnitatea și de a fi egali în fața legii cu ceilalți cetățeni din imperiu; libertatea de opinie, de organizare și în plan confesional; drepturi electorale, începând cu alegerea judeului, notarului, medicului și a celorlalți slujbași ai statului, încheind cu alegerea reprezentanților în *casa țării*; sufragiul universal, direct, egal și secret; autonomia națională etc. Astfel de drepturi firești aparțin nu numai românilor, ci oricărei alte naționalități, inclusiv celei maghiare, sau oricărei națiuni europene. Goldiș era convins că dacă monarhia austro-ungară nu va găsi și nu va introduce în viața publică noi aranjamente instituționale, juridice, prin care să se conformeze cerințelor legilor firești, drepturilor naturale ale omului și ale popoarelor prin care să intre în concertul statelor din universul civilizat, atunci aceasta va fi nevoită să mențină neamuri diferite în aceeași organizare statală cu lanțurile urii, cu utilizarea forței brutale – ca temelie a edificiului imperiului. Ori concluzia istoriei este aceea că tronurile, împărățiile se surpă dacă se împotrivesc legilor firești, dacă sunt potrivnice dorului de libertate și de fericire a neamurilor.

Într-o viitoare alcătuire socială, fie în imperiul austro-ungar, fie în afara lui, va trebui promovată dreptatea creștină, orice privilegiu va fi abolit, orice supremație va fi înlăturată fiind considerată o crimă, fiecăruia va trebui să i se dea ce i se cuvine. O nouă ordine juridică edificată înăuntrul imperiului ar trebui să fie promovată pe calea reformelor, de care să beneficieze toate popoarele, cum ar fi: reforma sistemului de impozite pe temeiul principiului progresivității; reforma administrației pe baza principiului autonomiei comunale; înlăturarea virilismului din viața publică; reforma electorală prin introducerea votului universal, direct, egal și secret; reforma dreaptă a

⁶ Vasile Goldiș, *Recensământul*, în *Românul*, nr. IX, 1911, p. 2.

justiției; garantarea drepturilor politice și civile pentru toți cetățenii, indiferent de naționalitate; garantarea autonomiei naționale, a egalei îndreptățiri a naționalităților prin intermediul instituțiilor statului etc.

Astfel de schimbări instituționale necesită o formulare a legilor pozitive în așa fel încât acestea să exprime cât mai adecvat imperativele legilor firești și ideea de dreptate. Limbajul, textul legii trebuie să fie clar și precis. Este inadmisibil ca temeiul literal al oricărei legi să dea loc la felurite interpretări. De aceea, oricare lege trebuie să fie coerentă, necontradictorie iar expresiile lingvistice să redea odată cu norma de urmat și spiritul legii. Totodată, prezintă mare importanță practică accesibilitatea textului actelor normative în primul rând pentru cei serviți de autoritățile administrative și judecătorești. Procesele gestionate de organele judecătorești ar trebui să se desfășoare în limba maternă; la fel, actele emise și comunicarea autorităților publice ar trebui să se realizeze în limba maternă, dacă într-adevăr se dorește dreptate socială și națională. Dar, oare, statul ungar, parlamentul maghiar – îmbătat cu himera subjugării națiunilor nemaghiare, întemeiat pe neoioabăgie, va fi capabil să înțeleagă *duhul vremii*, legile naturale, pentru a începe uriașa muncă de întemeiere a unui nou stat, de practicare a dreptății sociale și naționale? Cu siguranță, credea Goldiș, istoria va da un răspuns la această întrebare prin crearea acelor noi forme juridice, instituționale prin care să răspundă cerințelor imperioase ale legilor firești.

Puterea, statul și dreptul

Celui cărui îi revine misiunea de a realiza dreptatea prin primenirea legilor pozitive, corespunzător cerințelor legilor firești, prin garantarea aplicării legilor, este statul susținut de societatea solidară cu *duhul epocii istorice*, cel care asigură funcționarea puterilor publice cu

sprijinul activ al majorității cetățenilor. Realizarea practică a dreptății necesită eforturi, perseverență, lupte politice care să utilizeze mijloacele potrivite scopurilor stabilite, implicit a forței pentru a impune dreptul pozitiv. În cele din urmă, în politică „toată înțelepciunea se rezumă în vestitele cuvinte: *Macht geht vor Recht*, iar mijlocul cel mai probat al puterii este unirea tuturor forțelor.”⁷ Dar ce este statul, ca titular al puterilor legislativă, administrativă și judecătorească?

Statul se compune din toți cetățenii săi, este susținut de toți aceștia prin plata de impozite, îi reprezintă și-i servește pe toți fără discriminări, conform principiilor civilizației. Organizarea statală este oglinda fidelă a împărțirii societății în clase și grupuri sociale, a dezvoltării istorice a fiecărei națiuni. Astfel, în aproape toate statele Europei medievale ființau două importante clase antagoniste: deținătorii exclusivi ai drepturilor politice (marii prelați ai Bisericii și nobilimea) și cei lipsiți de aceste drepturi (iobagii și sărăcimea în general). Rezultatul funcționării acestui tip de stat a fost nedreptatea extremă ridicată la rang de principiu: creșterea proprietății fără muncă și extinderea muncii fără a acumula proprietate. Evoluând împotriva legilor firești, această structură statală a fost pusă în discuție de burghezia în ascensiune și de înflorirea luminismului, de afirmarea unei noi intelectualități alcătuită din avocați, învățători, medici, farmaciști, preoți, funcționari de stat etc., care se transformă într-o seră a liberalismului. În aceste medii începe propovăduirea drepturilor omului și ale cetățeanului, lupta împotriva privilegiilor nobilimii și a absolutismului. Treptat cuceresc spiritele ideile de dreptate, libertate, egalitate și solidaritate, care vor sta la baza noii ere în dezvoltarea statului: constituționalismul și parlamentarismul modern. Cu siguranță, constata Vasile Goldiș, această trecere la democrația parlamentară și la statul constituțional a avut loc într-un mod specific în cadrul monarhiei habsburgice, un mod îmbibat de distorsiuni, disfuncții, contradicții – fapt ce a făcut ca organele legiuitoare să întocmească de multe ori simple petice de hârtie, administrația să fie nu una europeană ci mai degrabă una de tip asiatic iar justiția să funcționeze altfel decât ar fi trebuit.

Baza statului o constituie în principal cele două forțe sintetizatoare ale solidarității oamenilor, ale unirii forțelor sociale pentru a-și atinge obiectivele comune. În cadrul civilizației europene, cele două forțe sunt biserica și școala, prima asigură unitatea spirituală a conștiințelor,

⁷ Vasile Goldiș, *O scrisoare politică*, în *Tribuna poporului*, IV, nr. 74, 1900, p. 1.

urmarea legii iubirii creștine de către oameni iar cealaltă asigură emanciparea culturală a oamenilor, dezvoltarea conștiinței naționale prin cultură. Pe lângă cele două forțe sintetice, Goldiș subliniază rolul bogăției generate de economie, deoarece „bogăția și cultura sunt o garanție mai mare a menținerii statului, decât sărăcia și incultura, pentru că omul cult și avut se teme de dezordinea în care poate să piardă totul, în timp ce nevoiașii doresc cu ardoare răsturnările în care pot câștiga totul.”⁸

Dintr-o altă perspectivă, statul este instituția cea mai desăvârșită la care a ajuns omenirea în istoria de până acum, luând diferite grade de dezvoltare în funcție de condițiile etnografice, economice, geografice etc. Întotdeauna însă elementele primordiale ale unui stat sunt pământul pe care trăiește și poporul prin care ființează: statul e o bucată din omenire și o bucată din teritoriu planetei, adică este sufletul unui popor și țara în care viețuiește poporul. Țara nu este o simplă proprietate a statului, ci este însăși trupul său, o parte a ființei sale. De aceea nici un stat nu poate să cedeze ceva din țara sa, nici să renunțe la independența și suveranitatea sa. Dezvoltarea civilizației a validat ca stat specific epocii în care a trăit Goldiș statul național – fapt confirmat de multitudinea mișcărilor politice de eliberare națională și de organizare a unor state naționale în mai multe zone ale Europei. În acest flux de evenimente și procese istorice majore se încadrează desăvârșirea statului unitar român, proclamat prin voința organică a națiunii române exprimată de Adunarea Națională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918.

Ca autor al proiectului noului stat unitar român – stat național, suveran și independent, Vasile Goldiș – împreună cu ceilalți corifei ai Marii Uniri, a inițiat întrunirea Constituyentei, a reflectat asupra principiilor politice și juridice pe care să fie așezat, edificat statul român – rezultat

al Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Toate aceste preocupări și idei la care a ajuns sunt o continuare consecventă a atitudinilor și principiilor adoptate încă din faza în care a intrat în lupta pentru drepturile politice și civile ale naționalităților, implicit ale celei maghiare din imperiul austro-ungar, reprezintă o expresie a aceluiași crez politic creștin-social și democrat.

Promotor al unei etici politice, juridice și administrative de tip apostolic, ghidat de valorile culturii și civilizației europene, Vasile Goldiș concepea noul stat național unitar român ca fiind produsul necesar al dreptății istoriei, al întrupării noii concepții privind realizarea dreptății în lume, care presupune: consacrarea libertății reale a tuturor popoarelor; egalitatea oamenilor în fața legilor; făurirea unei societăți planetare care să garanteze întovărișirea națiunilor libere; datoria de a nu pedepsi progenitura pentru păcatele părinților; asigurarea tuturor neamurilor și tuturor cetățenilor conlocuitori pe pământul românesc a acelorași drepturi și îndatoriri; promovarea valorilor culturii și civilizației universale – fapt ce necesită abolirea fiecărui privilegiu și statuarea, ca fundament al acestui stat, a muncii și răsplătii ei integrale; garantarea drepturilor și libertăților naționalităților conlocuitoare de a se instrui, administra și judeca în limba maternă; libertate confesională și egalitate pentru toate religiile din stat; vot obștesc, direct, egal, secret pentru ambele sexe începând cu vârsta de 21 de ani; desăvârșită libertate presei, asocierilor și întrunirilor, libera propagandă a gândurilor omenești; reforma agrară radicală etc. Toate aceste enunțuri reprezintă principii care prefigurează elaborarea Constituției viitorului stat democrat al României Mari.

În noul stat român puterea nu se va mai moșteni, nu va fi monopolul unei clase care să paraziteze pe seama celor mulți, ci ea va fi legitimată emanând din voința colectivă a poporului. Puterea va trebui să încarneze spiritul public, să promoveze interesele tuturor păturilor sociale, să servească satisfacerii nevoilor publice. Fiind legitimă, puterea are dreptul să legisneze în numele națiunii, să așeze viața publică pe temeiul dreptății sociale. O astfel de putere nu va substitui dreptul prin brutalitate, ci va înlocui forța brutală cu dreptatea. Așadar, noul stat român are nevoie de împământenirea unei noi concepții de viață, întemeiată pe valorile morale, pe idealurile universal acceptabile puse în serviciul comunității, pe conlucrarea tuturor forțelor sintetice menite să dea coeziune vieții sociale, politice, naționale și să le surprindă pe cele distructive. Așezarea edificiului

⁸ Vasile Goldiș, *Despre problema naționalităților*, în Op.cit. , pp. 150-151.

noului stat este, înainte de toate, ghidată de factori spirituali. Morala și religia sunt cheagul solidarizării oamenilor sau liantul comunităților umane. Cu cât va fi mai multă moralitate și iubire creștină în societate, cu atât se va înfăptui mai multă dreptate socială, instituțională, națională și internațională.

Tendențele istorice de dezvoltare a statului și dreptului, de realizare a dreptății se fac evidente și în relațiile internaționale, în afirmarea dreptului internațional sau în plămădirea statului universal. Astfel, de pildă, popoarele Europei au format totdeauna un întreg cultural și spiritual, au promovat idei și valori generale care, treptat, au fost adoptate de toate popoarele culte. Prin urmare, istoria Europei este o istorie a principiilor comune după care popoarele componente s-au ghidat în realizarea gradată a fericirii lor pământești. Astfel dreptatea istoriei s-a afirmat prin valorile moderne general recunoscute, cum sunt respectarea drepturilor omului, democrația, constituționalismul, respectarea suveranității statului național ca punte de legătură între cetățenii săi și formațiuni instituționale care vor integra statele naționale ajungându-se, peste un arc de timp istoric, la un stat universal.

Așadar, statul și dreptul naționale nu sunt ultima treaptă în dezvoltarea civilizației. Viitorul civilizației europene depinde exclusiv de găsirea soluției la problema dacă se poate substitui sau nu conflictelor armate o procedură juridică general acceptată de toate popoarele? Goldiș era convins, răspunzând la această întrebare, că niciodată popoarele europene nu vor accepta de bună voie exercitarea asupra lor a unor forțe de constrângere prin care să le fie impusă pacea. „Forța aceasta nu poate fi deci de ordin material – credea Goldiș, care să reprezinte forța brutală, ci trebuie să fie exclusiv de ordin spiritual, pe care sufletul omenesc s-o primească de bunăvoie și bucuros. Această forță există, dar omenirea cu bună știință o ignoră. A fost creatorea civilizației apusene, lumea însă

a uitat-o. Va trebui inventată din nou.”⁹ Astfel își exprima Goldiș, în ultimele luni de viață, credința adâncă și nestrămutată în ideea biruinței dreptății creștine, a statului de drept, a valorilor civilizației europene. Pe acest fond istoric, Hotărârile Adunării Naționale de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, vor rămâne pentru veșnicie o glorie a neamului românesc „fiindcă prin ele se proclamă principiile eterne și infailibile ale dreptății, ale libertății și ale păcii de totdeauna în lume.”¹⁰

⁹ Vasile Goldiș, *Societatea Națiunilor și Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, în *Hotarul*, nr. 7, anul I, 1933.

¹⁰ Ibidem.

ACTIVITATEA LUI VASILE GOLDIȘ ÎN CADRUL CONSILIULUI DIRIGENT (2 DECEMBRIE 1918 – 10 APRILIE 1920)

Eugen GAGEA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

*Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,
0257/250609, e-mail: colped@uvvg.ro*

Abstract

Been a good knowing of romanian reality school by Transylvania on the eve of Union animated by deep patriotic feelings, Vasile Goldiș, after assumption of Cultured Resourt and Public Instruction in frame of Dirigent Council through seriousness actions, in view reorganize of education.

Thus, he manage reorganized romanian primary and secondary education, he put modern base and undertake important actions, which going to found Romanian University of Cluj.

He take all possible measure for ensure harmonious development of Romanian education in Transylvania in concordance with new historics reality.

Cuvinte cheie: *reformă, învățământ, religie, cultură, minorități naționale.*

La 1 decembrie 1918, Marea Adunare Națională de la Alba Iulia a ales, din cadrul celor 1.228 de delegați, Marele Sfat compus din 250 de membri. Pentru conducerea curentă a treburilor interne ale Transilvaniei până la unirea sa definitivă cu România, acesta alege un guvern provizoriu - Consiliul Dirigent, format din 15 membri. Președinte al Consiliului Dirigent este Iuliu Maniu.

Cealalți membri sunt: Vasile Goldiș, Alexandru Vaida-Voevod, Ștefan Ciceo-Pop, Ioan Suciu, Aurel Vlad, Aurel Lazăr, Emil Hațieganu, Victor Bontescu, Romulus Boilă, Ion Fluieraș, Iosif Jumanca, Vasile Lucaciu, Valeriu Braniște, Octavian Goga. Erau 10 membri ai P.N.R., trei în dependenți și doi membri ai P.S.D. din Transilvania și Banat¹¹.

Toți aceștia erau recunoscuți ca luptători și organizatori ai românilor din Transilvania în lupta de eliberare națională. În vederea repartizării judicioase a sarcinilor, membrii Consiliului Dirigent și-au împărțit sferile de activitate, majoritatea dintre ei conducând activitatea unui resort. Președinte al Consiliului Dirigent și șeful resortului de interne dr. Iuliu Maniu; resortul Instrucției Publice și al Cultelor - Vasile Goldiș; resortul Afacerilor Externe și Propaganda ziaristică - Alexandru Vaida-Voevod; resortul de Război și Siguranță Publică Ștefan Ciceo-Pop; resortul Organizare și pregătirea Constituantei - Ioan Suciu; resortul Finanțelor - Aurel Vlad; resortul Justiției - Aurel Lazăr.¹²

Conștienți de sarcinile ce le revin, având adeziunea deplină a românilor transilvăneni, membrii Consiliului Dirigent vor trece la punerea în aplicare a hotărârilor Adunării Naționale de la Alba Iulia. Una dintre primele măsuri luate, în vederea punerii bazei statului român în Transilvania, a fost aceea a introducerii unei administrații românești.¹³ Astfel, la începutul anului 1919, Consiliul

Dirigent a luat măsuri de numire a prefecților în toate județele administrate de către el.¹⁴

Vasile Goldiș a condus treburile Resortului de Culte și Instrucție Publică în perioada 2 decembrie 1918 – 15 martie 1919, resort care trebuia să canalizeze toate acțiunile în vederea reorganizării învățământului românesc din Transilvania, în concordanță cu noile realități istorice. După Unire, toate școlile de stat au trecut sub controlul Consiliului Dirigent. Cele mai arzătoare probleme care necesitau rezolvare imediată erau problema asigurării școlilor cu cadre didactice calificate, cu material didactic sau chiar cu local. Cele aproape 2.000 de școli primare, 72 gimnazii, 31 școli pedagogice, 157 școli civile, 57 școli comerciale și alte școli de specialitate din Transilvania dispuneau de un număr insuficient de profesori.

Pentru a veni în ajutorul învățământului secundar Vasile Goldiș a dat circulara „Cu privire la ocuparea de catedre în învățământul secundar românesc”¹⁵, prin ea se făcea apel la profesorii care au funcționat în școlile românești din Transilvania să-și reocupe catedrele.

Resortul de Culte și Instrucție Publică a avut în vedere și starea materială a profesorilor. Vasile Goldiș a propus Consiliului Dirigent să se acorde profesorilor un ajutor anual de 600 coroane și unul lunar de 300 coroane pe perioada 1 ianuarie - 31 martie 1919.¹⁶

În atribuțiile Resortului de Culte și Instrucție Publică intrau și problemele cultelor religioase. Pe toată perioada în care Vasile Goldiș a fost secretar al Consistoriului din Arad, Episcopia a avut o țință demnă, aproape radicală, în problema națională. Printr-o circulară Vasile Goldiș a cerut autorităților bisericești să rupă legătura cu guvernul din Budapesta. Consiliul Dirigent anunța bisericile, prin intermediul resortului condus de Goldiș, că le va acorda sprijin în rezolvarea tuturor problemelor „în spiritul larg democratic și liberal care transpiră din hotărârile de la Alba Iulia”.¹⁷ De asemenea, într-o Circulară către bisericile subordonate se spunea că fiecărui cetățean român îi

¹¹ Ștefan Pascu, *Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, încununarea ideii, a tendințelor și a luptelor de unitate a poporului român*, Cluj, 1968, p.383-386

¹² Arhiva Istorică Centrală, București, Fond: *Consiliul Dirigent*; Procese verbale ale Consiliului Dirigent (fotocopii), vol.1, p.1-2

¹³ Decretul-lege nr. 3632 privind organizarea Transilvaniei pînă la unirea definitivă din 11/24 decembrie 1918, în „Monitorul Oficial”, nr. 212, 13/26 decembrie 1918, p.375-379

¹⁴ Arhiva Istorică Centrală, București, Fond: *Consiliul Dirigent*, A (Secția prezidențială), dosar nr. 4, 1919, f.15-22

¹⁵ „Gazeta Oficială”, nr. 5, din 5/18 ianuarie 1919. p. 17

¹⁶ Idem, nr. 7-12, din 1, 6, 8, 12, 19, 22 februarie, 1919, p.3

¹⁷ Idem, nr. 14 din 15 martie 1919, p. 6

revine sarcină să participe la „punerea bazei financiare și întărirea României care deschide calea mai încântătoare și perspective spre un viitor senin și fericit”.¹⁸

Resortul de Culte și Instrucție Publică a cuprins în sfera sa de activitate și problema minorităților naționale. Vasile Goldiș, consecvent principiilor sale și celor cuprinse în Hotărârea de la Alba-Iulia, a adoptat o atitudine progresistă în domeniul rezolvării tuturor problemelor legate de minoritățile naționale.¹⁹ A exclus din activitatea sa favoritismul, sistemul preferențial sau persecuțiile cu caracter național. În ședința Consiliului Dirigent din 22 ianuarie 1919, Vasile Goldiș a anunțat că sașii au depus jurământ de fidelitate față de noul stat. Cu această ocazie a cerut să se acorde suma de 27.720 coroane ajutor pentru Institutele froebeliane săsești și să intervină pe lângă „Musée de Gaublin” din Paris pentru a înapoia 4 covoare de valoare istorică ale bisericii săsești din Sibiu.²⁰ Aceste covoare au fost trimise la Paris pentru a fi copiate, dar nu au mai fost restituite. Pentru învățătorii și învățătoarele din serviciul școlilor franciscane s-a acordat un ajutor de stat de 600 coroane anual. La propunerea lui Vasile Goldiș a fost cooptat Lutz Corody în Resortul de Culte și Instrucție Publică, din partea sașilor, ca secretar general. Vasile Goldiș l-a cunoscut bine de pe vremea când a fost profesor la Brașov, când Partidul Național Român a încercat o platformă comună cu partidul sașilor în conducerea căruia era și Lutz Corody.

În ședința Consiliului Dirigent din 24 martie 1919 Vasile Goldiș a anunțat că treburile Resortului de Culte și Instrucție Publică le va conduce în continuare Valeriu Braniște. Începând din

15 martie 1919, toate actele Resortului de Culte și Instrucție Publică poartă semnătura lui Valeriu Braniște. După sosirea acestuia la Sibiu, Vasile Goldiș a plecat la București ca ministru fără portofoliu în guvernul român. A rămas mai departe membru în Consiliul Dirigent cu vot deliberativ.

¹⁸ *Circular către toate oficiile protoprezbiteriale și parohiale din districtul Consistoriului Arad*, în Arhivele Bisericii Ortodoxe din Cermei, dosar 119, act 18

¹⁹ Proces-verbal luat în ședința Consiliului Dirigent din 9/22 ianuarie 1919 de la Sibiu, în Biblioteca Institutului de istorie veche din Cluj, nr. înv. M. 168, p.114

²⁰ *Patria* (Cluj), VI, 1924, nr. 195, 14 septembrie, p. 4

III. EDUCAȚIE ȘI CERCETARE EDUCAȚIONALĂ. POLITICI ÎN EDUCAȚIE

STUDENȚI ARĂDENI ÎN UNIVERSITĂȚILE DIN EUROPA (secolul XIX - începutul secolului XX)

Stelian BOIA

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Științe Umaniste Politice și Administrative

Adresă: Arad, st. Unirii, Nr.3, tel/fax 0257/282324, 0257250599; E-mail: suc@uvvg.ro

Abstract

The present study presents, with all the necessary data, the list of the students and intellectuals from the Arad County who studied and got their cultural formation in the higher education institutions across Europe in the second half of the 19th century and at the beginning of the 20th century. This study is based on the achievements of both Romanian and foreign historiography, but most particularly on the information got from the Romanian and foreign archives. The author of this study uses not only a statistic (quantitative) analysis but also a sociologic analysis which highlights the particularities of the complex process of formation of Romanian elites in the Arad County in the modern period. Between 1867 – 1918 a number of 280 students coming from the county of Arad have attended the universities from Europe. The benefited from 88 scholarships most of them belonging to “Emanuel Gozsdu” Foundation(75). Many students have attended courses at the Faculty of Law (218), of Medicine and Pharmacy(57) and of Poly-Technical Sciences(31), 93 graduate students have been granted the title of Ph. D.in science.

Cuvinte cheie: *university, faculty, elite, foundation, student, intellectual, study, scholarship*

Istoria elitelor intelectuale românești originare din fostul comitat al Aradului și din spațiul geografic al actualelor județe Arad și Bihor nu a reprezentat o prioritate a cercetării istorice arădene dinainte de revoluția din decembrie 1989, dar nici în perioada postdecembristă. Preocupările istoricilor materializate în articole, studii și abordări monografice au pus în valoare doar parțial potențialul intelectual și cultural al spațiului istoric arădean, particularizându-i trăsăturile, evidențiindu-i contribuția la dezvoltarea culturii și civilizației moderne și contemporane românești.²¹

Trăind într-o zonă istorică marcată de profunde confluente etnice, cu bogate tradiții istorice culturale maghiare și germane, românii au reușit în epoca modernă importante recuperări în planul instruirii școlare superioare și în promovarea unor certe valori intelectuale în cultura română. Secolele al XIX-lea și al XX-lea au impus o întreagă pleiadă de mari intelectuali formați în universitățile din Europa Centrală și de Vest.

Pornind de la aceste cercetări, în studiul de față ne-am propus prezentarea listei cu studenții români originari din fostul comitat Arad și implicit a intelectualilor arădeni din perspectiva formației lor superioare universitare, în perioada cuprinsă între anii 1867 – 1918. Studiul nostru se bazează pe cercetarea matricolelor universitare de la instituțiile de învățământ superior din Europa Centrală și de Vest, dar cu deosebire din Ungaria istorică, cercetare completată cu numeroase informații oferite de evidențele bursierilor fundațiilor românești de stipendii, cu deosebire ale Fundației “Emanuil Gozdsu” de la Budapesta (1870 – 1952).²²

Astfel, pe baza acestor cercetări am reușit să identificăm un număr de 280 de studenți români originari din localitățile fostului comitat Arad, care în perioada dualismului austro – ungar au studiat în universitățile din Europa.

Așa cum reiese din lista cu intelectualii arădeni formați în universitățile europene publicată în studiul de față, majoritatea acestora sunt “produsul” instituțiilor de învățământ superior din Budapsta și Oradea, respectiv Cluj.

Tabel cu repartizarea intelectualilor arădeni pe centrele universitare frecventate

Budapesta	138
Oradea	90
Cluj	81
Schemnitz	11
Viena	4
Debrețin	4
Kecskemet	4
Presov	3
Bratislava	2
Anvers	1

²¹ Dintre numeroasele studii dedicate istoriei intelectualității arădene amintim : Eugen Gluck, Contribuții cu privire la viața și activitatea lui Nicolae Horga-Popovici, în Ziridava, V, 1975, pp.156-168; Cornel Clepea, Fundații școlare ale Episcopiei Aradului, în Ziridava, XVIII, 1993, pp. 419-435; Melentie Nica, Nicolae Ștefu (Nicu Stejărel) (1855-1914), în Ziridava, IX, 1976, pp.413-442; Doru Bogdan, Pavel Vasici în slujba învățământului românesc (1870-1881), în Ziridava, IX, pp.511-526; Doina Radu, Atanasie Marian Marienescu (1830-1914), în Ziridava, IX, 1978, pp.341-368; Radu Homescu, Iuliu Tr. Mera (1861-1909), în Ziridava, IX, 1978, pp.443 – 461; Nicolae Roșuț, Atanasie Șandor (1808-1892), în Ziridava, V, 1975, pp.169 – 197, Lucian Emandi, Emil Monția, compositor popular, în Ziridava, V, 1975, pp.245 – 253; Stelean-Ioan Boia, Fundația “Elena Ghiba-Birta” și contribuția ei la dezvoltarea învățământului românesc arădean, în Monografia Liceului Teoretic “Elena Ghiba-Birta”, Arad, Arad, 1995, pp.159-172.

²² Lista cu studenții originari din comitatul Arad se poate consulta la Cornel Sigmirean, Istoria formării intelectualității românești din Transilvania și Banat în epoca modernă, Presa Universitară Clujeană, Cluj – Napoca; Stelean- Ioan Boia, Fundația „Emanuil Gozdsu” (1870 – 1952), Editura Universității de Vest „Vasile Goldiș” Arad, 2006.

Graz	1
Cernăuți	1
Keszthely	1
Göttingen	1
Halle	1
Heidelberg	1
Leipzig	1
Magyar - Ovar	1

Considerente de ordin economic precum proveniența studenților aflați la studii din familii cu resurse financiare modeste, suportând cu mare dificultate școlarizarea la o universitate din Vest, dar și “orientarea școlară” promovată de autoritățile politice de la Budapesta, au determinat ca foarte puțini tineri români să poată urma studii la universitățile din afara statului ungar. Prin legea emisă în 1898 de către ministrul de interne Dezso Perczel, orice diplomă universitară obținută la o universitate din afara spațiului ungar trebuia acreditată la o instituție de învățământ superior din Ungaria, ceea ce presupunea din partea viitorului intelectual roman o bună cunoaștere a limbii maghiare.²³ Această condiționare descuraja plecarea multor tineri români la studii în străinătate. Bursele obținute de tinerii români aflați la studii în Europa trebuiau aprobate de către Ministerul Instrucțiunii Publice, care nu le considera îndreptățite de fiecare dată. Din aceste cauze, universitățile străine erau frecventate pentru 1-2 semestre în timpul anului de studii sau pentru dobândirea unei specializări după obținerea licenței sau a doctoratului; nu sunt puține cazurile în

care același student frecventa cursurile aceleași specializări, dar într – un alt centru universitar.

În ceea ce privește facultățile frecventate de intelectualii arădeni se remarcă preferința acestora pentru facultățile și academiile de drept și științe politice.

Tabel cu repartizarea studenților arădeni pe facultățile (specializările) frecventate în timpul studiilor

Drept și științe politice	218
Medicină și farmacie	57
Politehnică	31
Litere și filosofie	14
Silvicultură	11
Teologie	8
Agronomie	8
Comerț	4
Medicină veterinară	3

Fenomenul acesta a fost caracteristic procesului de formare a intelectualității românești din întreg spațiul Transilvaniei și Banatului în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, ca de altfel în cazul tuturor națiunilor din Imperiul austro – ungar, specific secolului al XIX-lea la nivelul întregii Europe. Surprinde pozitiv numărul relativ ridicat de tineri români din comitatul Arad care au frecventat universitățile tehnice -42-dacă adăugăm și pe cei care au studiat silvicultura la Academia de Minerit și Silvicultură de la Schemnitz din Slovacia, dar , de această dată negativ, și interesul foarte scăzut pentru academiile de comerț(4), ceea ce exprimă interesul redus în cazul tinerilor români față de noile profesii caracteristice societății industriale capitaliste. Explicația se regăsește în faptul că majoritatea intelectualilor proveneau din mediul rural, mai puțin receptivi la schimbările intervenite în societatea modernă. Astfel din mediul urban proveneau doar 79 de studenți – din Arad 74 și din Lipova 5. Situația de față reflectă în mare configurația etnodemografică a orașelor din comitatul Arad în perioada analizată de noi.

²³ Sandor Biro, *The Nationalities problem in Transylvania. 1867 – 1940*, New York, 1994, p.274.

Din punct de vedere al originii sociale am reușit să identificăm ocupația părinților la un număr de 162 de tineri aflați la studii în universitățile din Europa. Dintre aceștia 52 proveneau din familii de agricultori, 45 din familii de preoți, 18 din familii de învățători și profesori, 17 din familii de avocați și judecători, 15 din familii de notari, 5 din familii de funcționari, 2 din familii de ofițeri superiori, 2 din familii de pădurari și câte 1 din familii de meseriași, ingineri, respectiv industriași. Dintre cei a căror origine socială nu rezultă din matricolele școlare, majoritatea provenind din mediul rural, suntem convinși că descindeau din familii de agricultori. Dar, indiferent de mediul din care proveneau, majoritatea aveau origini sociale modeste, cu posibilități materiale precare, depinzând într-o foarte mare măsură de stipendiile obținute de la fundațiile românești. Din cei 280 de studenți arădeni, 88 au beneficiat de stipendii, cei mai mulți (75) din partea Fundației "Emanuil Gozdsu" - în totalitate de religie creștin-ortodoxă - 4 au fost bursieri ai Fundației "Elena Ghiba - Birta", 3 ai Fundației "Pop Teodor" și câte 1 ai fundațiilor Faur, Paffi, Trandafil, C. Alutan, Episcopiei Aradului și Episcopiei Lugojului. Din cei 280 de studenți arădeni (în tabelul statistic alcătuit de noi apar 360 de studenți dar, 80 dintre ei își continuă studiile frecventând cursurile la o altă universitate sau la aceeași universitate dar, într-o altă specializare) 93 au devenit doctori: 59 în științe juridice, 24 în medicină, 7 în științe politice și 3 în litere și filosofie.

Comitatul Arad prin cei 280 de intelectuali titrați în universitățile din Europa Centrală și de Vest s-a integrat procesului de renaștere culturală și națională a românilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Lista intelectualilor din comitatul Arad cu studii la universitățile din Europa Centrală și de Vest (1867 – 1918)

Universitatea Regală Maghiară Budapesta

Facultatea de Teologie

1. Băltescu Ioan, gr.-cat., n. 15.09.1875, Hălmagiu, Arad, 1894/8895-sem. I
2. Tasiedan Ștefan, gr.-cat., n. 08.03.1879, Șimand, Arad, Petru, agricultor, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1899/1900-1902/1903
3. Pop Victor, gr.-cat., n. 14.01.1883, Chereluș, Arad, Ioan, decedat, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Blaj, 1901/1902-1903/1904
4. Flueraș Miklos, gr.-cat., n. 19.09.1890, Chereluș, Arad, Vazul, agricultor, Gimnaziul Greco-Catolic Beiuș, 1910/1911-1912/1913
5. Herlo Petru, gr.-cat., n. 26.07., Chereluș, Arad, Gheorghe, agricultor, 1910/1911 – 1912/1913
6. Anca Sabin, gr.-cat., n. 25.03.1892, Minișel, Arad, Vasile, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1910/1911-1911/1912
7. Șincai Gheorghe, gr.-cat., n. 25.03.1892, Vinga, Timiș (în prezent în județul Arad), Traian, avocat, Gimnaziul Superior de Stat Arad, 1917/1918

Facultatea de Drept și Științe Politice

8. Surnaz Ioan, ort., n. 1842, 1867/1868-sem. 2, 1870/1871-sem. 2, 1872/1873
9. Magdu Dimitrie, ort., n. 1845, Dud, Arad, stipendist Fundația "Em. Gozdsu", 1870/1871-sem. 2 - 1872/1873, doctorat 1874-1880, doctor în științe juridice (20.02.1880)
10. Godian Ștefan, ort., n. 20.04.1862, Arad, 1879/1880 – sem. 2 – 1883/1884, doctorat 1884-1888, doctor în științe juridice (03.03.1888)
11. Opre Peter, ort., n. 02.01.1885, Talpoș, Arad, stipendist Fundația "Em. Gozdsu", 1879/1880 - sem. 2 – 1884/1885, doctor în științe juridice (30.01.1886)
12. Bogdan Virgil, ort., n. 22.11.1862, Arad, 1880/1881-sem. 2 – 1883/1884, doctorat 1886-1889, doctor în științe juridice (11.05.1889)

- 13.Plopu Gheorghe,ort.,n.25.09.1857,Semlac,Arad,Gabor, învățător, doctorat 1882-1885,doctor în științe juridice(25.04.1885)
- 14.Precupaș Illes,ort.,n.25.06.1862,Arad, 1882/1883 – 1885/1886, doctorat 1887-1892, doctor în științe juridice(24.12.1892)
- 15.Vuculescu Titus,ort.,n.Șoimoș,Arad, stipendist Fundația”Em. Gozsdu”, 1883/1884 – 1886/1887, 1891/1892,1893/1894
- 16.Roman Ștefan,ort., n.03.12.1867, Arad, 1884/1885-sem.2 – 1890/1891
- 17.Novac Aurel, ort., n.12.04.1856, Șomoșcheș, Arad, 1886/1887 – 1888/1889, doctorat (02.02.1889 – Academia de Drept Oradea)
- 18.Szombatty Gheorghe, ort.,n. 01.05.1866, Arad, Sidonia, văduvă, stipendist Fundația “Em.Gozsdu”1885/1886 – sem.2 – 1889/1890,doctorat 1890 – 1892, doctor în științe juridice(1892)
- 19.Borsan Sever, ort.,n.23.03.1863, Curtici,Arad, doctor în științe juridice (1895)
- 20.Petrila Imre, ort., n.16.10.1865, Macea, Arad, 1886/1887-sem.2 – 1890/1891
- 21.Popovici Aurel,ort.,n.19.12.1871, Arad,1887/1888-sem.2 – 1891/1892, doctorat (1892 – 1894), doctor în științe juridice(1895)
- 22.Buda Ioan, ort., n.Pâncota, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu, 1892/1893 – 1896/1897, 1898/1899 – 1899/1900
23. Faur Ioan, ort., n. 29.08.1868, Pâncota, Arad, Iszaj, preot, doctorat 1893 – 1898, doctor în științe juridice (25.01.1898 – Academia de Drept Oradea)
- 24.Nistor Alexandru, gr.-cat., n. 21.07.1874, Pâncota, Arad,1892/1893-sem.2 – 1896/1897, doctor în științe juridice (22.04.1903)
- 25.Papp Cornel, gr.-cat., n. 14.07.1873, Bocsig, Arad, 1891/1892-sem.2 – 1893/1894-sem.1

- 26.Petruțiu Aurel, ort., n. Șepreuș, Arad, stipendist Fundația” Em. Gozsdu”, 1892/1893 – 1896/1897
- 27.Vangyel Tibor, ort.,n. 22.08.1872, Șiclău, Arad, 1892/1893 – 1895/1896, doctorat 1896 – 1906, doctor în științe juridice (29.09.1906),
- 28.Novac Aurel, ort., Pecica Arad , 1893/1894 – 1897/1898
- 29.Pop Virgil, ort., n. 03.08.1864), Șiclău, Arad, 1893/1894, doctor în științe juridice, (02.03.1918)
- 30.Angel Ștefan, ort.,Șimand, Arad, 1894/1895 -1897/1898
- 31.Băltescu Ioan, gr.-cat.,n 15.09.1875,n.15.09.1875,Hălmagiu,Arad, 1894/195, 1895/1896, 1899/1900, 1903/1904, doctor în științe politice (30.06.1903)
- 32.Curtuțiu Cornel, Arad, 1894/1895 – 1896/1897, 1899/1900-sem.1
- 33.Popescu Aurel, ort.,n. 20.02.1872, Iercoșeni,Arad, 1894/1895 – 1898/1899-sem.1, doctor în științe juridice (30.06.1903)
- 34.Ispravnic Sever, ort.,n. 22.07.1871, Curtici, Arad,1891/1892 – 1895/1896, doctor în științe juridice (24.10.1896)
- 35.Nicora Vasile, 1895/1896 – 1898/1899-sem.1
- 36.Venter Augustin, ort., Arad, 1895/1896 – 1898/1899
- 37.Sturza Marius, ort., Șepreuș, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1895/1896-sem.1
- 38.Barbură Sever, ort., Pecica Română, Arad, 1896/1897 – 1899/1900
- 39.Mormac Dumitru, ort., Șimand, Arad, 1897/1898
- 40.Beles Eugen, ort.,n. 29.04.1878, Arad, 1896/1897 – 1897/1898, 1899/1900 – 1900/1901-sem.1, doctor în științe juridice (10.06.1905)
- 41.Cornea Ioan, ort.,n. 23.07.1877, Odvoș, Arad, Gabor, decedat, 1897/1898-sem.2 - 1900/1901
- 42.Russu Aurel, ort.,Arad, 1897/1898 – 1901/1902
43. Ursu Ioan, ort., n. 27.10.1879, Curtici, Arad, Illes, mare proprietar de pământ, 1898/1899 – 1900/1901

44. Manoilovici Gyula, ort., n. 26.04.1881, Radna, Arad, 1899/1900 – 1903/1904, doctor în științe juridice (24.06.1913)
45. Dragu Gheorghe, ort., Lipova, Timiș (în prezent Arad), stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1900/1901 – 1901/1902, 1903/1904 – 1904/1905
46. Ghibu Valer, ort., n. 05.03.1881, Arad, Ianos, professor, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1900/1901, 1902/1903, 1904/1905
47. Moga Sever, ort., n. 1877, Săliște de Pomezeu, Arad, 1901/1902
48. Veliciu Romulus, ort., n. 17.04.1882, Ineu, Arad, 1902/1903
49. Păscuț Silviu, gr.-cat., n. 05.10.1885, Sebiș, Arad, 1903/1904 – 1906/1907, doctor în științe juridice (26.06.1909)
50. Hotoran Victor Aurel, ort., n. 08.08.1885, Șiria, Arad, 1904/1905 – 1906/1907, doctor în științe juridice (03.12.1910)
51. Laszlo Simon Andreas, ort., n. 05.12.1882, Seleuș, Arad, 1904/1905 – 1907/1908
52. Albu Cornel, ort., n. 31.01.1888, Mănerău, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1905/1906 – 1908/1909, doctor în științe juridice (05.05.1910)
53. Popescu Ioan, ort., Covăsânț, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1905/1906
54. Capra Aurel, ort., n. 1887, Șiclău, Arad, 1906/1907-sem.1
55. Hotoran Nicolae, ort., n. 20.10.1888, Șiria, Arad, Iacob, avocat, 1906/1907 – 1907/1908
56. Rusu Mircea Ioan, ort., Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1906/1907 – 1907/1908-sem.2
57. Truția Dumitru, ort., n. 19.01.1887, Arad, Peter, avocat, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1906/1907-sem.2 ; 1907/1908-sem.2 , doctor în științe juridice (26.06.1909), doctor în științe politice (20.03.1909)
58. Opre Petru, ort., n. 15.11.1887, Arad, 1907/1908 – 1911/1912
59. Rațiu Teodor, ort., Lipova, Timiș (în prezent Arad), stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1907/1908
60. Szabo Aurel Iuliu , n. 10.09.1887, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu” 1907/1908 – 1910/1911, doctor în științe juridice (20.06.1911)
61. Codrean Ioan, ort., n. 28.09.1885, Șiclău, Arad, Petru, agricultor, 1908/1909, doctor în științe juridice (18.03.1910)
62. Drecin Ioan, ort., n. 16.03.1889, Micălaca, Arad, Todor, decedat, 1908/1909-sem.2 – 1910/1911
63. Putici Traian, ort., n. 15.05.1890, Arad, 1908/1909 – 1911/1912
64. Veliciu Emil, ort., n. 13.07.1888, Ineu, Arad, 1908/1909 – 1909/1910, doctor în științe juridice (23.12.1912 – Academia de Drept Bratislava)
65. Capra Iustin, ort., n. 01.10.1889, Șiclău, Arad, 1909/1910 – 1911/1912, doctor în științe politice (13.12.1913)
66. Givulescu Iulian Gheorghe, ort., n. 15.04.1888, Săvârșin, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1910/1911, doctor în științe juridice (17.06.1913 – Academia de Drept Oradea)
67. Popovici Valer, ort., n. 20.10.1888, Vânători, Arad, stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1909/1910 ; 1911/1912-sem.1, doctor în științe juridice (1912- Academia de Drept Oradea)
68. Moisa Gheorghe, ort., n. 23.09.1883, Arad, 1911/1912 – 1913/1914; 1917/1918, doctor în științe juridice (08.04.1919)
69. Popescu Ionel Romulus, ort., Lipova (Timiș)(în prezent Arad), stipendist Fundația “Em. Gozsdu”, 1914/1915 – 1915/1916
70. Grozda Aurel, ort., Șimand, Arad, Petru, proprietar, 1895/1896 – 1898/1899
- Facultatea de Medicină și Farmacie**
71. Vuia Gheorghe, ort., n. 1844, 1870/1871-sem.2 – 1871/1872 , 1873/1874, doctor în medicină (chirurgie) (12.12.1877)

72.Dumitreanu Augustin, ort., n.1845, Șard, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1872/1873 – 1873/1874, 1875/1876 – 1876/1877, doctor în medicină generală(17.06.1879)

73. Vessa Gheorghe, ort., n.1852, Sebiș,Arad, 1878/1879 – 1883/1884, doctor în medicină generală (29.11.1884)

74.Groza Constantin, ort., n.1853, Almaș, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1879/1880 – 1881/1882, 1883/1884 , 1885/1886 aud.extraord., doctor în medicină generală(17.04.1886)

75.Halic Aurelian, ort., n. 1852, Bârsa,Arad, 1879/1880 -1883/1884, doctorat în medicină generală (26.02.1887)

76.Mladin Petru, ort., n.1851, Curtici, Arad, stipendist Fundația „Elena Ghiba-Birta”, Fundația „Em. Gozsdu”, 1881/1882 – 185/1886, 1888/1889-sem.1 aud.extraord., doctor în medicină generală (17.08.1890)

77.Moș Nicolae, ort., n.1858, Cuvin ,Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1883/1883 – 1887/1888, doctorat în medicină generală(22.03. 1890)

78.Tulcan Gheorghe, ort., n.1865, Szekudvar(?),Arad, 1889/1890, 1891/1892 – 1894/1895, doctor în medicină generală(29.09.1896)

79.Popovici Aurel, ort., n.1858, Șiclău, Arad, 1894/1895 – 1898/1899, doctor în medicină generală(22.02.1902)

80. Curtuciu Valeria, ort., n.1870,Macea, Arad, 1897/1898 – 1899/1900

81.Memete Dumitru, ort., n. 28.10.1892, Chișineu Criș, Arad, 1918/1919-sem.1

82.Tămășdan Ștefan, ort., ort., n. 14.06.1883, Pecica, Arad, Liceul Superior Evanghelic Szarvasi (1903), 1903/1904 – 1907/1908, doctor în medicină generală(23.03.1909)

83.Hotoran Gheorghe, ort., n.15 .05.1887, Șiria,Arad,Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, (1905), 1905/1906 – 1909/1910, doctor în medicină generală(01.03.1913)

84.Mladin Virgil, ort., n. 31.08.1886, Curtici Arad, Gimnaziul Superior Greco- Catolic Beiuș (1905), 1905/1906 – 1909/1910, doctorat în medicină generală (23.12.1912)

85. Muscan Valer Laszlo Nicolaie, ort., n. 27.06.1888, Butin,Arad, Gimnaziul Superior de Stat Arad (1906), stipendist Fundația „Em.Gozsdu”, 1906/1907 – 1910/1911, doctor în medicină generală(27.09.1912)

86.Babuția Teodor, n. 03.08,1886, Mădrigești Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, stipendist Fundația”Em. Gozsdu” 1907/1908 – 1911/1912, doctor în medicină generală (22.08.1914)

87.Mager Aurel, ort., n. 21.11.1889, Bodești Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1908/1909 – 1911/1912-sem.1-1912/1913, doctorat în medicină generală (14.02.1914- Universitate Graz)

88.Sturza Ștefan Mihaly Iosif, ort.,n.03.01.1887, Șepreuș,Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1908/1909 – 1911/1912-sem.1, doctor în medicină(13.01.1913-Universitate Viena)

89.Suciu Eugen, ort., n. 30.07.1890, Arad, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, 1908/1910 – 1912/1913, 1917/1918 – 1918/1919,

90.Tamas Gheorghe, ort., n. 03.02.1890, Șiria,Arad, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1908/1909 – 1910/1911, 1912/1913 – 1913/1914-sem.1

91.Lazăr Emil, ort., n. 25.08.1890, Almaș, Arad, Gimnaziul Superior Reformat Bekes, 1909/1910 -1913/1914

92. Suba Petru, ort., n. 26.06.1888, Cicir, Arad, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1909/1910 – 1911/1912,1913/1914, doctor în medicină generală (30.05.1914)

93. Barbu Valer Gheorghe, gr.-cat.,n. 18.06.1892, Pecica Română, Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1911/1912 – 1914/1915, doctor în medicină generală (06.11.1915- Universitate Cluj)

94. Mișca Teodor, ort., n. 04.09.1891, Șimand, Arad, Gimnaziul Premontrei Oradea, 1911/1912 – 1913/1914, 1916/1917, doctor în medicină generală (23.05.1919)

95. Pășcuțiu Sever, gr.-cat., n. 29.10.1893, Șiria, Arad, 1911/1912 – 1915/1916, doctor în medicină generală (16.03.1918)

96. Cîmponeriu Ioan Ștefan, ort., n. 24.08.1893, Nemes(?), Arad, Ioan, preot, , 1912/1913 – 1913/1914

97. Drăgan Alexandru, gr. cat., n. 31.05. Cicir, Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1912/1913 – 1916/1917, doctorat în medicină generală (09.06.1917)

98. Manuilă Sabin Camil Emil, ort., n. 19.02.1894, Sâmbăteni, Arad, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1912/1913 – 1916/1917, doctor în medicină generală (29.03.1919)

99. Popovici Traian Atanasie, ort., n. 01.05.1894, Berechiu, Arad, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Blaj, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1912/1913 – 1914/1915, 1917/1918 – 1918/1919, doctor în medicină generală (17.03.1919)

100. Vașianu Traian, ort., n. 03.03.1894, Arad, Fundația „Trandafil”, 1912/1913 – 1914/1915, 1917/1918

101. Crișan Cornel, ort., n. 18.03.1895, Mănerău, Arad, Ioan, decedat, 1913/1914

102. Pescariu Ioan, ort., n. 14.08.1890, Măderat, Arad, Petru, agricultor, 1918/1919-sem.1

103. Vuia Salvator, ort., 25.06.1895, Arad, dr. Konia Gheorghe, decedat, 1914/1915 – 1915/1916, 1917/1918

Facultatea de Litere și Filosofie

104. Alexits Gheorghe, ort., Arad, 1884/1885 – 1885/1886, 1887/1888, doctor în litere și filozofie (08.05.1890)

105. Petranu Ioan, ort., Mășca Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1885/1886 – 1888/1889

106. Mihulin Nicolae ort., Prăjești, Arad, 1897/1898-sem.1

107. Petreanu Ioan, gr.-cat., Mășca, Arad, doctor în litere și filozofie (05.1901)

108. Monția Augustin, Cuvin, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1901/1902 – 1903/1904, 1906/1907

109. Nichi Lazarus, ort., n. 22.07.1884, Pâncota, Arad, 1904/1905 – 1907/1908, doctor în litere și filozofie (11.06.1909)

110. Tasiedan Ștefan, gr.-cat., n. 08.03.1879, Șimand, Arad, Petru, agricultor, 1905/1906

111. Evuțian Sabin, ort., Lipova (Timiș – în prezent Arad), stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1906/1907 – 1909/1910

112. Givulescu Cornel, ort., Săvârșin, Arad, stipendist fundația Em. Gozsdu, 1917/1918

Universitatea „Ferencz Jozsef” Cluj

Facultatea de Drept și Științe Politice

113. Șorban Vilmos, gr.-cat., Arad, Vilma, proprietară, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, 1895/1896 – 1896/1897-sem.1; 1900/1901, doctor în științe politice (26.06.1901)-Universitate Viena

114. Pop Nicolae, ort., Presaca, Arad, 1895/1896-sem.2 – 1896/1897- sem.1 , 1897/1898, doctor în științe juridice (18.01.1902)

115. Szocs Karoly, gr.-cat. (limba maghiară), n. 1867, Radna, Arad, Gheorghe, copist, Gimnaziul Superior Romano – Catolic Târgu Mureș, 1895/1896-sem.2 aud. extraord.

116. Crișan Aurel, ort., n. 06.03.1875, Sinte Mică, Arad, Todor , notar, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1898/1899-sem.1

117. Pagubă Virgil, ort., n. 12.09.1879, Curtici Arad, Laszlo, judecător, gimnaziul Superior de Stat Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1898/1899-sem.1, 1900/1901-sem.1, 1901/1902, doctor în științe politice (07.05.1904)

118. Popovici Gheorghe, ort., n.26.02.1877, Vârșandu Vechi, Arad, Ioan, preot, 1898/1899 – 1899/1900-sem.1, 1900/1901-sem.1
119. Grozde Aurel, gr.-cat., n.1878, Arad, Petru, decedat, 1898/1899-sem.2, doctor în științe juridice (20.10.1900)
120. Petrovici Aurel, ort., 1878, Pîlu Mare, Arad, Gheorghe, preot, 1898/1899-sem.2 – 1899/1900 – 1900/1901-sem.1, 1901/1902
121. Rațiu Romulus, ort., n.04.01.1878, Pîlu, Arad, Mihaly, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, 1899/1900-sem.1, 1901/1902
122. Marșieu Iustin, ort., n.01.07.1879, Socodor, Arad, Ioan, mare proprietar de pământ, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1900/1901-sem.1, doctorat în științe juridice (26.06.1903-Academia de Drept Oradea)
123. Petruț Iustin, ort., n.09.04.1878, Șepreuș, Arad, Ioan, notar, 1900/1901, doctorat în științe juridice (26.11.1904)
124. Ghibu Valer, ort., n. 05.03.1881, Arad, Ioan, profesor stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1901/1902, 1903/1904-sem.2, doctor în științe juridice (07.03.1908 – Universitate Budapesta)
125. Robu Ioan, ort., n.18.01.1883, Hălmagiu, Arad, Nicolaie, notar comunal, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, 1901/1902 – 1904/1905-sem.1, doctorat în științe juridice (23.06.1906)
126. Ursu Ioan, ort., n.27.10.1879, Curtici, Arad, Illes, mare proprietar de pământ, 1901/1902, doctor în științe juridice (20.06.1903- Universitate Budapesta)
127. Curtuțiu Aurel, ort., n.09.08.1880, Arad, Mozes, avocat, 1901/1902-sem.2, 1902/1903-sem.2 - 1903/1904
128. Cizmaș Petru, gr.-cat., n.26.11.1878, Gurba, Arad, Todor, mare proprietar de pământ, stipendiu „C. Alutan”, 1902/1903
129. Grozda Emil Petru, ort., n.22.08.1882, Șimand, Arad, 1904/1905, 1906/1907-sem.1, doctor în științe politice (27.03.1909), doctor în științe juridice (07.05.1910)
130. Lazăr Alexandru, ort., n.10.09.1883, Talpoș, Arad, Teodor, proprietar, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1905/1906 – 1907/1908, doctor în științe juridice (12.02.1910)
131. Stoinescu Ștefan, ort., Cicir, Arad, 1907/1908-sem.1, doctor în științe juridice (17.12.1910)
132. Costină Eugen, n.11.10.1885, Iosaș, Arad, Gheorghe, preot, 1908/1909-sem.1, doctor în științe juridice (09.04.1910-Academia de Drept Oradea)
133. Hotoran Nicolae, ort., n.15.04.1890, Șicula, Arad, Iacob, avocat, 1908/1909-sem.1, 1909/1910-sem.1, 1910/1911-sem.1, doctor în științe juridice (20.09.1913- Universitate Budapesta)
134. Monția Aurel, ort., n.15.04.1890, Șicula, Arad, Maria, văduvă, proprietar, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1908/1909 – 1910/1911, 1911/1912-sem.2, doctor în științe juridice (21.02.1914)
135. Păscuț Traian Antal, ort., n.16.05.1879, Chereluș, Arad, Marin, preot, 1908/1909-sem.2, 1909/1910, doctor în științe juridice (23.12.1911)
136. Angelina Iosif, ort., n.12.03.1874, Berechiu, Arad, Teodor, notar, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1909/1910-sem.1
137. Maior Petru, ort., n.10.07.1883, Socodor, Arad, Axente, agricultor, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1909/1910-sem.1
138. Popovici Ștefan, n.17.11.1887, Grăniceri, Arad, Elek, preot, 1909/1910
139. Miklosi Emil, ort., n.17.08.1888, Covăsânt, Arad, Ioan, preot, 1909/1910-sem.2, 1910/1911-sem.2, doctor în științe juridice (13.05.1911)
140. Păcuț Antal, ort., n.16.05.1879, Chereluș, Arad, maior, 1910/1911-sem.1
141. Novaban Ioan, ort., n.24.09.1891, Berechiu, Arad, Lorincz, învățător, Școala Superioară Reală Oradea, 1910/1911-sem.1 aud.extraord.

- 142.Drecin Ioan, ort., n.16.03.1889, Micălaca, Arad, Todor, decedat, 1911/1912-sem.2 – 1913/1914
- 143.Tents Dumitru, ort.,n.15.08.1891, Arad, 1912/1913-sem.1
- 144.Muntean Aurel, ort., n.18.03.1896, Olari, Arad, Peter, institutor, Gimnaziul Superior de Stat Macău, 1914/1915
- 145.Moldovan Remus, ort., n.31.03.1891, Arad, mic proprietar de pământ, 1916/1917-sem.2 aud.extraord.
- 146.Hențiu Gheorghe, ort., n.04.01.1895, Moneasa, Arad, Gheorghe, pădurar,1917/1918-sem.2
- 147.Tudor Vazul, ort., n.03.01.1896, Covăsânț,Arad, Vazul, proprietar înstărit, 1918/1919-sem.2
- 148.Ardelean Iustin, ort., n.1865, Chisindia,Arad,doctor în științe juridice(22.03.1902
- 149.Mannszky Todor, ort., n.1877, Pecica, Arad, doctor în științe juridice(11.10.1902
- 150.Barbura Sever, ort., n.1878, Arad, doctor în științe juridice(31.10.1903)
- 151.Curtuțiu Cornel, ort., n.1876, Macea, Arad, doctor în științe juridice(24.12.1903)
- 152.Novac Aurel, ort., n.1875, Pecica, Arad, doctor în științe juridice(16.01.1904)
- 153.Vențer Gustav, gr.-cat., n.1877, Arad, doctorat în științe juridice(14.05.1904)
- 154.Illes Ștefan, gr.-cat., n.1881,doctor în științe juridice(10.02.1906)
155. Babescu Emil, ort., n.1884, Arad, doctor în științe juridice(25.05.1907)
- 156.Muntean Alexandru, gr.-cat.,n.1879, Sinteia Mare, Arad, doctor în științe juridice(09.11.1907)
- 157.Popescu Hadrian, ort., n.1881, Nădab, Arad, doctor în științe politice (23.11.1907)
- 158.Prodanovici Teodor, ort., n.1884, Pecica, Arad, doctor în științe juridice(26.09.1908)

- 159.Chirilovici Ștefan, ort., n.1880, Pădureni, Arad, doctor în științe juridice (19.06.1909)
- 160.Tosa Iuliu, gr.-cat., n.1884, Sâmbăteni, Arad,doctor înștiințe politice(30.01.1909)
- 161.Fildan Victor, ort., n.1878, Gurahonț, Arad, doctor în științe politice(26.06.1910)
- 162.Capră Aurel, ort., n.1888, Șiclău, Arad, doctor în științe politice(29.04.1911)
163. Pescariu Eugen, ort., n.1888, Pâncota, Arad, doctor în științe juridice(01.06.1912)
- 164.Mladin Sever, ort., n.1892, Borrosebes, Arad, doctor în științe juridice(28.03.1914)
- 165.Buștea Cornel, ort., n.1888, Sinteia Mare, Arad, doctor în științe juridice(04.04.1914)

Facultatea de Medicină

- 166.Popovici Lazăr, ort., n.1867, Grăniceri, ARAD,Dumitru, preot, Gimna ziu Superior de Stat Sibiu, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1887/1888 – 1888/1889
- 167.Franko Gheorghe, ort., Grăniceri, Arad, Ianos, mare proprietar de pământ, Institutul Superior Reformat Sighetul Marmației, 1889/1890, 1893/1894-sem.1
- 168.Rațiu Romulus, ort., n.16.01.1878, Pîlu, Arad, Mihaly, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, 1898/1899
- 169.Groza Ioan, ort., n.22.02.1890, Gurahonț, Arad, Melania, funcționar la poștă, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1911/1912, doctorat medicină generală(29.03.1913)
- 170.Lazăr Emil, ort., n.25.08.1890, Almaș, Arad, Cornel, protopop, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1908/1909
- 171.Barbu Valer, ort., n.18.11.1892, Pecica, Arad, Dumitru, preot, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, stipendist Fundația Em. Gozsdu, 1910/1911
- 172.Miksa Teodor, ort., n.04.09.1891, Șimand, Arad, Teodor, agricultor- decedat, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1910/1911
- 173.Volentir Iuliu, ort., n.31.07.1892, Șimand, Arad, Ioan, decedat, Gimnaziul Superior „Rudolf” Bekescsaba, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1911/1912-sem.1, 1912/1913 – 1913/1914, 1918/1919

174.Nicolin Peter Traian, ort., n.20.06.1892, Covăsânt, Arad, Koszta, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1912/1913 – 1913/1914, 1917/1918-sem.2, 1918/1919-sem.2

175.Petrovici Ioan Vladimir, ort., n.02.04.1892, Ineu, Arad, Elekes, judecător, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1912/1913 – 1913/1914

176.Crișan Cornel, ort., n.18.03.1895, Mănerău, Arad, Ioan, decedat, 1918/1919-sem.2

177.Șerăndan Gheorghe, gr.-cat., n.15.02.1896, Șiria, Arad, Dumitru, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Blaj, 1917/1918-sem.2, 1918/1919

178.Georgia M.Laurian, ort., n.16.02.1891, Arad, Ioan, protopop, 1918/1919-sem.1

179.Pescariu Ioan, ort., n.14.08.1890, Măderat, Arad, Petru, agricultor, 1918/1919-sem.2

180.Pop Nicolae, gr.-cat., n.11.05.1899, Arad, dr.Pop Sandor, avocat, 1918/1919-sem.2

181.Vașianu Sabin, ort., n.29.05.1897, Arad, Traian, prepost, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1918/1919-sem.2

182.Vașianu Traian, ort., n.03.03.1894, Arad, Romul, preot, stipendist Fundația „Trandafil”, 1918/1919-sem.2

183.Vuia Salvator, ort., n.25.06.1895, Arad, dr.Konia Gheorghe, decedat, 1918/1919-sem.2

184.Memete Dumitru, ort., n.28.10.1892, Chișineu Criș, Arad, Teodor, 1918/1919-sem.2

Facultatea de Filozofie, Limbi și Istorie

185.Brândă Ioan, ort.n.1866, Buteni, Arad, Todor, proprietar de pământ, stipendist Fundația” Em. Gozsdu2, 1890/1891-sem.2 – 1894/1895-sem.1

186.Paris Lajos, gr.-cat., n.12.07.1886, Arad, Fabian, avocat, Gimnaziul Superior de Stat Arad, 1908/1909

Facultatea de Matematică și Științe Naturale

187.Pârvu Mihaly, ort., n.1859, Șepreuș, Arad, Ioan, agricultor, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1883/1884 – 1885/1886

188.Mihulin Nicolae, ort., n.29.03.1878, Prăjești, Arad, Augustin, preot, stipendist Fundația „Paffi”, 1897/1898-sem.2 -1898/1899, 1900/1901 – 1901/1902

189.Franko Aurel, ort., n.30.07.1873, Grăniceri, Arad, Ioan, mare proprietar, 1903/1904-sem.2

190.Bustye Ioan, ort., n.05.03.1896, Iarmata, Arad, Ioan, comerciant, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, 1918/1919-sem.1

191.Moga Aurel, ort., n.06.12.1900, Iama, Arad, Ioan, preot, 1918/1919

Academia Regală de Drept Oradea

192.Veliciu Emil, ort., n.13.07.1888, Ineu, Arad, 1906/1907, 1908/1909-sem.1

193.Codrean Ioan, ort., n.1885, Șiclău, Arad, 1905/1906

Academia Reformată de Drept Debrețin

194.Orz Gheorghe, ort., n.1863, Curtici, Arad, Ioan, agricultor, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1884/1885 – 1885/1886

195.Potoran Ioan, ort., n.1880, Hălmașiu, Arad, Ștefan, magistrat, 1900/1901 – 1902

196.Popovici Ștefan, ort., Grăniceri, Arad, Elek, preot, 1906/1907 – 1908/1909, 1913/1914

Academia Reformată de Drept Kecskemet

197.Curtuțiu Mozes, ort., n.1842, Macea, Arad, major, 1868/1869-sem.1, 1869/1870-sem.1

198.Curtuțiu Valeria Hermina, ort., n.1877, Macea, Arad, Mozes, avocat, 1894/1895 – 1895/1896-sem.1

199.Curtuțiu Cornel, ort., n.1877, Macea, Arad, Mozes, avocat, 1894/1895-sem.2 – 1895/1896-sem.1

200.Popescu Adrian, ort., n.1881, Nădab, Arad, dr.Trăilescu Ioan, protopop, 1904/1905-sem.1

Academia Regală de Drept Oradea

201.Feier Gheorghe, ort., n.1846, Pâncota, Arad, Nicolae, preot, 1866/1867 – 1868/1869

202.Papp Emil, ort., n.1846, Șiria, Arad, Popovici, Szigmond, 1866/1867 – 1868/1869

203. Pecican Alexandru, gr.-cat., n.1844, Arad, Iulia, văduvă, 1866/1867, 1868/1869
 204. Petrovici Aurel, ort., n.1847, Pecica, Arad, Kristina, văduvă, 1867/1868 – 1868/1869
 205. Mantia Teodor, ort., n.1844, Măderat, Arad, Ambruș, preot, 1865/1866 – 1867/1868
 206. Mihalovici Petru, ort., n. 1849, Arad, Peter, maistru croitor, 1868/1869 – 1870/1871
 207. Rudea Gheorghe, ort., n.1846, Păuliș, Arad, Ioan, agricultor, 1868/1869
 208. Calcinariu Petru, gr.-cat., n.1847, Gurba, Arad, Ioan, agricultor, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1868/1869 aud. extraord., 1869/1870 – 1870/1871
 209. Rezei Augustin, gr.-cat. N.1849, Bocsig, Arad, Abraham, preot, Gimnaziul Superior de Stat Oradea, 1869/1870 aud. extraord.
 210. Weliczi (Veliciu) Mihail, ort., Șepreuș, Arad, Gheorghe, agricultor, 1870/1871 – 1872/1873
 211. Ciul Teodor, gr.-cat., n.1850, Arad, Peter, agricultor, 1872/1873 – 1874/1875
 212. Raț Iuliu, ort., n.1857, Arad, Atanasie, avocat, Gimnaziul Superior de Stat Timișoara, 1874/1875
 213. Russu Plinius, ort., n.1852, Arad, Ioan, preot, Gimnaziul Superior de Stat Arad, 1874/1875
 214. Iustin Ioan, gr.-cat., n.1850, Ineu, Arad, Saveta, văduvă, 1874/1875 – 1876/1877
 215. Toma Mozes, ort., n.1853, Măderat, Arad, Gheorghe, agricultor, Gimnaziul Superior de Stat Arad, 1875/1876 – 1878/1879
 216. Hotoran Iacob, ort., n.1854, Șimand, Arad, Ioan, decedat, Gimnaziul Superior de Stat Szarvasi, 1875/1876
 217. Novac Aurel, ort., n.1855, Somoșcheș, Arad, 1876/1877 – 1877/1878 aud. extraord. 1878/1879 – 1879/1880

 218. Chilba Illes, gr.-cat., n.1854, Șepreuș, Arad, Gheorghe, agricultor, 1877/1878 – 1880/1881
 219. Popu Gheorghe, ort., n.1857, Semlac, Arad, Gabor, învățător, 1877/1878 – 1880/1881
 220. Popovici Petru, ort., 1859, Agriș, Arad, Avram, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1879/1880
 221. Popescu Gheorghe, ort., n.1866, Buteni, Arad, Izidor, notar, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, stipendist, Fundația „Em. Gozsdu”, 1885/1886 – 1888/1889
 222. Szombatty Gheorghe, ort. (limba maghiară), Arad, Sidonia, văduvă, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Elena Ghiba-Birta”, 1889/1890 – 1893/1894
 223. Ardelean Iustin, ort., n.1865, Chisindia, Arad, Filimon, învățător, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Elena Ghiba-Birta”, 1889/1890 -1893/1894
 224. Faur Ioan, ort., Pâncota, Arad, Isaia, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1889/1890 – 1892/1893
 225. Missici Victor, ort., n.1869, Arad, Mano, judecător(pensionar), stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1889/1890
 226. Mladin Virgil, ort., n.1869, Chișineu Criș, Arad, Gergely, învățor, 1889/1890
 227. Popescu Teodor, ort., n.1869, Buteni, Arad, Isidor, notar, 1889/1890 – 1892/1893
 228. Novac Cornel, ort., n.1872, Pecica, Arad, Ștefan, judecător de plasă, 1891/1892 – 1893/1894
 229. Raț Ioan, ort., n. 1870, Drauș, Arad, Gheorghe, protopop, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, stipendist Fundația „Elena Ghiba-Birta”, 1891/1892 – 1894/1895
 230. Fildan Emil, ort., n.1872, Gurahonț, Arad, Teodor, decedat, Gimnaziul Superior de Stat Oradea, 1892/1893 – 1896/1897
 231. Dogariu Gheorghe, ort., n.1885, Arad, Illes, decedat, Gimnaziul Superior de Stat Arad, 1893/1894, 1895/1896

232. Chirilovici Paul, ort., n. 1873, Mișca, Arad, Ștefan, notar, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1893/1894 – 1897/1898
233. Burdan Teodor, ort., n. 1872, Mișca, Arad, Ianos, preot, stipendist Fundația Em. Gozsdu, 1894/1895 – 1897/1898
234. Crișan Aurel, ort., n. 1875, Sinte Mare, Arad, Todor, notar, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1894/1895 – 1896/1897
235. Dragomiriu Gheorghe, ort., n. 1875, Arad, Illes, decedat, stipendist Fundația Em. Gozsdu, 1894/1895 – 1895/1896
236. Grozda Aurel, ort., n. 1876, Șimand, Arad, Petru, proprietar, Gimnaziul Superior Hadmezo Vasarhely, 1895/1896 – 1896/1897
237. Iancu Cornel, ort., n. 1876, Sinte Mare, Arad, Ianos, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Faur”, 1895/1896 – 1898/1900
238. Papp Teodor, ort., n. 1879, Sântana, Arad, Teodor, notar, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1895/1896 – 1898/1899
239. Pop Silvius, gr.-cat., n. 1877, Chereluș, Arad, Ioan, protopop, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1895/1896 – 1898/1899
240. Ardelean Isaia, ort., n. 1875, Sinte Mare, Arad, Todor, agricultor(unchi), Gimnaziul Superior de Stat Beiuș, stipendist Fundația Em. Gozsdu, 1896/1897, 1898/1899 – 1900/1901
241. Boțioc Elek, ort., n. 1875, Sântana, Arad, Augustin, învățător, stipendist Fundația „Pop Teodor”, 1897/1898 – 1898/1899, 1900/1901
242. Petruș Iustin, ort., n. 1877, Șepreuș, Arad, Ioan, notar, Gimnaziul Superior de Stat Szarvasi, 1897/1898 – 1899/1900
243. Suciu Ioan, ort., n. 1877, Arad, Ioan, notar public, Gimnaziul Superior de Stat Igloi, 1897/1898 – 1900/1901, 1902/1903
244. Petrovici Aurel, ort., n. 1879, Pila Mare, Arad, Gheorghe, preot, 1898/1899
245. Cismaș Petru, gr. – cat., 1878, Gurba, Arad, Todor, agricultor, Gimnaziul Superior de Stat Timișoara, 1899/1900 – 1901/1902
246. Crișan Aurel, ort., n. 1878, Munar, Arad, Ioan, decedat, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Pop Teodor”, 1899/1900 – 1901/1902, 1903/1904
247. Feier Eugen, ort., n. 1880, Ineu, Arad, Gheorghe, avocat, Gimnaziul Superior de Stat Szarvasi, 1899/1900 -1900/1901, 1902/1903 – 1903/1904
248. Fildan Victor, ort., n. 1878, Gurahonț, Arad, Cialovici Gheorghe, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1899/1900, 1902/1903 – 1903/1904
249. Monția Emil, ort., n. 1882, Șicula, Arad, Florian, preot, Gimnaziul Superior de Stat Timișoara, 1899/1900 – 1901/1902
250. Muntean Alexandru, gr. – cat., n. 1879, Sinte Mare, Arad, Petru, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1899/1900 – 1902/1903
251. Popescu Adrian, ort., n. 1881, Nădab, Arad, Ioan, decedat, Gimnaziul Superior de Stat Bratislava, 1899/1900 – 1903/1904
252. Illes Ștefan, gr. – cat. (limba maghiară), n. 1872, Arad, Alexandru, Gimnaziul Superior de Stat Debrețin, 1900/1901 – 1901/1902, 1903/1904
253. Grozda Emil Petru, ort., 1882, Șimand, Arad, Petru, proprietar (decedat), Gimnaziul Superior de Stat Kosice, 1901/1902 – 1903/1904
254. Babescu Dumitru, ort., n. 1884, Arad, Gyula, funcționar, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1902/1903 – 1905/1906
255. Prodanovici Teodor, ort., n. 1884, Pecica, Arad, Nicolaie, executor de stat, Gimnaziul Superior de Stat Oradea, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1902/1903 -1905/1906
256. Pop I. Leonidas, gr.-cat., n. 1885, Chereluș, Arad, Gheorghe, agricultor, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, stipendiu Episcopia Lugoj, 1903/1904 – 1906/1907

257. Popescu Ioan, ort., n.1880, Covăsânț, Arad, Parfir, învățător, Gimnaziul Superior de Stat Oradea, 1903/1904 – 1904/1905
258. Radovan Dome, ort., n.1885, Arad, Dome, agricultor, 1903/1904 – 1904/1905
259. Stoinescu Alexandru, ort., n.1884, Cicir, Arad, Dimitrie, agricultor, (decedat), Gimnaziul Superior de Star Sibiu, 1904/1905 – 1906/1907
260. Truția Dimitrie, gr.-cat., n.1887, Arad, Petru, avocat, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Blaj, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1904/1905 – 1906/1907
261. Capră Aurel, n.1887, Șiclău, Arad, Ștefan, învățător, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1905/1906 – 1908/1909
262. Costină Eugen, ort., n.11.10.1885, Iosaș, Arad, Gheorghe, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Elena Ghiba- Birta”, Fundația „Em. Gozsdu”, 19/5/1906 – 1907/1908, doctor în științe juridice(1910-Universitate Cluj
263. Magdu Valer, ort., n.1881, Arad, Dimitrie, avocat, 1905/1906
264. Pescariu Eugen, n.1888, Pâncota, Arad, Ioan, perceptor, Gimnaziul Superior de Stat Baia Mare, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1906/1907 – 1910/1911
265. Codrean Ioan, ort., n.1885, Șiclău, Arad, petru, agricultor, 1906/1907
266. Bustya Cornel, ort., n.1887, Șintea Mare, Arad, Ioan, învățător, Gimnaziul Superior Reformat Bekescsaba, 1907/1908 – 1911/1912
267. Capră Iustin, ort., n.01.10.1889, Șiclău, Arad, Ștefan, învățător, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, stipendist Fundația „Pop Teodor”, Fundația „Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1909/1910
268. Givulescu Iuliu, ort., n.1884, Săvârșin, Arad, Protase, învățător, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1908/1909
269. Huf Lazăr, n.1886, Apateu, Arad, Lazăr, notar(pensionar), Gimnaziul Superior Reformat Bekescsaba, 1907/1908 – 1910/1911
270. Pinteș Traian, ort., n.1890, Curtici, Arad, Ioan, învățător(pensionar), Gimnaziul Greco-catolic Beiuș, stipendist Fundația „Elena Ghiba-Birta”, 1907/1908 – 1910/1911
271. Popovici Valer, ort., n.1888, Vânători, Arad, Atanasie, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Blaj, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1908/1909
272. Bustya Lorand, ort., Györhig, Arad, Ioan, învățător(decedat), 1908/1909
273. Costa Gheorghe, ort., n.1888, Mișca, Arad, Gheorghe, învățător, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1908/1909 – 1912/1913
274. Leuca G. Augustin, ort., n.1883, Pâncota, Arad, Filip, preot, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1908/1909 – 1911/1912
275. Anca Iustin Leontin, gr. – cat., n.1890, Gurba, Arad, Vasile, preot, Gimnaziul Superior, Greco-Catolic Beiuș, 1909/1910 – 1912/1913
276. Lele Ștefan, ort., n.1890, Agriș, Arad, Ștefan, notar public, 1909/1910 – 1912/1913
277. Pop Ioan, gr. – cat., n.1889, Chereluș, Arad, Sălăgean Ioan, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1909/1910 – 1913/1914
278. Nădăban Ioan, ort., n.1871, Berechiu, Arad, Dome, învățător, 1909/1910
279. Capră Romulus, n.1893, șiclău, Arad, Ioan, învățător, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1911/1912 – 1913/1914
280. Pușcariu Cornel Petru, gr.-cat., n.1891, Mocrea Arad, Ioan, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1911/1912 – 1914/1915
281. Kiss Cornel, gr.-cat., n.1894, Bârzava, Arad, Valer, preot, 1912/1913 – 1914/1915
282. Hențiu Gheorghe, ort., n.1895, Moneasa, Arad, Gheorghe, pădurar, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Alba-Iulia, 1913/1914 – 1914/1915, 1917/1918
283. Iojă, Sinesius, ort., n.1894, Chisindia, Arad, Sinesius, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catolic Beiuș, 1914/1915

284.Mager Cornel, ort., n.1893, Brazi, Arad, Gimnazil Superior Greco – Catolic Beiuș, 1914/1915

285.Popovici Alexandru, ort., n.1895, Roit, Arad, Gimnaziul Superior de Stat Oradea, 1914/1915 – 1915/1916-militar

286. Iercan Adorian, ort., n.1895, Șiclău, Arad, Ioan, preot, Gimnaziul Superior de Stat Bekes, 1914/1915

287. Todan Gheorghe, ort., n.1898, Șoimoș, Arad, Atanas, protopop, Gimnaziul Superior de Stat Timișoara, 1916/1917

288. Giman Romulus, gr.-cat., n.1900, Felsőismondr, Arad, Pal, gospodar(decedat), 1918/1919

289.Magur Aurel, ort., n.1891, Brazi, Arad, Gimnaziul Superior Greco – Catolic, Beiuș, 1918/1919

290.Rozvani Titus, ort., n.1899, Arad, Pal, inginer, 1918/1919

Academia Evanghelică de Drept Presov

291.Popovici Petru, ort., n.1883, Vânători, arad, 1904/1905-sem.2

292.Popovici Ștefan, ort., n.1887, Grăniceri Arad, 1914/1915

293.Paris Ludovic, gr.-cat., n.1886, Arad, 1915/1916

Universitatea Tehnică Regală Maghiară Budapesta

Secția inginerie generală

294.Novac Ștefan, ort., n.1876, Pecica, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1893/1894 – 1894/1895, 1897/1898

295.Dani Pal, gr.-cat., n.1877, Arad, 1896/1897

296.Niga Ioan, ort., n.1877, Arad, 1896/1897, 1902/1903-secția arhitectură

297.Mannszky Teodor, ort.,n.1872, Pecica, Arad, 1897/1898

298.Moga Sever, ort., n.1877, Săliște de Pomezzeu, Arad, 1898/1899 – 1899/1900- secția inginerie mecanică

299.Popovici Eugeniu, ort., Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1899/1900- - 1902/1903

300.Popovici Ioan, ort., n.1880, Arad, 1899/1900 – 1900/1901

301.Șiclovan Nicolae,ort., n.1873, Arad, 1900/1901 – 1903/1904

302.Pășcuț Mircea, gr.-cat., n1883, Sebiș, Arad, 1901/1902

303. Staițiu Cornel, ort.,Nădlac, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1905/1906, 1907/1908 – 1909/1910

304.Ardelean Ioan, ort., n.1891,Mâșca, Arad, stipendist Fundația „Em.Gozsdu”, 1911/1912 – 1914/1915

305.Florescu Aurel, ort., n.1892, Arad, 1913/1914, 1916/1917

306. Bugariu Gheorghe, ort., n.1892, Arad, 1913/1914, 1917/1918 -1918/1919

307.Miculescu Zeno, ort., n.1896, Arad, 1913/1914 -1914/1915, 1917/1918-sem.1

Secția inginerie mecanică

308. Prodanovici Gheorghe, gr.-cat., n.1879, Pecica, Arad, 1899/1900 – 1903/1904

309.Ghibu Valer, ort., n.1882, Arad, 1999/1901

310.Pășcuț Mircea, gr.-cat., n.1883, Sebiș, Arad, 19001901

311.Moga Sever, ort., n.1877, Săliște de Pomezzeu, Arad, 1900/1901

312.Miklosi Cornel, ort., n.1887, Covăsânt, arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1906/1907 – 1908/1909

313. Szabo Aurel Iuliu, ort., n.1887 , Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1906/1907-sem.1

314. Florescu Aurel, ort., n.1892, Arad, 1912/1913

315. Mager Romulus, ort., Bodești, Arad, 1917/1918, f.ex.

Secția de arhitectură

316. Niga Ioan, ort., n.1877, Arad, 1897/1898, 1902/1903

317. Popovici Cornel, ort., n.1886, Șiclău, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1906/1907 – 1908/1909

318. Tabacoviț Alexandru, ort., n.1894, Arad, 1913/1914 – 1914/1915, 1917/1918

319. Rozvani Gheorghe, ort., n.1897, Șepreș, Arad, 1915/1916 – 1917/1918, 1920/1921

320. Tabacoviț Gheorghe, ort., n.1897, Arad, 1915/1916 – 1917/1918, 1920/1921

Secția inginerie chimică

321. Moldovan Iuliu, ort., n.1864, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1883/1884 – 1884/1885

322. Bugar Victor, ort., n.1884, Micălaca, arad, 1904/1905 – 1907/1908

323. Șerb Teodor, ort., Lipova, Timiș-în prezent Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1907/1908 – 1911/1912

324. Ponta Cornel, ort., n.1892, Nădlac, arad, 1917/1918 – 1918/1919

Academia de Minerit și Silvicultură Schemnitz

Secția de silvicultură

325. Drăgan Iuliu, n.1863, Cicir, Arad, stipendist Fundația „em. Gozsdu”, 1882/1883

326. Ciopei Cornel, n.1866, Bogda, Arad, 1883/1884

327. Moldovan iuliu, ort., n.1864, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1886/1887

328. Buhescu Terentius, Ineu, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1888/1889

329. Chisan Nicolae, Lipova, Timiș-în prezent Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1899/1900 – 1901/1902

330. Magzar Augustin, n.27.08.1881, Șiria, Arad, Gheorghe, învățător, Gimnaziul Superior Greco – Catholic Beiuș, 1899/1900 -1902/1903

331. Mihalesc Petru, n.11.07.1880, Șiria, Arad, Samu, Gimnaziul Superior Greco – Catholic Beiuș, 1900/1901 – 1903/1904

332. Mihalca Alexandru, n.21.03.1892, Șimand, Arad, Ioan, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catholic Beiuș, 1909/1910 – 1911/1912

333. Vușdea Szilard, n.20.12.1889, Avram Iancu, Arad, Gheorghe, preot, Gimnaziul Superior Greco – Catholic Beiuș, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1909/1910 – 1912/1913

334. Magyar Victor, n.16.12.1889, Șiria, Arad, Gheorghe, învățător, Gimnaziul Superior Greco-Catolic Beiuș, 1911/1912 – 1913/1914, 1917/1918

335. Monția Silvius, n.29.05.1894, Cuvin, Arad, Iulia, văduvă, Gimnaziul Superior de Stat Sibiu, 1917/1918

Academia Regală de Agricultură Cluj-Mănăstur

336. Milovan Valer, ort., n.1871, Mândruloc, Arad, Pal, notar comunal, Gimnaziul Superior Ortodox Brașov, 1890/1901 – 1892/1893

337. Mihulin Nicolae, ort., n.29.03.1878, Prăjești Arad, Augustin, preot, 1901/1902-sem.1

338. Cuzman Nicolae, ort., 23.11.1884, Arad, Gheorghe, industriaș(decedat), Școala publică Banffi, Hunedoara, 1902/1903 -1904/1905

Academică Regală de Agricultură Debrețin

339. Mladin Valer, ort., n.20.04.1881, Nadăș, Arad, 1899/1900

Academia Regală de Agricultură Keszthely

340. Cioban Ștefan, n.1858, Arad, 1879/1880

Academia Regală de Agricultură de la Magyar-Ovar

341. Spătariu, Ștefan, Hodoni, Arad, 1873/1874

342. Vertan Emil, Cermei, Arad, 1904/1905

343. Leu Pal, Talpoș, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1904/1905

Academia Regală de Medicină Vezerinară Budapesta

344. Rob Gheorghe, ort., Hălmașiu, Arad, 1891/1892 – 1893/1894

345. Zabl Romulus, ort., 1878, Pecica, Arad, 1897/1898

346. Grațda Cornel, ort., n.1879, Șimand, Arad, 1897/1898 – 1902/1903

Academia Orientală de Comerț Budapesta

347. Vagalo Gabor, ort., n.15.07.1885, Șiria, Arad, Teodor, agricultor, Școala comercială Lipova, 1904/1905

Universitatea Cernăuți**Facultatea de Teologie**

348. Descan Adrian, Arad, 1897/1898

Universitatea "Karl Franzes" Graz**Facultatea de Medicină**

349. Mager Aurel, ort., n.21.11.1889, Bodești, Arad, 1911/1912-sem.2

350. Suba Petru, ort., n.26.06.1888, Cicir, Arad, 1912/1913

Universitatea Viena**Facultatea de Drept**

351. Șorban Vilmos, gr.-cat., Arad, 1897/1898 – 1899/1900

Facultatea de Medicină

352. Popovici Lazăr, ort., Grădinari, Arad, stipendist Fundația „Em. Gozsdu”, 1890/1891 – 1891/1892

353. Lazăr Emil, ort., n.25.08.1890, Almaș, Arad, 1907/1908(?)

Facultatea de Litere și Filozofie

354. Goldiș Vasile, ort., n.13/25.11.1862, Seleuș-Cigărel, Arad, 1881/1882 – 1884/1885

355. Slavici Ioan, ort., n.18.01.1848, Șiria Arad, 1869/1870 – 1873/1874

Academia de Comerț Viena

356. Chanad V. Emil, Arad, 1897/1898

Institutul Superior de Comerț Anvers

357. Moldovan Remus, Arad, 1911/1912

Universitatea „Georg August” Gottingen

358. Marcu Silvius, Minișel, Arad, 1901/1902 – 1902/1903

Universitatea Halle**Facultatea de Litere și Filosofie**

359. Popovici Gheorghe, ort., n.17.04.1895, Chișineu Criș, Arad, 1919/1920

Universitatea „Alma Lipsca” Leipzig**Facultatea de Litere și Filozofie**360. Ciorogariu Roman, ort., Pecica, Arad, stipendist Episcopia Ortodoxă Arad, 1877/1878 – 1878/1879²⁴

²⁴ Arh. Naț. Dir. Jud. Cluj. Fond Universitatea “Ferencz Jozsef”, volumele: 411, 414, 415, 423, 428, 432, 438, 440, 442, 444, 446, 451, 455, 459, 461, 465, 467, 471, 479, 483, 485, 491, 495, 497, 502, 504, 508, 514, 522, 524, 525, 530, 536, 551, 611, 620, 621, 625, 628, 640, 644, 645, 648, 660, 662, 664, 677, 680, 684, 686, 698, 699, 702, 704, 708, 722, 724, 726, 740, 742, 744, 746, 756, 757, 762, 764, 777, 779, 781, 788, 796, 801, 804, 812, 814, 816; Idem, Fond evidența doctorilor, volumele: 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117; Arh. Naț. Dir. Jud. Bihor, Fond Academia de Drept Oradea, volumele: 157, 167, 175, 183, 200, 225, 235, 246, 253, 259, 266, 275, 283, 293, 298, 303, 313, 325, 330, 334, 337, 349, 354, 361, 373, 380, 387, 394, 401, 408, 413, 417, 423, 429, 435, 440, 446, 454, 458, 468, 472, 489, 492, 495, 498, 501; A Miskolci tudományegyetem Leveltára, Fond Selmecbánya Banyaszati és Endeszeti Akademia, vol. Banyaszati alkumvizsgák jegyzokonyve 1881-1891; Femkohaszi allamvizsgai, jegyokonyv 1881 – 1925; a selmeczbányai M. Kir. Banyaszati és Erdeszeti Akademia hallgatonak Nevsora pe anii 1894/1895 – 1915/1916; A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Leveltára, fondurile: Protocolla examina rigurosorum in Facultate Medica

LEGIFERAREA CULTURII LA NIVEL EUROPEAN -Unitate în diversitate-

Oana Corina MOLDOVEAN

Parlamentul European, Comisia de Cultură și Educație Bruxelles

Tel. 0745036675, e-mail omoldovean@gmail.com

Abstract

If at first they were not part of the Community area of competence, culture and education gained a new status once the Treaty of Maastricht was adopted in 1991. Thus, EU initiatives came to supplement the Member States' actions in order to stimulate the creation of a "European Culture Area". Several tools have been used to this extent: from mere regulation – by the European Parliament together with the Council of Ministers – on the basis of the European Commission proposals, to substantial financial support through specific programs. Without any doubt, culture represents a means of European integration, whilst generating international visibility for the European Union, having at its basis the fundamental principle of "unity in diversity".

Cuvinte cheie: 1. (Tratatul de la) Maastricht, 2. aditionalitate, 3. (programe de) finanțare, 4. (Programul cadru) Cultura, 5. (unitate în) diversitate

Introducere

Regiae Universitatis Pestensis Orvoskari szigarlati jegyzokonyvet vol.1-15; Protocolla susceptionis juventutis – sholastica in Facultate Medica Regiae Universitatis Pestensis – Az Orvostudományi Korra felveti hallgatók nyilvántartása, vol. 20 – 25; Statistica studenților români din Austro – Ungaria și Europa în Raportul anual al Societății de lectură „ Petru Maior” din Budapesta pe anul 1897/1898, Budapesta, 1898, pp. 47-64; A Magyar-Ovari Kir.Gazdasági Akadémia Taneiben pe anii 1877/1878 – 1917/1918; A Kozgazdasági tudomány Egyetem Leveltára, fondurile: Budapesti Kereskedelmi Akadémia Keleti Kereskedelmi Torzs Könyvek, vol. 1, 2, 3, 4, ; A Magyar Királyi Allami Kereskedelmi Tanácskeze Intézet 1898 – 1920, Anyakönyvek, vol. 1 – 8; Arh. Naț. Dir. Jud. Cluj, Fond Academia comercială din Cluj, dosarele 826 – 835; Cornel Sigmirean, Studenți români la Politehnica din Budapesta (1871-1919), în Revista Bistriței X-XI, 1996-1997, Bistrița, 1997, pp.169-190; Idem, Contribuții la studierea frecvenței universităților europene de către tinerii români ardeleni în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în primele decenii ale secolului al XX-lea, în Interferențe istorice și culturale româno – europene , coord. Grigore Ploșteanu, Târgu Mureș, 1996, pp. 105-124; Idem, La constitution de l'intellectualité ecclésiastique roumaine de Transylvanie dans les institutions d'enseignement supérieur de l'Europe Centrale , edited by Maria Crăciun and Ovidiu Ghitta, European Studies Foundations Publishing House Cluj-Napoca, 1998, pp. 77-102; Idem, Români la Universitatea din Budapesta (1900-1919). Doctori în științe , în Banatica, 13, II, 1995, pp.153-156; idem, Români în învățământul superior din Transilvania și Ungaria în anii 1900-1918, în Sabin Mănuilă. Studii privind societatea românească între secolele XIX-XX, coord. Sorina Bolovan, Ioan Bolovan, Cluj- Napoca, 1995, pp.226-256; Stelian Mândruț, Învățământul universitar juridic și agronomic din transilvania în epoca dualismului austro- ungar, în Anuarul Institutului de Istorie Cluj, XXXII, 1993, pp.179-186; Idem, Die roumanische Intelligenz und die Wiener Universität. 1867-1918. Allgemeine Betrachtungen, în Revue Roumaine d'Histoire, 1995, janvier – juin, 1-2 ; Stelean-Ioan Boia , Fundația „ Emanuil Gozdu” (1870 – 1952), Vasile Goldiș University Press Arad, 2006.

Cunoscând structurarea competențelor comunitare pe diverse paliere, prima întrebare care apare, în mod firesc, este aceea referitoare la măsura în care cultura și educația se înscriu în sfera de acțiune și domeniul de legiferare ale Uniunii Europene.

Ne vom referi la Europa contemporană în sensul generalizat al termenului, care tinde să se substituie conceptului de Uniune Europeană, construcție încă incompletă și insuficient rodată.

Dacă la început cultura nu se înscria în sfera preocupărilor comunitare, de-a lungul anilor, Uniunea Europeană a pus cap la cap un set de reguli care sunt fie direct aplicabile domeniului culturii, fie au un impact puternic asupra acestuia. Din momentul includerii în Tratatul asupra Uniunii Europene, cooperarea culturală a devenit o nouă arie de competență comunitară. Astfel, există numeroase politici ale UE menite să promoveze cultura, mai precis prin reglementare și fonduri acordate.

Tratatul de la Maastricht

Încă din anii 1970, au existat rezoluții ministeriale, precum și alte inițiative culturale europene, dar abia în 1991 Uniunea a început, în mod oficial, să gestioneze domeniul culturii, în conformitate cu prevederile Tratatului de la Maastricht și, în particular, articolul 151 din tratat. Potrivit acestuia, Uniunea „va contribui la înflorirea culturii Statelor Membre, respectând diversitatea națională și regională și, în același timp, aducând în prim plan patrimoniul cultural comun”²⁵.

„Inițiativele UE” trebuie să încurajeze cooperarea dintre Statele Membre și, la nevoie, „să sprijine și să suplimenteze acțiunile acestora”, scopul fiind încurajarea creării unui „spațiu cultural european”²⁶, după cum a fost subliniat de către Parlamentul European într-o rezoluție din anul 2001. Acest tip de colaborare este încurajat prin Programul Cultura al Comisiei Europene, dar și prin acțiuni specifice finanțate din alte programe. Acestea implică, în sens larg, cooperarea europeană, având în vedere că majoritatea programelor sunt deschise Statelor Membre și țărilor candidate. Cooperarea joacă un rol important și în relațiile pe care Uniunea le menține cu restul lumii – țări terțe sau organizații internaționale.

Prin Programul Cultura – program cadru al Comisiei Europene, instituit pe o perioadă de

cinci ani (2007-2013) pe baza articolului 151 din Tratatul de la Maastricht, UE își întărește sprijinul acordat acțiunilor culturale, cu scopul de a încuraja cooperarea în vederea stabilirii unui spațiu cultural comun al europenilor, pentru a dezvolta creația artistică și literară, pentru a promova cunoașterea istoriei și culturii europene și a diseminării lor internaționale, precum și pentru a dezvolta dialogul intercultural și integrarea socială.

De la Tratatul de la Maastricht, sprijinul european pentru cooperarea culturală a luat o varietate de forme: acțiuni experimentale derulate de către Comisie au fost urmate între anii 1996-1999 de trei programe sectoriale (Kaleidoscope, Raphael și Ariane) cu acoperire asupra artelor vizuale, actului artistic, patrimoniului cultural, literaturii sau lecturii. Între 1990 și 2000, mai bine de 12.000 de operatori au participat la realizarea a 2.500 de proiecte sprijinite de către UE.

Pe lângă Tratatul de la Maastricht, cultura este recunoscută ca drept fundamental în Uniune în Carta Drepturilor Fundamentale, articolul 22, care stipulează că „Uniunea va respecta diversitatea culturală, religioasă și lingvistică”²⁷ a statelor componente. În această nouă sferă de responsabilitate, Uniunea trebuie să acționeze numai în cazul în care obiectivele nu pot fi atinse de către Statele Membre. Prin urmare, acțiunea comunitară nu este un substitut al acțiunii Statelor Membre, ci se bazează pe principiul adiționalității, astfel încât să încurajeze cooperarea culturală.

²⁵ Tratatul de la Maastricht, 1991, art. 151

²⁶ Rezoluția Parlamentului European privind cooperarea culturală în Europa, 5 septembrie 2001

²⁷ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene proclamată de Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, urmare a Consiliului European de la Nisa din 7 decembrie 2000

Capitolul „Cultură” din Tratat stipulează, de asemenea, că Uniunea „va lua în considerare aspectele culturale în toate demersurile aferente altor capitole din Tratat, în special pentru a respecta și promova diversitatea de culturi”²⁸.

Alte surse de legislație comunitară

Acordurile internaționale încheiate de către Uniunea Europeană cu țări terțe sau cu organizații internaționale, care conțin de multe ori un element cultural, sunt parte integrantă a sistemului juridic comunitar.

Există, totodată, o legislație comunitară substanțială, cu implicații în domeniul cultural, în special în relație cu piața internă, concurență și schimburile comerciale internaționale. Această legislație este clarificată și suplimentată prin jurisprudența Curții Europene de Justiție și a Curții de Primă Instanță.

Comisia de Cultura și Educație a Parlamentului European (CULT)

Această comisie este una de cele 22 de comisii ale Parlamentului European, for care este colegiator, împreună cu Consiliul de Miniștri, în majoritatea chestiunilor care privesc Uniunea. Comisia de Cultură este competentă în chestiuni privind aspectele culturale ale Uniunii Europene, în special îmbunătățirea cunoașterii și difuzării culturii, apărarea și promovarea diversității culturale și lingvistice, conservarea și protejarea patrimoniului cultural, schimburile culturale și creația artistică. De asemenea, Comisia supraveghează politica educațională a Uniunii Europene, inclusiv domeniul învățământului superior și promovarea sistemului de școli europene și de formare pe tot parcursul vieții. În aria de responsabilitate intră și politica în domeniul audiovizual și aspectele culturale și educative ale societății informaționale, politica în domeniul tineretului și dezvoltarea unei politici în domeniul sportului și al activităților recreative, politica informațională și politica în domeniul mass-media și, în fine, cooperarea cu țările terțe în domeniile culturii și educației și relațiile cu organizațiile și instituțiile internaționale.

Pe lângă procesul normal de legiferare în domeniile mai sus menționate, Comisia de Cultură are dreptul să organizeze audieri și schimburi de opinii cu înalți responsabili. Merită menționată ședința din luna octombrie, în cadrul căreia Comisarul pentru multilingvism, Leonard Orban, și-a prezentat programul prin care dorește să promoveze statutul egal al tuturor celor 23 de limbi oficiale ale UE, având la bază un principiu fundamental al Uniunii: „Unitatea în diversitate”. Componenta pragmatică a demersului Comisarului Orban rezidă în promovarea multilingvismului ca parte integrantă a competitivității companiilor europene.

Un obiectiv major al Comisiei Europene și al Parlamentului este acela de a implica un număr cât mai mare de cetățeni în acțiunile aferente Anului European al Dialogului Intercultural 2008, an ce survine Anului Oportunităților Egale 2007. Anul Dialogului Intercultural urmărește să stimuleze acest tip de dialog ca instrument care să-i ajute pe cetățenii europeni să obțină cunoștințe și aptitudini pentru a acționa într-un context mai deschis și complex, respectând diversitatea culturală și valorile comune. Pentru a marca acest an, Parlamentul a planificat săptămâni dedicate culturii, religiei, tradițiilor și diversității țărilor arabe și africane. De asemenea, Parlamentul dorește să găzduiască o ședință parlamentară a tinerilor Euro-Med.

Printre preocupările Parlamentului European se regăsește, în mod firesc, și Procesul Bologna. În această toamnă Parlamentul a organizat o audiere publică la care au participat reprezentanți ai Universităților Europene, care au evaluat rezultatele acestei inițiative interguvernamentale în domeniul învățământului universitar - inițiativă la care au aderat 46 de state - și au dezbătut chestiunea mobilității academice. Concluziile acestei audieri fundamentează un raport din proprie inițiativă al Parlamentului European cu privire la perspectivele și viabilitatea Procesului Bologna.

²⁸ Tratatul de la Maastricht, 1991, art. 151, par. 4

Parlamentul European legiferează și în domeniul educației adulților, cu accent pe aspectele motivaționale, statistice, reconcilierea vieții de familie și a carierei, solidaritatea inter-generații și interculturală, dar și nevoile educaționale specifice genului.

Nu în ultimul rând, trebuie subliniată preocuparea pe care legislativul comunitar o acordă artelor de stradă, specificității producției artistice din spațiul public, mijloacelor de producție și difuzare ale acestui sector prea puțin cunoscut, care are nevoie de o mai bună recunoaștere politică și financiară.

Ca o acțiune pragmatică a Parlamentului European putem menționa instituirea unui premiu de film, în cadrul Zilelor Diversității Culturale, la finalul lunii octombrie, sub titulatura LUX – lumină. Anul acesta premiul a revenit, în urma votului deputaților europeni, filmului german *Auf der anderen Seite* regizat de Fatih Akin, în detrimentul filmului românesc *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*. Obiectivul major al acestui premiu de film îl reprezintă asigurarea accesibilității în rândul unei audiențe cât mai vaste, filmul câștigător urmând să fie tradus în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene.

O inițiativă de anvergură, care implică mai multe instituții europene, este *Capitala Culturală Europeană*, proiect lansat în anul 1985 cu scopul declarat de “a contribui la aducerea împreună a popoarelor Europei”. De-a lungul anilor, evenimentul a evoluat fără a-și pierde obiectivul inițial: valorificarea bogăției și a diversității culturilor europene, dar și a trăsăturilor comune ale acestora. Acțiunea urmărește să promoveze înțelegerea reciprocă între cetățenii europeni, precum și simțul apartenenței la o singură comunitate. Anul 2007 rămâne în istoria programului ca anul Sibiului, care deține titlul de Capitală Culturală împreună cu Marea Regiune Luxemburg, decizie luată încă înaintea confirmării aderării la termen a României la Uniunea Europeană.

În perspectivă, Parlamentul a aprobat în ședință plenară alocarea unor fonduri din bugetul pe anul 2008 pentru înființarea Institutului European de Tehnologie, o inițiativă care trenează de mai mulți ani. Activitatea Institutului va consta în colaborări cu numeroase universități de prestigiu și institute de cercetare, în tratarea unor probleme actuale cum ar fi schimbările climatice sau nanotehnologia. Parlamentul dorește ca Institutul să se axeze și pe “înovație”, iar inaugurarea oficială a institutului se va face doar după două proiecte pilot, pentru a-i testa fezabilitatea.

Finațarea culturii și educației la nivel european

Programul cadru pentru Cultură al Comisiei Europene contribuie la finanțarea cooperării comunitare în toate domeniile artistice: arte vizuale, actul artistic, literatură, muzică, istorie, patrimoniu cultural etc. Programul a beneficiat de 240 de milioane de euro în perioada 2000-2006 și de 400 de milioane de euro pentru perspectiva financiară 2007-2013, cu scopul de a dezvolta diversitatea culturală în Europa, creativitatea și schimburile între actorii culturali europeni, făcând

în același timp cultura mult mai accesibilă maselor.

Programele concrete prin care se realizează aceste obiective sunt: SOCRATES II (pentru schimburi educaționale) și Leonardo da Vinci II (sprijin pentru calificarea profesională), programe care finanțează educația și programe de instruire în domeniul artelor, proiecte de predare pe teme de cultură în școli sau activități care să sporească interesul cultural. De asemenea, programul Youth (cooperare în domeniul tineretului) finanțează schimburi de tineret pe teme culturale, perioade de voluntariat pentru tinerii europeni etc. Programul eLearning are scopul de a integra tehnologia informației în sistemele de educație și instruire de pe teritoriul Uniunii. Unul din domeniile de acțiune se referă la promovarea culturii digitale. Euromed Youth este un program menit să promoveze dialogul intercultural prin implicarea tinerilor din zona mediteraneană. Tempul este un program inițiat în anul 1990, fiind un cadru de cooperare în domeniul educației superioare între Statele Membre UE și țările partenere, printre acestea din urmă regăsindu-se țările din Balcanii de Vest, țările din Europa de Est și Asia Centrală, dar și partenerii din zona mediteraneană.

În loc de concluzii

Cultura deține un rol central în integrarea europeană și determină o mai mare vizibilitate a Uniunii Europene la nivel internațional. Comunicarea Comisiei Europene privind agenda culturală reprezintă primul efort structurat spre o strategie europeană în domeniul culturii, articulând trei obiective majore: promovarea diversității culturale și a dialogului intercultural, promovarea culturii ca vector de creativitate în cadrul Strategiei de la Lisabona, precum și promovarea culturii ca element esențial în relațiile externe ale Uniunii Europene.

IMPACTUL ADERĂRII LA UNIUNEA EUROPEANĂ AL ȚĂRILOR MEMBRE

Marius BOIȚĂ, Emilia CONSTANTIN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Adresă: Arad, str. Cocorilor, Nr. 57, tel/fax: 0257/213066

E-mail: marketing@uvvg.ro

Abstract:

The following paper highlights the positive and the negative consequences, the costs and the risk factors, the importance and the impact of the join together of the member countries and especially Romania's, to the European Union, from both economical and social point of view.

Cuvinte cheie: *inflație, preț, import, export, PIB*

Extinderea Uniunii Europene prin aderarea, la 1 Mai 2004, a celor 10 țări, a avut consecințe pozitive atât asupra economiei noilor state membre, cât și a Uniunii în ansamblu. Ea a însemnat, în principal, ieșirea din recesiune și revenirea la ritmuri de creștere economică mai ridicate.

La nivelul Uniunii, acestea s-au concretizat în creșterea consumului, investițiilor, exporturilor, produsului intern brut și a gradului de ocupare a forței de muncă, dar și în consolidarea poziției sale în contextul economiei mondiale. Pentru noile state membre, extinderea Uniunii a marcat începutul unei perioade de creștere economică, *bazată*, în principal, pe intensificarea cererii interne și pe investiții.

Unul dintre aspectele negative cărora noile state membre au trebuit să le facă față a fost creșterea prețurilor. Cu excepția Slovaciei, Sloveniei și Ciprului, în care variațiile prețurilor de consum nu le-au depășit pe cele din anul 2003, celelalte state s-au confruntat, în 2004, cu creșterea semnificativă a inflației, care s-a atenuat parțial în anul 2005. Cele mai ridicate rate ale inflației s-au înregistrat în Letonia (de la 2,9% la 6,2%), Polonia (de la 0,8% la 3,5%), Cehia (de la 0,1% la 2,8%), Lituania (de la -1,2% la 1,2%) și Ungaria (de la 4,7% la 6,8%).

Principalele cauze care au stat la baza sporirii ratei *inflației* în noile state membre au fost:

- majorarea prețurilor produselor alimentare peste nivelul indicilor totali ai prețurilor de consum, cu excepția Ungariei, Slovaciei și Sloveniei, dar care au pierdut din amplitudine în anul următor
- creșterea prețurilor la băuturi alcoolice și tutun datorată obligativității alinierii accizelor la cerințele europene peste majorările anului anterior, cu excepția Sloveniei și Estoniei, țări în care efectul a fost în parte contrabalansat de un curs de schimb fix și a Slovaciei, care a beneficiat de aprecierea substanțială a monedei naționale
- majorarea cheltuielilor de sănătate, cele mai mari creșteri fiind în Slovacia și Ungaria
- creșterea prețurilor pentru întreținerea locuinței, (gaze și electricitate), în condițiile creșterii prețurilor internaționale la țiței și gaze, precum și alinierea prețurilor la energie electrică și termică cu cele de pe piața europeană
- creșterea prețurilor în transporturi (cu excepția Ciprului), tot ca efect al evoluțiilor pe piețele petroliere internaționale și posibil, achiziționării de automobile din import; în țări ca Estonia, Polonia, Slovacia și Slovenia majorările au depășit modificările indicelui total
- armonizarea legislației fiscale cu acquis-ul comunitar (TVA, taxe vamale, accize)

Pe de altă parte, e posibil ca prețurile de import să fi avut o influență favorabilă asupra prețurilor interne, aprecierea monedelor naționale sau rata de schimb fixă reprezentând elemente de susținere. Astfel, în majoritatea țărilor prețurile la îmbrăcăminte și încălțăminte, ca și cele la mobilier și echipament casnic au scăzut față de anul 2003 sau, chiar dacă au crescut, creșterile au fost sub cele înregistrate în anul anterior și sub valorile IPC total.

Efectul scăderii cursului de schimb poate fi observat și în ceea ce privește comunicațiile, în care au avut loc diminuări de preț în majoritatea țărilor analizate. O situație aparte a avut loc în Cehia, în care prețurile serviciilor poștale și de telecomunicații au crescut cu circa 15 puncte procentuale comparativ cu anul 2003, pe seama majorării masive a tarifelor telefonice și telegrafice.

Bunurile și serviciile din categoria odihnă, recreere și cultură au înregistrat creșteri și în anul 2004, dar de mai mică amploare decât în anul anterior sau decât indicele total al prețurilor de consum. Aceeași influență au avut și costurile legate de educație, cu excepția Ungariei, Slovaciei și Ciprului.

În anul aderării la Uniunea Europeană, doar în trei din cele 10 noi state membre prețurile de consum au crescut într-un ritm mai redus comparativ cu anul dinaintea aderării, respectiv în Slovenia, Slovacia și Cipru. Astfel, în Slovenia, deși majoritatea prețurilor au crescut, creșterile s-au situat sub cele din anul 2003, contrabalansând majorarea cu 7,0% a prețurilor reglementate, fapt ce a făcut posibilă diminuarea inflației de la 5,5% la 3,6% în 2004. Pe ansamblu, cheltuielile cu întreținerea locuinței: apă, electricitate, gaze și alți combustibili s-au mărit cu numai 0,6 puncte

procentuale față de anul 2003. Diminuarea inflației a fost susținută și de o rată de schimb fixă, stabilită de Banca Centrală.

De asemenea, în Slovacia, creșterile prețurilor au fost sub nivelul celor din anul anterior (7,5% comparativ cu 8,5% în 2003), deși prețurile reglementate au fost ajustate în mod semnificativ, atât în 2003, cât și în anul aderării, astfel încât cheltuielile cu întreținerea locuinței au crescut cu 17,4%, respectiv cu 13,3%, mult peste media inflației anuale. Totuși, majorările celorlalte categorii de prețuri, care nu au atins nivelele din anul 2003, ca și aprecierea monedei naționale, au contribuit la diminuarea inflației.

În Cipru, *inflația* a coborât de la 4,1% la 2,3% în 2004, în condițiile scăderii semnificative a prețurilor în comunicații și transport și a unor creșteri ale celorlalte prețuri sub nivelul celor din anul anterior.

Putem afirma că șocul resimțit în 2004 a fost parțial absorbit în anul următor, când evoluția ascendentă a prețurilor a continuat, dar în 6 din cele 10 țări a avut o amploare mai mică decât în anul precedent. Aceasta s-a datorat majorării în continuare a prețurilor reglementate, la care s-au adăugat transporturile și cheltuielile de sănătate, în timp ce la celelalte categorii de prețuri s-au înregistrat creșteri mai mici decât cele din anul anterior sau chiar scăderi de preț.

În Estonia, Cipru, Letonia, Lituania și Malta inflația a fost totuși peste nivelul din 2004. Datele disponibile, reflectă că în Estonia au contribuit la această creștere, pe lângă cele menționate mai sus, băuturile alcoolice, tutunul și produsele alimentare, iar în Cipru - costurile legate de educație.

Uniunea vamală joacă rolul unui mecanism care permite aplicarea politicii externe și de securitate comună, când sunt adoptate măsuri, precum sancțiunile sau embargoul. Acestea sunt din ce în ce mai des utilizate pentru a face presiuni asupra țărilor pe care Comunitatea le consideră a avea un comportament inacceptabil. Printre exemplele recente ale țărilor care au adoptat acest tip de comportament putem menționa Irakul și fosta Iugoslavie.

Extinzând analiza în cazul României, apreciem că este posibil, să ne confruntăm cu un fenomen similar de creștere a *prețurilor*, odată cu integrarea în Uniunea Europeană, existând factori de risc, care pot acționa în direcția frânării dezinflației. Astfel, printre factorii de risc, mai ales din perspectiva impactului lor asupra anticipațiilor inflaționiste, pot fi amintiți calendarul și magnitudinea ajustărilor de *prețuri* administrate, precum și modificările politicii fiscale care vor avea loc în perioada următoare.

Politica comercială a României este elaborată în strânsă conexiune cu principiile și regulile referitoare la sistemul comercial internațional și vizează stimularea dezvoltării relațiilor economice cu alte state, precum și promovarea intereselor economice naționale, cu un accent deosebit pe stimularea exporturilor, competitivității companiilor și produselor românești, consolidarea, extinderea și recâștigarea piețelor externe. Măsurile de politică comercială adoptate sunt menite să

stimuleze tranziția către o structură nouă a comerțului exterior, bazată pe inovație, cercetare și dezvoltare, pe avantaje comparative sustenabile. Un obiectiv important al politicii comerciale îl constituie dezvoltarea comerțului electronic pentru asigurarea, în timp real, a informațiilor necesare mediilor de afaceri din România și din străinătate privind oferta de export românească, conjunctura piețelor externe, târguri și expoziții internaționale, potențiali parteneri, oportunități de afaceri, legislația referitoare la operațiunile de export și import în țările partenere.

România a aplicat una dintre cele mai liberale politici comerciale din Europa. Astfel, au fost respectate angajamentele privind nivelul consolidat al taxelor vamale la totalitatea pozițiilor tarifare, nu au fost practic, utilizate, subvenții la exporturi, limitările la import au fost eliminate încă din anul 1992, iar restricționarea exporturilor a fost complet eliminată la începutul anului 1998. În toată această perioadă, România nu a luat nici o măsură de apărare comercială în plan multilateral, acceptând concurența ca modalitate de accelerare a restructurării și de creștere a eficienței activității economice. Decizia de a aplica o asemenea politică comercială a pornit de la necesitatea, pe de o parte, de a folosi în economia românească instrumente și mecanisme conforme cu regulile

multilaterale, iar pe de altă parte, de a permite dezvoltarea unui mediu concurențial care să întărească aplicarea acestor reguli. Întregul proces decizional, cu privire la politica comercială, a avut în vedere necesitatea stringentă de a transforma economia românească într-o economie de piață, de a determina producătorii români să lucreze într-un mediu concurențial și în acest fel de a permite ancorarea economiei naționale în procesul de globalizare. În scopul atingerii acestor obiective, s-a realizat transparența politicii comerciale și asigurarea caracterului nediscriminatoriu al măsurilor instituite.

Dacă din punct de vedere teoretic, această abordare trebuia să producă numai efecte benefice asupra economiei naționale, realitatea a fost puțin diferită. În condițiile în care statul român nu a avut suficiente resurse financiare pentru a sprijini dezvoltarea și restructurarea sectorială sau, nu a utilizat destul de eficient resursele de care a dispus, producătorii interni au trebuit să facă față concurenței unor mărfuri care includeau fie sprijin intern acordat de statul exportator, fie chiar subvenții directe la export. În acest fel, deși statele exportatoare nu practicau măsuri de subvenționare peste nivelul angajamentelor din cadrul OMC, o bună parte a exporturilor lor determinau dificultăți importante producătorilor români.

Elementele prezentate anterior ne conduc la aprecierea că politica comercială a României a trebuit să se desfășoare în condiții puțin favorabile unei abordări de liberalizare a Comerțului internațional și de îngrădire, directă sau indirectă, a pieței internaționale.

Astfel, în perioada următoare, vor avea loc noi ajustări ale prețurilor reglementate, în special la energie electrică, termică și gaze, care se vor regăsi în cheltuielile cu întreținerea locuinței și implicit, în indicele prețului de consum. Aceasta în condițiile în care a fost revizuit calendarul de majorare a prețului la gaze naturale, energie termică și electrică de către autoritățile de reglementare, în acest sens, prețul gazelor naturale din producția internă ar urma să se alinieze la cele din import până la sfârșitul anului 2008. În ceea ce privește energia electrică, va avea loc o liberalizare completă a acestei piețe până la începutul anului 2008, concomitent cu liberalizarea parțială a prețului la energie termică și renunțarea la tariful de referință de nivel național.

De asemenea, considerăm că armonizarea legislației fiscale cu acquis-ul comunitar, în ceea ce privește accizele, va afecta inflația, odată cu integrarea României la UE.

În domeniul accizelor armonizate, a avut loc majorarea acestora la principalele grupe de produse supuse acestui regim, cu intrare în vigoare la data de 1 ianuarie 2007, potrivit calendarelor de creștere graduală a accizelor, până la atingerea nivelelor minime impuse (la benzina cu plumb, păcura, electricitate utilizată în scop comercial, electricitate utilizată în scop necomercial), precum și introducerea de noi produse în sfera de aplicare a accizelor (gazul natural utilizat drept combustibil pentru încălzire în scop comercial și necomercial).

În sprijinul procesului de dezinflație ar putea veni și politica bugetară adecvată, care prin ritmicitatea cu care ar efectua cheltuielile (îndreptate, în special, către obiective productive) ar putea, conduce la deficite echilibrate de-a lungul anului și ar putea contribui la creșterea

productivității muncii și implicit, la creștere economică.

De asemenea, la încetinirea sau chiar stoparea dezinflației, ar mai putea contribui creșterea peste așteptări atât a prețurilor internaționale ale țiteiului și gazelor naturale, cât și a prețurilor unor produse alimentare.

În România, alimentele și băuturile nealcoolice au o pondere mare, reprezentând circa 40% din coșul de consum, aproape dublu față de ponderile celor trei state ale căror date au fost disponibile, respectiv 20% în Cehia, 17% în Slovacia și 21% în Ungaria.

În ceea ce privește întreținerea locuinței, ponderea prețurilor legate de aceasta în coșul de consum, deși relativ mică în comparație cu celelalte țări, este a doua ca valoare, după produsele

alimentare. Orice modificare a prețurilor acestor grupe, datorită ponderilor mari pe care le dețin în coșul de consum, conduce la creșterea indicelui total.

Pe baza presupunerii că ar putea avea loc și în România, în anul aderării, majorări de preț la nivelul creșterilor medii din cele 10 țări care au aderat în 2004, pornind de la valorile anuale pentru fiecare țară, atât ale IPC, cât și ale grupelor de mărfuri și servicii, s-au calculat valorile medii ale acestor indici, în urma aplicării acestor valori, la ponderile grupelor respective din România (estimate de CNP), s-a încercat obținerea unui indice mediu total. Astfel a rezultat o creștere ca medie anuală a prețurilor de consum pentru anul 2007 de 4,2 %.

Această presupunere se situează cu 0,8 puncte procentuale sub inflația prognozată, pentru anul 2007 (respectiv o medie anuală de 5%). Este puțin probabil ca o medie a indicilor din noile țări membre să se aplice României, mai ales în cazul grupeii întreținerea locuinței, apă, electricitate, gaze și alți combustibili, unde estimăm că valorile vor fi considerabil mai mari.

Totodată, trebuie menționat că valorile medii anuale, datorită metodologiei de calcul, sunt foarte sensibile atât la distribuția lunară, cât și la evoluțiile din anul anterior. Astfel, aplicarea majorărilor de preț începând cu 1 ianuarie 2007, pentru unele produse cu prețuri administrate, așa cum este de așteptat, pot conduce la creșterea mediilor anuale în mod sensibil comparativ cu situația în care aceleași majorări de preț sunt aplicate la sfârșitul anului 2007.

Totuși, această valoare constituie o certificare a faptului că prognoza pentru anul 2007 este realizabilă, dacă nu intervin factori perturbatori, precum majorări exagerate ale unor prețuri internaționale, sau ajustări substanțiale ale prețurilor administrate.

Nu putem avea o imagine cuprinzătoare asupra unei economii dacă nu apelăm la abstracții în măsură să evalueze întreaga economie dintr-o perspectiva obiectivă. Aprecierea se face prin intermediul așa numiților indicatori macroeconomici compilați prin agregare pe baza datelor din conturile naționale. Cei mai importanți indicatori sunt :

1. *Produsul global brut (PGB)*
2. *Produsul intern brut (PIB)*
3. *Produsul intern net (PIN)*
4. *Produsul național brut (PNB)*
5. *Produsul național net (PNN)*

Cei mai utilizați dintre aceștia în statistica internațională sunt *produsul intern brut* și *produsul național brut*. PIB reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor produse și prestate într-o economie națională într-o perioadă determinată, de regulă un an, și destinate consumului final. Mărimea acestui indicator reflectă în fapt valoarea adăugată brută obținută în toate sferele de activitate.

După așa-numitul *calcul original PIB*-ul se calculează scăzând valoarea materialelor folosite în producție din valoarea producției brute. Adăugând acestui calcul taxele de import și cele de producție și scăzând subvențiile se obține **produsul intern brut**.

După așa-numitul *calcul după întrebuințare PIB* ul este suma cheltuielilor pentru consum, a gospodăriilor private și a organizațiilor private non-profit, a cheltuielilor brute pentru investiții, a cheltuielilor statului, a investițiilor în scopul depozitării ca și câștigurile din export din care se scad cheltuielile pentru importuri.

PIB = consum + investiții + exporturi – importuri

Economiștii (pornind de la Keynes) au împărțit termenul de consum general în două părți: consumul privat și cheltuielile sectorului public. Două avantaje ale împărțirii consumului total în acest mod în teoria macroeconomică sunt:

Consumul privat este o preocupare centrală a economiei bunăstării. Investițiile private și subdiviziunile comerciale ale economiei sunt direcționate ultimativ (în curentul principal al modelelor economice) înspre creșterea pe termen lung a consumului privat.

Deoarece este separat de consumul privat endogen, consumul sectorului public poate fi considerat exogen, astfel încât diferite niveluri ale consumului sectorului public pot fi considerate ca făcând parte din domeniul plin de sensuri al macroeconomiei.

Astfel *PIB* poate fi exprimat:

PIB = consum privat + consumul statului + investiții + exporturi nete

exporturi nete = exporturi – importuri

Dacă din *PIB* se scad deprecierile se obține **produsul intern net**.

PIB-ul pe cap de locuitor este *PIB*-ul împărțit la numărul locuitorilor. Acesta este adesea dat ca ajustat, însemnând că este astfel calculat încât nivelurile diferitelor prețuri sunt mascate în diferite țări. Astfel poate fi comparată eficiența diferitelor țări.

Deoarece *PIB*-ul combină suma tuturor activităților care se pot evalua în bani și nu a folosinței acestora (sau chiar a distrugerii acestora), este un mijloc condiționat de măsurare a bunăstării și a calității vieții. Pentru acest scop se recomandă alte metode de calcul, cum ar fi Human Development Index (HDI).

PIB-ul nominal este forma uzuală de comparație a produsului intern al țărilor sau regiunilor. Acesta redă suma valorii adăugate interne în *prețurile actuale* ale pieței. Dezavantajul este că prin modificări ale valorii banilor, *PIB* poate fi "falsificat". Astfel, o modificare de 3% a ratei inflației, în aceleași condiții ale producției de bunuri, duce de asemenea la o creștere cu 3% a *PIB*.

Deflatorul *PIB* este procentul obținut din *PIB*-ul nominal și cel real. Deflatorul *PIB* se folosește de exemplu pentru a descoperi proporția de dezvoltare economică influențată de inflație într-o perioadă anume de timp.

PNB este agregat din *PIB*, la care se adaugă soldul operațiunilor economice cu exteriorul și anume pozitiv soldul operațiunilor subiecților economici naționali, operând în arealul internațional și negativ soldul operațiunilor subiecților economici străini, operând în arealul național. PNB înregistrează două forme practice: *nominal* și *real*. PNB nominal se calculează prin evaluarea producției în prețuri curente, în timp ce PNB real se calculează în prețurile constante ale unei perioade anterioare (având în vedere că de regulă inflația modifică baza de comparabilitate, chiar dacă ne raportăm la monede de referință ale sistemului economic mondial, precum dolarul).

Metodologia de calcul a macroindicatorilor presupune că aceștia au relevanță cu cât mai multe dintre operațiunile economice ce se desfășoară în interiorul unei economii *să fie înregistrate legal*. Dacă o parte din activități sunt desfășurate pe o *piață paralelă* (neagră, subterană, etc.), atunci reflectarea economică a realității este deformată. Nici cele mai dezvoltate țări ale lumii nu scapă de acest flagel, care însă, trebuie spus că se manifestă cu predilecție în economiile în curs de dezvoltare.

În sfârșit să mai menționăm un aspect de factură metodologică și anume raportul logic dintre PNB și *PIB*. Este evident că în practică acest raport poate să fie în toate situațiile, de egalitate sau inegalitate în ambele sensuri. Raționalitatea economică implică însă faptul că PNB să excedă *PIB*,

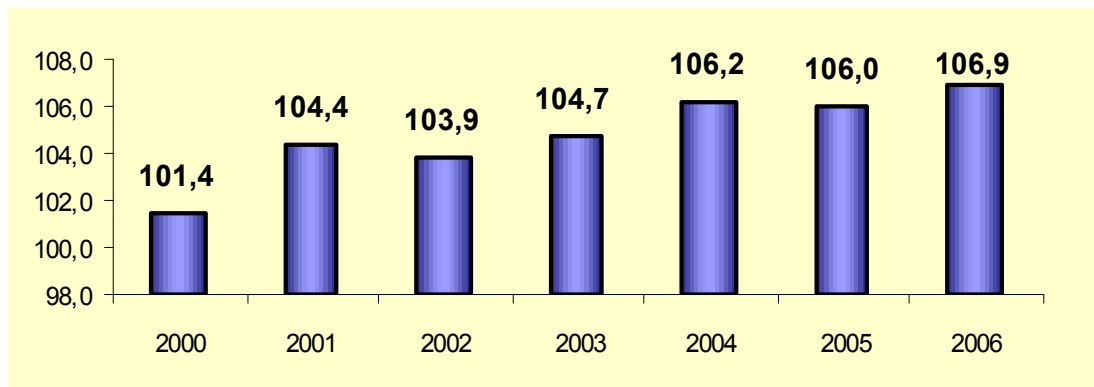
altfel ieșirea în economia internațională se face prin pierdere de venit național, cu toate consecințele nefavorabile ce decurg de aici. Este de remarcat și faptul că începând cu anul 1991, aparent împotriva relevanței economice sporite a PNB, *PIB* a devenit cel mai utilizat macroindicator în statisticile internaționale. Acest fapt se datorează creșterii nivelului de șomaj peste cota de alertă în țările dezvoltate. Ori în situația că PNB al acestor țări creștea neîncetat prin realizarea unei bune părți din venitul național în afara granițelor, nivelul consumului intern, era stagnant datorită diminuării veniturilor de tip salarial, cele mai substanțiale în orice economie.

În ceea ce privește structura *PIB*-ului, activitățile din servicii și construcții au o contribuție 57,6 % la formarea acestuia. Serviciile asigură 52% din creșterea pe ansamblu al *PIB*, iar 30% este dată de industrie și construcții.

Dacă analizăm factori de **influență ai creșterii PIB pe categorii de utilizări** se poate observa faptul că o influență pozitivă o are consumul final individual al gospodăriilor populației, consumul final al administrației publice și formarea brută de capital fix în valoare de **+11,3** puncte procentuale, iar influență are exportul net și variația stocului, în valoare de **-4,4** puncte procentuale.

Rata medie lunară a inflației, în primele patru luni ale anului 2006 a fost de 0,47%, în limitele țintei de inflație. În luna aprilie 2005 comparativ cu luna decembrie 2006, rata inflației a fost de 1,9%, cu 1,6 puncte procentuale mai mică decât cea înregistrată în luna aprilie 2005, față de luna decembrie 2004.

După cum se poate observa din graficul de mai jos, PIB-ul României, în perioada 2000-2006 a avut o creștere permanentă, cea mai mare crește realizându-se în 2006 (106,9%).



Institutul Național de Statistică

Fig.1

În ceea ce privește tendințele privind **exporturile** putem spune că:

- se observă o revigorare semnificativă a exporturilor de produse industriale;
- se observă o scădere a exporturilor de produse specifice industriei ușoare (articole de îmbrăcăminte și materii textile) cu circa 2,7%.
- exporturile din celelalte ramuri industriale au înregistrat creșteri ce depășesc 40%, cu excepția produselor metalurgice care au avut o creștere de numai 1,2%

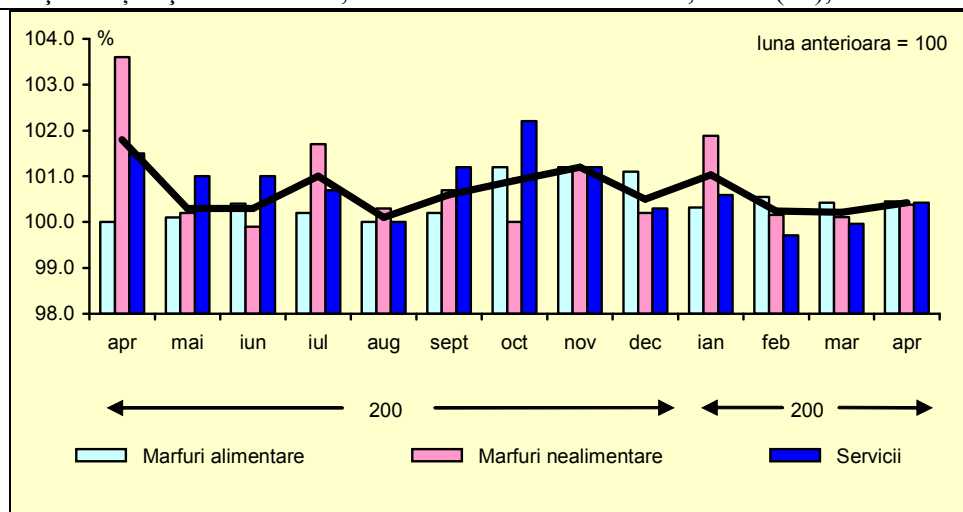
În ceea ce privește tendințele privind **importurile** putem spune că:

- se observă o creștere a importurilor de produse minerale (+41%)
- cresc importurile de mașini și dispozitive mecanice, electrice și aparatură pentru sunet și imagine (+30,7%)
- cresc importurile de mijloace și materiale de transport (+27,3%).

Potrivit estimărilor exprimate în luna mai 2007 de către managerii societăților comerciale, se conturează, pentru următoarele 3 luni, o creștere a activității din industrie, construcții, comerțul cu amănuntul și servicii, în raport cu cele trei luni anterioare.

Evoluția prețurilor

Rata medie lunară a inflației aprilie 2007/ martie 2007 a fost de 0,42 % în limitele țintei de inflație. Creșterea prețurilor de producție industrială aprilie 2007/ martie 2007 a fost de +1,8 %. Se poate observa o creștere înregistrată la majoritatea produselor industriale în schimb o scădere la bunuri de folosință îndelungată (-0,8%), aceasta fiind reflectată în graficul de mai jos:



Institutul Național de Statistică

Fig.2

Atitudinile și estimările managerilor din ramura industriei sunt:

- Managerii întreprinderilor din industria prelucrătoare estimează o creștere a volumului producției, atât pe total, cât și pe grupe de mărime a întreprinderilor
- Optimismul este mai pronunțat în rândul managerilor din întreprinderile cu 500 salariați și peste
- Numărul de salariați va avea o tendință de ușoară scădere, influențată în special de întreprinderile cuprinse între 250 și 499 salariați
- Prețurile produselor industriale își păstrează trendul ascendent și în perioada următoare

Atitudinile și estimările managerilor din ramura construcții sunt:

- Tendința de creștere accentuată în activitatea de construcții se va menține și în următoarele trei luni
- Numărul de salariați va înregistra o tendință ascendentă, atât pe ansamblul sectorului, cât și pe grupe de mărime a întreprinderilor
- Prețurile lucrărilor de construcții vor crește, dar cu o intensitate mai redusă.

Atitudinile și estimările managerilor din ramura comerț sunt:

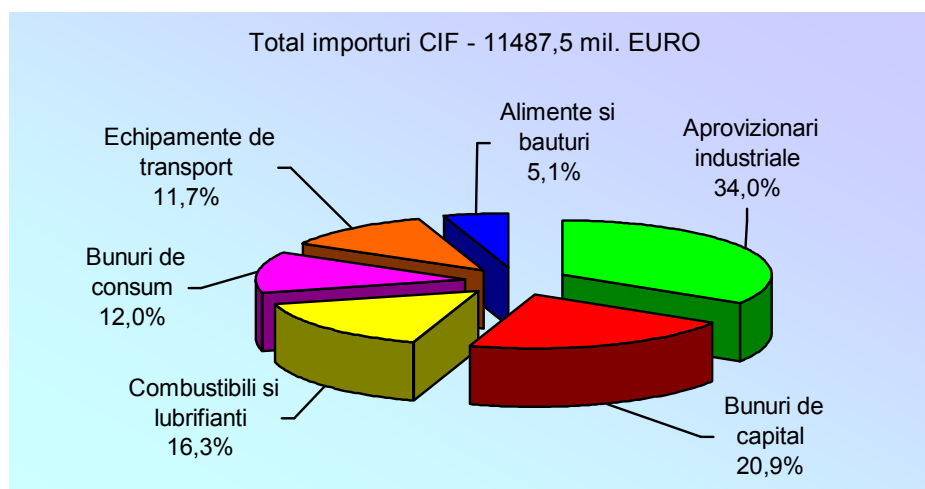
- Managerii societăților comerciale estimează pentru următoarele trei luni menținerea tendinței de creștere a vânzărilor de mărfuri
- Pentru următoarele 3 luni: tendință de stabilitate a numărului de salariați
- Prețurile de vânzare cu amănuntul în creștere în următoarele trei luni, într-un ritm mai puțin accelerat decât până acum

Atitudinile și estimările managerilor din ramura servicii sunt:

- pe primul loc în aprecierea creșterii cererii de servicii (cifra de afaceri) se situează managerii întreprinderilor mari (peste 500 salariați)
- cererea de servicii va continua trendul ascendent și în următoarele trei luni
- ușoară creștere a numărului de salariați
- costurile prestațiilor vor avea o evoluție ascendentă

În ceea ce privește **deficitul comercial**, el este de 3.410,6 milioane euro în prețuri CIF (2333,2 milioane euro în perioada (01.01.-31.12.2006)).

**Structura importurilor CIF pe destinații,
conform clasificării "Marile categorii economice" (MCE)
în perioada 01.01.-31.12.2006**



Institutul Național de Statistică

Fig.3

În concluzie putem afirma, conform previziunilor, că majoritatea indicatorilor României prezintă o evoluție favorabilă în afară de câștigul salarial mediu brut și balanța de plăți. Putem sublinia faptul că, după aderare la U.E. produsul intern brut al României nu va mai avea un venit din importurile de mărfuri din statele U.E. având în vedere că, în această perioadă ponderea importurilor din statele U.E. este de 60,5%.

Bibliografie

- 1.Constantin Anghelache - *România 2003 - Starea economică. Perspective*, Editura Economică, București, 2003;
- 2.C Anghelache, I. Capanu - *Statistică economică*, Editura Economică, București, 2004;
- 3.Felicia Alexandru - *Fiscalitate și prețuri în economia de piață*, Editura Economică, București, 2002;
- 4.*** - *Comisia Națională de Prognoză*, 3 mai 2006
- 5.*** - *Institutul Național de Statistică*, Conferință de presă, București, 8 iunie 2006;

**„DE LA NECESITATE LA INOVAȚII” ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
GENERAL DIN SERBIA PRIN INTERMEDIUL MANUALELOR
„CULTURA MUZICALĂ” PENTRU CLASELE I-IV ÎN LIMBA
ROMÂNĂ ȘI A „GHIDULUI ÎNVĂȚĂTORULUI”**

Ion LELEA**Facultatea de învățători din Belgrad - Secția din Vârșeț****Școala înaltă specializată pentru educatori din Vârșeț, Serbia***E-mail vsvaskatedram@hemo.net***Abstract**

Printing of the textbook Musical Culture for the lower grades of primary school grade in Romanian language, as well as the Guide Book for Teachers published by the publishing house ZUNS from Belgrade, Novi Sad department, is a modest contribution to the reform of education in our setting in the spirit of Bologna declaration. The light motive of these publications is "from the need to innovation in teaching" whereas the aim is to eliminate a great number of shortcomings existing in the teaching of musical culture nowadays, on the one hand, and to use contemporary textbooks designed with more innovations, on the other. The textbooks Musical Culture and Guide Book for Teachers in Romanian language are the first step in the disappearance of the "vacuum" existing in the subject. The students of one class, whose musical abilities significantly differ, will not be able to, under the same conditions, successfully follow the same program contents from traditional textbooks. Consequently, we are facing the demand for teaching to be differentiated and individualized textbook.

Cuvinte cheie: *teachers, pupils, musicality, traditional and alternative textbooks, musicality, innovations, creativity, musical giftedness.*

Publicarea manualelor *Cultura muzicală* pentru elevii școlilor generale (numite în Serbia elementare - ciclul I-IV) în limba română și anume, pentru clasele: a I-a (2005), a II-a (2006), a III-a (în fază finală), a IV –a și a *Ghidului învățătorului* (în fază de pregătire), a autorului prof. dr. Ion Lelea, din partea Institutului pentru publicarea manualelor din Belgrad, filiala din Novi Sad, prezintă o mică contribuție adusă Reformei învățământului din țara noastră în spiritul declarației de la Bologna.

După datele scrise existente tradiția școlarizării în limba română în Banatul sârbesc datează din anul 1806²⁹, iar a formării învățătorilor din anul 1854³⁰. Paradoxal, pentru apartenenții minorității române din Serbia, până în anul 2005, nu a fost publicat nici un manual de *Cultură muzicală*, pentru elevii claselor I-IV-a, și nici un manual, îndrumător de *Metodică a culturii muzicale* în limba română pentru învățători și educatori, ci numai traduceri din limba sârbă.

După cum am afirmat, manualele și Ghidul reprezintă un prim pas în *completarea „vacuumului” existent* la acest obiect, ce constă în lipsa totală a manualelor de muzică în limba română pentru clasele a I-a și a II-a (situație similară și în România), și simbolic pentru cl. III-IV-a, traduse din limba sârbă și cu puține conținuturi ce cultivă muzica și cultura română, a cărților de metodică pentru predarea culturii muzicale, a îndrumătoarelor, și în general, a literaturii muzicale de specialitate menite acestei vârste.

Laitmoivul acestor publicații este „*de la necesitate la inovații*” și scopul lor este de a înlătura o mulțime de deficiențe prezente la obiectul cultura muzicală și acela de a pregăti temeinic

învățătorii români din Serbia la începutul secolului al XXI-lea. Vom expune doar câteva din *necesitățile publicării lor*:

☞ *Temele unităților didactice* din manualele de cultură muzicală sunt astfel formulate pentru a stimula *gândirea creativă* a elevilor, dar și a cadrelor didactice.

☞ După *criteriul funcțional-tematic* predomină *cântecele pentru copii* ale autorilor din spațiul locuit de români, apoi cântece din *repertoriul folcloric al copiilor, cel calendaristic* și cel al

²⁹ Grupă de autori (Група аутора), (2006), Monografia școlarizării învățătorilor și a educatorilor în limba română la Vârșeț, Монографија Школовање учитеља и васпитача на румунском наставном језику у Вршцу, Școala superioară pentru educatori, Виша школа за образовање васпитача, Vârșeț, Вршац, pag. cmp.13,...

³⁰ idem, pag. 5,12,...

obiceiurilor religioase. Repertoriul ales cu grijă din manuale, este alcătuit din piese ce au o evidentă încărcătură estetică, morală și etic-creștină.

☛ *Conținuturile* din manuale îndrumă și invită cadrele didactice din școala generală la aplicarea unor procedee verificate și eficace pentru *dezvoltarea simțului ritmic* la elevi prin *acompanierea ritmică* a pieselor din manuale, folosind mâinile, jucării muzicale și instrumente *ritmice pe care le pot singuri confecționa*.

☛ *Repertoriul* din cele patru manuale este deosebit de bogat și este cu precădere prezent cel românesc, în vederea cultivării, păstrării și afirmării acestuia.

☛ Deși Ghidul nu va fi un manual de predare a metodicii culturii muzicale, acesta conține numeroase date din metodică muzicii și din metodologia didactică cu referire la: folosirea manualelor de cultură muzicală, a conținuturilor acestora, folosirea mijloacelor didactice, a procedeelelor și metodelor, realizarea obiectivelor culturii muzicale, înțelegerea și practicarea inovațiilor în clasele a I-IV-a. ce are ca obiectiv dezvăluirea tuturor legităților procesului învățării și predării muzicii cu toate implicațiile teoretic-informative ale acestui domeniu. În acest sens, considerăm că Ghidul va prezenta o călăuză, un îndrumător de bază în munca la clasă, în vederea stimulării activităților de cercetare, experimentare, precum și îmbogățirea concepției școlii contemporane de *predare-învățare-evaluare* cu noi modalități și procedee de lucru.

☛ Pentru ca această muncă de pedagog să aibă succes garantat este necesar ca profesorul-oara să cunoască foarte bine grupul de elevi cu care lucrează pentru a *determina nivelul capacităților muzicale ale fiecărui elev*, iar procedeul metodologic folosit să fie tripartit: de *predare-învățare-evaluare*.

Să nu uităm că obiectul Cultura muzicală pentru clasele a I-IV-a ale școlii generale se rezumă, de fapt, la *modelarea auzului muzical* al elevilor și la *capacitatea cadrelor didactice de a dezvolta puterea empatică muzicală* prin cânt după auz (clasele a I-II-a) și pe note (clasele a III-IV-a), *acompaniament ritmic*, *joc didactic muzical* și *audiție muzicală*, ce pot fi realizate în bună parte cu ajutorul conținuturilor din manuale.

Manualele de față aduc și *unele inovații*, care, sperăm, să fie de un real folos actualelor și viitoarelor generații de învățători și profesori în procesul de educație și instrucție „*prin muzică și pentru muzică*”. Enumerăm câteva:

Manualele de cultură muzicală (educație muzicală) publicate până în prezent, au fost concepute pentru un număr minim de ore de muzică (1) săptămânal și cu un conținut de câte 20-30 de cântece pentru elevii din clasele a I-IV-a, ceea ce împiedică realizarea programei (scopul și sarcinile) culturii muzicale la acest obiect.

☛ Din acest motiv ne-am propus un *nou model de manuale*, (manuale ce conțin aproximativ 80 de cântece), care să înlăture aceste neajunsuri și care să permită *practicarea muzicii zi de zi*, la începutul și la sfârșitul orelor, cântând un cântec vesel cu conținut optimist, ce ajută la dezvoltarea deprinderilor și capacităților muzicale la elevi, la stimularea intuiției, imaginației și potențialului creativ.

☛ Din practica pedagogică este cunoscut faptul că „o problemă...”, sau „un cântec” nu pot satisface necesitățile fiecărui copil, iar manualele actuale la toate obiectele sunt concepute pentru un singur nivel (vârsta copiilor), la care trebuie să se adapteze copiii, indiferent de capacitatea lor psiho-fizică și intelectuală, indiferent de dezvoltarea deprinderilor și priceperilor dobândite în perioada precedentă. Din aceste motive am încercat să realizăm un conținut didactic la fiecare oră de muzică, programat pe *mai multe niveluri* de capacitate muzicală și anume:

- * *nivel bun*, pentru cei cu capacități muzicale dezvoltate conform vârstei;
- * *nivel foarte bun*, nivel superior vârstei pentru copiii supradotați muzical și pentru cei care frecventează paralel școala inferioară de muzică;
- * *nivel suficient*, pentru cei cu capacitățile muzicale sub nivelul vârstei, în primul rând datorită inexistenței factorilor mediului (familiar, preșcolar), care contribuie considerabil de mult la dezvoltarea predispozițiilor ereditare și a deprinderilor muzicale.

☛ Bogăția de piese muzicale (peste 300 prezente în cele patru manuale) și diversitatea temelor permite, dar și recomandă *folosirea acestora interdisciplinar*, în scopul stimulării creativității și la celelalte obiecte: limba română, matematică, natura și societatea, educația fizică, cultura plastică, limba străină, religia și ecologia. Astfel, acordând câteva minute de „impulsuri muzicale” la obiectele enumerate, vom îmbogăți considerabil trăirea psiho-emotivă a elevilor, libertatea de manifestare, atenția, memoria, gândirea, condiții fundamentale ale educației și învățământului contemporan. Totodată vom mări numărul de minute necesare la cultura muzicală, fără a defavoriza alte obiecte.

☛ Datorită celor trei nivele concepute în cele două manuale obținem posibilitatea de a folosi piesele muzicale ca *alternative pentru preșcolari și pentru elevii supradotați muzical*, îmbogățind repertoriul modest existent cu cântece românești și la aceste etape. Alternativa este oferită și de posibilitatea învățătorului de a alege liber cântecele și folosirea lor ori de câte ori are nevoie, în funcție de pregătirea profesională și de specialitate, dar mai ales de necesitățile impuse de elevi.

☛ Conținutul cântecelor oferă cadrelor didactice posibilități practice, inspirate din orientările moderne ale *școlii active contemporane* și anume: însușirea cântecului prin mai multe variante de *joc didactic muzical*. Această metodă satisface nevoia de motricitate, de formare și obținere a competențelor specifice muzicale, de socializare și de stimulare a spiritului creativ al elevilor din clasele a I-IV-a, îmbinând spontanul și imaginarul, specific acestei vârste cu obiectivele învățământului și culturii muzicale. Sistematizarea și clasificarea jocului didactic muzical din cele două manuale a avut în vedere conținutul cântecelor, dar și obiectivele urmărite. După acest criteriu ele se clasifică în:

A (5 variante), Jocuri didactice muzicale de formare și obținere a competențelor și performanțelor specifice muzicale;

B (4 variante), Jocuri didactice muzicale de socializare a copilului prin muzică;

C (4 variante), Jocuri didactice muzicale de stimulare a spiritului creativ și a imaginației.

Mai multe variante la fiecare tip de joc didactic muzical dă posibilitatea cadrului didactic să facă o liberă alegere a acestora, la fiecare cântec, în dependență de: structura clasei, cerințele elevilor și nivelul deprinderilor și capacităților muzicale pe care aceștia le posedă.

Datorită faptului că actualele programe de învățământ nu au avut schimbări substanțiale în ultimile decenii la acest obiect, etapa oral-intuitivă (a prenotației) la preșcolari și la clasele I-II-a existentă în prezent ca și în trecut ca unică formă de însușire a cântecelor, aceasta prezintă vizibile stagnări. Din experiența noastră de practică pedagogică și experimentele efectuate cu generațiile de preșcolari și elevi ai claselor a I-II-a în ultimii ani, reiese că aceștia cer mai mult și pot cu ușurință să însușească conștient unele elemente ale limbajului muzical înainte de etapa notației prevăzută după actualele programe la acest obiect în clasele a III-IV-a.

☛ După cele spuse am introdus în manualul pentru clasa a II-a strategii pregătitoare de însușire conștientă a duratelor și înălțimilor sunetelor muzicale, a gamei cu ajutorul „scăriței muzicale” iar la cl. a III-a însușirea conștientă a tuturor sunetelor din gama Do major, precum și însușirea cântului instrumental la mai multe instrumente (bloc-flaut, xilofon sau metalofon, orgă portabilă) la liberă alegere.

Dedicăm aceste manuale copiilor noștri spre a le folosi ca mijloc didactic de cunoaștere și învățare a celei mai nobile arte din toate perioadele ființei umane, în speranța că vor însuși și reține unele cântece din bogatul repertoriu ce le-a fost dedicat lor de către înaintași și contemporani. De asemenea, ne bucură speranța că vor transmite la rândul lor generațiilor viitoare valorile culturii

muzicale românești, obiceiurile și tradiția poporului căruia îi aparțin, bineînțeles, apreciind și valorile altor popoare.

Ghidul învățătorului este dedicat viitorilor „dascăli” și celor care deja se ocupă cu această profesie nobilă de formare și modelare a micului și viitorului om, încercând să modernizăm metodele și procedeele tradiționale, specifice culturii muzicale, să folosim unele moderne, de

creativitate și evaluare obiectivă conform noului sistem de învățământ de la începutul mileniului al III-lea.

Bibliografie

1. „Declarația de la Lisabona“, Convenția de recunoaștere a studiilor din domeniul Învățământului Înalt în regiunea Europeană, Lisabona, 11.04. 1997.
2. Đorđević, B., (2004), Darovito dete i roditelji, nastavnici i drugi odrasli - *Copilul supradotat și părinții, cadrele didactice și cei adulți despre cei supradotați*, - Beograd, Beograd.
3. Furlan, I., (1986), Darovita djeca i škola - *Copiii supradotați și școala* -, Muzička kultura, 2, Cultura muzicală 2, Zagreb.
4. Grupă de autori, Universitatea Europei 2010 ?, (2000): „Plasa învățământului Academic European“, Editura „Čigoja“, Beograd.
5. Grupă de autori, (2001): *De la viziune la pași concreți*”, I-a Conferință internațională, Beograd.
6. Ivić, I., Pešikan, A., Janković, S., Kijevčanin, S., (1997): Aktivno učenje-*Învățarea activă*, Institut za psihologiju, Institutul de Psihologie, Beograd,
7. Lelea, J., (1995), Pojmovno određivanje muzikalnosti na ranom uzrastu kao uslov identifikacije darovitosti - *Determinarea noțiunii muzicalității la o vârstă fragedă, o condiție a identificării supradotării* -, Zbornik 1, Viša škola za obrazovanje vaspitača, Vršac.
8. Lelea, I., (2005): *Cultura muzicală pentru casa a I-a a școlii elementare*, Institutul pentru publicarea manualelor, Novi Sad-Belgrad.
9. Lelea, I., (2006): *Cultura muzicală pentru casa a II-a a școlii elementare*, Institutul pentru publicarea manualelor, Novi Sad-Belgrad.
10. Lelea, I., (2007, în fază finală): *Cultura muzicală pentru casa a III-a a școlii elementare*, Institutul pentru publicarea manualelor, Novi Sad-Belgrad.
11. Maksić, S., (1998): Darovito dete u školi-*Copilul supradotat în școală* -, Institut za pedagoška istraživanja, Beograd, Institutul de cercetări pedagogice, Beograd.
12. Renzulli, J.S. (1986): *The Three-Ring Conception of Giftedness: a developmental model for creative productivity*, in: R.J. Sternberg & R.J. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness*, Cambridge University Press, Cambridge, pp. 53-92.

INTĂRIREA BAZEI INFORMATIV – DOCUMENTARE A ȘCOLII RURALE

Teodor PĂTRĂUȚĂ

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad**Departamentul pentru pregătirea personalului didactic**

Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,

0257/250609, e-mail: cup@uvvg.ro

Abstract

The material foundation that most of our school from the countryside must have as institutions that generate education, but also institutions that create and release knowledge is almost non-existent. The analysis made this year by the Presidential Commission for Education in its report, Romania of Education, Romania of Research had led to the conclusion: the Romanian system of education needs a structural and profound change in order to be efficient and competitive for the European Union.

The analysis of Romanian school's situation regarding the necessary changes that must be done leads to the logical conclusion shown by real facts: we need to change our schools to a complete structural – functional perspective.

Cuvinte cheie: baza informativă, câmp educațional, oportunități de învățare, învățarea de tip e – learning, șanse educaționale.

Ne aflăm într-o perioadă de expansiune dinamică a cunoașterii. Investigații făcute cu pasiune și competență de puternice grupuri de cercetători se înregistrează în întinsul domeniu al cunoașterii de la microcosmosul subcelular până la realitățile planetare. Cercetări complexe din domenii tehnologice și metodologice sunt asociate procesului universal al cunoașterii. Rezultatele cercetărilor științifice nu rămân în sertar, ci sunt difuzate în cercuri sociale largi, introduse în activități practice. Transmiterea socială a rezultatelor cunoașterii e universală, așa încât suntem îndreptățiți să vorbim de societatea cunoașterii. Activitatea desfășurată în cadrul instituțiilor școlare se integrează acestui efort universal de creație și difuziune științifică. Integrarea școlii în marile procese ale cunoașterii e un fapt firesc. Formarea tinerei generații se realizează de către slujitorii școlii, deci de către educatorii copiilor, cu ajutorul unui volum de cunoștințe selectat după criterii logice și psihologice din patrimoniul științei universale. Curricula școlară delimitează clar acest volum. Activitatea școlară este însă și un prilej de cunoaștere a proceselor intelectuale, afective și volitive ce sunt generate de actul transmiterii și asimilării cunoștințelor prevăzute de curricula școlară. Procesul de învățământ devine astfel un spațiu de investigație științifică, de aprofundare a cunoașterii, schimbărilor prin care trece ființa umană în devenirea sa de la copilărie la maturitate. Aceasta e societatea cunoașterii în care trăim.

Aria socială în care e format copilul – școală, familie, context social – a devenit câmp de observație și investigație psihică încă la marii gânditori greci. Istoria pedagogiei ne oferă dovezi convingătoare ale faptului că marile construcții pedagogice ale lui Comenius, Pestalozzi, Herbart, au avut ca punct de plecare activitatea didactică. În timpul activității didactice a fost făcută constatarea că transmiterea cunoștințelor și asimilarea lor are efecte multiple: cunoștințele sunt păstrate și au efecte intelectuale, afective, volitionale, comportamentale. Activitatea școlară în complexitatea ei își păstrează acest rol de generator de cunoaștere și azi. Mai mult chiar, datorită contextului social extrem de diversificat sub raportul influențelor exercitate asupra copilului, școala și-a amplificat resursele sale generatoare de cunoștințe și a devenit un câmp de investigații biologice, psihologice, sociologice, pedagogice, medicale, ecologice, juridice, etc. Unii educatori au sesizat noutatea unor manifestări ale elevilor și au încercat să le explice. Și-au alcătuit veritabile

portofolii cu informații despre viața școlară, despre inter-relațiile din clasă, despre influențele externe, despre comportamentele elevilor. În activitatea educatorilor se observă un transfer atent de informații despre elevi, despre performanțele și conduitele lor. E o dovadă concludentă a faptului că activitatea școlară oferă educatorilor și cercetătorilor pregătiți pentru investigarea fenomenelor socio-umane un atrăgător și captivant câmp de investigații.

Activitatea școlară și-a îmbogățit enorm spațiile sale de cunoaștere prin apariția unui nou mod de învățare. În viața școlii a apărut învățarea electronică bazată pe tehnologia informațională și comunicatională și se întrepătrunde cu cea clasică reprezentată de utilizarea textului imprimat de la Gutenberg până azi. Alături de posibilitățile de informare și documentare oferite de fondul de cărți existente în biblioteca școlii, au apărut în școală posibilitățile nelimitate de informare oferite de internet. Instituția educativă a devenit astfel o instituție deschisă la lume prin rețelele oferite lumii școlare de tehnologiile informaționale. Concluzia acestei realități este formulată de profesorul ieșean Constantin Cucoș: „sistemul național de instruire nu se poate închide în sine, nu poate deveni suficient sieși nu se poate izola, ci trebuie acum racordat instituțional și procesual la liniile de evoluție de pe plan mondial”.

Privind sistemul național de educație și exigențele racordării lui la direcțiile de evoluție existente pe plan global, se ridică însă câteva întrebări. Le formulăm: Dispune școala românească de posibilitățile de informare și documentare solicitate de procesul cunoașterii în sectorul educativ? Ce acțiuni putem întreprinde pentru a facilita întâlnirea pedagogilor români cu colegi de-ai lor din Uniunea Europeană și a proceda la un transfer activ de informații pedagogice? Ce acțiuni sunt necesare în școala românească pentru întărirea bazei ei informativ – documentare încât instituția să exercite o funcție stimulativă de cercetare printre slujitorii ei? Vom încerca să răspundem la aceste întrebări referindu-ne la sectorul școlii rurale, în care se află instituții cu grele suferințe de funcționare.

Existența unui spațiu școlar care e saturat de suferințe, încercări și probleme și poate deveni obiect de investigații multidisciplinare ne obligă la acțiune pe toții slujitorii școlii preocupați de progresul statului românesc. Vom găsi în statele din Apuseni, Țara Oașului, Maramureș, în unele zone moldovene, din Țara Hațegului și Nordul Olteniei instituții școlare în care frecventarea lor de către copii dornici să stăpânească meșteșugul scrierii și citirii e un veritabil act eroic în sfera culturalului. Ispita de-a efectua laborioase investigații în aceste instituții școlare devine un adevărat îndemn cultural. Avem în orice demers făcut în zona rurală pentru cunoașterea procesului de învățare modelul măreț oferit cu șapte – opt decenii în urmă de entuziaștii cercetători cunoscuți în istoria științelor sociale sub denumirea Școala sociologică de la București de sub conducerea profesorului Dimitrie Gusti. Cercetările lor au dat dimensiunile europene ale sociologiei românești.

Baza materială de care dispune numeroase școli din satele noastre ca instituții generatoare de educație, dar și de creație și difuzare a cunoașterii e aproape inexistentă. Analiza făcută în acest an de Comisia Prezidențială pentru Educație în raportul său, România educației, România cercetării, a condus la formularea unei concluzii așteptate: învățământul românesc are nevoie de o schimbare profundă și structurală pentru a deveni eficient și competitiv în Uniunea Europeană. Analiza situației școlii românești în perspectiva schimbării necesare ne duce la concluzia logică impusă de situația de fapt: avem nevoie de schimbarea instituțiilor școlare într-o perspectivă integrală structural – funcțională.

În alți termeni înseamnă că trebuie să ne gândim la baza material – igienică a școlii, la contextul ecologic în care funcționează, la dotarea tehnologică din laboratoare și muzee, la baza informativ – documentară, la relațiile cu familia, la contextul relațiilor cu forurile administrative locale și cu autoritățile ierarhice din domeniul învățământului, dar și la ansamblul relațiilor din interiorul instituției școlare. Pe toate aceste aspecte le subordonăm unui concept general sub raport pedagogic: mediu de învățare. Disfuncționalitățile apărute în orice element structural al instituției are urmări negative și în funcționarea altor structuri. Mă refer la un singur exemplu. Rezolv o problemă de matematică cu elevii unei clase de gimnaziu. Notez datele problemei pe tablă, iar elevii

mă urmăresc și notează în caietele lor. Tabla pe care notez e albită de particulele de cretă care s-au imprimat pe stratul de culoare neagră. Elevii, în special cei din ultimele rânduri, nu pricep bine, corect, cifrele, semnele, valorile numerice etc. Se mișcă în bănci, se consultă, agită și pe vecinii lor și iată în clasă apare preocuparea de înregistrare corectă a datelor problemei. Elevii nu încearcă o aprofundare mintală pentru relațiile aritmetice dintre datele problemei, deci ei nu sunt pregătiți

pentru judecata aritmetică. Dar eu nu am xerox în școală pentru a recurge la pregătirea unor fișe individuale de lucru. Dificultățile predării matematicii sunt clare în acest caz. Dar dacă școala nu are bibliotecă, nici un laborator cu calculatoare, dificultățile vor fi mari pentru predarea literaturii, istoriei, geografiei și a altor obiecte.

Baza informativ – documentară a școlii oferă oportunități de învățare prin integralitatea ei. Metodele pedagogice și procesele intelectuale puse în mișcare de tehnologiile informației și comunicării în ansamblul lor oferă principala responsabilitate asupra câștigurilor la nivelul învățării. Concluzia clară: tehnologia informațională facilitează procesul învățării. Dar tehnologia informațională – comunicațională facilitează procesul funcționării instituției școlare. Pornind de la relația de interdependență dintre funcționarea școlii și performanțele învățării, vom stăruia, în prima ordine, asupra informării instituțiilor școlare și implicit a educatorilor din cadrul lor prin circulația informației administrative și pedagogice. Buna funcționare a instituției școlare este facilitată de existența în patrimoniul informațional al școlii, a legislației școlare, a regulamentelor de funcționare, a curriculumului și a documentelor de bază privind structura anului școlar, organizarea acțiunilor de deschidere și încheiere a anului școlar și de perfecționare a educatorilor. Sub raport pedagogic e imperioasă efectuarea abonamentelor la Tribuna învățământului, a unui cotidian local sau regional pentru a cunoaște informațiile despre școli în organele de presă locale, a unor anuare școlare sau publicații pedagogice editate de organele ierarhice de învățământ.

În privința bibliotecii ca factor principal de informare și documentare, s-a conturat soluția integralității în sensul că biblioteca școlii cuprinde atât patrimoniul de tipărituri necesare pentru învățarea clasică realizată prin lectura textului imprimat pe hârtie, cât și instrumentele necesare pentru învățarea electronică adică: existența calculatoarelor, a posturilor internet, a copiatoarelor, și chiar a telefoniei mobile. În această perspectivă cabinetul de informare și comunicare dispune de posibilități mai ample de susținere a procesului de valorificare a oportunităților oferite de calculator și internet. Problema capitală este aceea a existenței acestui cabinet dotat cu tehnologia care să permită învățarea asistată de calculator, lectura textelor de pe paginile Wep care conțin informațiile căutate. Un cabinet dotat cu tehnologia necesară și condus de un pedagog competent în gestionarea ei facilitează învățarea de tip e- learning și contribuie la îmbogățirea volumului de cunoștințe de care dispun elevii.

Dacă ne gândim la principiul egalizării șanselor la educație și analizăm situația reală existentă în școala românească sub raportul dotării instituțiilor școlare cu tehnologia de informare și comunicare, vom găsi mari decalaje în multe școlii din rețeaua instituțiilor educative. Sunt școli din mediul rural unde nu funcționează o bibliotecă școlară cât de mică atât de necesară pentru lectura școlarilor. În aceste școli realizarea proiectului informatizării fiecărei clase la care se gândesc pedagogii preocupății de progresul școlii românești este, sub duritatea, constrângerilor financiare, un obiectiv destul de îndepărtat. Dacă ne gândim la strategii macro de instruire pe baza TIC, e absolut necesar să reflectăm profund și în perspectiva viitorului îndepărtat privind educarea generației actuale de copii la o strategie națională de înființare în fiecare școală rurală a unui cabinet informatic și documentar care să cuprindă instrumentele necesare și dotarea care se impune pentru a facilita învățarea clasică dar și cea electronică. Numai în acest fel ajungem la egalizarea șanselor pentru toții copiii țării, căci adevărul ce se impune pentru a fi rostit este că școlile rurale sunt defavorizate.

Un segment informativ sărac și neglijat în școala rurală este constituit de circulația anevoioasă a cărții pedagogice. Lucrări de bază din domeniul pedagogiei elaborate de Miron Ionescu, Constantin Cucoș, Ion Nicola, Elena Joița, Romița Jucu, Ion Cerghit, etc. nu se găsesc în

biblioteci. Se găsesc cu greu lucrări privind metodologia evaluării, metodologia utilizării noilor tehnologii, a predării limbilor moderne și, ceea ce e îngrijorător, circulația aproape inexistentă a publicațiilor care să dezbată întrebările, provocările și oportunitățile constituite de construirea spațiului educativ integrat. Școala rurală e o instituție îndepărtată de dezbaterile privind legislația europeană în domeniul învățământului și preocupările pedagogice actuale. Îndrumarea pedagogică

este bazată pe experiența celui care o efectuează și mai puțin pe bibliografii și referiri la lucrări pedagogice. Problema informării pedagogice a cadrelor didactice rămâne deschisă și presantă prin efecte.

În eforturile generațiilor de constituire a civilizației românești școala a fost un factor de înălțare spirituală a poporului. Școala a fost o instituție plină de vitalitate, care a format creatori și inovatori și a cizelat caracterele viitorilor cetățeni. În săli nici de clasă și în cancelarii modeste cu puțin mobilier, învechit însă de scurgerea timpului, s-au perindat generații de dascăli înflăcărați, devotații poporului, care au fost, în viața satului îndrumători de suflet ai generațiilor. Școala românească a avut în interiorul ei un climat cald, înălțător prin puterea cuvântului rostit cu înflăcărare de spirite chemate pentru întărirea sufletească a copiilor. Legătura școlii rurale cu comunitatea locală a fost puternică și a determinat concentrarea forțelor vitale ale satului în jurul școlii. Etosul creator, generator de energie și putere sufletească nu mai este. S-a deteriorat în decursul schimbărilor istorice. Avem nevoie de refacerea puterii sufletești a grupului didactic a ridica școala peste greutatea și vrăjmășiile timpurilor.

Bibliografie

- 1.Constantin Cucuș, *Informatizarea în educație*, Polirom, Iași, 2006, p - 55
- 2.*Tribuna învățământului*, anul LVIII, nr. 908 – 909 din 2007, p – 6-7
- 3.Cristea Boboilă, *Învățarea constructivistă asistată de TIC-uri*, în „Strategii constructiviste în formarea inițială a profesorului”, vol. I. Coordonator Elena Joița, editura Universitaria, 2005, Craiova, p – 163
- 4.Miron Ionescu, *Instrucție și educație*, „Vasile Goldiș” University Press, Arad, 2005, p - 433

STYLE GROUPS IN HIGH-SCHOOLS-SOCIOLOGICAL SURVEY ON TEENAGERS' BEHAVIOUR

Grupuri de stil în învățământul liceal - cercetare sociologică a comportamentului liceenilor

Csilla MÁTHÉ, Virág TÉCSY**A.P.C. – Mielsen, Budapesta, Ungaria; Akció-Nxs Reklámügynökség Kft.****Abstract**

Adapting in high school can take several forms – those who have firm and balanced values learnt mainly at home find an easier way of expressing themselves in terms of behaviour, clothing, taste in music, opinions, hobbies, etc. However, fighting their way through the obstacles of adolescence, teenagers tend to choose extreme forms of this self-expression, either to emphasise their rebellion or their separation from others or from certain groups - or on the contrary, to show the world that they are actually members of the given group. Either way, the question whether their decisions are mostly influenced by the group they take part in or their individual judgement remains to be answered.

Cuvinte cheie: *consumer behaviour, groups, teenagers, lifestyle, marketing*

Rezumat:

Adaptarea la viața liceeană poate lua diverse forme: tinerilor care au o bază solidă (prin educația primită acasă), având un sistem de valori preluat și învățat în familie, le este mai ușor să se exprime în ceea ce privește comportamentul, îmbrăcămintea, gusturile muzicale, opinii proprii, hobby-uri etc. Oricum, în procerul de trecere peste obstacolele adolescenței adolescenții sunt tentați să adopte forme extreme de exprimare a propriei personalități- ori prin accentuarea revoltei sau separării față de ceilalți, sau, în mod contrar, să demonstreze lumii că și ei sunt membrii ai aceluiași grup. Oricum ar fi, întrebarea este dacă deciziile lor sunt influențate de grupul din care fac parte sau sunt luate în mod independent, iar studiul nostru își propune să răspundă la această întrebare.

Cuvinte cheie: *comportamentul consumatorilor, grupuri, adolescenți, stil de viață, marketing*

I. Aim of the research

Adapting in high school can take several forms – those who have firm and balanced values learnt mainly at home find an easier way of expressing themselves in terms of behaviour, clothing, taste in music, opinions, hobbies, etc. However, fighting their way through the obstacles of adolescence, teenagers tend to choose extreme forms of this self-expression, either to emphasise their rebellion or their separation from others or from certain groups - or on the contrary, to show the world that they are actually members of the given group. Either way, the question whether their decisions are mostly influenced by the group they take part in or their individual judgement remains to be answered.

Separating different groups within pupils holds valuable information for companies, as teenagers constitute a more and more powerful purchasing power nowadays, and are the target group of a wide scale of communication campaigns. In order to create a message that fully reaches its potential in targeting teenagers, it is essential to have a clear picture of how their decision are made and what factors it is influenced by.

Our goal was to carry out a survey which helps us with the classification of pupils into a limited number of groups based on their lifestyles and values and describing these groups to help find more effective and efficient ways to reach them. While doing this, we would also like to clarify

what kind of groups have a bigger effect on their decisions: a rather narrow group of people or a whole community, so-as-to-say their friends or the whole class/school.

II. Research questions

Humans as social beings have an internal inspiration to be around others, to belong to a group. Every group has an own scale of values, way of thinking, attitudes, which are though to be right and define their manner of life. Should a member of the group deviate from these guidelines,

they risk separation, rejection and expulsion. Atkinson says the group to which we belong forces us to obey to the rules of this group by social rewards and punishment (Psychology, 1999).

Reference groups are groups the opinions, attitudes, behaviour of which we acquire and internalize, because they can serve as a reference point to evaluate and adjust our own opinion and behaviour.

Mostly all individuals have more reference groups of this sort, which may even express contradictory points of view (i.e. parents and friends). This phenomenon might make the life of adolescents really hard as they are in an age of life when they start having a life more and more separate from their parents spending the most of their time with their friends of the same age. The strenght of this conflict varies from person to person of course.

Teenagers want the world to recognize their belonging to a given group, often a similar faith or world view lies beneath the formation of these groups (e.g. skinheads hating other races together, punks having a sympathy for nature). However, mostly a common taste connects the members of the group: a style of music they prefer or a style of dressing. The most often are the identifying factors of different groups in highschoools.

These groups also determine what the pupils spend their pocket money on. Most teenagers still live in the same household with their parents, therefore they mainly purchase recreational goods, or maybe clothes. According to our expectations these groups have an outstanding effect on drinking and smoking habits as well.

III. Research methods and the structure of the survey

III.1. The research method and the sample

As we intended to answer a question that is rather complex, we chose a quantitative method of gathering answers: a written survey that can be filled unaided as this way the number of questions may be as high as needed, and we can collect structured statistical data, what's more, the scope of research can be significantly wider in terms of sample size in a relatively short time. In addition, the Rokeach scale (a scale applied to unveil the core values that the questioned follow) has numerous choices, in which case it is useful for the questioned to see the alternatives in a written form in order for them to be able to consider the answers. Besides, we needed quite a range of data to draw more generalized conclusions.

Though we tried to ask as many students as possible, the sample is not representative in any terms. The questioned students attended a vocational school in Miskolc or a grammar school in Békéscsaba (63 in Miskolc – 54 in Békéscsaba, 50 boys and 67 girls, in all years altogether 117 students).

The questionnaires were filled within the frame of a class at school, therefore it was ensured that the pupils would have a given amount of time to think through the answers – the fact that this happened instead of a regular class made the whole thing even more interesting for them and they felt more motivated to answer every single question.

III.2. The questionnaire

While making up the questionnaire, our starting point was to classify the students into groups based on lifestyle, then to have the most detailed description possible.

Accordingly it contained questions on clothing and music, which are the most explicit ways of expressing membership of a group. Then they were asked about purchasing decisions concerning clothes, CDs – the secondary aim of this part was to deduce their financial situation as well. As

alcohol and cigarettes are of considerable interest among teenagers, and as quite a large amount of their money is spent on these, we had to ask about their habits regarding drinking and smoking, too.

Then a range of questions followed exploring their television and media consumption, since if we intend to make use of the results, this is a key element of the conclusions.

Finally, of course, Rokeach's means-end values were examined – they were asked to put the mentioned values in order according to what importance they represent in the life of students.

As for the form of the questionnaire, we tried to collect the most information with the least questions, and start with the more simple questions. Most of the questions were multiple-choice questions, though they had the „other” alternative everywhere. The questions were written in a way to be the closest possible to their language, even funny sometimes – so that it felt familiar for them and was easy to understand, and nevertheless, to keep their attention alive until the end.

III.3. Expectations

Before the evaluation of the answers, we expected that the following groups would be outlined (as these were the groups we met at highschoools): rappers, disco-animals, sports(wo)men, eager-beavers, and of course the average students. A further expectation was to obtain groups with which we could associate definite purchasing and shopping habits.

IV. Results

IV.1. The groups obtained

First we asked the students to list what kind of groups they thought might exist at high-schools, then they were asked to place themselves into one of these groups. Then after evaluating all the answers, we decided whether their judgement was correct, of course.

A general observation in this matter was that students who belonged to more extreme groups were more exact or definite to classify themselves as representatives of a certain style or members of a given group. It turned out that the reason for this phenomenon is the fact that all kinds of extreme behaviour or self-expression mean rebelling against rules, mediocrity, and these youngsters are proud to be outstandingly different from others, from the mass.

The results proved our expectations right, as we could differentiate between the following groups based on the answers (the names of these groups rely on their choice of words mainly):

Groups	Male	Female	Békéscsaba	Miskolc	Sum
„Normal”	11	29	24	16	40
Disco-animal	9	14	4	19	23
Rocker	14	7	13	8	21
Rapper	8	2	2	8	10
Retro	1	8	9	0	9
Sporty	6	2	2	6	8
Eager-beaver	1	5	0	6	6
Total	50	67	54	63	117

IV.2. „Normal students”

The majority of the questioned placed themselves into this group. They are the ones who do not have an extreme, eye-striking style, though, of course they pay attention to their looks – on the other hand, they have no extreme taste in music either. However, it has to be added that a lot more students classified themselves as members of this group than finally we did.

Students not having the particular characteristics of any of the other group were left here as well, or those who had some of the characteristics of more groups. What you call „normal” greatly depends on the judgement of the society or the micro-environment. We defined the term as „relatively free from extremities”.

The fact that the greatest part of the students felt they belonged to the group of „normal” students might be also caused by their fear or reluctance of admitting their style or their „membership”.

Most of them take pleasure in shopping, buying nice clothes and they spend money on clothing one or more times a month at least. Quality is of a great importance for them, in some

cases they prefer buying well-branded articles, most of them spend money both in brand-name shops and Chinese stores.

They do not particularly like advertisements or commercials, though while answering the questions they remembered funny ones or those that had a good music. They mentioned commercials of mobile phone companies, car ads or the commercials of alcoholic beverages. Many wrote that an outstanding actor/actress (like Jennifer Anniston in the Heineken commercial) or an interesting slogan had caught their attention (Media Markt – „Cause I’m not stupid”).

They rarely consume alcohol, mainly at parties. Boys of course prefer beer, though girls like variety – they mentioned champagne, wine, mixed drinks as well.

The most important values in their lives were domestic peace, care-taking, happiness, satisfaction and true friendship among the „end-values” and love, tenderness, joy, honour and honesty among the „means-values”.

IV.3. „Disco animals”

This group is pretty close to the previous one, except for their taste in music and their obsession for shopping. They spend a great deal of their free time in malls and they refuse to wear anything but really well-branded clothes. In spite of their young age, girls like to dress like „real women” – they often wear high heels and tops with low-cut neck. They love going to discos and clubs in the evening, it is almost impossible to see them in cheaper pubs.

As more girls fall into this group, their clothing habits are quite characteristic: buying something new is not a physical need but they have psychological urge to go shopping, to wear something new every day to feel pretty – it might even become a hobby for them, consequently they buy some clothes really often in a month – mainly in shopping malls. They are convinced that brand equals quality. This implies that on the average, these students have wealthy families and most often have an intellectual family background.

They do not really smoke, though like drinking alcohol, especially cocktails, liqueurs and champagne.

The most important value they chose as a desirable state in life was domestic safety followed by happiness, satisfaction and true friendship. They probably have a calm, caring and happy family life, not suffering from financial problems. The values that they thought would help reaching this state were joy, love, tenderness and talent. Their answers also indicated that they believed in their future and that their parents would help them be successful later.

IV.4. Rockers

This group might consist of a variety of sub-groups mainly based on the exact kind of music they listen to. The main characteristic is that they wear dark, shabby clothes (and of course their taste in music). They spend their spare time in cheap pubs or go to concerts. They tend to wear many tattoos and piercings. It is not unimaginable that certain sub-groups have important ideologies that they share in their way of thinking.

As for their shopping habits, they mainly buy new things when they really need to, they often find stuff from their parents’ old wardrobe – therefore they seldom go shopping and if so, choose cheaper stores.

We could not generalize concerning smoking – a few of them mentioned being a heavy smoker because of the stress (be it at school or at home), but they all drink alcohol in every once in a while (beer and wine from the lower-priced brands).

They put a great emphasis on looking tough in front of the others. Domestic safety reached only the third position among the „end-values”, it was outranked by true friendship and mature love/sex. Joy and independence also overtook love and tenderness.

IV.5. Rappers

Musical style and their outsized, loose clothes are the factors that distinguish rappers from the other members of the community. Many of them have a passion for a quite specific hobby: graffiti – this might be an anonymous way of rebelling against rules and limitations and proving that they are superior to the laws of society.

At first glance, their clothes might not seem really high standard, but the answers told us that they buy clothes in high quality shops and in general once a month, to feel more „pretty” or cool.

They do not like ads, though a few of them cited a commercial that they liked (Nivea and Skoda).

Considering smoking, the students could be divided into smokers and non-smokers (around 50-50%). The reason for smoking was stress and the fact that their friends were smokers as well. To tell the truth, we were a little surprised that according to their answers, they do not really drink alcohol. If they do, they mainly chose spirits, beer or wine.

True friendship, exciting life and happiness/satisfaction combined with joy, purity, order and talent were the most important values for them.

IV.6. Retro

This category might as well be part of the first group we discussed („normals”), but they have a distinguishing style in fashion – the one of the sixties-seventies. They like having an individual style, not followed by the majority of their mates. As for music, they listen to a wide choice of styles though oldies have a special position.

They shop for clothes at least once a month and wearing something different every day is of a high importance for them.

They mention a high number of commercials that they liked (Heineken, Sunsilk, Coca-Cola, WizzAir, and mobile ads) which draws the conclusion that they might be easily reached through these channels.

They hardly ever smoke and they rarely drink alcohol – at parties and mainly wine.

The most important values were domestic safety, care-taking, happiness, satisfaction and harmony joined by love, tenderness, intelligence, politeness and responsibility.

IV.7. Sporty

This is the group where music plays the least role: the characteristic that they have in common is wearing sporty clothes and doing sports, often at a professional level.

They buy new clothes at least once a month – to feel prettier, to be able to wear different clothes every day or only because they saw something that they liked. The reason that the old ones had got worn or they had grown out of them was not marked by hardly any of these students. They prefer sports brands and their favourite commercials were connected to sports as well.

Most of them never smoke and they hardly ever drink alcohol, if they do, spirits take the lead, though beer and cocktails are widely preferred as well.

The main values are happiness, satisfaction, domestic safety, caring and true friendship matched with politeness, honour, honesty, joy and responsibility.

IV.8. Eager-beavers

They spend most of their time at home studying or maybe watching a movie. Their clothes are simple and mediocre, though they buy new ones at least once a month (main reasons are: outgrowing old ones and variety). They do not think brands are important though they appreciate quality. They do not like ads.

This was the only group in which none of the members smoked and they very seldom drink any alcohol, if so, they chose liqueurs, champagne or Bacardi Breezer.

Their determining goals in life are domestic safety, caring, success and eternal life, among means values they chose purity, order, honour, honesty and love, tenderness.

V. The results from a marketing point of view

The answers showed us that however different the group may be considering taste in music or clothing, they follow more or less the same values – the order rather depends on age. Most of the students consider love, tenderness, joy, honour, honesty as the most important „means” values – and they combine these with „end” values or goals like domestic safety, happiness, satisfaction and true friendship.

To reach students the most effectively possible, we can state that commercials or ads reflecting these values might please the target group – adding some sense of humour would be even more successful.

Among their favourite commercials they mentioned car ads (mainly those attending vocational school as they are studying to be mechanics), sportspeople prefer ads connected to sports (not only brands but the commercial of the World Championship as well), but it was quite obvious that Nike and Adidas commercials were really popular among all the groups. Good music, good tricks and a good sense of humour are of extreme significance while targeting teenagers via TV, though we have to consider other channels as many wrote that they did not really watch a lot of TV.

As alternative channels we would recommend the use of different magazines. Considering the fact that most of the students read at least one of them and each reads something that really suits their field of interest, written media can be highly efficient and exact to reach the target group.

While buying clothes, everyone said quality was important (if they can afford). However, these groups based on their lifestyles have a great influence on what kind of shops they go to.

Comparing the two sexes, naturally girls always buy clothes more often, but it turned out that boys pay more and more attention to this subject as well.

66 out of 117 of the questioned students did not smoke – which we thought was a really interesting result as from what we see every day, a great part of the students start smoking at a younger and younger age. They smoke mainly at parties – which is true for their drinking habits, too. As a consequence, POS and sales promotions would work well in certain categories. Of course, every advertiser has to take into consideration whether the majority of the target group has already turned of age. Though it is clear to see that even if it is against any kind of social responsibility, companies still do have campaigns targeting under-age students with alcoholic beverages and cigarettes. Deciding between the different kinds of drinks reference groups have an important role, but it mainly depends on the sex. It also turned out that students are not aware of how much alcohol their favourite drink actually contains.

Finally there is another topic that is worth discussing: habits concerning CD-purchasing. Due to the development of technology people tend to burn CDs instead of buying them – or they download music from the Internet. In our opinion companies can take measures to slow down this phenomenon, but they will never stop it – therefore it is advisable to build this fact in their process of decision making in order to find alternative ways of selling music.

VI. Summary

After evaluating the questionnaires we found that the results more or less met our expectations. If we go further and try to answer the question we asked at the beginning (Smaller groups or wider communities have more influence on the students' attitude, decisions and style?) – the correct answer seems to be that the closest the environment is, the greatest its effect gets on the mentioned variables. Students form smaller groups in every class, and these groups define the behaviour of the individuals as they spent the most of their lives together at that age.

However it is important to emphasise that the classification of individuals into strict categories is risky and not full enough – but this research proved to be useful to get an overview of the situation and get some directions for marketing decisions as well.

Bibliografie

- 1.Hofmeister-Tóth Ágnes: Fogyasztói magatartás, Aula, Budapest, 2003
- 2.Naresh K. Malhotra: Marketingkutató, KJK Kerszöv., Budapest, 2002

**DESPRE PERFORMANȚELE VIZUAL-SPAȚIALE ȘI
AUDITORIO-SECVENȚIALE**

ALE ELEVILOR CU ABILITĂȚI SPECIALE**Marinel NEGRU,****Facultatea de Învățători din Belgrad****Secția din Vârșeț, Serbia**

E-mail. vsvskatedram@hemi.net

Abstract

The school curriculum is perceived in an entire different way by visually – spatial students, listener – sequential or by the kinesthetic ones, especially when it's about the elementary school. This is possible because of the different ways through these three categories of children, who are supposed to have superior performances, perceive all the information, regardless of the transmitter.

Elevii cu abilități auditive folosesc sunete, conversații, melodii, gândesc în cuvinte și rețin informațiile percepute, iar cei vizual spațiali imaginile percepute ca modalitate de gândire. Elevii vor percepe într-o carte (manual școlar) schemele, ilustrațiile, tabelele, structurile sintetice de prezentare a informațiilor, fără necesitatea de se repeta informația. Pentru vizuali, o carte cu multe exemple devine plicticoasă și neatractivă, stereotipă, elevii preferând astfel de cărți în care structura informațiilor să fie interactivă și complexă, bine alcătuită din aspectul pedagogic și metodologic, cu un cuvânt, să fie cât mai atractivă. Astfel de cărți (manuale) nu sunt supuse atenției elevilor, mai ales acelor copii care aparțin categoriei de auditori secvențiali.

Când este vorba de copiii cu caracteristici kinestetice, ei vor prelua informațiile din carte în funcție de gradul de complexitate al acesteia și de numărul de pași logici implicați. În acest sens informația poate fi ușoară sau grea, manevrabilă sau nu, pe care elevii o pot simți sau nu.

Proiectarea unei curricule și a unor manuale care să mulțumească toate aceste categorii și să le mărească șansele de performanțe școlare prezintă un obstacol aparte. O curriculă cu aceste caracteristici diverse trebuie proiectată pas cu pas fără ca să se piardă firul logicii interne, fără aglomerări de informații care depășesc nivelul intelectual și emoțional al elevilor, dar în același timp să aibă o structură bine definită, cu informații conectabile între lecții și capitole, constituint un întreg organic în final. Astfel de curriculă trebuie să plece de la practică, să treacă în teorie și să se reîntoarcă în aplicații practice, să modeleze fenomene și să stimuleze cercetarea și căutarea personală de noi informații.

Curricula trebuie proiectată în așa fel încât cele trei categorii de copii prezentate anterior să poată prelua informația pe modalitatea lor proprie de gândire. Aceasta se poate face prin includerea de materiale suplimentare pentru fiecare lecție în care să se prezinte informația în stilul propriu de învățare a fiecărei categorii de copii.

Capitolele trebuie să aibă structura proprie și secvențe bine determinate, dar și să coreleze între ele astfel încât elevii pot să descopere conexiuni ascunse, tematici diverse din diferite capitole care să arunce o altă lumină asupra informațiilor noi și să stimuleze creativitatea.

Majoritatea manualelor și curricula sunt proiectate pentru elevii secvențiali. Învățătorii prezintă verbal materialul fără să folosească imagini și fără să introducă elevii în dificultățile a cunoașterii materiei respective. Pur și simplu, *ei expun* materia. Stilul lor poate fi util numai elevilor secvențiali cu calități intelectuale medii, dacă materia este clar expusă. Pentru celelalte categorii de elevi orele vor fi extrem de neatractive și plictisitoare, destimulându-i să învețe.

Alți profesori folosesc materiale didactice complexe, imagini și CD-uri, au lecțiile pregătite structurat și fluent, trec de la ușor la greu, dar în același timp pot face și accesuri laterale de conectare a cunoștințelor cu alte capitole sau domenii în care acestea se aplică. În general, ei se

adrează atât elevilor secvențiali dar și celor vizuali, care au o inteligență bună sau foarte bună și despre acești profesori se spune că *ei predau*. Lecțiile lor sunt percepute ca atractive și motivante dar grele.

O categorie și mai redusă de profesori merg pe stilul descoperirii fenomenelor și a stimulării cunoașterii. Ei crează la fața locului noi abordări asupra problemei în funcție de reacțiile elevilor și de puterea lor de percepție a informației, trăiesc intens ceea ce predau sau descoperă, intră în ipoteze și brainstorming, introduc elevii în curgerea ideilor, deseori fără a le pune la îndemână materiale pe care aceștia să le memoreze, dar dându-le surse de unde să poată relua informația. Acești profesori *inspiră* și motivează elevii să caute singuri mai departe alte informații relevante pe câmpurile de cunoaștere unde sunt interesați. Ei se adresează tuturor categoriilor de elevi în mod egal iar lecțiile lor sunt percepute ca foarte interesante dar grele, cele expuse trebuie redescoperite de elevi prin eforturi proprii. Stilul lor de lucru este spectaculos și motivant, nu au limite în abordările pe care le fac sau repetări ale lecției la două clase paralele. Fiecare lecție este un irepetabilă și este în general adecvată copiilor supradotați cu parametri intelectuali deosebiți.

Stilul care inspiră poate fi preluat și de către profesorii care expun sau care predau utilizând Internetul ca sursă permanentă de informare. Acest stil de predare avantajează în mod deosebit categoria de copii care au capacități personale pe care nu le relevă testele IQ sau emoționale. Aceștia găsesc motivare și stimulare a creativității în acest model didactic.

Copiii vizual spațiali deseori desenează pe caiet diferite scheme sau desene. Lșe amintesc de conținuturile lecțiilor fără a lua notițe. Ei pot fi confuzați la început, dar înțelegând rapid totul într-o clipă și prezentând în acest caz înțelegere creativă. De obicei acestor copii le ia mai mult timp să înțeleagă totul, dar vor avea o înțelegere mai profundă și mai extinsă.

Copiii secvențiali iau deseori notițe fără a urmări integral logica materiei, aranjând notițele pe puncte principale.

Copiii kinestetici deseori mișcă în ritm pe parcursul predării sau a reproducerii informației, având posibilitatea de a lucra cu memorie aproape fotografică, fără a corela în mod obligatoriu conținutul logic de o ordine a ideilor sau de o structură conceptuală, doar intuind fenomenele.

Copiii care nu sunt secvențiali sunt în general copii cu risc în predarea de tipul expozitiv, indiferent de complexitatea gândirii lor sau de creativitatea interpretării informației pe care o expun. Intuirea fenomenelor, creativitatea, abordările complexe de la întreg la părțile componente nu sunt apreciate sau încurajate în mod corespunzător, mai ales dacă aceste note personale nu sunt însoțite de o reproducere *mot a mot* a informației predate. Acest stil expozitiv-reproductiv crează frustrări imense copiilor vizual spațiali sau kinestetici, indiferent de mărimea capacităților lor personale, și demotivează copiii supradotați. Răspunsurile corecte fără o prezentare explicativă nu sunt în general acceptate, iar detaliile neimportante și neaprecierea de către profesorul care se decide numai pentru expunere, sunt demotivante pentru copii supradotați vizual spațiali.

O mare majoritate a copiilor supradotați cu abilități deosebite sunt vizual spațiali care preferă stilul creativ, dinamic și complex. Acești copii au risc școlar în cazul unor profesori ce expun sau chiar predau în stil secvențial.

Stilul vizual apare a fi ereditar, însă se dezvoltă și ca un mod de a compensa și probleme legate de nas, gât și urechi în copilăria mică.

Gândirea vizual spațialilor este complexă, bogată, structurată, detaliată și imaginativă. La ei informația este prelucrată și cu o pribire asupra cadrului general. Auditor secvențialii gândesc mult mai încet deoarece fiecare cuvânt trebuie procesat în ansamblul propoziției, iar informația nu poate fi procesată până când întreaga propoziție nu a fost auzită. Dacă se compară o pictură cu descrierea verbală a unei picturi, se va găsi diferența.

Gândirea vizual spațialilor este creativă. Astfel de elevi văd problema globală ca pe o pictură, cu o perspectivă mai creativă decât secvențialii.

Acestea sunt caracteristicile esențiale pentru gândirea creativă. Gândirea creativa este procesul simțirii dificultăților, problemelor, obstacolelor și informațiilor. Acest tip de gândire

presupune un stil de predare care utilizează calitățile vizual spațialilor și care îi poate transforma pe aceștia din copii cu probleme la învățătură în niște copii cu succes deosebit.

Bibliografie:

1. Andre de Peretti. *Educația în schimbare*. S.H. Iași. 1986.
2. Nestor, Iacob Marius, *Creativitatea*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1980.
3. Nicolae Oprea. *Colaborare și educație*. Lumina, 1991.
4. Maria Călcîi, Stela Cemortan. *Dezvoltarea creativității la preșcolari*. Chișinău Universitas 2001.
5. Zinaida Tăriță. *Stimularea creativității copiilor ciclului primar*, 1993.

FORME DE INTERVENȚIE ADOPTIVĂ ÎN PROBLEMATICA STRESULUI- COACHING-UL

Roxana MAIER

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultate de Psihologie și Științe ale Educației

Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,

0257/250609, e-mail: colped@uvvg.ro

Abstract

The occupational stress is one of the problems which today's organizations confront with. The costs of it involve from the works average a preoccupation orientated to new solutions for stress management. The coaching represents one of them and is generally focused on behavior models. The solutions brought by the coaching are reflecting both on personal level and on the organizations one..

Cuvinte cheie: stres, burn – out, coping, coaching.

Problematica stresului a fost abordată în diverse moduri însă cel care a consacrat termenul cu adevărat este Hans Selye, care a pornit studiul lui asupra acestei noțiuni de la răspunsurile nespecifice ale oamenilor la aceleași tipuri de boli. Inițial în studiile lui numește stresul sindrom general de adaptare și ca mai apoi să îl denumească stres. (după Băban, 1998)

Sindromul general de adaptare a cărui inițiale sunt SGA, reprezintă legătura dintre o „agresiune” și reacția la aceasta. Acest sindrom este prezentat ca având trei faze:

- fază de alarmă, reacție intensă de scurtă durată, uneori dramatică antrenând mobilizarea imediată a tuturor resurselor energetice, nervoase și biologice;
- fază de rezistență, reacție de adaptare reprezentând o perioadă de compensare, însoțită de refacerea mijloacelor de apărare folosite pentru mobilizarea de alarmă;
- fază de epuizare sau de decompensare, în care mecanismele de adaptare cedează prin epuizarea rezervelor. Stadiul de epuizare se dezvoltă în cazul în care agentul nociv continuă să acționeze iar adaptarea, obținută cu prețul reacțiilor de contrașoc prelungit, nu mai poate fi obținută.

Selye explică caracterul trifazic al SGA prin faptul că "energia de adaptare" a organismului este finită și epuizabilă iar aceasta poate fi o energie de suprafață, reversibilă, și o energie de profunzime, finită. Acest stoc de energie de adaptare nu este măsurabil și diferă în limitele largi de la individ la individ.

Tot Selye este acela care a descoperit că stresul poate avea și valențe pozitive și negative și astfel îl împarte în două categorii: eustres (cu valențe pozitive) și distres (cu valențe negative). (după Boenish, 2004). În evoluția studiului acestei noțiuni un pas important a fost făcut odată cu studiul modalităților de adaptare la stres denumite și modalități de coping. De-a lungul dezvoltării ontologice a omului, acesta fiind confruntat mereu cu agenții stresori, și-a dezvoltat o serie de mecanisme prin care face față acestora. Aceste mecanisme sunt fie de evitare, fie de adaptare. Mecanismele de prevenție și adaptare la stres poartă numele în literatura de specialitate de coping. Acest termen a fost introdus de Lazarus și Launtier.

Putem defini stresul ca fiind o configurație interacțională organism-mediu. Din această configurație - organismul reacționează la agenții stresori dezvoltându-și rezervele, metodele de adaptare, dar aceasta poate duce însă și la epuizare sau boală. Conceptul de „coping” - reprezintă ansamblul de mecanisme și conduite pe care individul le pune între el și evenimentele percepute ca niște agenți stresori pentru a le putea diminua, tolera, stăpâni efectul asupra stării sale de confort fizic și/sau psihic.

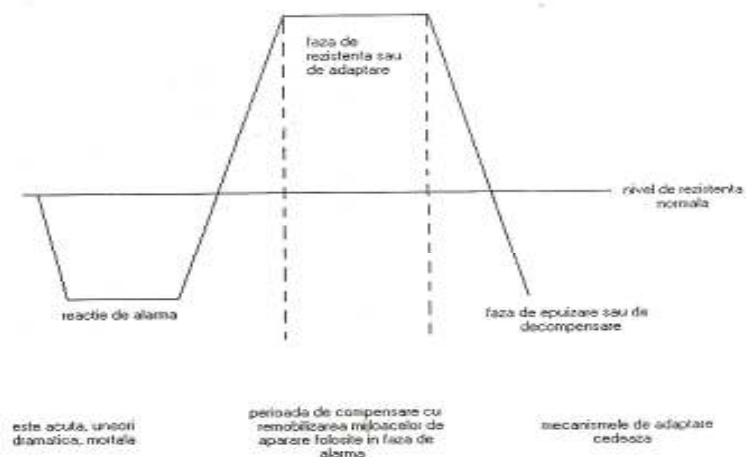


Figura nr.1 Reprezentare grafică a SGA, descris de Hans Selye

Lazarus și Folkman (1984) definesc „coping-ul” ca „ansamblul eforturilor cognitive și comportamentale ce sunt destinate controlării stresorilor ce amenință sau ce depășesc resursele unui individ.” (Jurcău, 2003, p.243)

Această definiție pune în evidență patru caracteristici esențiale ale copingului:

1. rolul proceselor conjunctive și al acțiunii.
2. copingul este întotdeauna un proces de tranzacție între persoană și mediu (presupune și intercondiționări între coping, evaluare, emoție).
3. atrage atenția asupra distincției dintre mecanismele de ajustare și cele înnăscute de adaptare, fiind necesar efortul.
4. remarcă faptul că există forme eficiente și mai puțin eficiente de coping.

Costurile societății legate de efectele stresului sunt extrem de mari. Organizația Mondială a Sănătății estimează că 50% din totalul cauzelor de mortalitate și morbiditate se datorează stilului de viață, în care stresul are un rol preponderent în adoptarea unor comportamente inadecvate. Consecințele stresului sunt variate. Ele apar drept sechele ale reacțiilor de lungă durată, cronice sau pot fi globale, afectând starea de sănătate și confort fizic și psihic în general, sau particulare, afectând unul dintre nivelele structurale și funcționale ale organismului, de la cel molecular și fiziologic până la cel psihologic și social. (după Bigathy, 2004). Consecințele nu pot fi efectul confruntării cu un singur factor de stres ci sunt rezultatul modului în care persoana reușește să facă față în timp mai multor agenți stresori.

Efectele pe care stresul le are asupra noastră se manifestă la diferite nivele:

- la nivel fiziologic:

- *Sistem scheleto-muscular:* tensiune musculară, ticuri, bruxism, fasciculații, dispnee, hiperventilație.
- *Sistem cardiovascular:* tahicardie, aritmii, presiune arterială crescută
- *Sistem gastrointestinal:* sialoree, uscăciune, intensificarea tranzitului gastrointestinal
- *Sistem neuroendocrin:* nivel scăzut de CA și CO în sânge și urină, betaendorfine, testosteron, prolactină, hormonul creșterii, colesterol, acizi grași liberi.
- *Sistem imun:* modificări la nivelul imunoglobulinei IgA, IgE, IgG, IgM; celule naturale ucigătoare, proliferarea limfocitelor induse de substanțe mitogene, titru de anticorpi la virusul latent Epstein-Barr.

- *Sistem dermal*: modificări în conductanța electrică a pielii, a potențialului electric, hipertranspirație
- **La nivel emoțional**: frustrare, ostilitate, anxietate, tensiune, nervozitate, neliniște, depresie, demoralizare, insatisfacție, sentiment de neputință, autoevaluare negativă, labilitate, culpabilitate, alienare
- **La nivel cognitiv**: deteriorări ale memoriei de scurtă și lungă durată, scăderea gradului de concentrare, creșterea ratei de erori și confuzii, scăderea capacității de decizie, de planificare și organizare, căutare redusă de informații, evitare sau negare, inhibiții și blocaje, creativitate redusă, ideea obsesivă și irațională, toleranță redusă la criticism.
- **La nivel comportamental**: scăderea performanței, instabilitate și fluctuație profesională, absenteeism, evitare/evadare, pasivitate, agresivitate/intoleranță/dezacord, deteriorarea relațiilor interpersonale, accidente; răspuns "totul sau nimic", excesul sau pierderea apetitului, insomnii. utilizare crescută de alcool, tutun, cafea, tranchilizante, suicid.

Distincția dintre reacții și consecințe nu e întotdeauna ușor de realizat, și de cele mai multe ori diferențele interindividuale determină granița dintre reacții și consecințe. Conceptul de reactivitate, introdus de Strelau, este un concept cheie în înțelegerea și explicarea diferențelor interindividuale de intensitate și amplitudine a reacțiilor la stres. Reactivitatea este definită astfel ca o variabilă plurifactorială ce include atât aspecte biologic-constituționale cât și cele de structură psihică și exprimă diferențele de activare psihofiziologică dintre starea de repaus și cea de după expunere la agenții stresori. După criteriul reactivității, persoanele pot fi: normoreactive și hiperreactive (după Derevenco, Băban, Anghel, 1992)

Cercetările recente asupra consecințelor stresului cronic au impus în literatură un nou concept, și anume sindromul de extenuare care e mai este denumit și burn-out. Acesta este caracterizat prin: epuizarea emoțională, fizică și mentală.

Sindromul de epuizare este o reacție dezadaptativă la stres. Epuizarea din sindromul de extenuare se exprimă în:

- apatie afectivă - o stare de oboseală intensă cu dureri difuze, tulburări de somn, epuizare emoțională.
- depersonalizare - un sentiment de "dezumanizare" care se traduce printr-o detașare emoțională din ce în ce mai evidentă, mergând chiar până la absența emoțiilor față de ceilalți, dacă nu chiar o totală indiferență la suferința lor.
- scăderea realizărilor personale - o decepție față de profesie și sentimentul de inutilitate legat de activitatea respectivă, impresia de incapacitate de a-i ajuta pe ceilalți.

Sindromul de extenuare rezultă dintr-o implicare de lungă durată în activități profesionale cu oamenii și este în general specific cadrelor didactice, medicale și a celor din domeniul legislativ-juridic.

După intervenția unui agent stresor, organismul reacționează secvențial, în trei etape: alarmă, rezistență și epuizare. Aceste etape (faze) le corepund modificări biochimice de tip hormonal în sensul unei activări pe axul hipotalamo-hipofizo-suprarenal, modificări a căror semnificație biologică este creșterea generală și nespecifică a rezistenței organismului. Stadiul de epuizare se dezvoltă în cazul în care agentul nociv continuă să acționeze, iar adaptarea, obținută cu prețul reacțiilor de contrașoc prelungit, nu mai poate fi menținută, astfel rezistența scade și resursele se epuizează. Epuizarea este stadiul final care rezultă în urma trăirii de către individ a unei stări de stres prelungit, fără posibilitate de eliberare

În anumite profesii, la cauzele de stres tradiționale (precum suprasolicitarea, presiunea timpului, interrelaționarea defectuoasă cu ceilalți, etc) se poate adăuga confruntarea regulată cu situații solicitante pe plan emoțional. (după Capotescu, 2006)

Stresul ocupațional vizează stresul la locul de muncă și „este determinat de impactul omului cu procesul muncii fizice și intelectuale, în special în cadrul unei organizații” (Dinu, 2001, p.88)

Epuizarea are efecte și asupra satisfacției și eficienței în muncă, astfel, apar următoarele simptome:

- Absența nemotivată - acest termen acoperă toate absențele neautorizate de la serviciu, include absențe care nu apar niciodată în rapoartele oficiale.

- Conflicte minore - conflictele frecvente între membrii unei organizații semnalează o problemă serioasă. Certurile, care adesea pornesc de la lucruri minore, reflectă o scădere a interesului pentru atingerea obiectivelor unității și pornind de la interrelaționarea defectuoasă se deteriorează atmosfera de lucru și sentimentul de scop comun se dezintegrează.

- Insatisfacția - când moralul indivizilor organizaționali este scăzut, cresc plângerile și nemulțumirile legate de locul de muncă.

- Lipsa de coeziune - personalul din organizație nu are sentimentul de apartenență la grup

- Insubordonarea - în loc să urmeze planul de muncă, indicațiile superiorilor conectate la obiectivele organizației, angajații dau dovadă de dzinteres și neparticipare.

- Eficacitate scăzută – dezechilibru în utilizarea acceptabilă a resurselor pentru realizarea obiectivelor.

Epuizarea dereglează climatul de muncă, relațiile interpersonale, motivațiile individuale și de grup, ceea ce duce la scăderea performanței și a eficienței activității. În plan fizic, apar semne clinice și simptome somatice nespecifice ca oboseală sau o stare de dezgust, plictiseală, tulburări digestive, cefalee, infecții rinofaringiene, gripale sau pseudo-gripale, prelungite sau repetate. În plan comportamental, apar manifestări de neadaptare a subiectului: iritabilitate frecventă, sensibilitate crescută la frustrări, labilitate emoțională caracterizată prin faza de râs, de plâns sau bosumflare, comportament inflexibil, rigid față de alții, o atitudine cinică care poate fi un pericol pentru subiect sau pentru cei din jur, atitudine negativă și pesimistă, pseudo-activism. Angajatul de asemenea poate face apel la alcool sau medicație ceea ce este periculos atât pentru viața personală cât și pentru atmosfera de la locul de muncă și eficiența personală în muncă.

Unul dintre tipurile de coping este cel comportamental, care grupează toate comportamentele ce au funcție de a preveni sau a reduce acțiunea factorilor de stres (după Micăea, 1997). Orice comportament poate deveni într-un anumit moment și într-un anumit context un comportament cu funcție adaptivă sau de soluționare a acțiunii stresorilor. Controlul factorilor de stres este de cele mai multe ori o modalitate de reducere a reacției de stres. Controlul este o condiție esențială a supraviețuirii conform ipostazei evoluționiste (conform acesteia evoluția atât la nivel individual cât și ca specie reclamă un relativ control al mediului). Controlul are deci rădăcini biologice și se autoîntreține. Dar controlul stresului nu întotdeauna reduce stresul ci există și cazuri în care îl intensifică, deci poate fi și reductor și inductor de stres.

Condițiile în care copingul comportamental reduce stresul sunt:

- când este urmat de feed-back asupra eficienței intervenției comportamentale;
- când costul realizării lui nu depășește beneficiile
- când reduce ambiguitățile legate de situația stresantă.

Orice comportament de adaptare are concomitent dimensiuni cognitive și biochimice – adică la orice gestiune a stresului concură toți cei trei factori – cognitivi, biochimici și comportamentali. Ceea ce interesează în mod specific este cauza ce duce la reducerea distresului și astfel optimizează interacțiunea noastră cu mediul. Copingul comportamental grupează toate comportamentele ce contribuie la un management adecvat al stresului și orice comportament poate dobândi într-un anumit context funcție adaptativă sau de prevenție.

Vârsta adultă este caracterizată de orientarea spre un loc de muncă stabil, însă aceasta de multe ori atrage după sine un nivel ridicat al stresului. (după Constantin, 2004) Una dintre modalitățile de intervenție în ceea ce privește managementul stresului este coaching-ul. Acesta este procesul prin care se oferă sprijin celor care au nevoie pentru a-și defini obiectivele specifice legate de o anumită problemă, ca mai apoi să se organizeze astfel încât să atingă aceste obiective. Coaching-ul reprezintă calea de a debloca, de a facilita manifestarea potențialului individual sau

chiar a întregii organizații. „Considerând coaching-ul ca un proces continuu și focalizat, cu potențial de învățare neîntreruptă prin suportul și feed back-ul permanent, Peterson vorbește despre trei astfel de categorii:

- coaching-ul ținut (targeted coaching)
- coaching-ul intensiv (intensiv coaching)
- coaching-ul executiv (extensiv coaching)”

(Bogathy, 2007, pag.147)

Relația formală de coaching poate dura o perioadă destul de lungă (până la doi ani) și se încheie în momentul în care angajatul și-a dezvoltat un sistem de suport care să îi favorizeze o creștere și o dezvoltare continuă. Un astfel de program este eficient în cazul unor probleme relaționale, comportamentale. Având drept criteriu orientarea tipului de servicii oferite o altă clasificare a tipurilor de coaching este (după Bogathy, 2007):

- focalizat pe aspecte personale – o relaționare mai bună cu familia, prietenii, colegii de serviciu, o organizare mai eficientă a activității sau a timpului, etc
- focalizat pe aspecte profesionale – fixarea și îndeplinirea obiectivelor legate de locul de muncă, acest demers ducând în final la atingerea reușitei profesionale
- executiv – oferit persoanelor plasate la nivele ierarhice superioare, pentru a deveni mai eficiente în plan personal și profesional
- corporativ – oferit angajaților în vederea atingerii obiectivelor organizaționale, cu beneficii resimțite la nivelul întregii organizații.

Relația de coaching nu se focalizează pe ce anume a cauzat problema ci pe cum anume se rezolvă aceasta pentru a putea merge mai departe pentru o valorizare în plan personal sau profesional. În organizații coaching-ul este important datorită costurilor în ceea ce privește dezvoltarea personală a angajaților dar și datorită costurilor ridicate ale stresului. (după Hudson, 1999) În ceea ce privește managementul stresului acest suport se acordă pentru a-și găsi resurse personale în depășirea stresului și pentru a avea acces la acestea de câte ori este nevoie. Astfel prin coaching persoana este asistată în:

- definirea a ceea ce își dorește cu adevărat (stabilirea obiectivelor)
- stabilirea și focalizarea pe etapele specifice ale procesului de atingere a obiectivelor propuse (stabilirea strategiei)
- gestionarea eficientă a timpului și a resurselor necesare pentru atingerea obiectivelor

Beneficiile coaching-ului vizează dezvoltarea unor relații prin intermediul cărora sunt oferite persoanei asistență și suport, atât la nivel de carieră cât și la nivel psihosocial. Beneficiile se resimt însă atât la nivel personal și profesional în ceea ce privește angajatul cât și la nivelul organizației. Coaching-ul se regăsește la nivelul organizației, ca importanță în ceea ce privește dezvoltarea competențelor de comunicare și relaționare. (după Maisons, 2003) Ca modalitate de intervenție reprezintă o descoperire personală a resurselor, a ceea ce ne face unici și diferiți de ceilalți, a ceea ce ne face deosebiți în viața noastră personală dar și la locul de muncă. (după McDermott, Jago, 2006).

Se poate concluziona, astfel, că în ceea ce privește sănătatea fizică și psihică acestea sunt intercondiționate, ambele fiind supuse acțiunii stresului. Ceea ce nu trebuie uitat este faptul că în fața agenților stresori fiecare are propria percepție și utilizează propriile modalități de coping ceea ce face ca pentru fiecare din noi modalitățile de management al stresului să fie diferite.

Concluzii:

- una dintre problemele de o importanță majoră la nivelul organizațiilor este problema stresului, datorită costurilor implicate
- această problemă vizează modul în care fiecare dintre angajați are și utilizează resursele personale în mecanismele de adaptare la stres, ceea ce se reflectă în sănătatea și funcționarea la cote optime a organizației

- coaching-ul reprezintă un suport ce acționează la nivel individual pentru descoperirea strategiilor personale de apărare împotriva stresului dar prin rezultatele obținute și la nivel organizațional.

Bibliografie:

- 1.Băban A.(1998). Stres și personalitate, Editura Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca
- 2.Boenisch, E. Haney, M. (2006). Manualul suferindului de stress, Editura Vremea XXI, București
- 3.Bogáthy, Z. (2002) - Introducere în psihologia muncii, Timișoara, Tipografia Universității de Vest.
- 4.Bogáthy, Z. (2004) – Manual de psihologia muncii și organizațională, Iași, Polirom,
- 5.Bogáthy, Z. (2007) – Manual de tehnici și metode în psihologia muncii și organizațională, Iași, Polirom,
- 6.Capotescu, R. (2006). Stresul ocupațional, Editura Lumen, Iași
- 7.Constantin, T. (2004). Evaluarea psihologică a personalului. Editura Polirom. București
- 8.Derevenco, P. Anghel, Băban, A. (1992). Stresul în sănătate și boală, Editura Dacia, Cluj-Napoca
- 9.Dinu V. (2001). Revista de psihologie organizațională, vol. I, nr. 2, , Editura Polirom, București
10. Hudson, F. M. (1999). The handbook of coaching, Jossey-Bass, A Wiley Imprint, San Francisco
11. Jurcău, N. (2003). Psihologie inginerească, UTPRES, Cluj-Napoca
12. Maisons, C. (2003). Coaching strategique, Laurent du Mesnil, Editeur, Paris
13. McDermott, I. Jago, W. (2006). The coaching bible – the essential handbook, Piaktus Books Ltd.Great Britain
14. Miclea M (1997) - Stres și adaptare psihică, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujană

IV. LITERATURĂ

FOLCLORUL COPIILOR – MIJLOC DE EDUCARE A LIMBAJULUI

Iulian NEGRILĂ

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,

0257/250609, e-mail: colped@uvvg.ro

Abstract

First, the literary work defines the term “folklore”, its appearance and the literary species that inspired our great writers. The literary folklore is presented by what it has the most important, emphasizing its sincretic character.

As there is a literature for children, there must be a folklore for them too, born at the end of the 18th century and the beginning of the 19th, as a self made gender, that accompanies the child in all his manifestations.

Then, the literary species of the children’s folklore are presented: formula songs, bits of language, lullabies, counting rhymes, nursery rhymes.

In the educational process, the children’s folklore contains interdisciplinary objectives and learning activities. Through all these we try to develop their capacity of oral expression, vocal interpretation and the achievement of a composition through practical activities.

Cuvinte cheie: creație populară, cântece formulă, frământări de limbă, cântec de leagăn, recitativ – numărători, formule de eliminare.

Cântăreți și povestitori din popor au creat poezia populară, legendele, epica eroică, basmele și snoavele, strigăturile, ghicitorile și proverbele. Termenul de folclor (folk-popor și lore-știință) exprimă în formă artistică originea și dezvoltarea poporului, sentimentele și aspirațiile celor mulți spre o lume mai bună lipsită de nedreptăți.

B. P. Hajdeu definește trăsătura esențială a folclorului ca fiind opera unui întreg popor sau chiar a unei ginți întregi, a umanității. Mobilitatea creației populare este văzută într-o triplă rotație: “prin trecerea din gură în gură, prin trecerea din țară în țară, prin trecerea din epocă în epocă”.

Comori de înțelepciune și meditație adâncă, proverbele și zicătorile, baladele, basmele, legendele și snoava, au constituit un izvor nesecat de inspirație pentru cei mai reprezentativi scriitori ai noștri: Ion Neculce, Dimitrie Cantemir, Vasile Alecsandri, Costache Negruzzi, Nicolae Filimon, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ioan Slavici, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga ș.a.

Copilăria, cu jocurile, bucuriile și suferințele ei a inspirat pana acestor poeți și scriitori din toate timpurile, care s-au aplecat cu înțelegere și dragoste asupra unui univers cu bogate rezonanțe afective și morale în planul expresiei artistice. Din leagăn până la adolescență, folclorul copiilor se împletește la tot pasul cu viața, cu manifestările ei multiple.

În viersul molcom al cântecului de leagăn mama își adoarme pruncul, copiii cresc într-o lume a lor de jucării și cântec, într-o lume a basmului în care spiritul imaginativ al poporului s-a gravat pe fundalul realităților sociale; ei sunt însoțiți pe parcursul vieții de școlari de poeziile lirice de mare sensibilitate, de baladele al căror suflu eroic ne încălzește și azi inimile, de proverbele, zicătorile, cimiliturile ca niște faguri de înțelepciune, cântece transmise prin viu grai, prin frunza codrului ilustrând prin ritmicitatea lor un bogat conținut de sentimente și idei, toate acestea relevând lumina, fondul de aur al sufletului de copil.

În ceea ce privește poporul român, folclorul a existat din cele mai vechi timpuri, s-a dezvoltat sub diferite forme și, în scurgerea timpului, a putut să fie adunat în diferite scrieri într-o măsură din ce în ce mai mare, până a devenit o preocupare specială.

Primele informații despre jocurile copiilor le aflăm din lucrarea lui Anton-Maria del Chiaro, fostul secretar al lui Constantin Brâncoveanu.

Folclorul copiilor s-a transmis prin simplul contact dintre ei, oral și practic, cu ajutorul fraților mai mari, al părinților, al cadrelor didactice, al cărților și revistelor, al televiziunii.

Dar, diferite forme a folclorului au fost create chiar de copii, prin inteligența, spiritul de invenție, fantezia, capacitatea de a visa. De bună seamă, folclorul oral și practic al copiilor a apărut o dată cu copii, care au alergat, au sărit, s-au cățărat, au construit, au cântat, au recitat.

Dem. Teodorescu consideră că jocurile moștenite din epoci foarte îndepărtate s-au transmis copiilor prin simpla lor practicare.

Folclorul copiilor s-a transmis din generație în generație, fără școală propriu-zisă, prin școala vetrei părintești continuată la școala vieții, a muncii, a vetrei satului, a mediului socio-cultural în care și-au perindat viața urmașii generațiilor trecute.

Folclorul copiilor are un trecut îndelungat, însă o istorie scurtă, dacă ținem seama că ea s-a constituit ca gen de sine stătător de abia la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea.

După constituirea sa ca gen de sine stătător, folclorul copiilor a parcurs un drum greu caracterizat prin menținerea sa în pofida stăpânilor și influențelor străine care nu au putut înfrânge puterile creatoare ale poporului român. În secolul nostru, cu deosebire la sfârșitul primei jumătăți și în continuare, folclorul copiilor a reușit să se impună prin rezultatele incontestabile, ceva mai mult, să-și dobândească un loc bine determinat în literatură prin rolul educativ pe care îl are. Între folclor și pedagogie există o strânsă legătură. Această legătură a ținut-o nu atât pedagogii teoreticieni, ci, în special învățătorii, și, alături de ei, preoții de la sate.

Folclorul copiilor constituie un gen de sine stătător care însoțește pe copil în toate manifestările. (**Amintirile ...** lui Creangă, intuind acest adevăr psihologic, utilizează folclorul copiilor în cunoscutul episod – **La scâldat**).

Folclorul copiilor cuprinde mai multe specii literare:

a) Căntece formulă: create într-un trecut mai îndepărtat, ele sunt desprinse din cântecul magic împotriva forțelor ostile ale naturii și au ca procedeu artistic de bază, invocarea: a Soarelui, a Lunii, a ploii, a unor vietăți și plante (fluturi, gărgăriță, barză, cioară, arici, păpădie, sângerică etc.); a unor lucruri neînsuflețite (fluier, fum etc.); a unor personaje cu atribute pozitive sau negative (aura-paraura, dracul, auraș-păcuraș, cot-codet); a unor boli personificate (friguramigura, frigurile, furnică).

Invocarea poate fi adresată de copii astrelor astfel:

Soare, Soare, frățioare; / Hai, dă drumul la izvoare, / Scoate apa din țărână / Spune păsării să vină!

Alexandru Bogdan a cules căntece formulă și pentru Soare:

Stai ploaie călătoare / Că te-ajunge soarele / Pe toate răzoarele / Cu un maiu, cu un paiu / Cu căciula lui Mihaiu / Plină de coji de mălaiu. / Hai, soare de la curte / Că ți-oi da pită cu turte.

Prin acest joc se urmărește ca preșcolarii să intoneze corect cântecul, să pronunțe corect sunetele, să alcătuiască corect propoziții cu anumite cuvinte din text. Când plouă: Du-te, ploaie călătoare, / Că te prinde sfântul soare. / Și-ți ia picioarele / Cu un pai, / Cu un mai, / Cu sabia lui Mihai! / Plină de coji de mălaiu. // Cărmidă nouă, / Dă Doamne, să plouă!

Când apare luna nouă, copiii o salută prin recitarea: Lună, lună nouă / Rupe pânea-n două / Și ne dă și nouă, / Ție jumătate / Mie sănătate / La vară bucate.

Prin acest joc se urmărește să pronunțe corect cuvintele, să intoneze corect melodia și să-și însușească - memoreze versurile.

Alte căntece formulă cu rădăcini înfipite în trecut sunt cele ale ploii și însoțesc jocul

paparudelor. Acest joc are loc atunci când este secetă și fetele se udă, astfel se zice că vine ploaia: Paparudă, rudă / Au ieși de ne udă, / Cu găleata, leata, / Peste toată gloata / Bumburel d'argint / Vărsat pe pământ, / Ploaie, Doamne, ploaie / Locuri să ne moaie / Ploiță ccurată / Din ceruri vărsată...

Alte cântece formulă atât pentru Soare cât și pentru oprirea ploii sunt: Mori, mori, muma ploii, / Că răsare soarele / Pe toate răzoarele, / Să ne coacă grânele / Ca să coacem prescurile / Și să dăm la sărăcele, / Ca să coacem colăcei / Și să dăm la sărăcei! // Fuga ploaie călătoare / Că te ajunge soarele / Să-ți taie picioarele / Cu un maiu, / Cu un paiu, / Cu sabia lui Mihaiu... // Mama Ploaie a murit / Și soarele-a răsărit / Pân'toate grădinile, / Ca să coacă prunele!

Aceste versuri exprimă relația omului cu natura și erau considerate ca având o forță magică (fiind recitate în anumite practici). În jocurile copiilor acestea își pierd sensurile inițiale și devin elemente ale jocului.

Fiecare insectă, vietate, animal, ce intră în contact direct cu copilul își are cântecul său, legat de anumite credințe. Astfel este cântecul fluturelui: Flutुरe, flutुरe / Flutुरă pe buture / Flutुरă pe floare / Flutुरă sub soare...

Copii încearcă să momească fluturile ca să se așeze pe o floare.

Dintre cele mai cunoscute cântece-formulă, este cel adresat melcului: Melc, melc, / Codobelc, / Scoate coarne bourești / Și te du la baltă / Și bea apă caldă; / Și te du la Dunăre / Și bea apă tulbure; / Și te du la mare / Și bea apă tare; / / Mănâncă și pătrunjel, / Scoate coarne de vițel.

Sunt cântece și pentru urs: / Joacă bine, moș Martine, / Că-ți dau pâne cu măslin, / Că mă dau pe lângă tine / Di, Ha!

În cântecul adresat cerbulețului, chemarea primăverii se face într-un limbaj poetic deosebit: Cerbuleț frumos, / Cu coarne de os, / Cerbuleț de munte, / Cu coarnele-n frunte, / Iar în vârful lor / Leagăn de mohor, / Leagăn de mătase, / Împletit în șase / Pentru copilițe, / Fragede mlădițe, / Pentru băieței, / Mândrii ghiociei.

Iar un cântec pentru arici: Arici, arici, / Arici pogonici, / Pocnește din bici / Pornește de aici! / Du-te la moară / Și te însoară / Ia fată cu cercei, / Cu mărgel, / De surcele. / Iar în degețele, / Frumoase inele, / Tot cu pietricele. / Și-n cap coroniță / Tot din garofiță...

Pentru a-l face pe curcan să se înfurie, să-și rotească penele cozii și să emită o cascadă de sunete specifice, copiii îi fac în ciudă:

Sâc, curcane, că tu n-ai mărgel, roșii c-ale mele.

Sau altă variație: Măi, curcane, n-ai mărgel, / Roșii c-ale mele! / Măi curcane, n-ai cercei, / Frumoși ca ai mei! / Măi curcane, moțul tău / Nu-i ca moțul meu! / Măi curcane, de ce strigi? / Vrei să-ți dau panglici?

Când copiii întâlnesc un mușuroi ei cântă **Cântec la mușuroiul de furnici**: Ieși, furnică, / Tu ești mică. / Și ți-oi da lapte de oi, / Și-i veni iarăși la noi; / Ți-oi da și caș dulce, / De la noi nu te i mai duce.

Despre albină copiii cântă: Trece, trece / O fată de aur. / Cine e? / Albina! / Cine-o vede, / Să o ia. / Haha!

Cântecul cărăbușului este cântat de copii: Cărăbuș, cărăbuș, / Eu din tine fac acuz / C-un mai, c-un pai / Și cu trei coji de mălai / O morișcuță de vânt, / Pe fața acestui pământ; / Și-așa mi te-oi învărti, / Pământul de nu-i zări.

Păsărilor domestice li se poate cânta: Eu mă duc la târg / Să-mi cumpăr o rață, / Și să-mi iau un cârd. / Un pui și-o găină. / Rața ,face: ,mac, mac, mac! / Iar găina: cotcodac! / Puiul zice: pui, pui, / Eu sunt de la voi / Du-mă înapoi / Și-oi scurma-n gunoi. / Băieții la scăldat cântă: / Ieși apă din urechi, / Că ți-oi da parale vechi, / Brânză, urdă și smântână, / Ieși acuma, nu mai sta.

Sunt apoi și cântece ironice, satirice: Păpădie die / Zii mătii să vie / Până'n deal la vie, / C-a murit Ilie, / P'o scândură lată / Cu gura căscată. // Una mia cu scumpia / Ce-ai mâncat de te-ai umflat? / Șapte pite și'un pitoiu / Și'un găvan cu usturoiu. // Șade turcu pe saltea / Poruncește o

cafea / Când se uită la caimac, / Opa, cade un gândac! // Unde-i groapa cu mătase, / Să-ngropăm pe preoteasa, / Că ne-a mâncat untu / Mânca-o-ar pământu!

Uneori, se adaugă elemente satirice și umoristice: Arici, pogonici, / Du-te la moară, / Du-te de te-nsoară / Cu fata lui cioară, / Cu mărgele de surcele, / Cu cercei de ghiocei.

Alteori, cântecele-formule ilustrează ideea de alinare sau alungare a unei boli: / Auraș, păcurăș, / Scoate apa din urechi / Că ți-oi da parale vechi / Și ți-oi spăla cofele / Și ți-oi bate dobele!

Jocurile propriu-zise ale copiilor de-a ascunselea, de-a baba-oarba sunt însoțite de versuri scurte, imagini simple, încurcături de cuvinte, cântate sau ritmate: Ce-ai mâncat aseară? / Pâne cu papară / Ieși pe ușe-afară. / Pâne cu măslina / Ia-te după mine.

George Călinescu spunea că jocurile se caracterizează prin vitalism și exuberanța lor, pe tendința de a învăța imitând sau parodiind; valoarea lor pedagogică este foarte mare. Producțiile sunt recitative, cântate și jucate ori gesticulate totodată. Ele pun în mișcare trupul și sufletul.

b). Frânturi de limbă

Pentru a scoate în evidență ironia și a da vioiciune jocurilor, copiii creează cuvinte fără sens prin repetarea de silabe sau împerecherea lor după necesitățile de rime: Ina, nina, durdumina / Treier apa, siticopa / Și-o bobiță mărgăriță, / Lim, pom, pic / Talpă de voinic.

Forme din acestea, fără sens, dar pline de haz, întâlnim în așa-zisele frânturi de limbă. Firea glumeață a poporului român a scornit fel de fel de vorbe șagălnice și scurte pentru a stârni veselie tuturor.

Rostirea acestor versuri e o veritabilă performanță de ortoepie și contribuie la dezvoltarea auzului fonematic al copiilor preșcolari: Bou, breaz bârlobreaz / Din bârlobrezătura bârlobrezenilor. / Vine stârcul de la baltă / Cu cinci stârciogăței / Stârc, stârciogățel / Mai stârciogățea nițel.

Frământările de limbă sunt texte importante pentru însușirea corectă a unor sunete sau cuvinte dificile prin care se educă atenția, spiritul de observație, memoria: Tot am zis c-am zis c-oi zice, / Dar de zis eu n-am mai zis; / Nici n-am zis, nici n-oi mai zice / C-am să zic c-am zis c-oi zice. // Un moș cu un coș, / În coș - un cocoș. / Moșul cu coșul, / Coșul cu cocoșul / Stanca stă-n castan ca Stan. / Stan stă-n castan ca Stan // Știu că știu că știuca-i știucă / Dar mai știu că știu că știu / Că știuca-i pește / Șoricel șerpuleț, / Șade-n vârful de ruguleț. / Rug rupe, rug rumegă, / Rumegătură de rug înghite.

Sau: "E pestriță prepelița pestriță, dar mai pestriți sunt puii prepeliței pestrițe din neamul prepelițelor pestrițe".

Tudor Pamfil a adunat numeroase frânturi de limbă, care se spun cu o repeziciune foarte mare și bine răspicate. Ele sunt scurte, încălcite și învărtite într-adins, ca cel ce le-o spune să-și frământă limba ca să le spună bine: "Vânturai, vară mălai, vânturugă pungă lungă"; „Capra neagră în piatră calcă, piatra în patru bucăți crapă; / Așa să crape capul caprei, cum a crăpat piatra-n patru".

„Am o mătă motoșacă, căpățanoșică, a făcut cinci mățisei, / Căpățanoșei, ca și mă-sa, căpățanoasă-i !"

În afara acestor frânturi de limbă, create pentru a stârni râsul întâlnim cântece în care ironia se împletește cu elementele de satiră. Aceste cântece au fost culese cu multă măiestrie și așezate pe hârtie de folcloriști Al. Bogdan, E. Hodoș, G. Dem. Teodorescu, I. P. Ispirescu: Măi băiete cucuiete / Șade mătă pe perete / Și mănânc' un castravete. / Iese turcu mânios / Cu pistolul ruginos / Iă-mi fetiță cheile / Să-mi deschizi lădițele / Vai, vai nu-s la mine, / Ci-s la maica'n București / După curțile domnești / Unde ouă rațele, / Papă câinii mațele.

Pentru a stârni râsul unele cuvinte sunt înlocuite cu altele. Astfel, verbul *cântă* a fost înlocuit cu *toacă* tocmai pentru a demonstra acest lucru: Toacă popo toacă / Dacă n'ei toca / Prescuri n'ei mânca / Cinci părinte cinci, / Cinsprezece-aici.

Dem. Teodorescu, printre jocurile sale de cuvinte, amintește pe cel ce urmează în versuri scurte ușor de reținut: Sângerică rică, / Zeamă de pisică / Sângeroi roi / Zeamă de cotoi.

Tot printre jocurile de cuvinte ale copilăriei, Agârbiceanu amintește un cântec în care se reflectă lumea înconjurătoare a copilului de țaran, familia sa, vitele, cu caracter realist împletit cu

factorul de muncă: Câți copii ai, babo? / N-am atâția drago: / Doi în car, / Doi sub car, / Doi cu tata la hotar, / Doi la oi / Doi la boi, / Doi cu tata la cimpoi, / Și-un ciudilă / Și-un burilă, / Și-un bietos de Samuilă, / Și-o Anuță, / Și-o Stănuță, / Și-o bietoasă de Măriuță.

Cântecul are un caracter realist, reflectând lumea înconjurătoare a copilului de țăran, cu familia sa, vitele, deci e împletit cu factorul de muncă. Cele mai multe jocuri de copii în versuri se interpretează prin mimică și gesturi după reguli proprii, în directă legătură cu vârsta copilului, cu mediul lui de viață, cu naivitatea, stilul simplist și enigmatic. Ca orice creație folcloristică, jocul copiilor e sincretic: are o melodie pe motive simple sau se scandează într-o ritmică precisă, dictată de jocul mai viu sau mai lent: Colo _ sus la _ primă _ rie / Șade _ un mă _ gar și _ scrie / A - e _ i - o _ u / Pitu _ lă _ te tu...

Folclorul copiilor în ceea ce privește frământările de limbă ilustrează universul acestora, dominant fiind jocul, și are numeroase valențe instructiv-educative.

c). Cântecul de leagăn

Cântecul de leagăn ia naștere, “din necesitatea practică de a crea o atmosferă de calm, de monotonie, necesară adormirii copilului mic”.

Acesta este un cântec liric, foarte apropiat de doină, legat direct de viața de familie și de copil, îndeosebi. Este cântat aproape în exclusivitate de mama copilului pentru liniștea și adormirea acestuia. Pentru alinarea copilului sunt folosite cuvinte stereotipice: Nani, nani puiul mami / Dormi cu mama pușor...

Sau repetările de silabe, epitete, comparații, diminutive și exclamații duioase: măricel, mititel, frumușel, puiuț.

Nani, nani, pui de somn, / Vin la mama să te-a dorm. / Vin la mama, pui de știucă, / Vin la mama de mi-l culcă. // A, a, a, puiuț de șoim, / Eu te leagăn, tu n-ai somn. // Și-apoi haida pui de cuc, / Eu te leagăn și mă duc. (**Cântec de leagăn**)

În conținutul său dominant rămâne sentimentul dragostei de mamă, care-și găsește diferite forme de expresie afectivă. Cele mai frecvente rămân urările de a crește frumos și sănătos: Că mama te-a legăna / În leagăn de sălcioară, / Să te facă mărișoară

Sau: Haida, haida, pușor, / Până mâini la prânzișor, / Dragu mamii pușor.

Sunt cuprinse de multe ori, și referiri la diverse aspecte ale vieții de familie la diferitele munci din gospodărie. În esență, dorința exprimată de mamă rămâne aceeași: de a-și vedea copilul mare, intrând în ritmurile firești ale vieții satului: Culcă-mi-te mititel / Și te scoală măricel / Să te duci cu vacile / Pe câmpul cu fragile / Să te arză soarele, / Să te duci cu oile / Pe câmpul cu florile / Să te plouă ploile...

Versurile sunt cântate în ritmul leagănului, de aceea o mare frecvență o au repetițiile, refrenele, aliterațiile, elementele onomatopice diminutive: Tu puiuțul cucului, / Adă somnul pruncului / De pe craca nucului, / De la miei, de la ghiței, / De la puiuți mititei.

Uneori imaginile poetice sunt cerute de rimă: Lulu, lulu, lulu, lea / Vine moșul de colea / Cu trei pui de rândunea / Cu trei pene de cocoș, / O găină afumată, / Și o cioară pipărată. / Dă-le' ncoace moșule / Că ți-oi păzi oile / Pe câmpul cu florile.

În timp ce mama leagănă copilul, îi cântă tot visul pentru viața viitoare a odraslei: ...să te văd umblând prin casă / să ștezi cu mama la masă, / să faci mamii trebușoară / care ți-o fi mai ușoară / s-aduci mamei surculețe / apușoară c-o cofiță / să te văd umblând la școală, / să-mi fii de ajutor la boală...

Cântecele de leagăn devin astfel, prin linia melodică armonioasă, primele momente de intrare a copilului în universul fermecat al sunetului și al cuvântului.

Creația populară este o prezență în viața copilului din satul tradițional, dar el va conștientiza treptat aceste valori în procesul instructiv-educativ din școală.

d). Recitativele – numărători: sunt grupuri de versuri recitate într-o ritmică precisă, cu scopul de a se alege, prin eliminare, copilul care va avea un anumit rol în joc. Recitarea e însoțită de o anumită gesticulație. Jocul are o valoare educativă, pentru că se presupune dorința de a învăța prin

imitare: Șade barza pe cuiabar / Și numără ouăle / Câte unu, câte două / Câte zece / Ieși, berbece. / . / Unu, doi, trei, patru, cinci / Tata cumpără opinci, / Mama cumpără secară, / Dumneata să ieși, afară.

Recitativele- numărători sunt, în jocurile copiilor, formule de eliminare sau “sorți”. Acestea sunt în versuri sau proză ritmată, având un conținut variat. Surprinzând universul familial, școlar, social, lingvistic, cu nuanțări diferite, de la umor și ironie până la satiră, recitativele-numărători pot fi însoțite de o gesticulație specifică.

Efectele sonore se realizează prin procedee lexicale diverse: adăugarea sau eliminare unor părți ale cuvintelor, păstrându-se sau nu sensul acestora, accentul fiind pus pe mișcarea ritmică, repetată: Unichi, / Dunichi, / Tri, / Patrichi, / Azna, / Pazna, / Doina, / Epârchi, / Cioc, / Boc, / Treci la loc!

Unele sunt mai recente: Una, două, / Stai că plouă, / Trei, patru, / Hai la teatru. / Cinci, șase, / Spală vase. / Șapte, opt. / Porumb copt. / Nouă, zece, / Un pahar cu apă rece / Și-o cafea amară; / Ieși pe ușă afară!

Uneori numărătoarea devine o adevărată poezie naivă: Șade barza pe gunoaie, / Și numără ouăle / Câte unul, câte două / Câte trei, câte patru, / Câte cinci, câte șase, / Câte șapte, câte opt, / Câte nouă, câte zece / Tatăl tău berbece. // Unu, doi, trei / Pâne cu ulei / Patru, cinci, șase, / Câne cu cămașe, / Șapte, opt, năuă, / Iepure cu ouă. // Uniele, dodiele / Carili, Caracas / Taie popa iepuraș / După moara Hâncului / După podu Turcului. // Unu, doi, trei, patru / Cinci, șase, șapte, opt, / Nouă, zece, ș-un berbece, / Ș-o lăptucă să se ducă / Pe un fir de mătăasă, / Cioc în casă, cioc în masă.

Tot prin numărători copiii învață zilele săptămânii sau lunile anului: Azi e luni, mâine-i marți / Pleacă Gheorghe la Galați!

În cadrul folclorului pentru copii trebuie amintite acele șugubețe numărători foarte des întâlnite în jocurile copiilor.

e). Formula de eliminare cu și fără rimă

Un alt sistem e acela al folosirii cuvintelor rimate în formule de eliminare: Unica, dunica, trei sardele / Matematici, farmacele, / Pui, țui, papagal, / Pene albe de curcan / Ieși afară căpitan. // Una, două, / Hai că plouă / Trei, patru, / Hai la teatru, / Cinci, șase, / Spală vase, / Șapte, opt, / Suflă-n foc, / Nouă, zece, / Un pahar cu apă rece, / Pentru domnul care trece, / Ș-o cafea amară, / Eu te rog să ieși afară. // Iese Ana din grădină / Câte păsări vrea să prindă, / Una, două, trei, patru, / Cinci du-te de aici. // Dă-n deal, dă-n vale / Dă într-o floare, / Mirositoare. / Cioc, boc, treci la loc.

Când preșcolarii practică un joc cu două echipe, pentru alegerea membrilor acestora, se poate rosti următoarea formulă de alegere: Pe ce șezi? Pe două ace! / Vin la moșu’ncoace.

Batista

Jucătorii se așează în cerc, cu fața spre centru, stând depărtat cu mâinile la spate. Conducătorul jocului alege un copil căruia îi dă o batistă. La semnalul de începere a jocului, acesta aleargă în jurul cercului, prin exterior și lasă batista la spatele unui copil, continuând să alerge. Dacă cel căruia i s-a pus batista nu a observat, iar celălalt ajunge din nou în spatele lui, copilul ia batista și îl lovește ușor pe spate.

Copilul lovit trebuie să alerge și să înconjure cercul până când ajunge din nou la locul său. Primul copil aleargă mai departe și lasă batista la spatele altuia. Dacă acesta observă, trebuie să o ridice imediat și să alerge după copilul care i-a lăsat batista. Dacă reușește să-l lovească înainte de a ajunge la locul unde a pus batista, îi dă batista și își recuperează locul; în caz contrar, locul îl ocupă primul, iar el continuă să alerge și să pună batista în spatele altui participant. În timpul jocului se cântă: Am pierdut o batistuță / Mă bate mămica, / Cine-o află, să mi-o deie, / Că-i sărut gurița. // Batista-i parfumată / Se află la o fată / La o fată frumoasă / Pe care o iubesc.

Acest joc se desfășoară în cerc, un băiat este în mijloc și în timp ce se cântă versurile el își alege o fetiță și se învârtesc la braț într-o parte și alta: Joacă, joacă, joacă fetiță / Că ești frumoasă ca o garofiță, / Și jocul nostru este format / Dintr-o fată și-un băiat. // Joacă, joacă, joacă băiete, / Că ești frumos ca un castravete / Că jocul nostru este format / Dintr-o fată și-un băiat.

Acest joc se joacă în cerc, copiii fiind prinși de mâini. Țăranul se plimbă prin mijlocul cercului și-și alege o nevastă în timp ce copiii cântă versurile: Țăranul e pe câmp / Ura, lelița mea / El are o nevastă / Ura, lelița mea / Nevasta un copil, / Ura, lelița mea...

Jocul **Coroana e rotundă** se desfășoară în cerc, un copil este ghemuit în mijloc cu mâinile la ochi, iar copiii cântă și la sfârșitul versurilor copilul din mijloc se deplasează spre copiii din cerc și alege unul prin pipăit, care va trece în mijloc: Coroana e rotundă, / Rotundă e și luna, / Frumoasă e și fata / Pe care o iubesc.

În jocul *Deschide urechea bine* un copil stă cu fața la perete cu palmele la ochi, iar ceilalți copii cântă versurile respective; la sfârșit un copil îl strigă pe nume, acesta ghicește numele copilului care l-a strigat și locul este schimbat: Deschide urechea bine / Să vedem ghicești ori ba, / Cine te strigă pe nume? / Hai ghicește nu mai sta! // Ai ghicit, ai ghicit, / Treci la loc ești fericit!

Sau: N-ai ghicit, n-ai ghicit / Stai pe loc ești păcălit.

Folclorul copii este un opțional la nivelul mai multor arii curriculare, structurat după programă, care cuprinde un obiectiv transdisciplinar, obiective de referință, activități de învățare etc. Prin obiectivul transdisciplinar se urmărește dezvoltarea capacității de exprimare orală, a capacității de interpretare vocală și realizarea unor compoziții prin activități practice.

Bibliografie:

1. Bratu, Bianca, *Preșcolarul și literatura* (Studiu și antologie), Editura Siosactică și Pedagogică, București, 1972;
2. Căndroveanu, Jristu, *Literatura română pentru copii*, Editura Albatros, București, 1988;
3. Dalea, Ion, *Valoarea instructiv-educativă a literaturii pentru copii, trăsături caracteristice*, I.C.P.P.D., Timișoara, 1974;
4. Eminescu, Mihai, *Literatura populară*, Ediție critică de D. Murărașu, București, 1977;
5. Gafița, Viniciu, *Bibliografie de literatură pentru copii*, Editura Ion Creangă, București, 1978;
6. Ghiță, Gh. Și Fierăscu, C., *Dicționar de terminologie poetică*, Editura Ion Creangă, București, 1973;
7. Negrilă, Iulian, *Literatura pentru copii*, Editura Multimedia, Arad, 1996;
8. x x x *Istoria literaturii române*, vol. I, Editura Academiei R.P.R., București, 1964.,

BENJAMIN FUNDOIANU ÎN PERIODICELE ÎNCEPUTULUI DE SECOL XX

Speranța Sofia MILANCOVICI

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Științe Umaniste, Politice și Administrative

Adresă: Arad, st. Unirii, Nr.3, tel/fax 0257/282324, 0257250599; E-mail: suc@uvvg.ro

Abstract

Without the pretence of exhausting this subject, this work aims at being a summary of the main co-ordinate on which Benjamin Fundoianu's journalistic activity evolved. Even though certain directions of his prolific activity determined various attempts at interpretation there are enough aspects left unexplored, now being discussed and offering, without a doubt, a solid ground for expert research.

Having in view the complexity of this scholar's cultural involvement, the material that has been dedicated to him so far is quite incomprehensive. The great number of directions in which Fundoianu exercised his writing made synthesis an extremely difficult task, a productive research method in this respect being the one structured on delimited areas, the vastness of the domains of his essays, articles, poetry or philosophy representing distinct fields of analysis and interpretation.

The articles written by Benjamin Fundoianu are focused on a multitude of subjects: French writers, most of which are presented for the first time in Romanian, the political or social situation in Romania, educational issues, the Law, sport and its challenges etc. One has in view the aspects tackled in articles spread over the publications of that period, but also those in certain innovative page, or in those concerning the relation between Judaism and Hellenism. These articles are proof of Fundoianu's intellectual formation. At the same time, one must not ignore the critical values of these articles, Benjamin Fundoianu being, undoubtedly, a refined and well-read critic.

Cuvinte cheie : *publicistică, articole, critică, cercetare, iudaism*

Activitatea publicistică a lui Benjamin Fundoianu, începută foarte devreme, cântă în jurul vârstei de șaptesprezece ani sau chiar mai repede, conform unor cercetători, impresionează prin extraordinara putere germinativă a autorului, dar și prin diversitate: cronicile literare, plastice sau teatrale se combină cu diferite comentarii libere care adeseori depășesc domeniul estetic, atingând probleme de filosofie și morală, de justiție în accepția largă a termenului, sau de instruire publică. Lucrând cu o intensitate care pare ieșită din comun, autorul trimite cu gândul la doctrina renașcentistă a omului care e capabil să realizeze aproape totul, și nu oricum, ci la un nivel de performanță care pentru mulți dintre contemporani este sinonim cu o frumoasă și optimistă utopie.

Nici domeniul controversat al politicii internaționale nu l-a speriat pe ambițiosul publicist. Evenimentele care au marcat comunitatea evreiască și-au lăsat amprenta asupra conștiinței politice a tânărului Fundoianu, care, consideră unii, s-a și afirmat ca jurnalist cu un interviu publicat în „Mântuirea” din 30 martie 1919, interviu privind situația evreilor din Ucraina, față în față cu bolșevismul. Interviul i-a fost acordat de către Arnold Margoline, ministru de externe în efemera Republică Ucraina. Interviul în cauză se centrează pe probleme precum participarea evreilor în structurile de conducere ucrainiene, organizarea evreilor în partide politice, autonomia culturală evreiască etc.

Primele articole publicate de Fundoianu dovedesc că acesta se preocupă de evoluția sionismului și de diversele dezbateri care animau, la acel moment, comunitățile și ziarele evreiești. De la început, poziția junelui Fundoianu se definește ca negare a socialismului. Într-o serie de articole publicate în „Mântuirea” din 1919, acesta examinează opoziția între iudaism și elenism, comparație care îi oferă posibilitatea de a explora tezele misticii iudaice. În aceste studii, Fundoianu

subliniază faptul că elenismul este caracterizat prin estetism, care este exterior libertății conștiinței și tributar destinului, în timp ce estetica este în măsură să caracterizeze iudaismul, având în vedere că Dumnezeu evreu se găsește în justiția absolută cu care se cântăresc virtuțile lui Iov, care a suferit cuimplit, dar a crezut până la capăt.¹

Preocupările culturale din familie, precum și faptul că Iașiul, oraș cu veche și numeroasă comunitate evreiască, devenise un centru de renaștere culturală, tânărul Fundoianu s-a lansat cu energie în mișcarea intelectuală susținută de publicațiile evreiești ale timpului: revista gălățeană „Hatikvah”, „Lumea evree”, „Mântuirea” etc. În această ipostază de publicist evreu, redactor la reviste de aceeași orientare, Fundoianu se va ocupa, în mod constant, de problemele aferente, însă, de obicei, dintr-o perspectivă strict culturală sau filosofică. Rar, acesta se implică în probleme ținând de registrul concret, al vieții comunităților de evrei. Critica literară a observat aerul atemporal și de rafinată intelectualitate care răzbate din scrierile fundoiene.

Activitatea publicistică la „Mântuirea” are ca rezultat și o întreagă serie de eseuri, 11 la număr, reunite sub titlul de *Judaism și elenism*. Răspândite prin numerele publicației din anii 1919-1920, eseurile au fost, mult timp, date uitării. Anul 1999 a adus însă în prim-plan conținutul acestora, prin apariția, la editura Hasefer, a unui volum reunit al acestor eseuri.

Mai mult, Fundoianu atinge, în articolele sale, până și probleme de administrație publică și... sport! Însă aceste motive de dezbatere ascund adesea implicații profunde, fiind doar punctul de pornire al unei incursiuni documentate în estetică sau filosofia culturii.

Cel mai adesea, punctul de plecare al unui articol purtând semnătura lui Fundoianu îl constituie un eveniment de interes public: editarea unei cărți de reală valoare sau, dimpotrivă, execrabile, o sesiune de comunicări sau un cenaclu literar, gândirea aberantă a mai marilor vremii, concretizată în decrete sau legi aberante, proasta educație sau spoiala de cultură a unor pseudo-intelectuali etc. Aceasta nu anulează însă incursiunile în trecut. Un gânditor englez afirma cândva că termenul „vechi” are conotație pozitivă când e asociat cu următorii termeni: prieten, vin și carte... În ceea ce privește acest mod de a gândi, este cu siguranță propriu și lui Fundoianu. Evident, nu degeaba și-a intitulat acesta o bine cunoscută rubrică: *Din caietele unui inactual!*

Această serie de articole a apărut, în decursul anului 1921, în revista „Rampa”, una din publicațiile care au conținut frecvent scrieri fundoiene. În *Caiete*, autorul afirmă: „Am aceleași păreri în viață și aceleași în scris. De ce nu mi-ai dat darul tău divin, ipocrizie? Nu inventez nimic. Mă debitez numai... Pentru mulți oameni este o barieră între viața scrisului și aceea trăită, cum este o barieră între ei, cei de toată ziua, și ei, cei din somn...”² În subsidiar, este vorba despre consecvența unui caracter și despre un anumit mod de raportare la cei din jur. Societatea contemporană atrage frecvent critici aspre ale celui care preferă să se considere un „inactual” decât să se alinieze gândirii închistate în convenții stupide și în idei preluate de-a gata a majorității. „Locul comun îl sperie ca un asediu...Gânditorul tinde spre o ruinare a accepțiilor comune prin cultivarea excesivului și a paradoxului. În orice caz, acceptarea unanimă reprezintă o veritabilă cădere, și a o evita înseamnă a respecta o elementară igienă a spiritului.”, notează unul dintre cei mai importanți analiști ai lui Fundoianu.³

Pentru a-și susține și argumenta cauza, poetul-publicist (sau publicistul-poet) regizează adevărate campanii publicistice; foiletoanele sale pot fi reperate în publicații ca: „Flacăra”, „Cuvântul liber”, „Sburătorul”, „Mântuirea”, „Însemnări literare”, „Clopotul”, „Spre ziuă”, „Hatikva”, „Lumea evree”, „Adevărul Literar și Artistic” etc. Din studiile și eseurile răspândite prin aceste publicații s-a încheiat volumul *Imagini și cărți din Franța*. Din păcate, un mare număr de comentarii aforistice de o mare aplicabilitate au rămas îngropate în paginile unor reviste, îngropate la rândul lor în biblioteci sau în neant...

Un periplu prin creația publicistică fundoiană orientează atenția spre caracterul aleatoriu al preocupărilor sale, care se datorează, în parte, ororii sale de convenții de orice tip. Încercând să subscriem acestui mod de gândire și să ne eliberăm de formalismul atât de vehement combătut de Fundoianu, vom alege, la întâmplare, pentru exemplificare, diverse articole apărute în paginile unor

reviste, în diverse etape ale evoluției sale ca publicist.

Exponent, fără doar și poate, al tendințelor avangardiste în țara noastră, Benjamin Fundoianu a fost un fidel colaborator al „Contimporanului”, în paginile căruia continuă să fie prezent și după plecarea, în 1923, la Paris. De altfel, el publică, și după voluntarul exil, materiale în numeroase reviste autohtone, dintre care pot fi menționate și „Unu” sau „Adam”.

Nu este lipsită de însemnătate contribuția sa publicistică franceză. Încercând, din toate puterile, să devină un literat francez, (și reușind, fără doar și poate, acest lucru!) Benjamin Fundoianu semnează frecvent recenzii la rubrica *Philosophie vivante* a publicației lunare marsilieze „Cahiers du Sud”, unde publică, de asemenea, și două eseuri deosebit de apreciate în Franța: *Le Poète et le schizophrène* și *La conscience honteuse du poète*.

De o savoare deosebită se dovedesc cele două materiale apărute, în 13, respectiv 20 octombrie 1922, în „Sburătorul Literar”, dedicate educației. Rândurile se constituie practic într-o pledoarie aproape evidentă în favoarea educației clasice. „A fost o vreme -norează Fundoianu- în care educația, atâta câtă exista, era exclusiv clasică. Se predă...dar numai în latinește... Asupra foloaselor acestei limbi unice, păstrată vie, de o clasă aristocratică de oameni, ar fi inutil să insistăm. Limba latină n-a fost numai un blazon pentru orgolii și nici numai un semn distinctiv între inteligență și canalie; ea a constituit, de fapt, primele drumuri de fier și primele mijloace de comunicație din Europa... Grație cărților latinești (și nu nenumăratelor graiuri pe care le poseda) Dimitrie Cantemir s-a putut onora membru al Academiei din Berlin.”⁴ Este, poate, unul dintre materialele prin care Fundoianu rămâne contemporan, chiar și la aproape un secol de la conceperea sa. Problema predării limbii latine în școală este încă o problemă fierbinte, un punct nevralgic al sistemului de învățământ, din cauza unei maniere eronate de a-i înțelege menirea.

Autorul operează o distincție cel puțin interesantă: cea dintre cultură și învățământ. Paginile ziarelor și revistelor din zilele noastre debordează de polemici și dileme legate de caracterul haotic al învățământului? Se pare că nici începutul secolului XX nu era mai organizat din acest punct de vedere. Notează Fundoianu: „Pentru noi există, ca două lucruri deosebite tare, cultura și învățământul; nu există decât o singură cultură: cea clasică, și nu există decât un singur învățământ: cel științific. Astăzi și cultura și învățământul se predau laolaltă și sunt amândouă tot atât de puțin eficace. După șase ani de latină în liceu, nu putem traduce decât cele câteva capitole și cele câteva sute de versuri din Caesar, din Cicero, din Virgil și din Ovid. Nu-l cunoaștem pe Cicero, căci câteva capitole izolate nu sunt Cicero, și nu-l cunoaștem pe Virgil, căci câteva versuri din Virgil nu sunt încă Virgil. Face, pentru atâta rezultat, să fie menținută limba latină în liceu? Da,... a nu ști latina, dar a fi cunoscut-o, a fi frecventat-o e un fel de certificat de bună creștere și un început de gust. ...Franța ține... să păstreze tradiția latinei; nu e limba franceză un jargon latin? Același interes ne poruncește aceeași conduită: dacă avem ceva latin în noi, atunci, de bună seamă, latină ne este limba.”⁵ E una dintre cele mai frumoase și demne pledoarii scrise vreodată în favoarea limbii latine; poate că recunoștința întârziată a poporului român pentru un om de reală valoare ridicat din sânul său ar putea inscripționa acest mesaj în facultățile de filologie și științe umane. Din păcate însă, printre dascălii noștri de romînș ori latină, se numără destui care nici măcar nu cunosc numele acestuia. Ce s-ar mai putea spune despre jurnaliștii contemporani, care ar avea atât de mult de învățat din eleganța exprimării și conduitei gazetărești a acestui deschizător de drumuri!

Să mergem mai departe: cu un deosebit de ascuțit spirit de observație, Fundoianu sintetizează situația cu care, la peste 80 de ani de la remarcă sa, încă ne confruntăm: „...elevul știe formule, dar nu chimie, știe probleme, dar nu algebră, știe vertebre, și nu anatomie, știe date, dar nu istorie, știe specii, dar nu zoologie. Din fericire, ieșit din școală, adultul uită complet ceea ce a învățat; dacă ar ține minte, ar duce cu sine toată viața un balast, care l-ar incomoda totdeauna și nu i-ar folosi niciodată. În cazul acesta...învățământul ... e un prisos. Suprimarea lui ar lungi cu încă două decenii viața fiecăruia din noi!”⁶ Evident, radicalismul autorului se face simțit, tendința spre exagerare și extremism, de care a fost acuzat adesea, nefiind cenzurată nici de această dată. Însă pamfletul de suprafață atrage atenția asupra unei probleme de fond, pe care ne dovedim încă

incapabili să o soluționăm.

În ceea ce privește articolele dedicate teatrului, acestea sunt numeroase, documentate și realizate cu spirit de specialist. Fapt, de altfel, uimitor pentru un tânăr, care merită, fără rețineri, a fi numit printre personalitățile enciclopedice ale României... Deși plecat din țară foarte repede, înainte de a fi putut să ofere întreaga măsură a talentului său, și instalat comod în patria literellor franceze, Fundoianu se numără, în special prin calitatea scrierilor sale, printre acei puțini care se pot înscrie fără nici un fel de reținere în galeria marilor intelectuali ai lumii.

Un articol apărut în 1919, în „Rampa”, se intitulează *Fatalitatea lui Ibsen*. La o lectură atentă, problematica acestuia apare, pe cât de surprinzătoare în raport cu titlul, pe atât de evidentă: autorul se dovedește preocupat să evidențieze însemnătatea inconștientului pentru existența umană. Concepția clasică îl supără prin rigiditatea sa, Fundoianu considerând esențială dezvăluirea „subteranei obscure din suflet”, iar aceasta pentru că „omul e rațional când dulgherește, când fabrică, când lucrează; și încă viața rațională e coclită de acte automate, e pătată de rutină, e negată de imitație.”⁷ Rațiunea, consideră acesta, nu este decât un soi de mască pentru deciziile inconștientului.

Această abordare a problemei subteranelor arhitecturii umane se constituie în una dintre primele reverberații, la noi, a valurilor psihanalizei lui Freud: „...se întâmplă să semeni aidoma cu tata, să ai ideile bunicului; să ai surâsul unei mătuși... să ai senzualitatea maimuței agile și de pădure... Tu ești făcut din cârpe de ereditate; tu improvizezi ceea ce știi pe de rost... TU NU EȘTI TU.”⁸

Abia după această rafinată incursiune în domeniul psihanalizei, Fundoianu trece efectiv la Ibsen și la problematica teatrului său.

Iată un alt exemplu de foileton, găzduit tot de paginile publicației „Rampa”: este vorba, de această dată, despre călătorii și călători. Pornind de la răsfoirea unei cărți des citite și citate în epocă, *Du Sang, de la volupté de la mort*, a lui Maurice Barrès, Fundoianu încearcă o conturare a tipologiei călătorului și a psihologiei acestuia. În acest sens, el deslușește două categorii de călători: cei care pot „să își schimbe sufletul” odată cu fiecare climat, și cei care au „sufletul stabil”. Distincția dintre aceștia este una de substanță: primii dintre aceștia știu să fie „parizieni în Cartierul Latin”, dar și „normali algerieni, cu pipa de opiu, cu flautul ascuțit senzual, cu femeile care știu mușca și care au dinții usturător albi”. Aceștia își pot adapta costumele interior și cel exterior odată cu schimbarea peisajului.

Cea de a doua categorie de călători este neplăcută lui Fundoianu: aceștia „își aduc cu sine hârtia pentru manuscript, metaforele pentru hârtie, pana cea de obicei –cărțile simple- scoarțele de pe pereți- femeia comună. Ei nu privesc prin geamul trenului fuga câmpurilor lină, pentru că își veghează cu grijă bagajul. La fiecare haltă, opresc, nu ca să privească, ci ca să despacheteze... Sunt călători –care n-au călătorit niciodată. Au visat pe o sofa”.⁹

Iată rețeta unei călătorii reușite: „Ar trebui să poți pleca. Dar nu cu trenurile care trec dintr-o țară în alta nesimțit, pe șinele egal internaționale. Ar trebui să te schimbi cu fiecare peisaj, cu fiecare frunză, cu fiecare climat. Ar trebui să fii mujic în Rusia – să iubești ceaiul și lunga ninsoare. Ar trebui în Constantinopol ceva din psihologia hamalului care încarcă în port curmalele pentru Occident. Acea a haremului e uzată. Ar trebui să iubești în Tripolis cămilele cu genunchii cârpiți – și caravana care sugerează oricărui european reflecții mediocre. Ar trebui să iubești caravana, cum iubește caravana slabii palmieri, cum iubesc palmierii cămilele și cămilele cu ochii mici –mirajul. Ar trebui să devii tu caravană și palmier slab, și cămilă cu ochi mici, și genunchii de cârpă, și mirajul.”¹⁰ În acest caz, călătoria devine una a sufletului, fundoianu militând pentru o continuă metamorfoză, condiție a identificării cu un peisaj care începe să existe în măsura în care sufletul „se decide să îl locuiască”¹¹

Aspectele problemei se dovedesc însă mai complexe, la o privire atentă: pe de o parte, există naturalismul, cu totala sa aservire față de realitate, pe de altă parte însă, exultă Fundoianu, un René de Chateaubriand nu a văzut niciodată, au descoperit criticii, istoricii și analiștii literari, frumoasele

peisaje americane descrise cu atâta măiestrie în *René* și *Athala*. Ce i-a dat însă romanticului francez această putere vizionară? Iată răspunsul fundoian: „Chateaubriand ...avea cu adevărat mai mult decât un ochi care vede: un ochi care creează.”¹²

Un exemplu elocvent pentru ceea ce înseamnă militantism realizat prin intermediul presei în favoarea valorii îl constituie articolul de pe prima pagină a publicației „Rampa”, din 28 mai 1920, și care se intitulează *Funcționarul Vasiliu-Bacovia*. Materialul se constituie într-un subtil și amar pamflet la adresa Ministerului de Culte din acea vreme, care oferea, cu greu, un salariu de mizerie marelui nostru poet cu valențe simboliste, George Bacovia. Fundoianu se dovedește, în aceste rânduri, un gazetar inegalabil. De asemenea, el înțelege și prorocește tristul adevăr despre atitudinea posterității, ca și despre cea a potențailor politico-economici ai timpului: „Îi vom face mâine o statuie lui Bacovia. Dar nu vom interveni (în favoarea acestuia, la Minister, n.n.) pentru că înțelegerea e un act dificil și prietenia unul inedit. Suntem convinși că poetul va fi dat afară din slujbă – sau poate vedem oamenii prea răi. Aristocrația refuzului e singura îngăduită, după noi. Situația însă pentru Bacovia nu e numai rea: e umilitoare. Și dacă n-aș cere niciodată pâinea pentru mine – o cer pentru funcționarul d-tale dcu 600 lei pe lună, registratorul Bacovia.

Lasă-i postul, urcă-i, dacă vrei, leafa și iartă-l că e și poet, domnule ministru.”¹³

Concepțiile politice ale lui B. Fundoianu, așa cum se întrevăd acestea din publicistica sa, pot fi analizate pornind de la unele eseuri precum toate cele cuprinse în ciclul *Judaism și elenism*, ciclul găzduit în paginile „Mântuirii”.

Pe tot parcursul perioadei extrem de rodnice care a fost șederea sa în țară, Benjamin Fundoianu a cultivat un fel de dualism existențial, pendulând cu grație și fără nici un fel de dificultate între cariera de jurnalist și viața literară. Pe de o parte, s-a consacrat rapid drept unul dintre cei mai de seamă poeți ai modernității noastre, iar pe de altă parte, a fost un colaborator de marcă al unor reviste literare și periodice ale vremii, în care a ținut unele rubrici permanente destinate unei extrem de variate palete de subiecte, de la instruire publică la probleme de drept și morală. Pe de altă parte, nu trebuie omis faptul că Fundoianu s-a afirmat drept unul dintre cei mai activi și prolifici gazetari evrei, care au întreținut presa aferentă în acea perioadă. În acest sens, apare ca bine punctat comentariul lui Leon Volovici, din prefața culegerii de articole fundoiene pe teme se *judaism și elenism*: „Spre deosebire de alți evrei din generația lui și de cei din generația imediat următoare, Fundoianu trăiește această dublă identitate în modul cel mai firesc, fără a semna obișnuitele drame, scindări sau crize de identitate.”¹⁴

În ceea ce privește literatura, Benjamin Fundoianu nu s-a rezumat la a scrie doar despre una singură. Articolele sale se referă la scriitori români și străini, aceștia din urmă nefiind în exclusivitate francezi, autorul părând a fi permanent la curent cu toate marile evenimente care au marcat timpul său. Însă nici trecutul, cărțile vechi, nu sunt neglijate, opunându-se contemporaneității, intrată în jocul halucinant al deprecierii spirituale. Dacă lecturile sale vaste și simțul critic i-ar fi permis, de exemplu, să scrie despre literatura germană sau engleză, structura sa sufletească l-a înclinat spre o alta: „Despre literatura germană sau engleză, am scris impresiile unui român care voiajează în străinătate și care se epatează de tot ce-i pare curios sau absurd [...]. Despre literatura franceză însă scriem altfel.[...] . N-am cunoscut literatura franceză, așa cum o pot cunoaște pe cea germană - am trăit-o”¹⁵, scrie Benjamin Fundoianu, în prefața volumului său din 1922. Iar în alt context, mărturisește, aparent întâmplător: „Ceea ce fac e aproape o autobiografie.”¹⁶

Afirmația poate fi considerată ca o recunoaștere a faptului că publicisticistica sa permite reconstituirea hărții devenirii sale spirituale. Aceasta poate fi citită ca un veritabil grafic al evoluției expresiei jurnalistice în țara noastră.

Bibliografie

1. B. Fundoianu, *Judaism și elenism*, II, în „Mântuirea”, nr.172, 1919, p.1
2. B. Fundoianu, *Caietele unui inactual*, în „Rampa”, 6 februarie, 1921, p. 3

3. Mircea Martin, *Introducere în opera lui B. Fundoianu*, editura Minerva, București, 1984, p. 32-33
4. B. Fundoianu, *Probleme vesele: pentru educația clasică*, în „Sburătorul Literar”, 13 octombrie, 1922, p. 308
5. B. Fundoianu, *Probleme vesele: pentru educația clasică*, în „Sburătorul Literar”, 20 octombrie, 1922, p. 325
6. idem, ibidem, p. 326
7. B. Fundoianu, *Fatalitatea lui Ibsen*, în „Rampa”, 16 februarie, 1919, p. 1
8. idem, ibidem
9. B. Fundoianu, *Călătorie*, în „Rampa”, 13 februarie, 1920, p.1
10. idem, ibidem
11. Mircea Martin, op. cit., p. 40
12. B. Fundoianu, *Călătorie*, în „Rampa”, 13 februarie, 1920, p.1
13. B. Fundoianu, *Funcționarul Vasiliu-Bacovia*, în „Rampa”, 28 mai, 1920, p.1
14. Leon Volovici, *Prefață* la B. Fundoianu, *Iudaism și elenism*, ediție îngrijită, note și prefață de Leon Volovici și Remus Zăstroiu, editura Hasefer, București, 1999, p.8
15. B. Fundoianu, *Imagini și cărți*, editura Minerva, București, 1980, p.5
16. apud Mircea Martin, *Introducere în opera lui B. Fundoianu*, editura Minerva, București, 1984, p.24

CENTENAR BOGDAN PETRICEICU HASDEU**Gheorghe MOCUȚA****Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Arad**

Adresa: B-d Revoluției nr. 103, cod. 310122, Arad România,

Tel./Fax 40/237/281706 e-mail: arca@rdslink.ro

Abstract

The relationship that B.P. Hasdeu had with the „Junimea” society and a few of its representatives (Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Gh. Panu, P.P. Carp and others) were polemic and changeable. Hasdeu was a restless, frethful and undesirable mind, with a nationalist conviction, who showed hostility and lack of understanding towards the growing society that was against the „pașoptist” tradition. This study underlines some challanging episodes from the writer’s relation with the new Diretion representatives of the romanian culture from the VII and VIII decades of the 19th century.

Cuvinte cheie *personalitate, spirit enciclopedic, junimea românească*

Proiectul spiritologic al „Magului de la Câmpina” revine în actualitate

În urmă cu un secol murea Bogdan Petriceicu Hasdeu și se naștea Mircea Eliade. Două personalități din același lanț trofic al spiritului românesc enciclopedic și savant care traversează cultura noastră. Nu întâmplător Mircea Eliade se apleacă asupra operei lui Hasdeu și îi reeditează scrierile. Îi subliniază amploarea proiectului, situat undeva la răscrucea dintre elanul pașoptist și spiritul critic junimist.

Recent un cercetător al operei lui B. P. Hasdeu, pe numele său Viorel Cernica, a elaborat un studiu surprinzător care interpretează proiectul spiritologic al „Magului de la Câmpina” în lucrarea *Fenomenul și nimicul (I), proiectul fenomenologic – concept și aplicații*, Ed. Paideia, Buc., 2005. Potrivit acestuia, scriitorul, istoricul, lingvistul, folcloristul și comparatistul, nu se oprește la viziunea vremii sale, ci încearcă o abordare filosofică și valorifică idei care pot fi subordonate modelului filosofiei istoriei și filosofiei culturii. Lectura în registru filosofic a lucrării „*Sic cogito*”, dezvăluie o metafizică surprinzătoare; „Ceea ce s-a numit „spiritismul hasdeean”, este de fapt, o mistică fenomenologică, ale cărei momente pot fi privite ca unitate a unui singur moment; pentru Hasdeu un astfel de moment este iubirea, cea care „are forța de a institui o ordine a relației dintre „spirite” (suflete) înlăuntrul căreia diferențele „fizice” nu mai au nici o relevanță”

Hasdeu și Junimea

Hasdeu se considera spre sfârșitul vieții un heliadist, un brav urmaș al lui Ion Heliade Rădulescu. Relațiile sale cu societatea „Junimea”, sunt variate și polemice. Spirit incomod, Hasdeu a manifestat, nu o dată, ostilitate și lipsă de receptare față de societatea jună, în formare, care începea să întoarcă spatele tradiției pașoptiste. Avându-i ca model pe Kogălniceanu și Alecu Russo, Hasdeu publică studiul *Mișcarea literelor în Eși*, în „Lumina”, 1863, unde trece în revistă principalele manifestări ale anului respectiv din primele două luni: întâlnim păreri juste despre Bolintineanu, o paralelă decentă Alecsandri-Asachi și sunt schițate chiar unele idei de teorie literară³¹, lucru ce nu e lipsit de importanță, cu patru ani înainte de apariția studiului fundamental al lui Maiorescu, *O cercetare critică asupra poeziei române de la 1867*. Ofensiva anti-junimistă a lui Hasdeu pornește încă dinaintea apariției revistei „Convorbiri literare”, în 1867, printr-un articol caustic publicat în „Lumina” (nr. 10) la adresa lui Maiorescu și a grupării sale. Z. Ornea crede că în acel moment Hasdeu avea toate motivele să-l dușmănească pe Maiorescu datorită unui conflict profesoral; mentorul Junimii sprijinise un atac al dascălilor locali, denunțând nuvela *Duduca*

³¹ Dima, Al., *Studii de istorie a teoriei literare românești*, E.P.L., 1962, p. 49

Mamuca și acuzând-o de „frivolitate și lipsă de moralitate”.³² Ca urmare a acestei campanii Hasdeu a fost destituit din postul de profesor al Universității din Iași. Al. Odobescu, pe atunci ministru al Cultelor, l-a adus la București oferindu-i un post în Comisia pentru evaluarea bunurilor mănăstirești. Pentru nefasta pagină 43 din nuvela amintită s-a apărat în presă destul de abil respingând acuza de imoralitate și citând o serie de autori români și străini care nu pot fi considerați imorali numai pentru că personajele lor sunt imorale.

Un răspuns judicios și scrupulos l-a dat V.A. Urechia în articolul *O vorbă despre literatura desfrânată*. Al. Dima consideră că invocarea din partea lui Hasdeu a teoriei școlii realiste e „nepotrivită, autorul nuvelei *Duduca Mamuca* mergând de fapt aici pe linia naturalismului.”³³ Un atac fățiș din partea unui alt junimist, P.P. Carp, fondator al Societății l-a primit, în 1867, Hasdeu, de data aceasta în calitate de autor al piesei *Răzvan-Vodă*. Carp adusese reproșuri și monografiei Ioan Vodă cel Cumplit și încearcă să-i desființeze și piesa. Ca să se răzbune, la a patra ediție a piesei, incomodul Hasdeu reproduce și articolul denigrator al lui Carp, învins acum de succesul piesei și de opinia publică.

Hasdeu nu împărtășea nici în politică aceleași crezuri cu Junimea conservatoare. În 1869, în numărul din 16 aprilie al ziarului „Traian” pe frontispiciul căruia scria „Românism-Constituțiune-Democrație” își declară o adevărată profesiune de credință politică făcând cunoscut că acceptă Constituția din 11 Februarie dar nu-și face iluzii prea mari în legătură cu ea. După cum se știe, Hasdeu a dus și o aprigă campanie antidinastică având de suferit o detenție pentru articole ca *Demisia Cabinetului* sau *Domnitorul* unde atacă instituția regală care își permite ignorarea căii naționale și democratice. În publicistică are uneori și alunecări șovine: în afara campaniei antisemite inițiate deja în ziarul „Traian”, în „Aghiuță” reproșează monstruoasei coaliții originea și interesele străine.³⁴ Declarându-se la un moment dat „liberal independent” Hasdeu a avut de suferit atât din cauza idiosincraziilor liberale cât și din partea conservatorilor. Într-un articol mai recent, Ovidiu Pecican pledează pentru un Hasdeu caragialesc, în politică, datorită impulsivității naționaliste și histrionismului derutant: „Acesta este Hasdeu omul politic: Hasdeu caragialescul. Să nu-l iubești atunci, cu toate ale lui, persiflându-l îngrozitor? Este tocmai ceea ce face hașdeianul Caragiale.”³⁵

O vâlvă deosebită au stârnit în epocă farsele lui Hasdeu la adresa Junimii. Iacob Negruzzi își amintea de publicarea poeziei *El și ea*³⁶, o pretinsă traducere din Gablitz sub iscălitura lui I.M. Elias (publicat „Ilies”) – alias Hasdeu, în „Convorbiri literare.” Demascându-se, autorul a vrut să demonstreze cosmopolitismul Junimii. Farsele sale, remarcă George Călinescu, aveau de multe ori „gust incert”.³⁷ Putem cita și jocurile de cuvinte și acrostihurile P.A. Călescu, E. S. Min. Tit. Maiorescu. Altă dată Hasdeu publică (în „Columna”, nr. 26/ 1870) o notă umoristică despre cosmopolitism și atrage atenția asupra influenței masonice în cultura și politica românească, influență exercitată, în opinia sa, prin Societatea Junimea. În anul următor, la reluarea de către Maiorescu a atacului împotriva lui Bărnuțiu cu ocazia intrării în parlament, Hasdeu intervine violent (în „Columna lui Traian” din 30 august) făcând insinuări și legând reacțiunea politică pragmatică, de la cârmă, de cea teoretică de la „Convorbiri” după ce Maiorescu însuși fusese ținta unor atacuri retorice: „e luptătorul cel mai sfruntat al școalei cosmopolite(...) e cel mai cinic avocat al Evreimii (...) nu se rușinează a propaga pe față colonizarea germană a Daciei lui Traian (...) personifică tot

³² Ornea, Zigu, *Junimea și Junismul*, Ed. Eminescu, 1975, Buc., p. 588

³³ op.cit., p. 50

4) Muntean, George, *B.P.Hasdeu*, E.P.L., 1963, Buc., 4. 35

5) Pecican, Ovidiu, *Caragiale hașdeianul și Hașdeu caragialescul* in “Viața Românească”, nr. 10-11, 1992

6) Negruzzi, Iacob, *Amintiri din Junimea*, vol. II, 1970, Ed. Minerva, Buc., p. 111;

7) Călinescu, George, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Minerva, 1982, p.380

ce-i mai antinațional (...) cu tot ce-i mai anti-democratic”³⁸. Trebuie menționat că acuzele la adresa mentorului Junimii veneau și din alte direcții, din partea unor publicații ale vremii. Fără îndoială că asemenea acuzații, ca și atacul în presă cu ocazia sărbătorii de la Putna sau ironiile din „Aghiuță” își găsesc motivațiile și în următoarele comentarii ale lui Mircea Eliade: „Succesul politic și cultural al lui Maiorescu rănea fără îndoială imensul orgoliu al lui Hasdeu”.³⁹ Același comentator întărește ideea unui Maiorescu neînțeles de Hasdeu până la moarte. Reacția lui Maiorescu a început prin ignorarea atacurilor și prin eschivă. În scrierile critice unde îl menționează el a fost mai obiectiv cu detractorul Junimii recunoscând în el „mai mult un cap enciclopedic și dezordonat, un spirit viu dar instabil, mușcător și fantastic – decât un adevărat savant și spirit creator.”⁴⁰

Apariția *Istoriei Critice a Românilor* de Hasdeu a stârnit discuții la Junimea. Maiorescu însuși consemna în procesul verbal din 28 aprilie 1872, discutarea cărții lui Hasdeu: „Stilul d-lui Hasdeu este dezaprobat având mai mult caracterul unui stil de pamflet de cât de istorie serioasă, critică. Convorbistii au atacat prin Gh. Panu istoria lui Hasdeu într-un moment în care A.D. Xenopol ar fi fost mai potrivit să o facă, dar istoricul enciclopedist se ferea să o facă.”⁴¹ Panu avea o cultură mai imrovizată dar avea vervă polemică. El își propune să demonstreze că, datorită avântului naționalist, Hasdeu a scos din documente mai mult decât se cuvenea. Nu era de acord asupra întinderii Munteniei așa cum o considera Hasdeu și nici asupra unor titulaturi adoptate de istoric. Făcând și unele aprecieri juste, Panu concluzionează că *Istoria Critică* este „periculoasă și stricăcioasă” pentru neinițiați. Hasdeu nu a răspuns atacului lui Panu, după cum nu răspunde nici altădată lui P.P. Carp. Răspunde în schimb discipolul său, Gr. Tocilescu care va continua polemica. Într-o altă serie de articole, *Studiul Istoriei la Români* (sic) Hasdeu e privit de Gh. Panu ca inițiator al noii școli istorice care, deși a lărgit metodele și formația, rămâne tributară spiritului naționalist al vechii școli. Lovinescu va considera aceste afirmații ale lui Panu drept mostre ale metodei polemice maioresciene.⁴²

Hasdeu a reacționat contra „Direcției noi”. Indignat de negarea vechii tradiții pașoptiste promise să reproducă în numerele „Columnei lui Traian” la rubrica „Varietăți” mostre „din muza d-lor alde Bodnărescu, Eminescu, Pogor, Iacob Negruzzi, Matilda Cugler etc. Pentru a arăta ce fel de poezie anume este noua direcție a „Convorbirilor” (în „Columna lui Traian” din 9 iulie 1871). Cu Iacob Negruzzi a polemizat în cronica „Negruzziadelor”, așa cum a polemizat cu mulți alți membri ai Junimii: Maiorescu, Xenopol, Panu, V. Burlă, Cihar, Lambrior, Philippide. Negruzzi se raliază părerilor lui Panu și îi scrie o *Satiră (D-lui B.P. Hasdeu)* în nr. 3/1 iunie al revistei:

„Dar, o Hășdeu, te laud, căci plin de măiestrie
Ai adunat izvoare o sută și o mie
Autori de ai Byzanței, slavone documente
Inscripții mucezite, străvechie pergamente
Le-ai ridicat în brațe, le-ai pus într-o căldare
Le-ai fiert o zi și noapte timp lung, plin de răbdare
Păn în ceaun cu toate în una s-au topit
Și-n formă de fecioară în lume au ieșit.”

După înșiruirea erorilor din *Istoria Critică*, tonul devine amenințător. Apoi Negruzzi îl expediază ironic la munca de arhivar, neacordându-i șanse în cea de creație:

8) apud B.P. Hasdeu, *Scrieri literare, morale și politice*, tom II, 1937, ediție îngrijită de Mircea Eliade, p. 297

9) op.cit., p. 297

10) ibidem

11) Lovinescu, Eugen, *T. Maiorescu și contemporanii lui*, vol. II, Casa Scoalelor, 1944, cap. Gh. Panu

12) idem, p. 40

Ear dacă la acestea tu nu dai învoire
Ci urmărești tot încă deșarta-ți nălucire
Ia seama, eu atuncea, cu fruntea supărată
Te pun la Aghiuță, precum făceai odată
Și dacă nici atuncea nu lași greșala vechie
Te pun Hășdeu, vai ție! în rândul lui Urechie”.

Alteori, când i se pare că revista ieșeană renunță la „Noua direcție”, cosmopolită și pesimistă, Hasdeu uită vechile certuri; astfel laudă articolele lui Xenopol și Alecsandri (cu acesta din urmă a întreținut relații cordiale, după cum rezultă din corespondență), despre Ion Ghica și respectiv Costache Negruzzi. Pentru ca, în 1874 să publice un vitriolant articol (semnat Abraham Abruzzi), intitulat „Noua direcție” unde își îndreaptă săgețile asupra lui Gh. Panu.

Toată activitatea sa e marcată de polemicile cu scriitorii de la „Convorbiri literare” care s-au manifestat pe mai multe planuri: literar, istoric, politic, estetic. El însuși enciclopedist, respingea cosmopolitismul altora. „Farseele” sale la adresa lui Titu Maiorescu și a Direcției Noi, dincolo de gustul bizar, au colorat prin pitorescul lor atmosfera intelectuală a epocii. Figura sa incomodă și inconstantă a deranjat și a dat de lucru junimiștilor, contribuind la cristalizarea unei noi ordini culturale în pragul secolului XX.

SCRIITORI ROMÂNI DIN UNGARIA (prezentare sintetică II) – Continuare din numărul trecut al revistei -

Lucreția ȘIPOȘ FLUIERĂȘ

**Școala Superioară de Educatori și Institutori
de Naționalitate Română „Tessedik Samuel”, Ungaria
tel. 0036/202/437779**

Abstract.

Romanian writers from Hungary (synthetic presentation)

Further, we present to you, briefly, seven different Romanian writers from Hungary, of different formation but united through their artistic expression in the Romanian language and through their writings themes, namely: the childhood's and the teenager's universe, the kindergarten's and the school's universe, the parents and the grand-parents figure, the native village, poems about the esthetical sense's cultivation, exception from this being Ioan Halasz, a science-fiction author.

In the next number, our synthesis will include belles letters authors such as: Al. Hotopan, Vasile Roxin, Ana Hotopan, Ana Radicsi Repinski, Petru Poputa, Lucian Magdu and others.

Cuvinte cheie: *creatori români, universul copilăriei, prelucrare artistică.*

3. Nicolae Gândilă (1911-1979) La vârsta adolescenței își părăsește casa părintească în speranța unui viitor fericit. După decepția visurilor lui, la bătrânețe se întoarce în satul natal cu gândul la spusele mamei lui care, la plecare îl sfătuisese să n-o uite. Întoarcerea este mult tardivă, deoarece mama nu mai trăia. Prozatorul păstrează chipul mamei, își deplânge copilăria nefericită, adolescența petrecută aiurea, bătrânețea sosită precoce din cauza unui destin matrimonial nefericit. Proza scurtă **Mama** este scrisă simplu, emoționant, cu certe valori instructiv-educative pentru toate categoriile de cititori, dar, mai ales, pentru tânăra generație.

4. Lucia Borza (1928) este scriitoare specializată în scrierea operelor dedicate universului copilăriei celor mici, al școlarilor și adolescenței. **Amintirile** cuprind propria-i copilărie; în versuri anume consacrate satului natal, poeta Chitighaz se întoarce spre anii copilăriei cu sfîntenia pe care o dă vârsta matură. Vârsta copilăriei fericite este puternic legată de atmosfera intimă a casei, în care revine, obsesiv, chipul mamei-ca sursă a tuturor bucuriilor vieții: *mama, o rază de lumină... / o dulce melodie / ai fost un vis / o nălucire / strop cristalin de fericire*” (**Relativitate**). Chipul mamei devine permanentizat, neuitare: */ Dar știu că n-o să uit una / Și pentru totdeauna - / Păstra-voi viu în amintire / Doi ochi căprui / Și calda lor privire*” (**aceea privire**). Pe ulița satului “**ulița copilăriei**”, pe același drum, străbătut de la gară spre casa părintească, apar locuitorii mici și mari ai satului în care poeta a văzut lumina zilei. Măruța și Ion, copii de odinioară, se află acum în ipostaza înedită de tineri părinți (*sub umbra deasă a unui pom / leagănă dulce-un pui de om* „**Acasă**). Copiii de demult, “azi fete și flăcăi” n-o mai recunosc, doar un bătrân român, de iese-n cale, o salută ungurește (*Nu mă salută copii, școlari, / nici fete și flăcăi țărani, / iar un bătrân, / român ca mine, / de-mi iese-n cale, se oprește, / sfios își scoate pălăria / și mă salută... ungurește*”) (**Acasă**)

Universul grădiniței și al școlii este bogat ilustrat în versurile poetei Lucia Borza. În poezia **La grădiniță**, personajele sunt preșcolarii cu nume românești: “/ Lena, Radu, Niță, Ghiță / Zilnic merg la grădiniță / Fie iarnă, fie vară, / Grădinița lor li-e dragă, / Căci acolo-s mulți copii, / Sunt și multe jucării / Și se-nvață poezii, / Căntece, jocuri hazlii”.

Ghicitorile și Numărătorile sunt un capitol substanțial consacrat universului celor mici și școlarilor-adevărate lecții de comportare în mediul instituțional din învățământul românesc și cel bilingv ..

Prelucrarea artistică a **Punguței cu doi bani**, în versuri simple și ușor de memorat, echivalează originalul marelui povestitor, Ion Creangă. Povestea transpusă în versuri accesibile este ușor de receptat și ajunge repede la sufletul elevilor de vârstă preșcolară și școlară.

Volumul **Flori târzii** (1997) cuprinde creații care atestă un talent autentic, poeta mișcându-se cu ușurință pe mai multe trasee lirice

.Prelucrările versificate din scriitori români și maghiari îmbogățesc paleta creațiilor consacrate universului preșcolarilor, școlarilor din învățământul românesc din Ungaria.

Întreaga creație din cuprinsul volumului intitulat metaforic "**Flori târzii**"-poezii scrise la senectute, păstrează un spirit creator tânăr, apropiat de sufletul, simțirile, gândurile copiilor și adolescenților.

5. Ana Varga (1928-1990), profesoară de limbile română și maghiară, pasionată de literatura română și cea universală este un talent autentic, apropiată de tânără generație de elevi ai Liceului "Nicolae Bălcescu", în mijlocul cărora își găsește sensul existențial. Școala este locul feicirii și împlinirii. Volumul **Amintiri mărgăritare** (1997) este ilustrativ în acest sens

Poezia cuprinsă aici este destinată copiilor mici și școlarilor

.**Trandafir sălbatic** este un poem în versuri, plin de învățăminte și sfaturi, pentru dascălii din școli: copiilor trebuie să le spunem versurile și poveștile cu pasiune și dragoste, asemenea "cântecului greierului din noaptea înstelată". În caz contrar, poveștile și poeziile sunt asemenea unui "trandafir sălbatic", adică fără ecou în sufletul micilor ascultători. Poveștile și poeziile rostite cu farmec sunt asemenea celor mai frumoase flori, ne încântă sufletul la auzul lor.

Proza -**În umbra castanilor**- este cu accente autobiografice. Este o dovadă a talentului cu care creatoarea oglindește universul familiei, al tinereții și viselor ei.

Proza scurtă **Mămică, numai eu...** urmărește complexul copilului român în raport cu colegii de joacă de naționalitate maghiară. Mesajul acestei povestiri este de înțelegere în timpul jocului, de prietenie ca valoare morală între copiii de toate neamurile și în toate împrejurările vieții.

Amintirea este

6. Ana Crișan (1937...). Profesoara de matematică, pasionată de cifre și vrăjită în egală măsură de **Cuvinte sincere** (volum apărut 2007), „**Lacrimi și zâmbete** (2004) pe care le împărtășește încă în volumul de debut **Cu tine, cu voi**" (2002), aduce în universul preșcolarilor, al școlarilor și adolescenților o poezie simplă, emoționantă, anume creată pentru aceștia. Ni se pare firesc, deoarece creatoarea a tăit pentru și prin copii de-a lungul vieții dedicate acestora. Chipul mamei (mamă dragă), al bunicii (De-atâtea ori mi-aduc aminte), satul natal, anotimpurile (În Mai), vietățile necuvântătoare și peripețiile acestora (Pui orfan), iubirea (Te aștept)-ca element indispensabil vieții noastre (.....

„Autoarea are înclinații spre proza memorialistică și cea descriptivă” (Cornel Munteanu)

7. Ioan Halasz (1948). În pisajul literaturii române pentru tineret, Ioan Halasz se detașează față de contemporanii săi prin creația literară **Halucinații cosmice**, proză scurtă științifico-fantastică. Textul literar cu titlul amintit aduce în universul nostru modelul navigatorului spațial, al cosmonautului, îndrăgostit de spațiul infinit, pe care-l străbate cu pasiunea cercetătorului și al omului iubitor de muzica stelelor, în care stăpână este creația în *si bemol major* a lui Ciakovski. Pentru Iuri Gagarin, primul cosmonaut din lume, atât pasiunea științifică, cât și „*halucinațiile cosmice*”, ceea ce traducem prin muzica compozitorului universal rus, sunt două pasiuni cărora le-a consacrat toată viața. În zborul interplanetar „*bătrânul*” cosmonaut se lasă vrăjit de cercetarea ultimelor noutăți din domniul cosmogologiei și de muzica stelelor, audiată cu ochii închiși, dus de armonia și orchestrația uimitoare a acesteia. În aceste stări emoționale, cosmonautul are revelația amintirilor din copilărie; imagini vizuale, precum păduri, lanuri însorite, răsărit de soare pe litoral”. Modelul cosmonautului, revenit pe Terra în calitate de constructor de nave mărunte, este pentru noi, toți, un personaj exemplar..

Drepte paralele aparține tot literaturii fantastice. Alfa și Beta străbat infinitul de secole și pentru cine știe câte secole, însoțite ca „personaje” de sentimentul iubirii reciproce – model pentru

generațiile ce se succed sub ochii contemporanilor și pentru generațiile următoare.

Proza foarte scurtă **Libertate** este o pledoarie pentru gândire și acțiune libere „; *pe cărările existenței noastre*”, viața în doi este necesară. Iubirea și înțelegerea sunt două valori morale care sunt viabile și se pot demonstra în universul casnic.

Cancer este o povestire despre traviul unei familii de țărani cu gospodărie și rost bine încheiate, dar urmărită de ghinion Vasile Micu, țăran simplu, își pierde soția bolnavă de cancer și odată cu pierderea ei, situația materială și afectivă care îi crea lui Vasile Marc sentimentul statornic de iubire și om realizat. În această povestire apare modelul doctorului care de cele mai multe ori are atitudine samariteană față de bolnavi. Pierderea soției, stâlpul gospodăriei țărănești a familiei Micu înseamnă prăbușirea totală a unei familii în care trona iubirea.

SCRISOARE CĂTRE DEPARTE

Francisc SCHNEIDER

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Medicină

Str. Ferleacului Nr. 1-3, Tel/Fax: 0257/212204

E-mail: medicina@uvvg.ro

Abstract

ESSAY: Letter to far. Biographical novel of the medical and scientific career of the illustrious romanian urologist with large international recognition, with formative and affirmation stages until passing away. Concomitant are also evoked important personalities of the romanian medical sciences.

ESEU: Scrisoare către departe. Evocare romanțată a carierei medicale și științifice a ilustrului urolog român cu largă recunoaștere internațională, cu etapele formative, de afirmare până la trecerea în neființă. Concomitent sunt evocate și mari personalități ale științelor medicale românești.

Cuvinte cheie: *evocare, carieră medicală, urolog, personalități, chirurg.*

Prietene,

De ce ai plecat ?

Ai părăsit prieteni de o viață. De când eram elevi, ne întâlneam în zona spitalului Bega și la arena „Poli” cu Dirina, frații Tocaci, Nelu Enescu, Radu Cristodorescu, Ghiță Ienovan. Întâlnirile ocazionale s-au permanentizat odată cu facultatea.

În amfiteatrul mare am fost captivați, din primele zile de chimia lui Mihai Vanghelovici și de anatomia lui Iagnov, dar și de relaxantele ore de sport cu Bebe Zugrăvescu, pe care-l cunoșteam de la meciurile de handbal în unsprezece. Mai apoi, cursurile clinice cu neuitații Aurel Păunescu-Podeanu și Vladimir Bușilă, concomitent cu cercurile științifice studențești conduse de Pius Brînzeu; dar câte și mai câte..... În fine, banchetul de absolvire, cu promisiunea de a ne întâlni din cinci în cinci ani, și repartizarea la circumscripție, cu gândul revenirii la Alma Mater. După trei ani de „țară” ne-am reîntâlnit la concursul de preparator, împreună cu Sergiu Pop și Viorel Leuca – de acum cu calea stabilită – tu la urologia lui Bulbuca, eu la fiziologia lui Marin Popescu, Sergiu la medicala lui Zosin și Viorel la farmacologia lui Dragomir. Ne întâlneam săptămânal și împărțeam din noutățile citite, dar și să perfectăm o cercetare clinico-experimentală. Lucrarea despre Sparteină a apărut anul următor în Medicina internă și a fost preluată și de Concours Medical. După doi ani grupul nostru al promoției 1951-1957 s-a întregit prin venirea lui Nelu Enescu la chirurgia lui Brînzeu și a lui Nandi Nistor la sănătatea publică a lui Ancușa. Am fost apreciați. Urmau specializările, noi realizări, concursuri, reușite. Din când în când mai evadam din preocupările noastre medicale în escapade relaxante. Vizitele la Timișoara a prietenilor noștri Caius Mihăilă și Ghiță Jovin au prilejuit nopți albe la Barul Negru al Continentalului. Din 1964 ne-am întâlnit de Sf. Ion la prietenul nostru Nelu Enescu, în primii ani peste 40, apoi din ce în ce mai puțini, ultima dată acum șase ani am fost doar cinci în jurul unei măsuțe.

Plecările tale peste ocean și în Africa au sporit renumele tău prin știința și tehnicitatea ta. Ai devenit unul dintre cei mai mari urologi. Ai muncit tot timpul, clinica condusă de tine a devenit o unitate de referință. Pe lângă numeroase tehnici aduse la Timișoara, ai realizat și transplantul renal și pentru prima dată la noi – transplantul de la cadavru. Ți s-au acordat numeroase distincții și titluri naționale și internaționale.

După evenimentele din 1989, colegii și studenții te-au implorat să-ți depui candidatura pentru funcția de rector. Din păcate ai refuzat. Operai zi de zi, fără să refuzi pe cineva.

Ai fost prietenos cu toți, stimat și iubit. Pentru prietenii tăi ai rămas același Maț din studenție, iar de la Bulbuca încoace, același Uțu, iar de când ai devenit bunic – Moșu. Nu demult promoția noastră s-a reîntâlnit a zecea oară, la 50 de ani de la absolvire, cu același organizator Tomi Dema. Te simțai slăbit și din păcate, sănătatea ta s-a deteriorat rapid.

Ai plecat dintre noi. Incredibil, căci te simțim tot timpul alături.

De ce te-ai grăbit ?

Nu acceptăm plecarea ta !

Să știi !

În memoria regretatului,

Dr. Petru Drăgan

Profesor de Urologie

Membru titular al Academiei de Științe Medicale

V. LIMBĂ ȘI LINGVISTICĂ

UNITATEA LIMBII ROMÂNE PREAMBUL

Victor CRĂCIUN

Liga Culturală pentru Unitatea Românilor

de Pretutindeni, București

Tel. 0744/336274

Abstract

2008 brings in our conscience another significant moment in our national history: ninety years from the Big Union from 1918 when, successively, came back to the Mother Country – as the event was so beautiful named then – Basarabia, 27 March/9 April, then Bucovina, 15/28 November and at once Transylvania, Crișana and Banat, at the First of December.

The Union, carried out so late, gave birth to the Romanian's State, but the nation's unity existed de facto since its formation, since he always had the same nationality, the same language, the same orthodox beliefs, the same traditions, customs and the same culture.

Cuvinte cheie: istorie națională, unire, strămoși, origine dacică, unitate lingvistică.

Anul 2008 ne readuce în conștiință încă un profund moment de istorie națională: împlinirea a 90 de ani de la marea unire din anul 1918, când, rând pe rând, s-au întors la Țara Mamă – cum minunat s-a definit evenimentul atunci – mai întâi Basarabia, la 27 martie/9 aprilie, apoi Bucovina, la 15/28 noiembrie și deîndată, Transilvania, Crișana și Banatul, la 1 Decembrie.

Înfăptuirea Marii Uniri rămâne actul final al făuririi României adevărate, unitatea de neam deschizând epoca strălucită a așezării țării noastre între statele cele mai importante ale lumii contemporane. La acea vreme care încheia Primul Război Mondial se așeza întreaga Europă într-o nouă lumină a dezvoltării ei. Și într-adevăr, vreme de două decenii, între 1920 și 1940 când a început al doilea dezastru mondial, România a cunoscut o dezvoltare fără precedent, devenind nu numai cum se spunea curent, „grânarul Europei” și un producător important în deomneul alimentației, ci și un partener în alte direcții, în cel petrolier, al cărbunelui, siderurgiei și altele. În același timp, era percepută ca o importantă prezență europeană în activități bancare, în tranzacții comerciale și în diplomatie. A fost epoca în care s-au impus în cultura universală Brâncuși și Enescu, alți creatori de prestigiu în artă, literatură, științe, medicină și nu pot fi trecute cu vederea contribuțiile lui Traian Vuia, Henri Coandă, Elena Văcărescu, Nicolae Titulescu, D. Pompei, Emil Racoviță, N. Paulian, și cele care se vor impune ulterior, dintre care amintim numele lui Eugen Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran.

Evenimentul din 1918 a culminat dăruirea neamului care a parcurs etapele firești ale constituirii mai întâi a voievodatelor și țărișoarelor, apoi a celor trei Țări, Moldova, Țara Românească și Transilvania, unite pentru o frântură de vreme de Mihai Viteazul, la 1600, apoi frânte din nou de istorie, în continuare devenite Principatele Unite – Moldova și Țara Românească – la 1859, căpătându-și independența la 1877 și așezarea în epoca modernă, spre sfârșitul veacului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea.

Unirea, înfăptuită atât de târziu, a creat Statul România, dar unitatea neamului exista în fapt încă de la formarea lui, căci a alcătuit dintotdeauna aceeași etnie, a avut aceeași limbă, aceeași credință ortodoxă, aceeași istorie, aceleași tradiții, obiceiuri și aceeași cultură.

Aria de constituire a etniei noastre, de la Adriatica la Bug, de-a stânga și de-a dreapta Dunării coboară parcă din părintele istoriei, Herodot, care spunea despre stră-strămoșii noștri, că „poporul tracilor este, după indieni, cel mai mare dintre popoarele lumii. Dacă ei ar fi guvernați de

unul singur sau dacă ar fi uniți, ar fi de neînvins și, după mine, cei mai puternici din lume. Această unire este greu de realizat și nu se va înfăptui niciodată. De aceea ei sunt slabi. Ei poartă diferite numiri, după regiunea în care trăiesc. Toți au aceleași obiceiuri și instituții, în afară de Geți și de Transi și de cei ce locuiesc dincolo de Crestonei”. Iar despre geți afirmă că „sunt cei mai distinși și mai dreپți dintre traci”.

Iată neamul din care ne tragem, și să reiterăm opinia lui Herodot potrivit căruia strămoșii noștri nu erau uniți, cu mult mai târziu Burebista și apoi Decebal înfăptuind statul centralizat dac, dar Războaiele Romano-Dace s-au încheiat cu integrarea Daciei în Imperiul Roman, „unirea” fiind din nou uitată vreme de aproape două milenii.

Și totuși, poporul nostru s-a constituit și a rezistat chiar dacă unitatea statală a fost atât de întârziată, iar ceea ce lămurește această rezistență a întregului neam se explică prin unitatea lui etnică manifestată prin limbă, credință, tradiții obiceiuri care, toate laolaltă constituie aceeași istorie.

Ne vom ocupa, în anul 2008, în revista Universității „Vasile Goldiș” din Arad, aniversând astfel împlinirea a 90 de ani de la Marea Unire, de o problemă fundamentală a unității neamului românesc și anume unitatea lui lingvistică.

Chestiunea ține de originea dacică, provenind din teritoriul unanim recunoscut de istorici, chiar și de cei care au susținut transmutarea populației și dispariția ei în condițiile năvălitorilor și migratorilor; de existența unideismului, prin Zamolxis, ceea ce a favorizat acceptarea creștinismului, de tradiții și obiceiuri unice, de civilizația traco-geto-dacă, dovedită de vestigii arheologice, denumiri de obiecte și toponime, de continuitatea meșteșugurilor tradiționale, îndeosebi oieritul, creșterea vitelor, agricultura, prelucrarea lemnului, cultivarea viței de vie, apicultura și atâtea altele.

Problema limbii a devenit esențială îndeosebi în ultima vreme, mai ales din cauza aromânilor care încearcă de ani de zile, prin grupul de la Freiburg, să convingă Uniunea Europeană de existența **limbii aromâne** care, începând cu cercetătorii de la jumătatea veacului al XIX-lea și Școala lui Gustav Weigand au socotit că macedoromâna este un dialect. Toate strădaniile acestui grup nu s-au finalizat decât într-o **Rezoluție** care recomandă acordarea sprijinului de către statele în care trăiesc aromâni pentru păstrarea graiului lor.

Și oficialitățile din Basarabia, în extremismul lor politic, încercând să își găsească o altă identitate, inventată, se socot moldoveni, au „păcălit”, ca să ne exprimăm astfel, autoritățile Uniunii Europene care au fost puse în situația de a semna un document care în paralel era elaborat în **limba moldovenească**. Documentul a fost semnat și de partea română, în acest mod forțându-se acceptarea **limbii moldovenești**. Nicio personalitate științifică din lume nu a acceptat între limbile romanice și o limbă moldovenească, pentru simplul motiv că *este aceeași cu limba română*.

Ultimii ani au scos în evidență noi fapte de interes științific aparte. Este vorba, mai întâi de **Tăblițele de la Tărtăria**, cu istoria lor miraculoasă, care devin documente de limbă impresionante, menite a schimba concluziile științifice de până acum odată cu cercetarea lor autorizată de către specialiștii în domeniu.

Cea de-a doua descoperire este în legătură cu veacul al XI-lea, aducând date istorice despre noua populație blakă/vlahă suprapusă peste vechile așezări dace.

Existența vlahilor-blakilor este veche, termenii definind populația în formare, odată cu întinderea Imperiului Roman mai întâi la sudul Dunării, până la vărsarea ei în Marea Neagră și mai târziu cu 150 de ani și în nordul Dunării, după cucerirea Daciei, în august 106.

Aducem aici o mărturie care va schimba multe interpretări privind istoria românilor odată cu începutul celui de al doilea mileniu, împingând cu două-trei secole mai înainte de întemeierea/descălecarea „țărișoarelor” noastre informațiile care capătă proporții ale certitudinii: la acea vreme, deci secolul al doilea al noului mileniu (și el al II -lea) exista o Țară întinsă a Blakilor/Vlahilor. Faptul este consemnat în **Rahoncz Codex**, numele dat unei **Cronici** după localitatea unde a fost descoperită – Rahoncz – în Ungaria, la granița cu Austria. Noi am denumi acest extraordinar document **Cronica Blakă=Vlahă** pentru că privește integral neamul nostru, este

elaborată pe pământ românesc, de mitropoliții noștri, stâlpi ai Bisericii Ortodoxe, **Sava Trosin, Niles și Timarion** și numai întâmplarea a făcut să ajungă în acea localitate ungară de unde avea să treacă în patrimoniul național, la Budapesta.

Cronica a fost descoperită de multă vreme dar a început să ridice semne de întrebare prin cercetătorul maghiar Bela Toth, în 1907, pe când specialiști unguri și germani au încercat să-i dea de capăt fără nici un rezultat. Motivul esențial al neputinței de a descifra opera – căci, fără îndoială, este vorba de **prima operă** în scrisul de tranziție latino-dacic spre limba română, într-un alfabet specific al acelei vremi: secolul XI, spre sfârșit – secolul XII.

Descifrarea a fost biruința cercetătoarei Viorica Enăchiuc, fostă studentă a noastră, pentru scurtă vreme, la Facultatea de istorie-filologie a Universității din Iași, care după o experiență remarcabilă în domeniul cercetărilor arheologice, etnografice, lingvistice și filologice a reușit să descifreze și să pună la dispoziția culturii noastre istorice acest monument hotărâtor. Traducerea literară, fără abateri de la esența calapodului – din latina-vulgară/blakă a vremii în cea română actuală - înseamnă redarea conservării esenței în folosul interpretării contemporane. Iar echivalența în limba franceză, publicată în aceeași masivă carte oferă posibilitatea cercetării, în continuare, de către istoricii lumii.

Este deci, în esență, istoria noastră de atunci, **Blakia era Valahia**, mare cât Dacia lui Decebal, întinsă și unită sub sceptrul lui Vlad. Era creștinată și avea propria conducere mitropolitană cu personalități bisericești reprezentative și prestigioase.

Versetele semnificative ale **Codexului – Cronică națională** sunt expresii imnice sau elegiace ale vieții sociale, politice, diplomatice și militare, multe fiind ilustrate cu crochiuri, ceea ce pentru noi reprezintă, la un mileniu după cea din Roma, o altă, a doua **Columnă**, adică un film grăitor însoțind sau fiind însoțit de texte. În aceste crochiuri **Crucea lui Hristos** și **Crucea Sfântului Andrei** devin laitmotive, ilustrând unitatea și deplina creștinare a neamului.

Cât privește limba – și aici este meritul fundamental al cercetătoarei Viorica Enăchiuc în transplantarea vechiului text - este echivalată puterea, măreția, specificul neamului, intuind întinderea românității și în sudul Dunării ca și spiritualitatea și cultura dovedită în primul rând prin alfabetul pe care îl apreciem ca în expresia specifică a acelui timp pe baza gradului de civilizație pe care îl reprezintă această contopire a semnelor dacice cu cele latine.

Să precizăm că unitatea neamului devine evidentă astfel prin limbă, iar lingviștii vor avea de reformulat numeroase chestiuni privind limba comună și acordarea ei cu graiurile/dialectele vorbite în sudul Dunării. Se va observa, bănuim noi, unitatea neamului în continuitatea lui, printr-un document care este cel dintâi atestat după năvălirea popoarelor, atât de multe, în drumul lor spre Europa. Blak/Vlah/Valah/Român acoperă astfel personalitatea etnică a aceluiași popor în drumul către desăvârșire.

Recunoașterea recentă, la Belgrad, a populației minoritare vlahe confirmă dorința organizațiilor noastre din Serbia de a-și păstra numele vechi de vlahi, iar autoritățile au găsit convenabilă această formulă. Ea devine derutantă în situația concretă când neamul nostru din Voivodina este socotit **român** deci **românesc**, în vreme ce românii din Valea Timocului sunt **vlahi**.

Și atunci: există în Serbia și români și vlahi, precum în Basarabia – români și moldoveni?

Misiunea noastră este de a populariza ideea că vlahii sunt români și românii sunt vlahi și mai ales de a continua ceea ce ne străduim a dovedi, adică tocmai această evoluție care se manifestă esențial prin aceeași limbă care este cea română.

Vom răspunde, în continuare, în cercetarea noastră la marea problemă a aromânilor/armânilor. Ei reprezintă, după statisticile statelor în care locuiesc, circa 461.000, însă cifra la care am ajuns în conformitate cu informațiile deținute de la societățile din comunități, numărul se ridică la circa un milion o sută de mii. Aria de răspândire este, acum, pământul întreg, cea mai mare prezență fiind atestată în Macedonia, România și Grecia. Existența aromânilor în Țările Române și apoi așezarea masivă în Principatele Române/România și în Transilvania au căpătat explicațiile istorice știute, datorită înțelegerilor directe în urma situației din Balcani, ades

însoțite de schimburi de populații. Important rămâne altceva: la intrarea pe pământ românesc și-au recunoscut calitatea de români și au căpătat cetățenia română. România a contribuit nu numai la asigurarea unei baze materiale minime pe care populația a dezvoltat-o impetuos prin hărnicia și priceperea aromânilor, ci și la formarea în continuare a unei pătri de cărturari cu contribuții uriașe în istoria, lingvistica, deslușirea românității. Cu mici excepții, cele mai de seamă personalități aromâne au pătruns în istoria culturală a României până astăzi. În chiar zilele noastre, indiferent de pregătire și profesie, Matilda Caragiu-Marioțeanu, Ion Caramitru, Hagi sau Becali – pentru a nu menționa aici decât aceste nume din miile care pot fi citate – își exprimă cu mândrie originea lor, dar se socot români, aparținători culturii române și limbii române. Liga Culturală Română, pe care o reprezentăm, a preluat și susține în continuare înțeleapta idee a lui Nicolae Iorga, fostul ei președinte vreme de trei decenii, de a fi încurajată cultura aromânească în expresia ei tradițională, deși marii cărturari contemporani cu el au realizat operele lor fundamentale în limba română. Nimeni nu poate împiedica dorința firească a unei etnii sau a unor secvențe ale ei care crede că poate să transforme o minoritate într-un neam. Numai că istoria devedește că vremea unor asemenea transformări a trecut, că epoca modernă pune bazele unor reasezări ale neamurilor care, cu timpul, va duce la estomparea naționalismului brutal, în folosul contribuției fiecărei etnii la cultura și civilizația lumii.

Am participat la momentul când o delegație reprezentativă a Congresului de la Freiburg, în anul 1997, a depus la Parlamentul European de la Strasburg solicitarea de a se recunoaște limba aromână și am încurajat și noi dreptul aromânilor de a-și dovedi particularitățile specifice. Demersul s-a încheiat cu o recomandare – cu numărul 1333 – ca statele balcanice să sprijine vorbitorii aromâni, școala și cultura acestora.. Să menționăm că problema este în dependență de recunoașterea științifică și nici o organizație politică din lume nu-și poate asuma o asemenea răspundere de a hotărî o chestiune pentru care nu are dreptul de ase pronunța și nici nu o face. Altfel, forul european s-ar fi transformat în altceva decât este în fapt.

Să accentuăm că savanții aromâni, care s-au socotit români și armâni ca origine sud-dunăreană – Theodor Capidan, Pericle și Take Papahagi, George Murnu – au considerat ceea ce a impus școala condusă de Gustav Weigand, că aromâna, ca și meglenoromâna și istroromâna sunt dialecte ale limbii comune, limba română. Condiția de a deveni limbă este conținută în criterii greu de depășit încă de acest dialect și în primul rând existența unei literaturi specifice. Iar celelalte limbi romanice, prin specialiștii lor, este necesar să o considere în această categorie, recunoscută ca atare mondial.

Aceste chestiuni și numeroase altele vor fi dezvoltate în rubrica pe care o deschidem pentru a dovedi **unitatea limbii române**, întărirea ei în expresia literară care a dat valori recunoscute în plan mondial.

Exemplul Eminescu poate fi întru totul edificator. Și-a scris poetul neamului capodeoperele sale în limba română sau moldovenească? Publiciștii tributari politicii de moment de la Chișinău îl socotesc poet de limbă moldovenească. În cele 64 de limbi în care a fost tradus, în unele din acestea de mari poeți, se precizează: tălmăcire dum limba română. Eminescu este făuritorul conștiinței de neam și de limbă literară românească. Sunt doi poeți Eminescu?

Vom încerca să dăm răspunsul la această problemă pentru noi limpede, dar pusă în dezbatere de falșii cunoscători ai adevărilor istorice și lingvistice. Și să ajungem la sublinierea concluziilor științifice construite de la cronicarii noștri, în frunte cu Dimitrie Cantemir, primul savant român, membru al Academiei de la Berlin, și adâncită de toți cercetătorii de până astăzi.

ROLUL STILISTIC AL SUBSTANTIVELOR POPULARE, REGIONALE ȘI ARHAICE ÎN PRIMUL VOLUM DE POEZII AL LUI ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ

Flavia LUPEI

Grupul Școlar „Iuliu Maniu“ Arad

Tel: 0257/255665

Abstract

*Both as a cultural personality and as a literary one, Ștefan A. Doinaș, unveiled his encyclopedic spirit with each and every occasion. The artistry of his verse is mostly represented, as the exegetist I. Mihuț remarked, by his „genuine «slaloms»“ through the various lexical compartments of the Romanian language, skilfully associating archaisms with neologisms, regional or popular words with cultured or scholastic terms. The high genuine academic level that the poet reached through his studies, as well as through his exemplary preoccupations for permanent self-teaching, do not exclude his popular and regional linguistic culture acquired during childhood in his native village, in the county of Arad. On the other hand, this linguistic compartment of his work relies on the thorough knowledge of the art of his fellow poets, both ancestors and contemporaries. The here present thesis/paper intends to analyse the contribution of the nouns of a popular, regional or archaic origin to the poetry of the volume **Alfabet poetic**, for which the poet was awarded a prize - „Sburătorul“ - of the association „Amicii lui E. Lovinescu“ in 1947.*

Cuvinte-cheie: termeni populari, regionalisme, arhaisme, figuri de stil

Ținând seama de înrâurirea crezului poetic al poezilor francezi Stéphane Mallarmé și Paul Valéry asupra conștiinței poetice a lui Ștefan Augustin Doinaș, recunoaștem în opera celui din urmă menționat, într-o bună măsură, cel puțin la nivelul primei lecturi, formula prin care el își intitulează una din părțile unui eseu pe tema personalității lui Valéry: „poezia – o «mașină de cuvinte»“. Desigur, această sintagmă este mult prea dură și oarecum irelevantă ca sens propriu prin raportare la poezia lui Doinaș, mai ales că autorul, avansând cronologic în creația sa dinspre tradiție înspre modernitate, nu o părăsește nicicând de tot pe cea dintâi, urmărind oricând un demers logic, adesea camuflat în lexeme și structuri pretențioase. Totuși, preceptul mallarméan concentrat în expresia „poezia se face cu cuvinte, nu cu idei“ este detectabil în opera magistralului poet arădean.

Naturaletatea structurilor de înaltă clasă constă în poezia lui Doinaș, de multe ori, în combinațiile de cuvinte. De aceea, considerăm analiza lexicului și a semanticii textelor esențială în analiza operei poetice a autorului, ea reprezentând, de altfel, un aspect inerent în studierea oricărei producții lirice, deoarece semnificația globală a textului depinde întotdeauna de semnificația componentelor sale, începând cu cele minimale. Cuvântul este cel care stă la baza oricărei creații – teorie susținută în diverse domenii culturale: religios, literar, filosofic. Așa cum este evidențiată de creația argheziană, ideea că poezia este în esența ei cuvânt, putând fi definită ca ansamblu de „cuvinte potrivite“, se regăsește și în creația lui Doinaș. Funcția poetică a textului poetic are ca punct de plecare stratul lexico-semantic, majoritatea figurilor de stil fiind de ordin semantic. Joëlle Gardes-Tamine, în cartea sa intitulată **La stylistique**, evidențiază faptul că valorile stilistice ale textului au la bază nivelul lexico-semantic al acestuia. Într-un anumit fel, după cum autorul însuși menționează, preluând una dintre considerațiile lui Mallarmé, în creația poetică autorul „cedează inițiativa cuvintelor“, astfel că, după cum remarcă Ioana-Narcisa Crețu, „termenii populari, științifici, argotici sau neologici, ca și celelalte categorii lexico-semantice, se află la baza semnificațiilor textului poetic.“

Estetica textului lui Doinaș scoate în prim-plan nivelele fonetic și lexico-semantic: pe cel fonetic prin sonoritățile fine, materializate în structura ritmică, în rime și în combinații sonore

și, mai ales, prin combinarea măiestrită a acestora, care face ca eleganța și subtilitatea expresiei să decurgă nu numai din erudiția neologică și din livrescul elementelor culturale, ci și din capacitatea de asociere a arhaismelor cu neologismele, a cuvintelor din vocabularul fundamental cu cele din masa vocabularului, a termenilor populari cu elementele culte, capacitate care dezvăluie în persoana poetului atât un adevărat stăpânitor deplin al tuturor compartimentelor limbii române, cât și un foarte talentat valorificator al resurselor poetice ale acesteia. Nu numai știința, ci și simțul limbii provin, în cazul lui Doinaș, atât din planul pregătirii personale de excepție, cât și din râvna și talentul său de a traduce poezie universală din toate marile literaturi și din operele poetilor cotați de către cei mai mulți dintre receptorii lor ca „dificali”.

După cum remarcă și Ioana-Narcisa Crețu, termenii populari și regionalismele au un rol stilistic atât în planul rimelor, cât și în cel al semnificației textului. Există situații în care termenii își păstrează sensul denotativ, însă majoritatea situațiilor scot în evidență capacitățile conotative și multitudinea posibilităților combinatorii ale cuvintelor.

Substantivul popular **bureți**, prezent încă din volumul de debut, *Alfabet poetic*, demonstrează și în plan lexical influența în poezia doinașiană a creației lui Ion Barbu, poet pe care Doinaș îl numea „Mare Preot” și „cel mai riguros maestru al poeziei românești”. La fel ca în lirica barbiană, biologicul este investit cu semnificații abstracte în două poezii înrudite ca temă, aspect evident încă din titlurile acestora: *A cerului pădure răsturnată* și *Odă la o pădure abstractă*. În prima dintre ele, cuvântul apare în sintagma poetică *astre preschimbate în fiare și bureți*, relevând întâlnirea semantică a termenilor din câmpul lexical al „pădurii terestre” – *fiare* și *bureți* – cu un termen care desemnează cosmicul, substantivul *astre*. Fenomenul semantic se poate justifica prin conceptualizarea și universalizarea elementelor existenței terestre, subliniat de I. Mihailescu, unul dintre exegeții poetului, provenind din formația filosofică a poetului (un urmaș al lui Lucian Blaga în multe aspecte). El este o transpunere lirică a unei viziuni platoniciene „răsturnate” asupra marilor componente ale vieții omenești: teluricul – material, și cosmicul – spiritual. *Sătul* de contingență și de superficial (*de bolta albă și prafu-i pământesc*), poetul, asemeni lui Camil Petrescu, „vede idei” prin explorarea sferelor inaccesibile: *străbat întreg azurul în sus, în adâncime*. Puterea de cunoaștere a omului își dezvăluie propriile limite prin definirea elementelor cosmice cu ajutorul materialității banale, corespunzătoare universului natural proxim, al vieții omului simplu, în câmpul semantic al căruia se înscrie și lexemul popular-regional **bureți**. Și în *Odă la o pădure abstractă*, poetul îi atribuie acestuia o semantică abstractă, prin folosirea sa ca metaforă. În versurile:

*Pădure furioasă, slavă ție!
Diforme, sumbre, lungi bacante goale
trezindu-se din marea lor beție,
s-alungă prin desigurile tale.
Enormi bureți fosforescenți ascund
cireașa vie-a sânelui rotund.*

viziunea poetică asupra pulsului năvalnic al vitalității instinctuale, resimțit în planul cosmic, în însăși ființa lumii, cuprinde în vârtejul stridențelor sale și *simbolul* fertilității, acest pluralia tantum popular (știut fiind faptul că forma de singular a substantivului vizează alte dimensiuni semantice ale acestuia, care nu aparțin compartimentului popular-regional al limbii). Dacă în celălalt context autorul păstrează sensul cuvântului aproape de nivelul denotativ (printr-o abstractizare explicită poetică), aici răzbate direct conotația, cuvântul inserându-se în text ca *metaforă-simbol* însoțită de un epitet dublu care plasează figura în fabulos: *enormi bureți fosforescenți*.

Substantivul **vrajiă**, cuvânt poetic de proveniență populară, frecvent în lirica romantică, având și el un rol important în crearea fantasticului și fabulosului, apare și la Doinaș, tot ca element al lirismului abstractizant, configurând „misterul”, concept poetic blagian. În poezia *A cerului pădure răsturnată*, primind un determinant peiorativ, tot de sorginte populară, în versurile:

*Aș vrea să smulg pădurea din lănceda ei vrajiă
și să dezbrac de purpuri pe mândrul Orion*

cuvântul **vrajă** este combătut de Doinaș în semnificația sa romantică și transferat sub semnul modernității; el demonstrează intenția poetului de a percepe existența dincolo de imagine, în esență, în profunzimea ei, la care se face trimitere în continuarea enunțului poetic:

*să prindă din adâncuri abia-ngânatul zvon
cu care seve-ascunse sub cercuri de tulpină
răspund la fremătarea frunzișului stelar [...].*

Doinaș nu se înscrie în descendența blagiană prin deviza „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii“, ci prin scoaterea mereu în prim-plan a „misterului“, a „transcendenței *criptice* (s.a.)“ În poezia **Intermezzo**, **vraja** este metafora pragului spre ireal, spre dorințe și trăiri interioare, a trecerii spre universul imaginar, similar celui din basme:

*La hotarul bănuț de **vrajă**
între suferință grea și vis
strânși în brațe stăm înalți de strajă
ca doi îngeri scoși din paradis.*

În ambele texte, substantivul **vrajă** este implicat într-o rimă încrucișată cu *strajă*, cu care formează, din această perspectivă, o pereche popular-arhaică.

Atmosfera de basm este întreținută în poemul *A cerului pădure răsturnată* și prin alți termeni preluați din literatura populară epică: cuvântul **cleștar** din sintagma *trepte de cleștar* sugerează și prin fonetica sa un univers miraculos, având un puternic caracter poetic.

Coroanele arborilor imaginari ai pădurii *cerești răsturnate* sunt introduse sub forma unei catahreze originale, obținute de poet după model popular: *Ce falnică pădure cu coama răsturnată [...]*!; după modelul popular al „coamei dealului“, poetul creează „**coama** pădurii“.

Poetul mai selectează un termen din câmpul semantic al părților corpului animalelor: substantivul **grumaz**, atașabil ca sens popular propriu de bază și componentei semantice [+uman], diferă, însă, de substantivul „coamă“ prin faptul că el nu mai concretizează poetic o imagine vizuală globalizantă a macrocosmosului, ci construiește o imagine auditivă a nenumăratelor părți mărunte, constituențele acestuia:

*Insecte cu antene de foc se pun deodată
pe rodii, zbârnâindu-și **grumazul** vibratil.*

Sugestia sonoră este dată de determinantul neologic *vibratil* (cuvânt cu trimiteri semantice și în sfera tactilului), întărită de derivatul onomatopeic, și el de proveniență populară, verbul *zbârnâind*; sugestia sonoră este amplificată, în cazul acestui verb, și de forma de gerunziu, cu care el își face loc în acest context. Stelele, înscrise de poet într-un anumit compartiment semantic al miniaturalului în lirica lui Doinaș (după modelul, mult mai serios reprezentat de acest compartiment la Arghezi), sunt desemnate poetic tot printr-o catahreză: *insecte cu antene de foc*.

Substantivul comun **vântoase**, pluralul unui substantiv popular motenit în mitologia românească din mitologia latină (*Venti*) ca „duh rău care dezlănțuie furtuna“, fiind prin sensul său de dicționar o personificare, marchează intervenția expresionistă în mersul cosmic a subiectului uman, care își asimilează, prin hiperbolizare, statutul și forțele divinității :

*Eu, sclav al persecutiviei [...]
i-acopăr strălucirea cu-o palmă de **vântoase** [...]*

În *Alexandru refuzând apa*, **vântoasele**, implicate într-o hiperbolă creată pe structură antitetice – **vântoase** cu suflu de jar – desemnează poetic furtunile de nisip din deșert.

Tot în *A cerului pădure răsturnată* autorul folosește un alt cuvânt popular, substantivul **prund**. Calea Lactee, ca element astrologic, este înscrisă printre componentele cunoașterii superioare ale poetului explorator sub forma unei perifraze în care acest cuvânt popular are capacitatea de a evidenția nuanțele vizuale și de a contribui la expresivitatea fonetică a enunțului:

*Eu singur, printre fêrigi, descopăr înainte
un râu lactat cu **prundul** de alge și coral [...]*

Tot în seria subtilităților fonetice intră substantivul *prund* și în poezia *Elegie în gamă majoră*. Implicat și aici într-o comparație delicată:

...clipa amintirii fericite
e doar o scoică de sidef pe prund.

și plasat în vecinătatea unei aliterații, el oferă, prin sonoritatea sa, și o sugestie, prin formă, a căderii, a sfârșitului iubirii, a pierderii și abandonării acesteia pe drumul vieții ca a unei scoici printre pietre.

Tot fonetica poetică restrânge un cuvânt al limbii literare doar la condiția de cuvânt popular: substantivul *molifiți*, în *A cerului pădure răsturnată* devine o sugestie a atingerii înălțimilor cerești, în care, sondându-le, poetul descoperă coordonatele perfecțiunii: silențiozitatea, pacea cosmică, neatinsă de trecere, de efemeritate:

Pe sub *molifiți* și arcuri nu-i nicio zburătoare
să scoată strigăt straniu sau să stârneasce vânt.

Luminile cerești din timpul nopții sunt figurate poetic în acest text tot prin cuvinte populare: *pulbere* și *pară*. Pentru a evidenția abundența lor, autorul a recurs ca imaginar poetic la o viziune rural-arhaică, selectată din experiența existențială a omului apropiat de natură, apelând la pluralul substantivului *cuib*: „copaci cu *cuiburi* pline de *pulbere* și *pară*. Constelațiile sunt indicate prin substantivul *jivine*, *catahreză* generalizatoare desprinsă din limbajul popular. Substantive proprii, înscrise în câmpul lexico-semantic al animalelor, individualizează componentele unei numeroase „faunei” cerești: *Girafa*, *Pisica de pădure*, *Șarpele*, *Leul*, *Hidra*, *Scorpia*, *Vulturul*, *Lebăda*. Pe lângă acestea sunt prezente și termenii astrologici, dintre care unii de proveniență mitologică: *Steaua Polară*, *Orion*, *Săgeată* și *Săgetător*.

În balada *Acela-care-nu-se-teme-de-nimic* poetul găsește potrivită ca dovadă a cutezanței protagonistului o imagine vizuală arhaică obținută în primul segment narativ prin construcția *vârtej de colb*, expresie a modalității eroului de a porni spre adversarul nevăzut. Substantivele *vârtej* și *colb*, prin sonoritatea lor popular-arhaică, amplifică expresivitatea poetică a textului și servește cu succes atmosfera baladescă. Acestea deschid șirul substantivelor de proveniență populară, destul de numeroase în acest text (*mânz*, *arătare*, *uliți*, *vrăjmaș*, *crainic*, *tâiș*, *licăr*, *copite*), completate și de cuvinte aparținând altor clase gramaticale. Substantivul *arătare*, prin imprecizia sa semantică, sporește misterul indus în text încă din titlul compus, prin cele trei pronume cu denotație imprecisă – demonstrativul *acela*, relativul *care* și negativul *nimic* –, și din incipit, unde interogativul *cine*, demonstrativul *cel* și relativul *ce* menționează adversarul neidentificabil. Profunzimea explorării călărețului este sugerată prin simbolistica *văilor adânci*, din adâncul cărora lipsește ținta vizată, la care nu se poate ajunge, idee eprimată prin imaginea vizuală conținută în determinantul atributiv *ce se-ngropau ca niște uliți*. Preferința poetului pentru popularul *uliți* adaugă un plus de sugestie noțiunii de „drum al cunoașterii”. Pentru evidențierea confruntării, adversarul primește, în stil arhaic, denumirile de *dușman* și *vrăjmaș*. Acest al doilea termen menționat, prin sonoritatea sa, capătă ca încărcătură semantică un plus conotativ. Nu există lămurire omenească pentru ciudata entitate stăpânitoare de neînfrânt; nu există un *crainic*, care să-i dezvăluie acesteia identitatea. Cuvântul apare în text împreună cu un compus din familia sa lexicală, un nume propriu, *Crai nou*, o *catahreză*, în care primul termen e chiar cuvântul de bază al acestui derivat învechit. Dovedindu-și erudiția, poetul uzează de sensul arhaic al popularului *crainic*, care presupune o „persoană care anunța mulțimii poruncile suveranului sau ale autorităților; vestitor”. Și prin sensul său regional de „hăitaș, gonaci (la vânătoare)” cuvântul intră în concordanță cu tema acestui text, în care dușmanul este căutat ca într-o expediție vânătoarească.

Într-o baladă în care arșița lăuntrică propriu-zisă este elementul epic de prim-plan, datorită lipsei de apă cu care se confruntă eroii macedonieni prin deșertul oriental, *Alexandru refuzând apa*, substantivul de proveniență populară *burdufuri* apare, prin sonoritatea sa, cu o anumită conotație hiperbolică, generată de context:

Sub cerul persan, Alexandru cel Mare

*umbla prin pustiu, pe sub streșini de stânci.
Când iată: soldați aduceau de-a călare
burdufuri cu apă din văile-adânci.
Și unul, ghicindu-i privirile-aprinse,
umplu cu licoare un coif și-l întinse.*

Ca element regional, cuvântul este consemnat cu primul sens de „stomac al animalelor ierbivore“, fiind indicat astfel ca sinonim al augmentativului „burduhan“. Pentru a exprima plastic dimensiunile caniculei, autorul recurge la o hiperbolă de intensitate, alăturând doi termeni populari care dobândesc prin asocierea lor și prin comparația în care sunt introduși și prin metafora verbală atașată o forță expresivă impresionantă : **Văzduhul** *topit clocotea ca o lavă*. Substantivul de proveniență populară **văzduh**, înlocuind neologismul „atmosferă“ sau prozaicul „aer“, manifestă o încărcătură poetică de sens atât prin vechimea sa în limbă – fiind împrumutat din sl. (bg.) „vŭzdŭchŭ“, cât și prin fonetica sa expresivă pentru dramatismul experienței personajelor din baladă (având sunete-nucleu comune cu lexeme ca *năduf* și *zăduf*, consemnate în *DEX* și cu forme popular-arhaice apropiate de etimoanele lor slave: *năduh* și *zăduh*).

Variantă neologică derivată regresiv de la substantivul obișnuit *suflet* după modelul fr. „souffle“, substantivul **sufļu**, prin similitudinea cu una dintre formele verbului-cuvânt de bază al aceleiași familii lexicale, creează o imagine artistică de sugestie termică, elocventă în exprimarea proporțiilor nimicitoare ale caniculei. Înlocuind prin forma sa prescurtată substantivul uzual „suflare“ (de vânt), **sufļu** exprimă mai bine ideea de puls al căldurii, în postura de atribut al substantivului *vântoase*. El intră, din acest punct de vedere, în înrudire semantică cu epitetul verbal „clocotea“, din versul anterior, predicatul enunțului. Fiind în mod obișnuit un atribut al umanului, „sufļu“ personifică atmosfera caniculară, desemnată și prin metafora „jarului“:

*Văzduhul topit clocotea ca o lavă,
sorbit de vântoase cu **sufļu** de jar.*

Acest cuvânt subliniază în contextul poetic statutul fabulos al „vântoaselor“, vietăți mitologice preluate din folclor cu încărcătura semantică determinată de gândirea populară, magică. Termenul **jar**, recutat dintr-o sferă lexicală desemnând traiul omenesc primar, are rolul de a amplifica nota de fabulos a pastelului dramatic, notă inițiată prin câteva adjective, atât populare, cât și neologice, cu valoare stilistică de hiperbolă, prezente în versurile anterioare:

*Și toți îl priveau cu tristețe și plini
de-un chin urias, bântuit de lumini. [...]
Un soare imens, fioros policandru
rănea alburiul zenitului fiert [...]*

Expresivitatea cuvântului **chin** în aceste versuri vine chiar din proveniența sa populară, desemnând o suferință greu de suportat, fizică și psihică în egală măsură.

Generând disoluția componentei materiale a lumii („coifuri fluide“), căldura anihilează și gloria eroilor macedonieni, „*respinși de slavă*“. Cuvântul **slavă**, corespunzător de obicei limbajului solemn, religios, intră aici într-o locuțiune adjectivală antonimă sensului său independent. **Pojarul**, ca termen popular din sfera medicală, sinonim al denumirii științifice *rujeolă*, deține un plus de sens în plan poetic prin încărcătura conotativă adăugată noțiunii strict medicale, denotative. Ca metaforă, el constituie un element atât de portret fizic, cât și de portret moral al personajului colectiv „soldații“. Măreția armatei confruntate cu o caniculă ucigătoare este filtrată prin viziunea simplificatoare a autorului, care o construiește tot cu ajutorul unor termeni de proveniență populară și regională:

*ținând, cu **cercei** și cu **bumbi**, în alai
superbele **hamuri** de flăcări pe cai.*

Regionalismul ardelenesc **bumbi**, împreună cu substantivul **cercei** (folosit în locul prozaicelor *inele* sau *verigi*), are rolul de a surprinde sclipirea harnașamentului cailor în bătaia incendiară a soarelui, justificând superlativul neologic „superbele (hamuri)“ din versul următor.

Reflectarea luminii puternice în obiectele metalice este surprinsă tot printr-o metaforă de proveniență populară, în continuarea câmpului lexico-semantic al *incendiarului*: substantivul **văpaia**, apariție frecventă în textele lui Doinaș, unul dintre cele mai importante motive ale liricii autorului:

*Văpaia țâșnea din căldări și din zale,
din stânci și vulcani cu bogat zăcământ,
al căror cuptor cu comori minerale
o umbră de foc arunca pe pământ.*

Într-un pasaj ulterior văpăile sunt personificate, primind și atributele unui animal fabulos. Semnul morții, sub care intră imaginea armatei, este instaurat prin substantivul popular arhaic **racle**, inclus contextual în același câmp lexico-semantic cu substantivul **gropi**, care își dezvăluie aici, ca element de limbaj popular, sensul propriu-secundar de „morminte“:

*Prin gropi luminoase, ca-n mistice racle
soldații muriseră linși de văpăi.*

Războiul se poartă între pământeni și soare, armele fiind denumite printr-un substantiv arhaic, susținător al atmosferei de vechime: **sulițe**; cuvântul este primul termen al unei comparații care include și substantivul vechi popular **facle**:

*alături de sulițe roșii ca facle
ce până târziu privegheau peste văi.*

Substantivele de sorginte populară **căldări**, **zăcământ**, **cuptor** și **comori** redau vechimea, aplicând evocării o emblemă legendară.

Substantivul **pustiu**, folosit în locul termenului neologic *deșert*, contribuie nu numai la realizarea rimei în versurile:

*Nisipul mărunț al acestui pustiu
în ultimul fir era roșu și viu.,*

ci și la sugestia reflectării întinderii ostile în viziunea personajelor afectate. Dramatismul imaginii este accentuat și prin insistența autorului pe detaliu: substantivul **fir**, având ca determinant adjectivul „ultimul“, își evidențiază aici mai mult semantica regională din subdialectul crișan, cu sugestii cantitative (din construcții de genul „niciun fir de mâncare“, în care unitatea frazeologică „niciun fir“ este sinonimă cu expresia uzuală „niciun pic“ sau cu o altă expresie regională: „niciun strop“).

Culminația dramatismului baladei constă în evidențierea eroului ca personaj excepțional. Poetul proiectează imaginea lui Alexandru cel Mare, conturându-i personalitatea statuară, nu numai din perspectiva contemporanilor, ci, mai ales, din perspectiva posterității. **Văpaia** reprezintă aici fundalul, pe care se proiectează unicitatea unei personalități care transcende umanitatea comună; soldații, personajul colectiv, reprezentanți ai acesteia din urmă, sunt denumiți depreciativ prin substantivul popular **turmă**, iar inferioritatea lor este precizată prin popularul religios **duhuri**:

*Așa, ridicat de pe sea, în văzduhuri,
părea în văpaie un zeu torturat
scăpând dintr-o turmă informă de duhuri
în mână cu apa și coiful furat.*

„Duhul“, provenind din terminologia ortodoxă, indică mai puternic ideea de umanitate modestă, spre deosebire de catolicul „spirit“, care accentuează componenta divină a ființei. Acest cuvânt, desemnând mulțimea, contrastează în context cu un termen precreeștin, substantivul „zeu“, care indică supraumanul, fiind o hiperbolizare a persoanei conducătorului și introducând în text antiteza dintre personajul individual și personajul colectiv. Apa, element existențial fundamental, cu o încărcătură simbolică foarte bogată, este și ea investită în acest context cu semnificații fabuloase, ca într-un basm popular, și primește o denumire populară prin care se înscrie în categoria metaforelor:

Dar el se întoarce deodată, și-apoi

comoara din coif le-o dădu înapoi.

Finalul textului coincide cu punctul culminant al acțiunii: glorificarea regelui de către oștenii săi. Autorul insistă aici pe opoziția colectiv-individual, prezentând întâi mulțimea, oamenii comuni, prin două substantive populare la plural, primul, un plural al individualității – *călăreții* –, celălalt, un plural al colectivității – *cete*. Superioritatea valorică în plan uman a celui care a reușit să se dezrobească de sub opresiunea celei mai stringente necesități a vieții biologice, setea, sacrificându-se pentru supușii săi prin renunțarea la apă în favoarea acestora, le provoacă acestora sentimentul de reverență cu conotații sociale, specific mentalității populare vechi: ei sunt uluiți de comportamentul supraomnesc al conducătorului, numindu-l și tratându-l pe acesta ca pe un adevărat *stăpân* și asumându-și față de el supunerea necondiționată:

*Și du-ne, Stăpâne, de-acum unde vrei:
cu tine noi nu suntem oameni, ci zei!*

Exclamația, ortografierea cu majusculă a apelativului și prezența substantivului mitologic cu valoare hiperbolică „zei” extind ideea de transcendere a materialității ființei umane asupra întregii armate macedoniene.

În poezia *Amanta*, care dezvăluie puternice înrudiri tematice ale liricii lui Doinaș cu lirica lui Camil Petrescu, este defintă poetic „Ideea” ca sens ascuns al tuturor aspectelor existenței, de la cele concrete, până la cele abstracte. În câmpul lexico-semantic al concretului se înscriu aici și substantivele *mâluri* („spre-o altă lume, furtunos ivită / din *mâluri* și azururi, rând pe rând”) și *patimă* („amanta fără *patimă*, Ideea”).

Amiaza pe mare introduce printre elementele stilisticii sale, alături de două metafore arhaice – *descălecatul* și *împărăția* –, și o metaforă inedită, de factură populară, a infinitului ceresc:

*În fața lui stă nordul pândind descălecatul
la marea-mpărăție cu rumeguș stelar.*

În poezia *Amin* poetul introduce ideea purității iubitei încă din primul cuvânt al celui dintâi vers, printr-un substantiv preluat din limbajul popular-arhaic cu intromisiuni religioase: *fecioară*. Miracolul unei astfel de ființe umane este surprins tot prin substantive populare: *minunea* și *ceasul* (*cel crăiesc*). Ultimul dintre acești doi termeni imprimă existenței ei sugestii temporale mitice. Configurând îmbinarea de sobrietate și pasiune în psihologia celei portretizate, poetul recurge la expresivitatea unui oximoron – „sumbra-ți vâlvătaie” –, în care alătură termeni contrari nu doar ca sens, dar și ca apartenență la clase lexicale diferite: neologismul „sumbră” și popularul *vâlvătaie*. Transfigurarea materialității ființei în imagine, abstractizarea concretului și generalizarea particularului se face prin oglindire; poetul selectează „oglindea” tot din inventarul limbii populare, introducând substantivul la plural *eleștaie* în structura unei metafore: „am să te oglindesc în *eleștaie*”.

Textul sonetului *Amor universalis*, prin substantivele populare reflectă determinantul din construcția latinească folosită de poet ca titlu, întrucât acestea denumesc atât elemente ale universului terestru, cât și componente ale cosmicului: *plaiuri*, *licăr*, (al zorilor) *descălecat*, *așternut* (de brumă), (pământul în) *văpăi*, *vămile* (văzduhului) și *obraz* (cu sensul „față”). Prin ele poetul construiește figuri de stil, cum sunt metafora și comparația (în catrene):

*O, Venus palidă-n azururi, du-mă
pe plaiuri largi, cu licărul bobat,
să simt în jur luceferii cum bat
ca inimi de noroi ce se consumă.*

*Stăpân pe-al zorilor descălecat,
să văd pe-un aspru așternut de brumă
pământul în văpăi și marea-n spumă
ca niște miri ce-mpart același pat.*

În cea de-a doua terțină apare personificarea:

*iar vămile, asemeni unor lire,
să prindă-n corzi și, orfic, să resfire
sărutul ce le joacă pe obraz.*

Astăzi ne despărțim, într-o suită de termeni abstractizanți, generalizatori, strecoară și un termen popular desprins din lexicul celui mai accentuat pragmatism al vieții rurale: **bucatele**. Evocarea copilăriei autorului este marcată prin confortul culinar din satul natal, din casa părintească și din casele rudelor din sat, la începutul poeziei **Balada vieții interioare**, în care Doinaș ilustrează o tematică înrudită cu cea a poeziei eminesciene **Noi amândoi aveam același dascăl**:

*Crescuți în școli și curți învecinate
ne desfătam cu-aceleași dulci bucate.*

Există texte în care eufonia poetică este obținută și prin sonoritatea populară a unor termeni populari, regionali sau arhaici. Este și cazul **Baladei celor doi sfetnici**, în care, încă din primul vers poate fi observat pluralul popular **perini** – un leitmotiv al poeziei –, ca sugestie a confortului oriental, a huzurului și a „slavei stătătoare” (cum ar spune I. Barbu) în care își desfășoară activitatea cea mai înaltă autoritate judecătorească și religioasă a Bagdadului:

*În perini moi, pe tron de jad
domnea califul din Bagdad.*

Îndrumarea primului sfetnic conține o enumerare de daruri orientale exprimate popular, pentru a da impresia de opulență:

*– Dă-i aur, pietre și argint,
turban cusut cu mărgărit [...].*

Substantivele singularia tantum **aur** și **argint**, prin lipsa preciziei în indicarea cantității, sugerează nelimitarea. Accentul cade nu pe unicitatea și pe valoarea fiecărei bijuterii în parte, ci pe bogăția pe care o reprezintă totalitatea „podoabelor”, al căror număr pare impresionant. Substantivul **pietre** apare aici – precum, de altfel, și în comunicarea populară informală –, reprezentând o restrângere a expresiei „pietre scumpe”, întâlnită adesea în folclor ca element de basm. O notă de miraculos induce în contextul oriental un alt substantiv preluat din floclorul românesc, muntenismul eufonic **mărgărint**. Intervenția celui de-al doilea sfetnic apare ca cel de-al doilea element al antitezei structurale a textului: aceasta propune pedepsirea prizonierului cutezător, supliciul acestuia, marcându-l printr-o unealtă primară, **biciul**, expresie populară a unei autorități crude, tiranice, care eludează, din perspectiva unei mentalități rudimentare, distincția om-animal. O imagine artistică sonoră inclusă în sfera solemnității arhaice medievale ia, de asemenea, forma unui registru popular: **salbele**, ca vechi obiecte populare de podoabă și pe teritoriul românesc, apar aici ca modalitate de marcare solemn-orientală a unei sentințe de condamnare la moarte, dar și de menținere în prim-plan, a abundenței copleșitoare, evidențiate încă din partea de început a textului:

*Califul sta nehotărât
privind în sală, amărât.
Apoi grăi, sunând din salbe:
– Ucideți-l!... [...]*

Substantivul popular **vâl**, la fel ca în mentalitatea rural-arhaică, este folosit aici în catahreză, desemnând atât solemnitatea și fastul, cât și „ascunderea”, „mascarea”, „anularea evidențelor” în cazul crimelor nedrepte:

*Ci sfetnicul răspunse-n ton:
– Îmbracă falnicul tău tron
în vâl de purpură bogată;
apoi – ucide zeci de zeci:
căci purpura rămâne-n veci
regală și imaculată!...*

Poetul creează o atmosferă misterioasă, marcată încă din deschiderea textului prin atemporalul „odată”, în **Balada celor trei puncte de vedere**. Sugerând mulțimea incertitudinilor

lumii, imposibil de elucidat, poetul recurge la o personificare populară cu efect fabulos, inclusă într-o alegorie de interogații succesive fără răspuns:

– *Ce țară străină, ce prag de cristal
răsună acolo, departe?
Sunt codri-n delir sau alai nupțial?
Vestesc bucurie ori moarte?*

Alaiul este, îndeobște, asociat cu bucuria, cu privilegiile vieții. Aspectele existenței umane, evidențiate în pasajele ulterioare prin emiterea fiecăreia de către o „umbră“ sunt plăcerea de a trăi, lupta pentru supremație politică și credința în divinitate. Pe rând, semnificația acestora este asociată unor substantive populare sau arhaice cărora poetul le atribuie un caracter emblematic: **horă** pentru „semnul plăcerii dintâi“, **larmă** pentru „înnul puterii de azi“ și **județ** pentru „rodul eternului trunchi“.

Balada întrebării lui Parsifal are ca temă forța întrebării și a căutării absolutului nu numai în existența omului, ci și în întreg mediul care o adăpostește. Figurând amalgamarea cerului cu pământul și desacralizarea lumii, poetul selectează din limba populară substantivul **tină**, un termen cu o puternică expresivitate în sensul transfigurării imunde, al materializării apocaliptice a sacrului:

*Pădurile – schelete care țișă,
văzduhul tras prin tină ca un sclav,
și streșinile toate-ntr-o aripă,
cântând sub vântul galben, a risipă,
și Regele Pescar mereu bolnav.*

Balada prințului nesărutat, înrudită tematic cu aceasta, ilustrând ideea că viața omenească nu poate exista în afara iubirii, aduce și ea în câmpul lexico-semantic de prim-plan două substantive populare: **alean** și **leac**:

*... prințul e bolnav de-alean
iar leacu-i sărutare.*

Sfârșitul vieții prințului este relaționat cu ideea de sacralitate, pe lângă prezența unor termeni religioși – „potir“, „mir“ și „rai“ –, prin popularul arhaic **grai**:

*Atunci, înviorat la grai,
el zise cu uimire [...]*

Balada schimbului în natură începe printr-un pasaj marcat de eterogenitate lexicală. Nota culturală impozantă încă din primul vers („Așa precum ne spune Herodot“), este contrabalansată în partea finală a enunțului poetic de două figuri populare „neaoșe“: epitetul metaforic (*coloanele lui Hercule*) **bălțate** și catahreza (*tăiau o mare ritmică în*) **bot**.

În **Balada vieții interioare** poetul introduce o ironie relaționată filosofic cu tarele naturii umane dobândite odată cu trecerea spre maturitate, prin îndepărtarea de copilărie, vârsta perfecțiunii. Aceste aspecte depreciative sunt evidențiate prin intermediul a două substantive populare: **talgere** și **nărav**:

*În fiecare clipă le pătrunde
o cumpănă cu talgere rotunde [...]
Tot una sunt acuma lașul, bravul;
avem un nou organ intern – năravul,
și cântărim plăcerea cu dispreț.*

În finalul acestui text lumea spirituală, este sugerată prin metafora rodului interior, lăuntricele **spice**, sau a acumulărilor interioare pozitive, **recoltă** răsărind subit pe-o stâncă, și este definită în imaterialitatea ei printr-o antiteză care surprinde extremele meteorologice firești ca simboluri ale extremelor vieții omenești prin substantivele **vipie** și **nea**:

*Fanatice, lăuntricele spice
inundă zarea ce ne-ademenea:
recoltă răsărind subit pe-o stâncă*

*de grație și liniște adâncă
unde nu cade vipie sau nea.*

Camera fără ferestre, amintind încă din titlu de spațiul clausturant arghezian, inserează substantivele populare **blid** și **odaie** pentru a defini relația ascunsă, interiorizată a individului cu sacralul:

*și tot aici, din blide călugărești de lut,
hrănesc cu smirnă larul ce-mi mătură odaia.*

Vatra este simbolul primar al purificării prin focul, care poate fi secret, lăuntric: „*Aprinde pe vatră focul sfânt.*” Spațiul exterior, potrivit, este invadat de intemperii – **vântoasele** (unul din motivele poeziei doinașiene) și „ninsorile”: „*Afară bat vântoase și cad ninsori deșarte.*”

Clipa zilnic cucerită valorifică atât prin sensul, cât și prin muzicalitatea foneticii lor două substantive din româna populară veche: **vestmânt** (< lat. *vestimentum*) și **zăcământ** (< vb. *a zăcea* + suf. vechi *-mânt*, moștenit din latină și în alte cuvinte populare vechi, precum **crezământ**, **așezământ**, **acoperământ** etc.) Ambele participă, desigur la aspectul conotativ al limbajului: „*Tremurând, cariatida iese goală din vestmânt*”; „*Scormonind în pieptul lumii somnorosul zăcământ*”. Ambele, alături de un alt substantiv cu etimologie latină, **jurământ** (< lat. *juramentum*) sunt sugestii ale materialității, intrând fiecare în rimă îmbrățișată cu substantivul „pământ”.

În **Crai de ghindă**, atitudinea protestatară a poetului față de momentul istoric pe care-l trăiește – textul este dublu datat, forma finală a textului fiind definitivată în 1958 – uzează de o paletă bogată de termeni populari atât pentru reconstituirea unei atmosfere arhaice (refugiu al autorului, respins de prezentul străin), cât și pentru formularea ironiei acide. În sfera semantică a universului arhaic, corespunzător părții inițiale a textului, se înscriu cuvintele populare și regionale vechi: **fecior**, **opincă**, **iatac**, **solie**, **roib**, **fecioare**, **ceardacuri**, **cosițe**, **plete**. Din perspectiva unei mentalități romantice, autorul stabilește o antiteză între trecut și prezent, evidențiind ideea prezentului ca durată generic compromisă și a trecutului generic mitizat, idealizat. Partea urâtă a lumii este zugrăvită în termeni depreciativi, desemnând grotescul tot cu ajutorul termenilor populari: **carafe** (cu vin), **osânzele**, **fleacuri**, (părul) de **câlți**, (un nepot) [...] cu **bot**, **jivine**. Expresivitatea substantivelor este aici completată de cea verbelor și a adjectivelor (obiectul subcapitolelor ulterioare ale lucrării de față).

Textul **Don Juan în delir** obține o metaforă abstractizantă a liniștii sufletești căutate din concretul popular **căpătâi**: „*Dă-mi fumul tău, și fă-mi-l căpătâi.*” Imaginea naturii primăvara își consolidează autenticitatea prin cinci „nume” populare: popularul psihologic **patimă**, popularul fonetic **flutur**, pastoralul **tălângi** și arhaicul **colb**, simboluri ale duratei mitice și elemente ale corelării trăirilor puternice cu aspectele realului primar:

*Omida patimei se face flutur,
și fructele răsună ca tălângi. [...]
O, blestemată inimă din mine,
de ce alergi prin colb cu pas târșit? [...]
Curând în cerul meu va bate ceasul.*

Poemul **Elegie**, o pledoarie a autorului pentru feminitatea primordială, pură, caracterizată printr-o „frumusețe limpede și grea”, opune acestei purități cu iz de imanență materialitatea cea mai degradantă, la care s-a ajuns prin evoluție biologică, desemnată prin cuvântul **putreziciuni**:

*Iar umbra ei, căzând din mers pe plante,
le-ncovoia pentru putreziciuni.*

În **Stea de aur** nostalgia arhetipalului este exprimată prin popular-arhaicul **lamură**, prin arhaicul **chimval** și prin fabulosul **împărăție**. În poezia **Sud** misterul existenței este metaforizat prin popular-oculte **vraja** („*Oceanul, beat de vraja nemărginirii sale*”) și **zodiac** („*Ah! totul e statornic acum, sub zodiac.*”). Înălțimea cerească devine, de asemenea, metaforă de proveniență regională prin moldovenismul arhaic **bagdadie**, care apare și în proza lui M. Sadoveanu:

Iar pescărușii supli se lasă ca scânteii

*căzând dintr-o albastră, rotundă **bagdadie**.*

Poetul se autodefineste ca apartenență la „neamul“ existențelor durabile prin intermediul substantivului popular **viță**: „iar eu o simplă **viță** de marmură-ntr-o friză.“

În *Symposium* autorul folosește substantivul **ospăț** pentru a defini viața oamenilor ca o petrecere, pentru unii plăcută, pentru alții nepotrivită: „Mai vechi ca lumea însăși e **ospățul**.“

Pentru a se referi la traiul confortabil, lumesc, autorul apelează la substantivele din registrul colocvial **pofta** și **răsfățul**:

*Sunt prospete doar **pofta** și **răsfățul**
și măștile convivorilor, de lut.*

Oamenii, fiind muritori, sunt văzuți ca niște **meseni** ai vieții, peste care suflă „vântul“ timpului, al trecerii:

*Dar vai! voi fi și eu culcat de vântul
ce va sufla peste **meseni**. [...]*

Destinul autorului ca om este amintit printr-o catahreză populară, **marea rânduială**, reflectând un aspect de mentalitate rurală, din perspectiva raportării omului la ritmurile cosmice:

*... Și eu
mă voi urni din locul meu, cu greu,
cedându-l, după marea **rânduială**,
străinilor ce vor intra în sală [...]*

Perisabilitatea și caracterul distructiv al plăcerilor vieții sunt sugerate prin termenul popular **drojdii**:

*Rămân doar **drojdiile** verzi și noi
căci vasele se sparg și se revarsă.*

În concluzie, lexicul popular-regional și arhaic îndeplinește în poezia lui Doinaș un rol important în primul rând prin contribuția sa la obținerea de către autor a diversității lexicale a stilului, în al doilea rând, prin capacitatea sa de a crea atmosfera arhaică sau rurală, constituind, în multe situații, materialul expresiv al formulărilor de adevăruri general-valabile într-o manieră care nu exclude formele comune ale vieții și ale gândirii.

Bibliografie:

1. Balaci, Anca, *Dicționar mitologic greco-roman*, Ed. Orizonturi, București, 2006;
2. Bidu-Vrâncianu, Angela, Forăscu, Narcisa, *Limba română contemporană. Lexicul*, Ed. umanitas Educațional, București, 2005;
3. Bulgăr, Gheorghe, Constantinescu-Dobridor, Gheorghe, *Dicționar de arhaisme și regionalisme*, Ed. SAECULUM VIZUAL, București, 2005;
4. Ciorănescu, Alexandru, *Dicționar etimologic al limbii române* (CDER) [Ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin], Ed. SAECULUM I. O., București, 2005;
5. Comloșan, Doina, *Dicționar de comunicare*, vol. al II-lea, Ed. Excelsior Art, Timișoara, 2003;
6. Crețu, Ioana-Narcisa, *Valori stilistice în creația lui Ștefan Augustin Doinaș*, Ed. Universității „Lucian Blaga“, Sibiu, 2003;
7. Doinaș, Ștefan Augustin, *Eseuri*, Ed. Eminescu, București, 1996;
8. Doinaș, Ștefan Augustin, *Orfeu și tentația realului*, Ed. Eminescu, București, 1974;
9. Groza, Liviu, *Elemente de lexicologie*, Ed. Humanitas Educațional, București, 2004;
10. Mihuț, Ioan, *Ștefan Augustin Doinaș*, Ed. Recif, București, 1996.

FUNDAȚIA PENTRU LIMBILE STRĂINE ÎN EUROPA- UN MODEL DE ÎNVĂȚĂMÂNT POSTLICEAL ÎN UNGARIA

Ilona MÁTHÉ

Fundația pentru Învățarea Limbilor Străine în Europa

Bekessába, Ungaria

Tel: 0036/30/429-0877

e-mail: matecs@hotmail.com

Abstract:

After the change of regime in 1989-1990 there have been great changes in the educational system as well, showed by both the introduction of the 6+6 grammar school and the post-secondary schools (which meant a solution for the increasing unemployment in the transitional period Hungary went through).

These post-secondary institutions (such as our Foundation and the school that it maintains) prevent youngster from becoming unemployed in an economy that has great difficulties in coping with the market conditions and provides youngsters with a profession that enables them either to earn their living or increase their chances to be admitted to university later on.

Cuvinte cheie: *post-secondary education, avoiding unemployment, admittance to higher education, vocational skills*

După schimbările politice din 1989-1990, sistemul de învățământ din Ungaria a trecut prin modificări extrem de mari, mai ales în ceea ce privește forma de învățământ (de exemplu la nivelul învățământului primar și gimnazial s-a trecut la liceul de 6 ani, bazat pe cele 6 clase primare) și a crescut enorm de mult numărul celor care au fost admiși în învățământul universitar cu două nivele (colegiu și universitate). Însă după câțiva ani de tranziție, statul și-a dat seama că nu mai poate finanța studiile universitare a peste 100.000 de studenți de anul I pe an și a început, încetul cu încetul să scadă numărul tinerilor admiși fără taxe. În același timp și economia a trecut prin mari schimbări, dintre care cea mai importantă (care ne interesează pe noi) este că a apărut șomajul (cu o rată extrem de mare la mijlocul anilor 90) și care a forțat învățământul să caute și să găsească soluții pentru a-i preveni pe tineri (chiar proaspăt absolvenți de liceu) de a deveni dintr-un foc „șomeri” fără să aibă vreo vină. Acesta a fost momentul în care au apărut institutele postliceale, care fac posibil ca tinerii care nu au fost admiși în învățământul universitar (sau care nu au avut resurse financiare să încerce să dea la o facultate) să mai poată învăța un an sau doi pentru a putea dobândi o meserie și să se angajeze sau să dea la facultate mai târziu (în orice caz să nu fie pe drumuri și să nu se declaseze pe parcurs).

Fundația noastră datează din 1992 și a luat ființă pentru a facilita și promova predarea limbilor străine într-un context în care s-a trecut la o economie de piață și a fost nevoie foarte mare de profesioniști capabili să vorbească și o limbă occidentală (în afară de limba rusă care a fost obligatorie în liceu în socialism în Ungaria- și care, din păcate, nu se știe deloc!). În anul 1994 Fundația a reușit să fondeze o școală post-liceală (Liceul Profesional și de Limbi Străine International Language School) care a avut rolul de a oferi diferite specializări postliceale tinerilor aflați după bacalaureat, cu finanțare de la stat.

Actualmente, școala are aproximativ 200 de elevi anual, distribuiți în cele 9-10 cursuri de specializare care se împart în două categorii: **cursuri vocaționale/profesionale de un an** validate de stat și care se termină cu o diplomă atestată (fiind cursuri care sunt acreditate de Ministerul Învățământului și de Institutul Național de Pregătire Profesională pe lista de specializări validate reactualizată în 2005), precum și **cursuri de doi ani validate de diferite instituții de învățământ superior și organizate pe baza unui acord de colaborare** dintre școala noastră și facultatea

respectivă (după terminarea cărora absolventul poate fi admis în învățământul superior- bine înțeles pe baza unui examen de admitere la nivel național, dar după care poate primi maximum 60 de credite pe baza cursurilor deja efectuate- astfel, practic, validându-i-se un an din cei trei de facultate).

Filozofia celor de la guvernare în ceea ce privește cursurile superioare ale tinerilor din Ungaria este de a reduce numărul absolvenților de universitate și de institut superior; odată cu introducerea sistemului linear de la Bologna, prin care tinerii sunt mai întâi admiși în primul ciclu de 3 sau 3,5 ani (BSc/BA), după care își pot continua studiile după un nou examen de admitere la nivel de master (MSc/MA)- și numai 30% din absolvenții BSc/BA vor fi admiși la nivelul superior ca studenți finanțați de stat. În acest context, s-a accentuat valoarea studiilor postliceale- este de fapt și o tendință internațională- și a crescut numărul instituțiilor oferind acest fel de educație în așa măsură, că până și universitățile și colegiile au început să „vâneze” studenți prin oferirea cursurilor de așa natură. În ultimii doi ani, din cei aproximativ 60.000 de tineri admiși, 12.000 sunt cei implicați în învățământul postliceal și finanțați de stat.

Instituția noastră oferă cursuri de specializare **în patru mari domenii științifice:**

Domeniu științific	Specializare	Durată și mod de școlarizare
Comerț, marketing, administrația afacerilor	MANAGEMENTUL ÎNTRERINDERILOR MICI ȘI MIJLOCII (în colaborare cu Universitatea de Studii Științifice din Szeged) (OKJ 55 345 01 0010 55 03)	2 ani cursuri de zi specializare superioară (AIFSZ)
	MANAGEMENTUL AFACERILOR (în colaborare cu Tessedik Sámuel Főiskola) (OKJ 55 345 01 0010 55 07)	2 ani cursuri de zi specializare superioară (AIFSZ)
	MARKETING ȘI RECLAME (OKJ 52 342 01 0000)	1 an cursuri de zi specializare medie
Artă, educație publică, comunicație	COMUNICARE INSTITUȚIONALĂ (în colaborare cu Eszterházy Károly Főiskola) (OKJ 55 213 01 0010 55 02)	2 ani cursuri de zi specializare superioară (AIFSZ)
	ZIARIST (OKJ 54 321 01 0100 52 05)	2 ani cursuri de zi specializare medie
Educație	ASISTENT ÎN PEDAGOGIA TERAPEUTICĂ (OKJ 54 140 01 0000)	2 ani cursuri de zi nivel avansat
	ASISTENT PEDAGOGIC (OKJ 52 140 01 0000)	1 an cursuri de zi specializare medie
Catering-turism	MANAGEMENTUL TURISMULUI (în colaborare cu Kodolányi János Főiskola) (OKJ 55 812 01 0010 55 01)	2 ani cursuri de zi specializare superioară (AIFSZ)
	MANAGEMENT ÎN CATERING (în colaborare cu Kodolányi János Főiskola) (OKJ 55 812 01 0010 55 02)	2 ani cursuri de zi specializare superioară (AIFSZ)
	GHID TURISTIC (OKJ 54 812 01 1000)	1 an cursuri de zi nivel avansat
	ADMINISTRATOR DE PROTOCOL (OKJ 54 812 02 0010 54 01)	1 an cursuri de zi nivel avansat
	ADMINISTRATOR ÎN TURISM (OKJ 54 812 02 0010 54 02)	1 an cursuri de zi nivel avansat
	OSPĂTAR (OKJ 33 811 02 1000)	3 ani cursuri de zi nivel de bază

Informații generale pe care le punem la dispoziția studenților noștri: **1. Pentru studenții la zi: Ei pot beneficia de:** Alocație familială, Alocație de orfan până la vârsta de 25 ani, Carnet de student, Cursurile la zi sunt finanțate de stat până la vârsta de 22 de ani și nu se plătește nici o taxă (conform celor stipulate de lege și în cazul în care se îndeplinesc toate condițiile stipulate).

Studentii plătesc o contribuție minoră (20.000 Ft pe semestru).

Școala asigură cazare în cămin și masă pentru toți cei ce au nevoie.

Căminul este gratis și se plătește doar pentru masă.

2. Pentru studenții la fără frecvență:

Cursurile se organizează la sfârșit de săptămână la latitudinea studenților. Studenții beneficiază de carnet de student.

3. Informații privitoare la cursurile acreditate și organizate în colaborare cu instituții de învățământ superior:

Toate cele stipulate în legea pentru învățământul gimnazial sunt valabile și pentru studenții admiși la aceste cursuri de specializare.

Modul de organizare a cursurilor:

Există o sesiune de examene la sfârșitul fiecărui semestru și studenții pot lua note practice și în urma colocviilor pe care le au primesc quantumul de credit epe care le pot valida în cadrul cursurilor urmate mai târziu în instituțiile de învățământ superior. Anumite materii sunt validate în curricula instituțiilor superioare cu care avem acord de colaborare, în cazul în care absolvenții noștri își continuă studiile acolo. În principiu 33% din creditele ce pot fi acumulate în învățământul universitar pot fi adunate în acest tip de cursuri postliceale.

Absolvirea acestor cursuri nu înseamnă însă acces automat și admitere la universitate. Absolvenții noștri trebuie să se prezinte la examenul de admitere și pot beneficia de toate aceste plusuri numai după ce au fost admiși (fapt stipulat de legea pentru învățământul superior).

Instituția noastră este o școală modernă și flexibilă, capabilă să răspundă prompt la toate schimbările petrecute în peisajul educațional în Ungaria. La baza educației în această instituție a stat întotdeauna misiunea de a-i pregăti pe studenți să fie apti pentru a concura cu rivalii lor de pe piața forței de muncă din Uniunea Europeană. În acest scop curricula noastră pune accent deosebit de mare pe predarea limbilor străine și a acelor materii care dezvoltă în primul rând acele capacități și abilități de care un om modern are nevoie pentru a fi valoros și câștigător în lupta din ce în ce mai acerbă pentru locurile de muncă. Cursurile noastre sunt bazate pe necesitățile practice ale pieței forței de muncă.

Profesorii noștri sunt în marea majoritate tineri devotați cauzei comune, foarte bine pregătiți, apti de a participa nu numai la procesul educațional de zi cu zi, dar și în programe internaționale menite de a căuta legături și colaborări cu instituții de același gen din toată lumea.

În numele Fundației noastre ne exprimăm dorința de a colabora cu instituții similare din România și de oferi tinerilor din România posibilitatea de a-și continua studiile în școala noastră și de a participa la programe comune în interesul și spre beneficiul tuturor.

EDUCAREA LIMBAJULUI PRIN JOCUL DIDACTIC

Bianca NEGRILĂ

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Adresă: str. Praporgescu, nr.1 – 3, tel 0257/338533,

0257/250609, e-mail: cup@uvvg.ro

Abstract

The didactic game is a valuable means of instruction and education for the kindergarten child, because it solves, in an adequate manner, the complex didactic tasks of the kindergarten program.

The multimedia tools open large perspectives to the diversification of different didactic games as well as to their evaluation in the interactive instruction.

No matter what the type of verbal games for language development is, they assure a correct expression, contributing to the memory training and to the development of children's thinking.

Cuvinte cheie: *joc didactic, educație, strategii, vocabular, obiective.,*

Copiii descoperă lumea înconjurătoare, prin intermediul jocului, care sub aparența divertismentului se poate înălța până la nivelul seriozității, constituind o modalitate de învățare pentru preșcolari, prin care aceștia își însușesc experiența de viață a adulților.

Prin joc copilul învață să descifreze lumea reală, dobândind cunoștințe, priceperi și deprinderi, prin efort propriu, câștigă experiență în vorbire, înainte de a se angaja în forme de limbaj mai complicate, cum sunt cititul și scrisul.

Limbajul include ascultarea, vorbirea, citirea și scrierea. Pentru a vorbi bine un copil trebuie mai întâi să audă cum sună cuvintele. Pentru ca cititul să aibă sens, copilul trebuie să cunoască conceptele exprimate de cuvintele pe care le citește. Ca să scrie independent și nu să copieze, copilul – școlar trebuie să știe să utilizeze cuvintele în mod independent în vorbire. Fiecare pas se bazează și este dependent de pasul precedent.

La grădiniță, în vederea dezvoltării vorbirii și educării limbajului există numeroase posibilități ludice de organizare și desfășurare a activității fundamentale - activități frontale (obligatorii) și complementare. Când copilul participă la un proces de învățământ desfășurat în mod organizat, jocul se poate îmbina cu învățarea, luând forma *jocului didactic*.

Jocul didactic, este deci, un mijloc de instruire și educare a copiilor, ca procedeu metodic de realizare optimă a sarcinilor concrete pe care și le propune procesul de învățământ și ca formă de organizare a activității de cunoaștere și de dezvoltare a capacităților psihofizice pe toate planurile.

Jocul didactic presupune participarea activă și interactivă a copiilor în procesul de asimilare a noului, în contexte care îmbină elementele instructive și formative cu elemente distractive ludice. Prin comparație cu celelalte jocuri, are un caracter instructiv mult mai pronunțat și se utilizează în grădiniță mai cu seamă în scopul îmbogățirii și aprofundării experienței cognitive a copiilor, precum și în vederea dezvoltării optime a proceselor și funcțiilor psihice.

Jocul didactic constituie un mijloc valoros de instruire și educare a copiilor de vârstă preșcolară, deoarece rezolvă, într-o formă cu totul adecvată vârstei, sarcini instructive complexe, programate în grădinița de copii

Eficiența jocului didactic în raport cu celelalte mijloace practicate în grădiniță este cu atât mai mare cu cât realizăm o concordanță perfectă între procesul de cunoaștere a mediului înconjurător, procesul de învățare și acțiunea de joc, atât de atractive pentru preșcolar. Ceea ce caracterizează în esență jocul didactic constă în aceea că el îmbină într-un tot unitar și armonios atât sarcini specifice jocului, cât și sarcini și funcții specifice învățării.

Jocul didactic, conform clasificării propuse de I. Cerghit, este o metodă de acțiune, dar nu o metodă de acțiune reală (autentică), precum exercițiul, ci o metodă de acțiune fictivă (bazată pe simulare). Ivit din trebuințe interne, mereu crescânde ale copilului ca expresie a interiorizării contactului acestuia cu lumea înconjurătoare, jocul este “spontaneitatea originală”, este acțiune urmărită prin ea însăși, fără utilitate imediată, generatoare de distracție și de reconfortare, de sentimente de plăcere și de bucurie.

Sprijinindu-se pe această spontaneitate, jocul reclamă “o armonie naturală între cerințele situației de joc și aptitudinile celor ce se joacă” (**Homo ludens**, p. 197). Conform definiției oferite de J. Huizinga, “jocul este o acțiune specifică, încărcată de sensuri și tensiuni, întotdeauna desfășurată după reguli acceptate de bunăvoie și în afara sferei utilității sau necesității materiale, însoțită de simțăminte de înălțare și de încordare, de voieșie și destindere” (**Ibidem**, p. 214 - 215).

Elementele de joc – imprimă jocului didactic un caracter mai viu și mai atrăgător, aduc varietate și o stare de bună dispoziție, de veselie și de bucurie, de divertisment și de destindere, ceea ce previne apariția monotoniei și a plictiselii, a oboselii.

Ideea de a folosi jocul didactic în scopuri educative a fost clar exprimată încă din antichitate de către Platon, iar mai târziu, în vremea renașterii de Vittorino da Feltre, apoi de Bacon și Fenelon, iar în epoca modernă de Froebel, Decroly, Montessori, Huizinga ș. a.

În epoca noastră, jocul a devenit cu adevărat un instrument educativ și didactic, “o bază a metodelor de instruire și educație în învățământul preșcolar și în cel primar și, transpus în forme specifice (vezi jocurile de simulare) pătrunde și în învățământul secundar și universitar” (**Metode de învățământ**, p. 215)

Într-adevăr, *jocul didactic* reprezintă metoda fundamentală utilizată în învățământul preșcolar. Pentru a evita confuzia frecventă dintre formele de activitate și metodele de învățământ utilizate în grădiniță, țin să precizez că, în funcție de raporturile care se pot stabili între forme și metode, se pot identifica două situații:

1. Forma de activitate este identică cu metoda de învățământ principală utilizată în cadrul acelei activități. Este cazul activităților de joc didactic. În cadrul acestei activități, alături de metoda titulară, sunt folosite, firește, și alte metode și procedee. Exemplu: în cadrul jocului didactic sunt folosite și alte metode ca: instructajul, conversația, explicația, demonstrația etc.

2. Forma de activitate poartă numele unui procedeu din cadrul uneia dintre metodele de bază. (Este cazul memorizării, care nu este o metodă, ci este un procedeu în cadrul metodei exercițiului. Străduindu-se să memoreze poezia, copiii efectuează, de fapt, exerciții de memorizare.)

Ca metodă de învățământ, jocul intervine pe o anumită secvență de instruire, ca un ansamblu de acțiuni și operații ce se organizează în forma specifică jocului didactic.

Educatoarea trebuie să fie în măsură să transforme intenția de joc în acțiune propriu-zisă de învățare și să motiveze participarea activă a copiilor, chiar dacă pornește de la o sarcină euristică, prin elementele sale specifice: competiția, manipularea, surpriza, așteptarea.

Jocul antrenează intens copilul în stimularea și exercitarea vorbirii în direcția propusă, fără ca el să conștientizeze acest efort. Astfel, prin intermediul jocului didactic se fixează și se activează vocabularul copiilor, se îmbunătățește pronunția, se formează noțiuni, se însușesc construcții gramaticale.

Obiectivele activității instructiv – educative desfășurate în vederea pregătirii preșcolarului pentru activitatea din școală pot fi sistematizate astfel:

- dezvoltarea auzului fonematic (prin jocuri și exerciții de recunoaștere și pronunțare corectă a sunetelor limbii române, de analiză și sinteză practică: sunet, silabă, cuvânt, prepoziție),
- îmbogățirea, activizarea și nuanțarea vocabularului;
- însușirea practică a raporturilor gramaticale, sub aspect morfologic și sintactic;
- formarea capacității de exprimare logică, clară, corectă a ideilor;
- dezvoltarea fluentei și fluidității exprimării în vorbirea monologată și dialogată;

- formarea ritmului de vorbire corespunzător conținutului și a deprinderilor de a respecta pauzele, intonația și accentul;

- prevenirea și corectarea defectelor de vorbire.

Pregătirea pentru însușirea cititului implică o instrucție lingvistică completă, adică dezvoltarea vorbirii sub toate aspectele: fonetic, lexical, gramatical, fluiditate, expresivitate – cu accent permanent pe dezvoltarea auzului și percepției fonematice, pe formarea abilității de a distinge cuvintele în propoziție și a pronunța corect sunetele, pe capacitatea de a face analiza și sinteza cuvintelor, pe obișnuirea copiilor cu ritmul silabic al cuvintelor, pe formarea unor propoziții încheiate, pe folosirea corectă a raporturilor gramaticale și înțelegerea mesajului.

În grupa mare – pregătitoare se pot desfășura cu copiii jocuri – exercițiu bazate pe *metoda fonetică, analitico-sintetică* de învățare a scris - cititului, jocuri destinate să pregătească pe copii pentru trecerea la perioada preabecedară în clasa I.

Exemple:

Acum spune tu!

Ce face? (pronunțarea corectă a următoarelor consoane: c, m, b, r, s, ș, t, ț etc.) – jocul are ca scop consolidarea deprinderii de a pronunța corect sunetele în cuvinte și cuvintele în propoziții (cuvinte, sunete, propoziții).

Răspunde repede și bine (cuvinte, silabe, propoziții), are ca scop formarea deprinderii de a identifica cuvintele dintr-o propoziție, și de a le despărți în silabe; activizarea vocabularului.

Spune ceva despre (pentru izolarea cuvintelor din propoziție)

Mai spune ceva! (pentru formarea de propoziții dezvoltate).

Completează ce lipsește (pentru izolarea cuvintelor scurte din propoziție, prepoziții, conjuncții, pronume, forme neaccentuate ale verbelor.)

Ce știi despre mine? (pentru folosirea corectă a pronumelui personal la singular) - (Eu știu că el e bun). **Eu, tu, el** (este un joc prin care s-a fixat deprinderea de a folosi corect pronumele personal la numărul singular, făcând corect acordul cu verbul. De asemenea prin acest joc am mai urmărit dezvoltarea vocabularului, a atenției și a gândirii. La grupa mică copiii efectuează diferite acțiuni pe care le verbalizează folosind și pronumele personal:

- Tu ai adus păpușa?

- Eu am adus păpușa.

- Cine a primit mingea? (Eu am primit mingea)

Educatorea complică jocul prin alegerea unui conducător care are sarcina de a atinge umărul unui copil și de a i se adresa astfel: Ce știi tu despre el, ea...? Ce știi tu despre ...mine, el, ea? Jocul continuă prin schimbarea conducătorului și alegerea altor variante de joc prin folosirea concomitentă a două pronume personale. (Cu cine te joci? –Eu mă joc cu el. –Eu mă joc cu ea.)

Noi, voi, ei, ele (este un alt joc prin care sarcina copiilor este de a folosi în propoziții pluralul pronumelor personale: noi, voi, ei, ele, făcând corect acordul cu verbul)

Acesta, aceasta (pronumele demonstrativ) este un joc prin care se urmărește folosirea în propoziții a pronumelui demonstrativ la toate genurile și numerele (aceasta, acesta, aceea, acesta, aceștia, aceea), folosind jetoane copiii alcătuiesc propoziții (Acesta este un băiat/ Aceștia sunt băieți; Aceasta este o masă, dar e mică față de aceea/ Acestea sunt mese și sunt mici față de acelea.).

Ce faci?... (pentru fixarea reprezentării de timp: ziua, noaptea, dimineața, la prânz și seara).
La acest joc am propus copiilor să spună în cor versurile:

“Copac mare,

Copac mic,

Hai să ne jucăm

Un pic. Și să-mi spui

Pentru că-mi placi

Dimineața,

Tu ce faci?

În timp ce spun versurile, ei imită și mișcările cerute de text. Când versurile s-au terminat, educatoarea numește un copil să spună ce face:

(Dimineața mă spăl pe față Dimineața fac patul. Dimineața servesc micul dejun. Dimineața merg la grădiniță.)

Jocul se reia întrebând ce face la prânz, seara. Este bine să se insiste denumind acțiunile ce se petrec în diferite momente ale zilei.

În scopul îmbogățirii vocabularului copiilor cu substantive proprii, care să denumească numele lor, al fraților, al părinților etc., la grupa mică și mijlocie se pot organiza jocurile: **La cine s-a oprit jucăria?, Familia mea, Unde a sosit scrisoarea?** (pentru denumirea corectă a adresei de acasă și de la grădiniță).

Cele mai multe jocuri didactice sunt destinate îmbogățirii lexicului copiilor cu substantive comune care denumesc: obiecte și fenomene percepute direct în natura înconjurătoare și în viața socială, obiecte de igienă personală, îmbrăcăminte, alimente, mijloace de locomotie, anotimpurile etc., astfel se recomandă folosirea la grupa mică a jocurilor: **Cu ce se îmbracă păpușa?, Să servim musafirii** (recunoașterea și denumirea unor obiecte de veselă, alegerea lor în raport de utilitate), **Ghicește ce a cumpărat mama?** (denumirea unor fructe, legume, alimente), **Caută-ți hrana** (denumirea diferitelor animale, a hranei lor), **Mama își caută puii** (denumirea animalelor și a puilor).

Pentru formarea deprinderii de a despărți corect cuvântul în silabe, se poate solicita copiilor să precizeze câte silabe are cuvântul dat și să spună care este prima silabă, cea de-a doua, cea de-a treia etc. În acest scop se fac mai multe feluri de exerciții, inclusiv exerciții de completare a unor versuri cu silaba care lipsește:

“Sus zbură o al-bi-ni-ță

Și vorbea cu o (fe-ti-ță)

Haide spune, știi tu oare,

Cum zbor eu din floare în ... (flea-re).

Litere și numere, sunete și semne – este un joc interesant pentru copii. Având în vedere scrierea din școală trebuie să se acorde o importanță mare literelor, pentru recunoașterea lor de către preșcolari în descifrarea Abecedarului.

Ex. În cadrul unei activități de observare cu tema “Animalele domestice”, sinteza parțială se poate face folosind metoda jocului didactic prin ghicirea onomatopeei specifice fiecărui animal. **Spune cum face!** (pisica, câinele, porcul, oaia, capra, vaca etc. - pentru pronunțarea corectă a unor sunete).

La grupa pregătitoare pentru consolidarea deprinderii de a construi propoziții și fraze cu sens logic, cu o exprimare corectă, coerentă și fluentă se poate folosi jocul **Mănușa** (vorbire dialogată) urmărind reproducerea dialogului dintre personajele unei povești, identificarea expresiilor afirmative, interogative și exclamative din vorbirea altora.

Prin jocuri didactice educatoarea are posibilitatea să contribuie la îmbogățirea lexicului copiilor preșcolari și cu diferite adjective: **Fluturii vin la flori; Ce știi despre el?** (precizarea unor caracteristici de formă, culoare, dimensiune, cantitate). Deci, jocurile didactice contribuie din plin la îmbogățirea lexicului, sub aspect achizițional de noi cuvinte, al consolidării și activizării lor, sarcină deosebit de importantă la această vârstă a marilor acumulări.

Pentru precizarea unor cuvinte-omonime, se pot desfășura jocuri cum ar fi: **La televizor; Cum este?** (pentru îmbogățirea vocabularului cu cuvinte sinonime). Nu trebuie neglijate jocurile didactice care contribuie la îmbogățirea vocabularului copiilor cu cuvinte-adverbe referitoare la locul unde se petrece acțiunea, la timpul când se desfășoară și la modul cum aceasta se realizează.

La activitatea de memorizare **Tălharul pedepsit** de Tudor Arghezi, se poate folosi metoda *jocului didactic* pentru completarea unor propoziții eliptice în introducerea în activitate prin observarea unui tablou reprezentând un roi de albine pe un câmp înflorit. (De unde își adună albinele mierea?...din flori; Cum se numește căsuța lor care adăpostește fagurii de miere? ...stup;

Dar intrarea în stup? ...urdiși; Cunoașteți un animal sălbatic căruia îi place mierea?...ursul). Spuneți cum fac albinele? (zuum, zuum, zuum); Dar ursul? (morrr, morrr, morrr).

Literatura de specialitate oferă diferite clasificări jocurilor didactice, care pot fi utilizate în cadrul disciplinelor de învățământ în funcție de inventivitatea educatoarei.

Mijloacele multimedia deschid perspective largi diversificării tipurilor de jocuri didactice și valorificării lor în instruirea interactivă.

În funcție de modul de organizare jocurile didactice pot fi: colective, în perechi, în grupe sau pe echipe.

Metoda *jocului didactic* poate fi utilizată pentru atingerea celor mai diverse obiective, în toate tipurile de activități didactice și în toate etapele procesului de învățământ: de sensibilizare a elevilor pentru activitate, de predare, de asimilare, de fixare, de feed-back, de evaluare, de consolidare, de recapitulare.

Deci, jocul didactic contribuie atât la îmbogățirea vocabularului, activizarea și exersarea lui, cât și la însușirea unei exprimări clare, coerente, corecte din punct de vedere gramatical, la cultivarea independenței în vorbire și stimularea creativității în exprimarea orală.

În joc educatoarea trebuie să antreneze toți copiii, să-și dozeze eficient intervențiile încât jocul să nu-și piardă cursivitatea, nici intensitatea și nici interesul.

Indiferent de tipul jocurilor verbale de dezvoltarea vorbirii, acestea asigură o exprimare corectă, contribuie la exersarea memoriei și contribuie la dezvoltarea gândirii copiilor.

Bibliografie

1. Alexandru, J.- Filipescu, V., *Stimularea creativității verbale la copii*, în *Culegere metodică*, 1975;
2. Andraud, A., *Cum facem exercițiile de vorbire*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1980;
3. x x x, *Cercetări asupra comunicării*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973;
4. Cerghit, Ioan, *Metode de învățământ*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1980;
5. Chircev, E., *Particularități de vârstă ale preșcolarilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1965;
6. Chiscop, Liviu, *Didactica Educației limbajului în învățământul preșcolar*, Bacău, Editura "Grigore Tabacu", 2000;
7. Coja, I., *Natura și funcțiile limbajului, în Tratat de lingvistică generală*, București, 1971;
8. x x x, *Copilăria – fundament al personalității*, Coordonator Silvia Dima, Editată de "Revista învățământului preșcolar", București, 1997;
9. Damșa, Ion – Toma-Damșa, Maria – Ivănuș, Zoe, *Dezvoltarea vorbirii în grădinița de copii și în clasele I-II*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996;

VI. RELIGIE

LEGĂTURI CULTURALE ȘI SPIRITUALE DACO-ROMANE CU LUMEA OCCIDENTALĂ

Mircea PĂCURARIU

Academia Română, București

Tel: 0743/417077

Abstract

The author demonstrates that the beginnings of the Romanian theological culture must be placed as early as the 4th-6th centuries, in the Dacian-Roman era of its history. In the former Roman province Scythia Minor, the territory between the Danube and the Black Sea, several Dacian-Roman theologians lived in those times. Historians refer to them as Scythians.

The first literary pieces in those times were the so-called "martyr acts", written in Latin, rendering the way in which certain priests in Scythia Minor died as martyrs. After 313, when Christian religion became official in the Roman Empire, there was information on the existence of a bishopric in Tomis (present-day Constanta). A number of bishops there became widely known for their participation in certain synods, local or ecumenical, as well as due to their works. We should mention the following bishops: Vetranius (369), Teotimus (392), John = Ioan (ante 448), Paternus (ante 518), Valentinian (549).

We should also mention some monks from Scythia Minor. John Cassian and his friend Gherman traveled to the Holy Land and to the desert lands in Egypt, to Jerusalem, where they enjoyed the friendship of Saint John Chrysostom, and to Rome. Gherman died in Rome and John Cassian left for South Gaul, to Massilia (present-day Marseille), where he founded an abbey and a nunnery. There he wrote three important theological works: On Monastic Settlements and Community Life and the Healing of the Eight Capital Sins, Talks to Egyptian Monks, On God's Embodiment. His work was published in various collections of patristic writings, including Sources chretiennes, Paris (3 volumes). His work was studied by several Catholic, Protestant, Anglican and Orthodox theologians.

Another Dacian-Roman theologian was Dionysius Exiguus, a monk who lived in a monastery in his country, then moved to Constantinople, but spent the longest part of his life in Rome, where he worked in the Papal Chancellor's office. He translated a series of theological works from Greek into Latin and edited works on the calendar and Easter calculus. Most importantly, he initiated the current chronological system, which is based on the counting of the years since the birth of Christ = 753 ab urbe condita, but with an error of 4 or 5 years.

Another era of Danube-Balkan Romanity, namely the Dacia Mediterranea province, was the residence place of the Dacian-Roman bishop Niceta de Remesiana (+ after 414). He wrote in Latin on catechism and liturgy. His most important work was The Catechism in 6 chapters (Libelli instructionis, written while he was getting ready to be baptized.

Cuvinte cheie: cultura română, limba română, teologi călugări daco-romani.

Mult timp eram obișnuiți cu ipoteza că începuturile culturii românești – în limba slavonă – datează abia din secolul al XV-lea, mai precis din timpul lui Ștefan cel Mare și că prima mărturie de limbă românească o constituie cunoscuta scrisoare a lui Neacșu din Câmpulung către autoritățile brașovene din anul 1521. Dar în ultimele trei decenii câțiva oameni de cultură din cadrul Bisericii au dovedit – cu argumente convingătoare – că trebuie să vorbim de o « cultură daco-romană » de limbă latină, dezvoltată în strânsă legătură cu cultura greco-romană și creștină din primele șase secole ale erei creștine. Și dacă acad. Alexandru Rosetti considera că « limba română reprezintă

faza actuală a limbii latine vorbite în provinciile «romane dunărene romanizate», înseamnă că începuturile culturii românești datează – prin strămoșii noștri – încă din primele secole creștine.

Lucrări remarcabile în acest sens au scris Ioan G. Coman de la Institutul teologic universitar din București (*Scriitori bisericești din epoca străromână*, București, 1979, 376 p.), mitropolitul Olteniei Nestor Vornicescu (*Scrieri patristice în Biserica ortodoxă română până în secolul XVII* (Craiova, 1983, 448 p. și o ediție nouă sub titlul *Primele scrieri patristice în literatura noastră* (Craiova, 1984, 638 p.), profesorul universitar Mihai Diaconescu (*Istoria literaturii daco-romane*, București, 1999, 832 p.), la care se adaugă și câțiva cercetători ai vieții creștine din fosta provincie romană Scythia Minor, Dobrogea de mai târziu (profesorii de teologie Niculae Șerbănescu, Ioan Rămureanu, Emilian Popescu, Mircea Păcurariu ș.a.). Prin cercetările lor, au dovedit că în secolele IV-VI, au scris lucrări remarcabile câțiva teologi daco-romani născuți în provincia Scythia Minor (Dobrogea de mai târziu) lucrări receptate în toată lumea creștină de atunci, mai corect spus în cele două centre politice, economice, culturale și eclesiastice, Roma antică (ocupată de heruli în 476) și Constantinopol sau „Roma cea nouă”, devenită capitala Imperiului roman „de Răsărit” (inaugurată oficial în anul 330). Erau scriitori care și-au scris operele în limba latină, mai puțin în limba greacă, buni cunoscători ai culturii greco-romane, dar și ai teologiei creștine, unii dintre ei participanți la lucrările unor sinoade ecumenice și locale ale timpului.

Primele manifestări culturale creștine pe teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră îl constituie așa-numitele „*Acte martirice*”, scurte relatări referitoare la modul în care au fost anchetați, chinuiți și apoi uciși aceia care se declarau creștini și refuzau să abjure de la credința lor. Cele mai cunoscute „acte martirice” datează din timpul împăratului Dioclețian (284-305), ultimul mare persecutor al creștinilor. Cel mai vechi „Act martiric” scris în Scythia Minor este cel al Sfinților Epictat și Astion din Halmyris (azi Murighiol, jud. Tulcea), care a pățit prin anii 298-303.

Mult mai târziu s-a scris „Actul martiric” al Sfântului Emilian din Durostorum (Silistra de azi), care a îndurat moarte martirică în ziua de 18 iulie 362, în timpul împăratului Iulian Apostatul (361-363), care a reluat persecuțiile, dar pentru scurt timp.

Menționăm și un „act martiric” scris în cinstea unui tânăr cu numele Sava, martirizat de goți în Câmpia Munteniei, în apropierea râului Buzău, care a pățit pentru Hristos în ziua de 12 aprilie 372. Actul său martiric – a fost redactat în anul 374 în limba greacă, sub forma unei *Scrieri a Bisericii din Gothia către Biserica din Capadocia*, în Asia Mică, redactată de episcopul Vetranion din Tomis (Constanța de azi) și adresată Sfântului Vasile cel Mare, arhiepiscop în Cezareea Capadociei.

Au mai fost redactate și alte acte martirice, scrise în limba latină, în cinstea unor creștini care au suferit moarte martirică în provinciile romane sud-dunărene. Ele au intrat treptat în așa-numitele „Martirologii”, care erau cunoscute în toată lumea creștină, constituind o lectură pioasă pentru preoții și credincioșii de atunci.

În afară de aceste „Acte martirice”, în Scythia Minor au fost redactate și câteva lucrări teologice propriu zise, mai ales de către titularii scaunului episcopal de la Tomis, toți oameni de mare cultură. Reținem între ei pe episcopul *Vetranion*, atestat documentar în anul 369, autorul Actului martiric al Sfântului Sava, despre care istoricii bisericești ai timpului (Sozomen, Teodoret din Cir) au scris foarte elogios. Același lucru se poate spune și despre episcopul *Teotim I* (392) pe care un mare teolog apusean, Ieronim († 420), îl prezenta elogios în lucrarea sa *De viris illustribus*, relatând că „a scris scurte tratat, în forma unor dialoguri, în stilul vechii retorici”; scurte fragmente din opera lui teologică (explicări la anumite texte evanghelice) sunt păstrate în lucrarea Sfântului Ioan Damaschin († 749) *Sfintele Paralele*. Și el este consemnat de istoricii bisericești Socrate și Sozomen în lucrările lor. Era prieten cu marele predicator și teolog Sfântul Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului.

Un episcop cu numele *Ioan*, înainte de 448, participa direct la disputele teologice ale

timpului, fiind considerat de scriitorul latin Marius Mercator ca „unul din cei mai buni teologi ai timpului” și „unul din cei mai aprigi adversari ai ereziilor nestoriană și monofizită”, apărând mereu credința ortodoxă.

Apreciați teologi au fost și episcopii *Paternus*, la începutul secolului al VI-lea, și *Valentinian*, pe la mijlocul aceluiași secol, care întreținea corespondență – pe teme teologice – cu papa Virgilius al Romei.

În afară de acești episcopi de Tomis, notăm și numele unor teologi daco-romani, deci originari din Scythia Minor, cunoscuți în cercuri eclesiastice și culturale din întreaga lume creștină de atunci. Cei dintâi au fost cuvioșii călugări *Ioan Casian* și *Gherman*. Despre cel dintâi știm că s-a născut într-un „Vicus Cassianus” în jurul anului 360, că a intrat de tânăr într-o mănăstire din locurile natale, ca apoi să plece împreună cu sora sa și cu prietenul său Gherman în Țara Sfântă. Au stat acolo vreo cinci ani într-o mănăstire din apropiere de Betleem, după care au petrecut vreo șapte ani în marile așezări monahale din pusturile Egiptului, unde au cunoscut mulți călugări care trăiau o viață duhovnicească remarcabilă.

În jurul anului 400, cei doi călugări erau în Constantinopol, unde Ioan Casian a fost hirotonit diacon, iar Gherman preot de însuși marele Părinte bisericesc Sf. Ioan Gură de Aur, de prietenia căruia se vor bucura. Pentru că Sf. Ioan era prigonit de împărăteasa Eudoxia, dar avea și câțiva adversari din rândul ierarhilor timpului, a fost înlăturat din scaunul de arhiepiscop și exilat. În această situație, cei doi călugări daco-roman au plecat la Roma ca să-i prezinte papei Inocențiu I rugămintea clerului și a credincioșilor din Constantinopol de a-l ajuta pe Sf. Ioan Gură de Aur, dar intervenția lor n-a avut urmările dorite, căci Sf. Ioan și-a petrecut ultimii ani de viață în exil († 407).

Probabil Gherman a murit în fosta capitală a Imperiului roman. De acolo Ioan Casian a plecat singur la Massilia în sudul Galliei (Marsilia de azi), unde a fost hirotonit preot și a întemeiat două mănăstiri, una de călugări, alta de călugărițe, organizându-le după modelul celor din Țara Sfântă și din pusturile Egiptului. Acolo a și murit, probabil în anul 435 și curând a fost cinstit ca sfânt, inițial în sudul Galliei, apoi în Bisericile apusene (prăznuit la 23 iulie) și, în sfârșit, în Bisericile răsăritene (prăznuit la 29 sau 28 februarie în anii nebisecți).

Sf. Ioan Casian a scris trei lucrări teologice în limba latină, care l-au făcut cunoscut în toată lumea creștină. Prima a fost scrisă la rugămintea unui episcop din Gallia, cu numele Castor și se intitula *Despre așezămintele mănăstirești cu viață de obște și despre vindecarea celor opt păcate principale*, în 12 cărți (capitole). În primele patru cărți prezenta regulile monahale propriu-zise, iar în celelalte îndruma pe călugări cum să lupte împotriva a opt păcate: lăcomia, desfrânarea, iubirea de argint, mânia, tristețea, neliniștea, slava deșartă și trufia.

A doua și cea mai importantă lucrare a Sf. Ioan Casian se intitula *Convorbiri cu Părinții* (Conlationes Sanctorum Patrum), în 24 de cărți, în care se ocupa cu menirea unui călugăr și cu lupta lui neîncetată pe care trebuie să o ducă pentru desăvârșirea propriei sale vieți. Erau prezentate întrebările puse de el însuși, dar mai ales de Gherman, unor călugăr cu viață aleasă din pusturile Egiptului, precum și răspunsurile acelora, deci era un *Pateric*, în accepțiunea de azi. Trebuie să notăm că valoarea acestor Convorbiri constă mai ales în modul ingenios în care Gherman știa să pună întrebările, încât s-ar putea spune că el este un adevărat „coautor”. Erau întrebări sau teme de teologie dogmatică și de spiritualitate creștină, dar și teme de filosofie și psihologie. Amândoi călugării daco-romani erau interesați să cunoască părerile Părinților pustiei despre lupta împotriva păcatului – mai ales prin post și rugăciune –, despre desăvârșire, rugăciune și altele. Întrebările lor pun în lumină temeinica lor pregătire teologică și filosofică.

A treia lucrare a Sf. Ioan Casian se intitula *Despre Întruparea Domnului* (De incarnatione Domini), în șapte cărți, în care combătea – cu argumente din Sf. Scriptură și din lucrările unor teologi – îndeosebi pe ereticul Nestorie, din prima jumătate a secolului V.

Din cele expuse aici foarte succint, rezultă că Sf. Ioan Casian a fost unul din cei mai de seamă reprezentanți ai teologiei de la începutul secolului V. El a făcut legătura între Răsărit și Apus,

prin contactele pe care le-a avut cu ierarhi din toată lumea creștină de atunci, dar și prin cele două mănăstiri pe care le-a întemeiat în sudul Galliei, prin cele trei lucrări pe care le-a redactat. Deși a părăsit de tânăr locurile natale, trăind departe de ele, presupunem că anumite copii după lucrările sale au ajuns și la ierarhii daco-romani de la Tomis și la teologii din Scythia Minor. În veacurile mai apropiate de noi anumiți călugări români, mai ales din Mănăstirea Neamț, i-au tradus opera în românește, difuzată apoi prin copii în manuscris. Mult timp a fost cunoscut la noi sub numele de Casian Romanul sau Râmleanul (de la Râm = Roma). În secolul al XX-lea mai mulți teologi catolici francezi (Henri Marrou, E. Pichery, Jean-Claude Guy), precum și englezul Chadwick Owen i-au studiat opera, care a fost tradusă în 3 volume la Paris, în 1955-1959. În românește a fost tradus parțial de părintele Dumitru Stăniloae și integral de profesorii Vasile Cojocaru și David Popescu (*Scrieri alese*, București, Editura Patriarhiei 1990, 908 p., cu un temeinic studiu introductiv semnat de prof. univ. Nicolae Chițescu).

Un alt teolog daco-roman de mare prestigiu a fost *Dionisie cel Mic* sau *Exiguul* (c. 470 – c. 545), pe care biograful și prietenul său Cassiodor (prim ministru al regelui Theodoric al ostrogoților) îl prezenta ca fiind „de neam scit” (adică din Scythia Minor, n.n.), dar cu maniere într-un tot romane, foarte priceput în ambele limbi (latină și greacă, n.n.), cunoscător perfect al Sfintei Scripturi și al Dogmaticii”. Însuși Dionisie, în prefața unei traduceri făcute de el, scria că Scitia era „patria” sa, iar în prefața unei alte traduceri își arăta recunoștința față de un episcop cu numele Petru care i-a îndrumat pașii în copilărie, probabil vreun ierarh de la Tomis. Presupunem că a intrat de tânăr într-o mănăstire din „patria” sa, adică din Scythia Minor, după care a ajuns la Constantinopol și în Orient.

Probabil în anul 496 a fost invitat la Roma, unde a trăit în mănăstirea Sfânta Anastasia și a fost hirotonit preot. La Roma a lucrat ani în șir în cancelaria papală, a făcut traduceri din grecește în latinește, a predicat și a instruit pe cei care se pregăteau să intre în cler. Spre sfârșitul vieții se pare că s-a retras în mănăstirea Vivarium din Calabria, întemeiată de prietenul și admiratorul său Cassiodor, retras și el acolo.

Dionisie Exiguul a tradus mai multe lucrări teologice din limba greacă în limba latină. Menționăm între ele lucrarea *Despre crearea omului* a Sfântului Grigorie episcop de Nissa, câteva scrisori cu conținut teologic și alte lucrări ale Sfântului Chiril, arhiepiscopul Alexandriei din Egipt, câteva vieți de sfinți și altele. De asemenea, a tradus câteva lucrări cu caracter canonic-juridic, între care și *Canoanele* zise „apostolice”, cu hotărâri (canoane) ale unor sinoade ecumenice și locale. A mai întocmit o „colecție de decrete” date de opt papi, numită după numele său „colecția dionisiană”. Ambele colecții au cunoscut o largă circulație în Biserica apuseană.

Unii cercetători ai operei sale îi atribuie și un „*Florilegiu*”, adică o culegere de texte din operele unor mari teologi de până la el (Sfinții Atanasie al Alexandriei, Grigorie de Nazianz, Vasile cel Mare al Cezareei, Ciprian al Cartaginei, Ambrozio al Mediolanului, Ilarie din Pictavium, Augustin din Hippo Regius în Africa de Nord și alții), mai ales texte referitoare la probleme teologice care se discutau atunci.

În același timp, Dionisie a fost preocupat de probleme de astronomie, calendaristică sau referitoare la stabilirea datei Paștilor. Lucrările sale de acest gen au fost incluse în *Cartea despre Paști* (Liber de Paschate): *Pascalica adevărată și regulile îndreptării ei, Precizări pentru stabilirea datei Paștilor, Elementele calculului calendaristic și pascal* și altele.

În mod deosebit trebuie subliniat faptul că daco-romanul Dionisie Exiguul este cel care a stabilit „era creștină”, adică actualul sistem cronologic, cu numărarea anilor de la nașterea lui Hristos. Este adevărat că a făcut o greșală de 4 sau 5 ani, fixând-o în anii 754 sau 753 „de la întemeierea Romei” („ab Urbe condita”), în loc de 749, dar eroarea lui a fost observată mai târziu. Noua „eră creștină” a fost adoptată în Italia încă din timpul vieții sale, în secolul VII în Gallia (Franța), în secolele VIII – IX în Britannia (Anglia), apoi, treptat, în toate țările lumii, chiar în cele necreștine.

Rezultă că Dionisie Exiguul a fost un mare teolog, preocupat de problemele dogmatice care

tulburau atunci Biserica, un traducător de opere teologice grecești în limba latină, dar și un om de cultură profană, cu bune cunoștințe de calendaristică și astronomie, căruia îi datorăm actualul sistem cronologic folosit azi în toată lumea. Numeroși teologi germani (Wilhelm Peiz, Hubert Wurm) și români (Aloisie Tăutu, Ioan Coman, Gheorghe Drăgulin, mitropolitul Nestor Vornicescu, Mihai Diaconescu) au pus în lumină personalitatea sa.

În disputele hristologice, deci referitoare la Iisus Hristos de la începutul secolului al VI-lea, au fost implicați mai mulți „călugări sciți”, adică din Scythia Minor, deci tot daco-romani. Între ei îl notăm pe *Ioan Maxențiu* care a scris la Constantinopol opt „*Libelli*” (cărțicele) în care se ocupa cu diverse probleme de hristologie și antropologie. Despre un *Petru diaconul* se crede că a tradus anumite lucrări teologice din limba greacă în latină și că ar fi redactat chiar un „*florilegiu*” cu astfel de texte. Un alt teolog „scit” era *Leonțiu*, rudă cu un vestit general Vitalian și alții.

Notăm aici și un reprezentant al culturii „laice” daco-romane și anume *Aethicus Histricus*, din secolele IV-V. Era un negustor, navigator, memorialist și geograf originar din Histria, înfloritor centru economic la Marea Neagră („*natione scythice*”). Este autorul lucrării *Cosmographia*, cu importante date geografice, care vor fi apoi utilizate în Apusul Europei (între alții și de Sfântul Isidor, arhiepiscop de Sevilla, în Spania (c. 550-635).

În sfârșit, considerăm necesar să menționăm aici și doi teologi daco-romani din alte două provincii romane, din sudul Dunării. Primul este episcopul *Laurențiu de Novae* (azi Sviștor) din provincia Moesia Inferior. A scris două omilii (predici la texte nou-testamentare) în limba latină: *Despre pocăință* și *Despre milostenie*, care se pare că erau adresate unor comunități creștine daco-romane.

Un alt mare teolog daco-roman a fost episcopul *Niceta de Remesiana* din provincia Dacia Mediterranea (azi satul sârbesc Bela Pelanka, nu departe de granița cu Bulgaria, † după 414). Date despre el se găsesc în două poeme pe care i le-a dedicat prietenul său, episcopul Paulin din Nola din Italia, cu ocazia a două vizite pe care i le-a făcut acolo. Din acele poeme, rezultă că Niceta predica în limba latină, contribuind la „romanizarea” și „încreștinarea” daco-romanilor și a unor neamuri „barbare” care locuiau în sudul Dunării. Pe lângă predica orală, de la Niceta au rămas și câteva lucrări, redactate tot în limba latină. Cea mai importantă era *Catehismul sau Cărțicele de învățătură* în șase cărți (*Libelli instructionis*), scrisă pentru cei care se pregăteau să primească botezul (catehumeni). A mai scris și lucrări cu profil dogmatic: *De ratione fidei* (Despre rațiunea credinței), *De Spiritus Sancti potentia* (Despre puterea Sfântului Duh), *De Symbolo* (Despre Simbolul de credință), *De diversis appellationibus* (Despre diferitele numiri ale Domnului), la care se adaugă două cuvântări cu caracter practic-liturgic: *De vigiliis servorum Dei* (Despre privegherea robilor lui Dumnezeu) și *De psalmodiae bono* (Despre folosul cântării de psalmi), precum și imnul *Te Deum laudamus* (Pe Tine, Dumnezeule, te lăudăm).

Personalitatea Sfântului Niceta de Remesiana, a preocupat pe mulți teologi apuseni (A.E. Burn, Jaques Zeiller, Klaus Gamber), dar și români, mai ales Ioan Coman, L.A. Tăutu, Ștefan Alexe, care a tradus mult din opera sa în românește, mitropolitul Nestor Vornicescu, Mihai Diaconescu și alții.

Așadar, acești ierarhi și teologi daco-romani din Scythia Minor și din sudul Dunării, din provinciile aparținătoare „romanității orientale”, au scris o serie de lucrări teologice deosebit de valoroase, dar în același timp, au întreținut legături cu marii teologi din întreaga lume creștină de atunci, adică din Răsăritul și Apusul Europei, din Asia Mică și din nordul Africii. Cu alte cuvinte, strămoșii noștri daco-romani s-au „integrat” prin ei în cultura greacă și romană de atunci, au devenit „europeni” în accepțiunea de azi a cuvântului. De aceea, considerăm potrivit să încheiem prin cuvintele scrise cu peste un sfert de secol în urmă de cel mai ilustru patrolog român, profesorul Ioan Coman din București: „Am fost puși în circulație europeană prin opere scrise în limba latină de oameni ca Niceta de Remesiana, Ioan Casian, Ioan episcop de Tomis, Ioan Maxențiu, Dionisie cel Mic și diverși „călugări sciți” (cel puțin trei cu numele de Ioan), așa cum, în același timp, viitorul popor francez intra în aceeași circulație europeană, cu aceeași limbă, prin Ilarie din Poitiers, Martin

și Grigorie de Tours, Sulpicrie Sever etc., poporul italian prin episcopi ca Ambrozie și scriitori ca Rufin, Ieronim, Paulin de Nola, iar poporul spaniol prin Prudențiu, Isidor de Sevilla etc.” (Rev. „Ortodoxia”, an 33, 1981, nr. 3, p. 361).

VII. RECENZII

EVALUAREA ACTIVITĂȚII DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ

Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Adresă: B-ul Revoluției, nr. 94-96,

Tel. 0742/039978, e-mail: vasileman@revista-studii-uvvg.ro

Abstract

The present edition “The evaluation of the activity of scientific research” signed by A. Ardelean, E.M. Dobrescu, A. Pisoschi, as Acad. Ionel Haiduc, president of the Romanian Academy talks about it in the foreword is a necessary and helpful work, because it is a tool for researchers showing considerations about the subject of evaluations and about research managers- those who practise the evaluations. It also gives valuable information about the means of evaluation, about the experience of the different countries and active institutions in this field as well as about the attempts done in our country. Up to the present moment it hasn't been published up to now in Romanian a work who concentrates such an amount of information on this subject.

Cuvinte cheie: cercetare, manageri, evaluare, tratate științifice, performanțe

Apariția volumului „Evaluarea activității de cercetare științifică” semnat de A. Ardelean, E. M. Dobrescu, A. Pisoschi – personalități academice de mare prestigiu în domeniu, constituie o premieră în literatura de specialitate din țara noastră.

„Volumul de față - arată Acad. Ionel Haiduc, președintele Academiei Române, în „Cuvânt înainte” – este o lucrare necesară și utilă, pentru că pune la dispoziția cercetătorilor - care sunt subiectul evaluărilor și a managerilor cercetării – cei care practică evaluările – informații comprehensive despre modalitățile de evaluare, despre experiența diferitelor țări și instituții active în acest domeniu precum și despre încercările întreprinse în țara noastră. Până în prezent nu s-a mai publicat în limba română o lucrare care să concentreze un asemenea volum de date și informații despre acest subiect”.

Cartea este riguros structurată, pe șase capitole. În primul capitol, autorii se referă la unele „Probleme generale ale evaluării științifice și dezvoltării tehnologice”. În capitolul al doilea sunt prezentate „Noțiuni privind evaluarea bibliometrică a cercetării științifice”, cu referiri la baza de date, indicatorii bibliometrici și tipuri de evaluări bibliometrice ale cercetării științifice. Al treilea capitol al cărții cuprinde „Evaluarea și clasificarea instituțiilor de învățământ superior prin prisma cercetării științifice”. Aici, sunt prezentate criteriile și indicatorii folosiți în evaluarea și clasificarea universităților din S.U.A., Canada, Australia, Germania, China, Asia și România.

Capitolul al patrulea este rezervat tratării „Proceselor de revizuire ulterioară în politica științei din Statele Unite”, cu referire la organizarea activității de cercetare științifică în S.U.A., extinderea revizuirii ulterioare în alocarea fondurilor federale, în evaluarea programelor și în politica de stat a S.U.A.

În următorul capitol, al cincilea, sunt expuse „Procesele de evaluare în politica științei din Japonia, Regatul Unit al Marii Britanii și Franța”, iar capitolul al șaselea tratează despre „Elemente vizând evaluarea cercetării științifice în Academia Română (1994-2005)”.

La sfârșitul fiecărui capitol sunt prezentate concluzii, unele aspecte critice și o amplă bibliografie.

În anexele acestui important tratat al cercetării științifice, românești și internaționale, sunt prezentate: „Evaluarea institutelor de cercetare – fișa model 1997”; un „Chestionar de evaluare pentru identificarea și atestarea centrelor de excelență în cercetarea științifică”; „Fișa unității de cercetare – model 2002” și un „Centralizator al criteriilor pentru evaluarea activității institutelor

Academiei Române în anul 2005”:

Volumul „Evaluarea activității de cercetare științifică”, apărut în prestigioasa editură germană „C.H.Beck”, București, 2006 – se adresează atât celor evaluați, cât și evaluatorilor, pentru înțelegerea mecanismului complex al cercetării științifice, contribuind la elaborarea de noi Proiecte de cercetare științifică la parametrii performanțelor actuale, internaționale.

O CARTE TULBURĂTOARE

**Paul Everac – Ce rămâne dintr-un întreg –
lamentații apostazice – Editura SemnE, București, 2007**

Vasile MAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

Adresă: B-ul Revoluției, nr. 94-96,

Tel. 0742/039978, e-mail: vasileman@revista-studii-uvvg.ro

Abstract

The writer Paul Everac is one of the biggest Romanian contemporary playwrights, prestigious personality of the Romanian culture. The edition of poems “Ce rămâne dintr-un întreg – lamentații apostazice” published in 2007 has a philosophical content based on the theme of human existence. Overwhelmed by his age, the author considers with bitterness the reality of the human glory who has always a dramatic end.

Cuvinte cheie: dramaturg, personalitate de elită, poeme, cultură, decepție

Intrat în conștiința publică, ca unul din marii dramaturgi români, ale căror piese de teatru se jucau cu sălile pline, Paul Everac a încântat generații de spectatori prin inteligența dialogului și vitalitatea mesajului său formator de caractere. Ca personalitate de elită a culturii române, Paul Everac a fost distins de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad cu înaltul titlu de Doctor Honoris Causa.

Recent, la Biblioteca Județeană „AD Xenopol” din Arad, un public select a beneficiat de prezența marelui scriitor, Paul Everac, cu prilejul lansării cărții sale de poeme **Ce mai rămâne dintr-un întreg**. Este un titlu ce parcă prevestește sfârșitul inerent al călătoriei pămâtenă, căreia întreg îi mai rămâne pentru posteritate doar actul creației prin Cuvântul scris.

Făcând loc unei decepții existențiale, chiar din primul poem al cărții (Praf stelar), autorul va mărturisi că „Tot ce voi fi tieluit și meșterit/ se va destrăma în infinit/ Tot ce mi s-a părut prețios și rar/se va face praf, nici măcar stelar...”, văzând că la orizont „s-a ivit Domnul Gâde!”

Copleșit că, „a petrecut peste 80 de ani pe această joasă plajă/recepționând mii de milioane de mesaje...”, autorul va spune în final: „Doamne, ce decepție: Nu prea mai e nimeni pe recepție!” (Nimeni pe recepție).

Poetul filozofează pe tema vieții, asemănând-o cu ultima transhumanță a turmelor de oi, punându-și întrebări retorice: „Atât vreau să știu: După ce criterii fii voi cântărit/ După lână? după corn? după seu? după behăit?/ După felul cum am fost sau n-am fost luat în seamă?/ Ori cât de bine sunt pentru o pastramă? (Ultima transhumanță).

Dezamăgirea atinge apogeul la gândul dispariției părinților a căror personalitate de elită „se rezumă la niște biete putrefacte oase”. (O ciozvârtă). În aceeași notă, poetul se va întreba: „Omule extraordinar dotat/ pentru cine zici că te-ai sacrificat?” (Despre mântuire prin reprezentare).

În „Anexă”, poetul își revarsă, în numele celor oropsiți ai soartei, tot oprobiul față de puternicii zilei care cred doar în bogății și viață ușoară.

Cartea de poeme semnată de Paul Everac pare a fi o fereastră deschisă spre neant. Dar, teama poetului de a fi uitat se transformă în sufletul cititorului în sentimente de prețuire a valorii umane, a nevoii de respect a virtuților Binelui, pentru a nu cădea în dezastru moral.

Ceea ce rămâne dintr-un întreg, este chiar opera Creatorului.

Ideea continuității actului de creație este exprimată cu generozitate de autor, lăsând posterității valoroasa sa operă literară: „Cât am fost în plin avânt și forță / am purtat o strașnică de torță / știind că într-un loc stă cineva / foarte pregătit să mi-o preia”. (Torța)

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

UNIVERSITATEA DE VEST „VASILE GOLDIȘ” din Arad

Revista „Studii de Știință și Cultură”

evaluată de CNCSIS: categoria B+, Cod CNCSIS 664

I. INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI

Revista „Studii de Știință și Cultură”, editată de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, apare trimestrial (în lunile martie, iunie, septembrie, decembrie), fiind evaluată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior, categoria B+ – reviste care dețin potențialul necesar pentru obținerea recunoașterii internaționale. Cod CNCSIS 664. Începând cu anul 2008, revista publică numai articole de cercetare științifică ce se înscriu în domeniul umanist, având în structură: Științe umaniste - multidisciplinaritate; Literatură; Limbă și lingvistică; Religie; Educație și cercetare educațională; Recenzii.

Calitatea de autor

Calitatea de autor trebuie să se bazeze pe o contribuție substanțială la:

- a) Concepția și proiectarea articolului, sau achiziția, analiza și interpretarea datelor;
- b) Schițarea articolului și revizia critică a acestuia pentru realizarea unui conținut intelectual important;
- c) Aprobarea finală a versiunii care urmează să fie publicată.

Toate condițiile (a), (b) și (c) trebuie îndeplinite de fiecare autor. Participarea doar în scopul obținerii de fonduri sau pentru colectarea de date nu justifică calitatea de autor. De asemenea, fiecare autor trebuie să își asume responsabilitatea pentru articol în mod public.

II. PREZENTAREA MANUSCRISULUI

Prin apariția unei lucrări în revistă, dreptul de autor se trece asupra revistei și ca atare lucrarea nu mai poate fi trimisă spre publicare, integral sau parțial, unei alte reviste, decât cu acordul Colegiului de redacție. De asemenea, revista nu publică lucrări apărute în alte reviste din țară sau străinătate.

Textul articolului va fi redactat în limba română cu un rezumat în limba engleză (de zece rânduri) sau integral într-o limbă străină (engleza, franceza, germană, italiană), cu un rezumat în limba română, ca document WORD 97, WINDOWS 98 sau variante ulterioare, cu o dimensiune de maximum 12 pagini, inclusiv desenele, tabelele și bibliografia cu Font Times New Roman, la un rând.

Manuscrisul va cuprinde:

- titlul, cu dimensiunea 18, aldine, centrat;
- prenumele și numele complet al autorilor, locul (locurile) de muncă (cu denumirea completă nu prescurtat), adresa (adresele) locului (locurilor) de muncă și e-mailul persoanei de contact, cu dimensiunea literei 16, aldine, centrat;
- rezumatul în limba engleză, maximum 10 rânduri, dimensiunea literei 14, italic, justify; în cazul când textul este scris integral în limba engleză sau în altă limbă străină, rezumatul va fi și în limba română;
- cuvinte cheie, maximum 5, dimensiunea literei 14, italic, centrat;
- textul articolului cu dimensiunea literei de 12;
- bibliografia, obligatorie pentru orice articol, se scrie conform regulilor impuse de Standardul internațional ISO 7144/1986 intitulat „Documentation-presentation of theses and similar documents”, în ordinea citării, notat în text prin paranteze drepte [...] Pentru articolele citate din reviste de specialitate se prezintă numele și inițiala prenumelui tuturor autorilor cu majuscule, revista / volumul, numărul de ordine al periodicului, anul apariției și pagina precedată de litera p; citarea cărților se face similar la numele autorilor urmând titlul cărții, ediția, editura, localitatea,

anul apariției, numărul paginii precedat de litera p ș.a.m.d.

Exemple:

- pentru reviste (periodice) [1] HUFFMAN, J.C.; LEWIS, L.N; Inorg. Chem., 19, 1980, p 2755.

- pentru referințele documentelor de pe internet se citează autorii, instituția, denumirea (titlul) documentului, adresa URL, data consultării.

Tabelele și diagramele, figurile sau alte desene vor fi inserate în text la locul potrivit, numerotate și vor avea o rezoluție cât mai bună pentru a nu impieta asupra calității materialului.

Structura articolului ce prezintă rezultate ale unor cercetări experimentale va urmări standardele internaționale, conform acronimului IMRAD (introducere, metode și materiale, rezultate și discuții), la care se adaugă concluziile. Articolele de orice altă natură vor fi alcătuite din introducere, corpul lucrării și concluzii, corpul lucrării putând fi organizat după dorința autorului (lor). Notele reprezintă o parte a bibliografiei și vor fi introduse în cadrul acesteia la sfârșitul lucrării. *Manuscrisele se trimit, pe cale electronică la adresa vasileman@revista-studii-uvvg.ro, sau pe suport electronic și listat, la sediul redacției: Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, Arad, Bd. Revoluției, nr.94-96 - revista „Studii de Știință și Cultură”.*

Articolele științifice sunt supuse procesului de recenzare PEER REVIEW "in orb".

Numarul de recenzori pentru evaluarea unui articol este de 2, iar timpul de recenzare este de 30 de zile. Autorii primesc de la recenzori unul din următoarele raspunsuri:

- articol acceptat;
- articol acceptat cu modificari;
- articol respins.

Referenții științifici vor urmări, la fiecare articol, în propunerea pentru publicare: *actualitatea temei; aprofundarea ideilor științifice; credibilitatea autorului și ce aduce nou în domeniu.*

Termenul limita de trimitere a materialelor pentru numarul 1 (12), martie 2008, este de 5 februarie 2008.

Autorii sunt rugați ca odată cu articolul să ne transmită și CV, o listă cu principalele publicații și o fotografie tip portret.

Alte informații: telefon

- 0040/0257/280335

- 0040/0257/280448

- mobil: 0724- 039978

Persoană de contact: prof. VASILE MAN

E-mail: vasileman@revista-studii-uvvg.ro

LES AUTEURS DES ÉTUDES PUBLIÉES PENDANT L'ANNÉE 2007 DANS LA REVUE „ETUDES DE SCIENCE ET CULTURE”

Aurel Ardelean – professeur universitaire docteur, recteur de l'Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad, membre titulaire de l'Académie de Sciences Médicales de Roumanie, vice-président de la Fédération Européenne des Ecoles, président de l'Union des Universités Privées Accréditées de Roumanie, Sénateur de Roumanie (no. 1, 2, 3, 4)

Dorina Ardelean - professeur universitaire docteur, vice-doyen de la Faculté de Sciences Economiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 3)

Nicoleta Carmen Ardelean - drd., économiste, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Baruțu T. Arghezi – écrivain, Suisse (no.3)

Gheorghe Benga - professeur universitaire docteur, Faculté de Médecine et Pharmacie, Cluj-Napoca, Roumanie

Laura Lia Bălaj – mastérante, Faculté de Lettres, Philosophie et Histoire, Université de Timișoara (no. 3)

Cristian Bențe - assistant universitaire drd., Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 3)

Aurel Berheci – médecin, CMI Neurologie, Arad (no. 2)

Stelean Boia – chargé de cours, docteur, vice-doyen de la Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1,2,4)

Marius Boița – chargé de cours associé, drd., Faculté de Sciences Economiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 4)

Sorin Bulboacă - chargé de cours, docteur, Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1,2)

Ionel Cioară - chargé de cours, docteur, Faculté d'Histoire et Philosophie, Université d'Oradea, Roumanie (no.1)

Maria Chevereșan – docteur, médecin primaire, spécialiste en hématologie, Hôpital Clinique Timișoara (no. 3)

Emilia Constantin – drd., Faculté de Sciences Economiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 4)

Coralia Cotoraci - maître de conférences, docteur, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Constantin Crăciun - professeur universitaire docteur, Université Babeș – Bolyai Cluj Napoca (no. 2)

Victor Crăciun - professeur universitaire docteur, Président de la Ligue Culturelle pour l'unité des Roumains de partout (no. 1,4)

Jean Michel Delaplagne (France) – professeur universitaire docteur, Institut IPAC Annecy (no.1)

Dan Demșea – drd., spécialiste en musées Complexe Départemental des Musées d'Arad (no. 3)

Lucreția Șipoș Fluieraș – Ecole Supérieure d'Educateurs et Instituteurs de Nationalité Roumaine, „Tessedik Samuel”, Hongrie (no. 1,2,3,4)

Corina Frandea - maître de conférences, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Eugen Gagea - chargé de cours, drd., vice-doyen de la Faculté de Psychologie et Sciences de l'Education, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (1,2,3,4)

Maria Gavra – professeur, Groupe Ecolier de Transport Auto „Henri Coandă” Arad (no. 1)

Grozanka Gojkov – académicien, Ecole Supérieure d'Instituteurs Vârșet, Serbie (no.1)

Marius Grec - maître de conférences, docteur, doyen de la Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (1,2,3)

Anca Hermenean – maître de conférences, docteur, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Ioana Ioniță (no.3)

Hortensia Ioniță – Faculté de Médecine Générale „Victor Babeș” Timișoara (no.3)

Marțian Iovan - professeur universitaire docteur, vice-recteur, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1,2,3,4)

Virgil Jireghie - chargé de cours, drd., Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Angela Jireghie - chargé de cours, drd., Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Afilon Jompan - professeur universitaire docteur, vice-doyen, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Maria Kanderova, Jaroslav Barakovsky - professeur universitaire docteur, Faculté d'Economie, Université „Mateya Bela”, Banska Bystrica, Slovaquie (no.2)

Peter Kristofik professeur universitaire docteur, Faculté d'Economie, Université „Mateya Bela”, Banska Bystrica, Slovaquie (no.2)

Damian Laza – médecin en chef, Oncologie, l'Hôpital Clinique d'Urgence, Arad (no. 3)

Ioan Lazăr - professeur universitaire docteur, vice-doyen, Faculté de Sciences Juridiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1)

Cezara Lăzărescu - ingénieur, drd, Bibliothèque Centrale Universitaire „Tudor Arghezi”, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad

Ion Lelea - dr., Faculté d'Instituteurs, Belgrad, Section de Vârșet, Serbie(no.4)

Florica Lupei – professeur au Lycée „Iuliu Maniu” Arad (no.3)

Corneliu Maior - professeur universitaire docteur, chancelier général, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1,3)

Vasile Man – rédacteur en chef de la revue „Studii de Știință și Cultură”, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (1,2,3,4)

Gorun Manolescu (no.1)

Teodor Mara - chargé de cours, docteur, Faculté de Sciences Juridiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 2)

Csilla Ilona Máthé – économiste, APC Mielsen, Budapest, Hongrie (no. 4)

Liviu Mărghitan – docteur, chercheur scientifique, Membre de l'Académie Roumaine (no. 1,3,4)

Delia Micureșcu – institutrice, Ecole Primaire Bata, Arad (no.1)

Dumitru Mihăilescu – professeur, inspecteur scolaire, l'Inspectorat Scolaire du Département d'Arad

Speranța Sofia Milancovici - assistant universitaire drd., Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1,2,4)

Ioan Moldovan – écrivain, rédacteur en chef, revue „Familia” Oradea (no. 2)

Liana Moș - maître de conférences, docteur, vice-doyen, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.3)

Alexandru Metea - professeur universitaire docteur, Faculté de Lettres, Université de l'Ouest de Timișoara (no.2)

Gheorghe Mocuța – écrivain, membre de l'Union des Ecrivains de Roumanie (no. 4)

Augustin Mureșan - professeur docteur, spécialiste en musées au Complexe départemental des Musées d'Arad (no.1)

Mirela Mureșan – professeur, Collège National „Moise Nicoară” Arad (no. 2)

Olivian Mureșan – professeur, Lycée Théorique „Vasile Goldiș” Arad (no.2)

Voichița Monțoiu – médecin, l'Hôpital du Département d'Arad (no. 3)

Stelian Morariu – docteur, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 3)

Liviu Moldovan – docteur, médecin primaire, la Médecine du Travail, Arad (no.3)

Oana Corina Moldovean – Le Parlement Européen, La Commission de Culture et Education, Bruxelles, Belgique (no.4)

Bianca Negrilă – professeur, Faculté de Psychologie et Sciences de l'Education, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1,2,3,4)

Iulian Negrilă - professeur universitaire docteur, doyen de la Faculté de Psychologie et Sciences de l'Education, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1,2,3,4)

Adrian Negru - professeur universitaire docteur, Ecole Supérieure d'Instituteurs Vârșet, Serbie(no. 2)

Marinel Negru – drd., Ecole Supérieure d'Instituteurs Vârșet, Serbie (no.4)

Mircea Păcurariu - professeur universitaire docteur, Faculté de Théologie, Université „Andrei Șaguna” Sibiu, membre correspondant de l'Académie Roumaine (no.1,4)

Teodor Pătrăuță - chargé de cours, docteur, directeur du Département de Préparation du Personnel Didactique, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1,2,3,4)

Marcel Petrișor – écrivain, l'Union des Ecrivains de Roumanie

Aurel Pisoschi – chercheur docteur, membre du Conseil National d'Etique de la Recherche Scientifique, du Développement Technologique et de l'Innovation, l'Autorité d'Etat pour la Recherche (no. 2)

Mariana Georgeta Pișcoi – docteur, Université Sorbonne, Paris, France (no. 3)

Gheorghe Pop - professeur universitaire docteur, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad, filiale Satu Mare (no. 3)

Gianina Popovici - préparateur, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1)

Don Riga - chercheur scientifique principal, l'Hôpital de Psychiatrie Bucarest (no.1)

Sorin Riga - chercheur scientifique principal, l'Hôpital de Psychiatrie Bucarest (no.1)

Alciona Sasu - médecin résident, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 3)

Francisc Schneider - professeur universitaire docteur, Faculté de Médecine, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad, membre titulaire de l'Académie de Sciences Médicales de Roumanie (no.2,4)

Doru Sinaci - drd, journaliste au quotidien „Adevărul” Arad (no. 3,4)

Mihnea Voicu Șimăndan - professeur docteur, Ecole Bilingue „Ladproua”, Bangkok, Thaïlande (no. 4)

George Tăutan Cermeianu – écrivain, Canada(no.3)

Mircea Teodoru – dr., vice-doyen, Faculté de Sciences Economiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad, filiale Satu Mare (no.3)

Ioan Trifa - maître de conférences, docteur, doyen de la Faculté de Sciences Juridiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.2)

Constantin Toma - professeur universitaire docteur , Université „Al. I. Cuza” Iași, Membre de l'Académie Roumaine (no. 1)

Nicolae Turbatu – spécialiste chargé du Département de Relations Internationales, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1)

Viorel Gh. Țigu – docteur ès histoire de l'art, Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no.1)

Horia Ungureanu – écrivain, l'Union des Ecrivains de Roumanie, filiale Arad (no.3)

Virgil Valea – dr., maître de conférences, Faculté de Sciences Humanistes, Politiques et Administratives, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad

Ioan Vincan – drd., Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad, filiale Satu Mare (no. 1)

Victor Zinveli – étudiant, Faculté de Sciences Juridiques, Université de l'Ouest „Vasile Goldiș” Arad (no. 1)

**Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
„ STUDII DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ”
Anul III, Nr.4 (11), decembrie 2007**

C U P R I N S

EDITORIAL:

Aurel ARDELEAN - Dimensiuni europene ale Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad 3

I. CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII

Virgil VALEA – Calea ferată Arad-Podgoria, prima linie electrificată din Estul Europei 5

II. ȘTIINȚE UMANISTE - MULTIDISCIPLINARITATE

Mihnea Voicu ȘIMĂNDAN (Thailanda) – Identitatea autorului în lucrări academice 9

Liviu MĂRGHITAN – Academicianul Emil Pop și arheologia românească 14

Marțian IOVAN - Concepția filosofică despre stat și drept a lui Vasile Goldiș 16

Eugen GAGEA – Activitatea lui Vasile Goldiș în domeniul educației, în cadrul Consiliului Dirigent (2 decembrie 1918- 10 aprilie 1920) 23

III. EDUCAȚIE ȘI CERCETARE EDUCAȚIONALĂ. POLITICI ÎN EDUCAȚIE

Stelean BOIA – Studenți arădeni la universități din Europa (sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX) 26

Oana Corina MOLDOVEAN (Belgia)- Legiferarea culturii și educației la nivel european 43

Marius BOIȚA, Emilia CONSTANTIN – Impactul aderării la Uniunea Europeană a țărilor membre 47

Ion LELEA (Serbia) – „De la necesitate la inovație” în învățământul general din Serbia prin intermediul manualelor „Cultura muzicală” pentru clasele I-IV în limba română și a „Ghidului învățătorului”.....55

Teodor PĂTRĂUȚĂ – Întărirea bazei informativ – documentare a școlii rurale 59

MÁTHÉ Csilla Ilona, TÉCSY Virág (Ungaria) – Grupurile de stil în învățământul liceal – cercetare sociologică a comportamentului liceenilor 63

Marinel NEGRU (Serbia)- Despre performanțele vizual-spațiale și auditoriu- secvențiale ale elevilor cu abilități speciale 70

Roxana MAIER – Forme de intervenție adoptativă în problematica stresului – coaching-ul 73

IV. LITERATURĂ

Iulian NEGRILĂ – Folclorul copiilor – mijloc de educare a limbajului 79

Speranța Sofia MILANCOVICI – Benjamin Fundoianu în periodicele începutului de secol XX 86

Gheorghe MOCUȚA – Centenar Bogdan Petriceicu Hașdeu 92

Lucreția ȘIPOȘ FLUIERAȘ (Ungaria) - Scriitori români din Ungaria 96

Eseu: Francisc SCHNEIDER - Scrisoare catre departe 99

V. LIMBĂ ȘI LINGVISTICĂ

Victor CRĂCIUN – Unitatea limbii române. Preambul 101

Flavia LUPEI – Rolul stilistic al substantivelor populare, regionale și arhaice în primul volum de poezii al lui Ștefan Augustin Doinaș 105

MÁTHÉ Ilona (Ungaria) – **Fundația pentru limbile străine în Europa – un model de învățământ postliceal în Ungaria** 116

Bianca NEGRILĂ – **Educarea limbajului prin jocul didactic** 119

VI. RELIGIE

Mircea PĂCURARIU – **Legături culturale și spirituale daco-romane cu lumea occidentală** 124

VII. RECENZII

Vasile MAN – **Evaluarea activității de cercetare științifică**, de A. ARDELEAN, E.M. DOBRESCU, A. PISOSCHI, cu o prefață de I. Haiduc – președinte al Academiei Române, Editura C.H.Beck, București, 2006 130

Vasile MAN – **O carte tulburătoare: Paul Everac – Ce rămâne dintr-un întreg – lamentații apostazice** – Editura SemnE, București, 2007 132

INSTRUCȚIUNI PENTRU AUTORI 133

LES AUTEURS DES ÉTUDES PUBLIÉES PENDANT L'ANNÉE 2007 DANS LA REVUE „ETUDES DE SCIENCE ET CULTURE” 135

NOTĂ: Numărul 1 (12), martie 2008, are ca temă: *Intelectuali români din țări europene*

**„VASILE GOLDIȘ” WESTERN UNIVERSITY OF ARAD
„ STUDIES OF SCIENCE AND CULTURE”
Year III, no.4 (11), december 2007**

C O N T E N T S

EDITORIAL:

Aurel ARDELEAN **European Dimensions of „Vasile Goldiș” Western University of Arad** 3

I. SCIENTHIFIC RESEARCH AND SOCIETY DEVELOPMENT

Virgil VALEA – **Arad-Podgoria Railway, the first electrified train line from Eastern Europe** 5

II.HUMAN SCIENCES- MULTIDISCIPLINES

Mihnea Voicu ȘIMĂNDAN (Thailanda) – **The identity of the author in academic works** 9

Liviu MĂRGHITAN – **The academician Emil Pop and Romanian archeology** 14

Marțian IOVAN – **The philosophical conception about state and law of Vasile Goldiș** 16

Eugen GAGEA – **The activity of Vasile Goldiș in the field of education, within the Dirigent Board (2 December 1918- 10 April 1920)** 23

III. EDUCATION AND EDUCATIONAL RESEARCH. POLICIES IN EDUCATION

Stelean BOIA – **Students from Arad at European Universities (end of the XIX est century and beginning of the XX est century)** 26

Oana Corina MOLDOVEAN (Belgia)- **Legalization of culture and education at European level** 43

Marius BOIȚA, Emilia CONSTANTIN – **The impact of the adhesion to European Union of the member states** 47

Ion LELEA (Serbia) – **„From necessity to innovation” in the general education system from Serbia through the manuals „Musical culture” for primary classes I-IV drawn up in Romanian and of the „Guide of the elementary teacher”** 55

Teodor PĂTRĂUȚĂ – **The consolidation of the documentary and informational basis of the rural school** 59

MÁTHÉ Csilla Ilona, TÉCSY Virág (Ungaria) – **Groups of style in High school Education – sociological research of the high school pupils’ behavior** 63

Marinel NEGRU (Serbia)-**About the visual, spatial and sequential hearing performances of the pupils with seacial abilities** 70

Roxana MAIER – **Forms of adoptive interventions in stress related issues – the coaching** 73

IV. LITERATURE

Iulian NEGRILĂ – **Children’s folklore – means of de education of the language** 79

Speranța Sofia MILANCOVICI – **Benjamin Fundoianu in the periodicals from the beginning of the XX est century** 86

Gheorghe MOCUȚA – **Centenary Bogdan Petriceicu Hașdeu** 92

Lucreția ȘIPOȘ FLUIERAȘ (Ungaria) - **Romanian writers from Hungary (II)** 96

Essey: Francisc SCHNEIDER – **Letter to far away** 99

V. LANGUAGE AND LINGUISTICS

Victor CRĂCIUN – **The unity of Romanian language. Preamble** 101

Flavia LUPEI –**The stylistic role of popular, regional and archaic nouns, in the first tome of poems of Stefan Augustin Doinas.** 105

MÁTHÉ Ilona (Ungaria) – **The foundation for foreign languages in Europe- a model of college education in Hungary** 116

Bianca NEGRILĂ –**The education of language through didactic games** 119

VI. RELIGION

Mircea PĂCURARIU – **Cultural and spiritual daco-roman links with the western world** 124

VII. REVIEWS

Vasile MAN – **The evaluation of the activity of scientific research**, by A. ARDELEAN, E.M. DOBRESCU, A. PISOSCHI, foreword by I. Haiduc – president of Romanian Academy, Publishing House C.H.Beck, Bucharest, 2006 130

Vasile MAN – **A troublesome book: Paul Everac – What remains of a whole – apostasy grievances** – Semne Publishing House, Bucharest, 2007 132

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS 133

LES AUTEURS DES ÉTUDES PUBLIÉES PENDANT L'ANNÉE 2007 DANS LA REVUE „ETUDES DE SCIENCE ET CULTURE” 135

NOTE: Number 1 (12), March 2008, has as a theme: *Romanian Intellectuals from European Countries*